

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

REGINE SCHNEIDER

Erkekler Değişir mi?

Sevgiliyken Prens, Evliyken Kurbağa

REGINE SCHNEIDER

WEN DER PRINZ ZUM FROSCH WIRD

Erkekler Değişir mi? Sevgiliyken Prens, Evliyken Kurbağa
Regine Schneider

Yeni Seri: 416

Toplumsal Kültür: 4

© 2000, Rowohlt GmbH, Reinbek bei, Hamburg

Editör: Zerrin Yılmaz

Kapak Tasarımı: Nevruz Kıran

Dizgi: Hasan Seval

Birinci Baskı: Ocak 2004

ISBN 975-308-517-6

Kapak, iç baskı ve cilt: Kaya Matbacılık (0212) 656 62 20

Gendaş A.Ş., Çatalçeşme Sk. No: 19 Cağaloğlu-İstanbul .

Tel: (0212) 512 33 86 - 512 94 67 (Pbx) Faks: 520 82 12

e-posta: gendas@ixir.com

REGINE SCHNEIDER

ERKEKLER DEĞİŞİR Mİ?

Sevgiliyken Prens, Evliyken Kurbağa

Almancadan Çeviren:
Nafer ERMİŞ

İçindekiler

Dönüşüm	7
Erkek Tipleri	25
Cimriler: Soğuk Nevaleler, Pasaklılar, Pintiler,	
Vücut Manyakları	25
Gözüpekler: Tam Erkekler, Aslanlar, Yeni Erkekler	56
Köktenciler: Esoterikçiler, Suskunlar, Tamirciler	79
Tedirginler: Korkaklar, Ana Kuzuları, Evhamlılar	102
Erkekler Farklı Sever	127
Michael Tiel ile Erkekler ve Dönüşümleri Konusunda	
Yapılan Söyleşi	128
Biyoloji	135
Kadın ile Erkek Arasındaki Farklar	138
İletişim	143
Neden Erkekler Daha Az Vericidirler?	150
Narsisizm	156
Erkekler Değişebilirler mi?	161
Kadın Hayalleri	167
Kadınların Beklentileri	168
Baskı Altındaki Erkekler	172
Çifte Standart	175
Yakınlık ve Mesafe	182
İktidar Mücadelesi	184
Ev İşleri	188
Hamburg'lu Psikolog Bärbel Raulf ile Yapılan Söyleşi:	
Erkekler Avcıdır	191

Karşılıklı Bakış Açıları: Uzlaşma Nerede?	195
Kim Kime Âşık?	197
Bir İlişki Bağı Nedir?	203
Aceleci Başlangıçlar	207
Olgunluk	211
Merkezdeki Yanlış Anlamalar	214
Anlaşılır Mesajlar	216
Dinlemek	220
Destek Olarak Terapi	223
Sonsuz Sadakat	228
Çok Çabuk Pes Etmemek	232
Genel Bakış	236

Dönüşüm

*Hep böyleydi,
zamanın başından beri bu böyleydi,
ve ölüm bizi tehdit edinceye kadar hep böyle olacak,
aşk bir ruh halidir erkek için, -daha fazlası değil-
kadın içinse aşk yaşam ve ölümdür.*

Ella Wheeler Wilcox (1850-1919)

Aslında her şey her zamanki gibiydi. Pazar öğleden sonraydı. Duşumu aldım ve giyindim. Toplanmamış kahvaltı masası öylece bana bakıyordu. Gerd kahve fincanını ve marmelatlı tostunu alıp divana taşınmıştı. Televizyon açıktı tabii ki. Futbol izliyordu. Bulaşıkları toplayıp bulaşık makinesine tıktırdım, pencereyi açtım ve yeniden masaya oturdum. Güneş ışınları sıcacık ısıtıyordu insanın bedenini, içerisi ılınmıştı. Dışarı çıkıp bir şeyler yapmak için güzel bir havaydı. Hevesle ona seslendim.

"Gerd!"

"Şşşşt!"

"Daha ne kadar sürecek?"

"Fazla sürmez."

"Ben dışarı çıkmak istiyorum."

"Bahçeye çık."

"Ama ben bahçeye bile çıkacak olsam seninle çıkmak istiyorum. Biraz konuşalım istiyorum. Her pazar aynı sahne, bütün gün televizyonun karşısında pinekliyorsun."

Sanki iki hafta boyunca hapishanede kalmış da yeni serbest bırakılmış gibi görünüyordu. Saçlar darmadağın. Çoraplarının ikisi de birbirinden farklı. Üstelik iyice tüylenmişler. Pijamasının üzerine bir de eşofmanının üstünü giymiş. Eşofmanlardan nefret ederim, bütün gününü pijama ya da eşofmanla geçirenlerden de. Aslında onu tanıyıp sevdiğimde son derece eğlenceli ve zevkli bir adamdı ya da en azından ben öyle sanmıştım.

"Neden her pazar eşofmanlarını giyip televizyonun karşısına gömülüyorsun? Bir tek elinde bira şişen eksik."

Ben böyle söyleyince ürkek ürkek baktı. Bunu duymaktan hiç hoşlanmaz.

"Çünkü rahat, hem ben bütün hafta boyunca it gibi koşturdum. Yorgunum," diye cevapladı öfkeyle. Dudakları incelirken ağzının çevresinde kızgın bir ifade oluştu.

İt gibi! Gerd'i ilk fark ettiğimde onun o müthiş görünüşünden çok etkilenmiştim. Dışa dönüklüğünden ve girişkenliğinden. Hesabımın bulunduğu, sık sık gidip geldiğim banka şubesinin müdür vekiliydi. Yeni bir araba almak için krediye ihtiyacım olduğu sırada iyice yakınlaşmıştık. Aslında bankacıları her zaman biraz ruhsuz bulmuştumdur. Ama o sıra Gerd hoş bir istisna gibi görünmüştü gözümü. Klasik bankacı imajına kesinlikle uymuyordu. Tabii koyu mavi bir ceket giyiyor olması anlaşılabilir bir şeydi.

İŖi bunu gerektiriyordu. Ayrıca ben de kendine ait bir tarzı olan erkeklerden hoŖlanırım.

Hah! Tarz! Acaba patronu onu hiç böyle grmŖ müdür? Salar darmadağınık ve son derece mıymıntı bir hal içinde. Hiddetini bastırdığı zaman kış için stok yapan bir tarla faresine benziyor. Gz evresi kırışıklıklarla dolu ve yanaklar sarkık.

Tüm dikkatiyle futbol maçına konsantre olmaya alıŖıyordu. Divanın üzerinde kıpırdanıp duruyor, zaman zaman kollarını savurarak bağıırıyor, sonra sessizce lanetler okuyarak kendi içine çekiliyordu. Marmelatlı ekmeğİ hl divanın üzerinde, yanı baŖında duruyordu. Tabaksız. EkmeğİN haliya dŖtğn görür gibi oluyordum. Sinirliydim. Son zamanlarda ekran baŖında çok sık oturur olmuŖtu. Eve geliyor, o korkunç eŖofmanını giyiyor, uzaktan kumandaya dokunuyor ve devamlı aynı yöne doğru aptal aptal bakmaya baŖlıyordu. Hangi yn olduğunu tahmin edersiniz. Birtakım uyarılar olmuŖ muydu yoksa? Sinyalleri atlamış olabilir miydim?

Bütün Ŗıklar gibi ilk zamanlar ya birlikte oluyorduk ya da telefonla konuŖuyorduk. Ayrıca her gün yatağa atlıyorduk. O sıralar televizyon izlemeye hiç zamanımız yoktu. Biraz gözlerimi asam Gerd'in her seviŖmeden sonra biraz kestirip ardından, bir bağımlı gibi hemen yatak odasındaki televizyonunu açtığını grebilirdim aslında. Ama pek üzerinde durmadım bunun. Ne olacaktı ki yani? Diğerk erkekler hemen bir sigara yakardı, Gerd de televizyonu açıyordu iŖte. Ve o zamanlar her seferinde yatakta çırılçıplak olduğumuz için eŖofmanı ancak birlikte yaŖamaya baŖladıktan sonra fark ettim.

“Kürek mahkûmları gibi görünüyorsun,” dedim Gerd’e. Tam da o sırada az kalsın bir gol oluyordu, bir hışım ayağa fırlayıp ardından kendini tekrar divana bıraktı. Kışının bir tarafı marmelatlı ekmeğin üzerine oturuverdi. İşte o an tepem iyice attı.

“Gooool,” diye bağırdım nefretle. “Tam isabet. Doksana takıldı! Çamaşır makinesinin kullanma kılavuzuna ihtiyacın olacak, hemen bulayım.”

Gerd rahatsız bir şekilde bana baktı, “Bu gol değildi.”

“Bence goldü. Kışınla marmelatlı ekmeği tutturdun.”

“Senin yapacak başka işin yok mu?” diye hırladı. “Sanırım bahçeye çıkmak istiyordun. Çıksana artık.”

“Sadece bir dövüş köpeği eksik,” dedim adice. Buna dayanamaz. Ardından balkon kapısını açıp, “Primitif, ilkel adam!” diye ekledim. O anda hissettiğim bütününü ihmal edilmişlikti. Onun ilgisizliğinden alınmıştım. Birden kafamda bir şimşek çaktı, kandırılmıştım.

Elbette ya. Fark edebileceğim başka işaretler de vardı. Annesi bizi ilk kez kahve içmeye çağırdığında, Gerd’in babası divana oturmuş televizyon izliyordu. Üzerinde eşofmanı vardı. Gerd de kendini divana onun yanına bırakmıştı ve ben de bütün öğleden sonrayı sadece annesiyle sohbet ederek geçirmek zorunda kalmıştım. Bu iki adam için, annesinin de benim de o sırada pratik olarak var olmadığımız kesindi. Orada bile bu duruma uyanmamıştım. Daha sonraları onun aile ilişkileriyle dalga geçtim. “Tabii ki babanla çok fazla yakınlaşmak istemiyorum. Ama boş zamanlarında eşofmanlarıyla dolaşan, aptal aptal televizyon izleyen bu adamları huylarından vazgeçirmek lazım. Bu çok aptalca. Sakın ona benzemeye kalkma.”

"Tanrı korusun!" Gerd bu fikri hemen kendinden uzaklaştırmıştı. "Onlar bambaşka bir kuşak."

Bugün olmuş gibi hatırlıyorum, aynen böyle demişti ve eminim ki daha o zamanlar onun da eşofmanları vardı, yalancı. Ben bunları düşünürken, o, "Bana oradan bir bez atsana," dedi keyifli olduğunu vurgulayarak.

"Kendin kalk da al," diye diklendim. "Ayrıca günden güne babana daha çok benziyorsun."

Kadınlar anneleriyle karşılaştırıldıklarında alınırlar. Oysa benzer bir karşılaştırma erkekler için tamamen normal görünüyor.

"Öyleyse ben senin için bir şans sayılıyım," diye cevapladı beni. Bunun için çenesine bir tane patlatabilirdim.

"Kendini çok iyi hissediyorsun herhalde."

"Sürekli söylenecek, şikâyet edecek bir şey buluyorsun," diye homurdanmaya başladı. "Bazen yaptığım hiç bir şeyi doğru bulmadığımı hissediyorum. Ne kadar uğraşırsam uğraşayım yine de sana uymayan bir şey buluyorsun."

Bunu söyleyince içimde öldürme isteği belirliyor. Tam ona atacak bir şey bulmak için etrafıma bakınırken, birden ayağa fırlıyor, kollarını savurup bağıriyor: "Gooool!"

Borussia Dortmund, Hildesheim'a bir gol attı. Marmelatlı ekmek halının üstüne uçtu. Marmelatlı tarafı altta. Gerd kendi pazar gününü kurtardı. Bense sinirden kudurdum.

"Ben kendime yeniden ayrı bir ev aramaya karar verdim. Böylece seni de televizyon izlerken sürekli rahatsız etmekten kurtulurum," dedim. İçimde gerçekten kötü olma isteği var...

“Kafayı mı yedin sen?” diye sordu anlamazdan geleerek, üstelik son derece anlayışsız. İşte o an topu ayağımdan bırakmamam lazımdı, “Hiç de bile. Ben seninle birlikte yaşamamanın başka türlü olacağını sanmıştım,” deyiverdim.

“Nasıl yani?” diye sordu tedirgin tedirgin. O anda bütün kozlar elimdeydi. Böylesi iyi. Artık hipnotize olmuş gibi ekrana bakamıyor. Şimdi hamle sırası bende.

“İlişkimizin başlarında olduğu gibi. Bana sürekli senin için önemli olduğum hissini verdiğin zamanlardaki gibi olacağını sanmıştım. O zamanlar sık sık dışarı çıkardık, sinemaya, tiyatroya giderdik, uzun yürüyüşler yapardık, insanları ziyaret ederdik, sonra biz de onları davet ederdik ve çok fazla konuşurduk. Artık sadece önemli bir futbol karşılaşması yoksa seninle görüşmek mümkün olur hale geldi.” İşte, artık biliyor.

“Bunu sırf laf olsun diye söylüyorsun,” diyor aptalca. “Ayrıca insan gece gündüz konuşamaz ya.” Herhalde aklına söyleyecek daha iyi bir şey gelmiyor.

“Hatta senin ihtiyaçların konusunda o zamanlar beni bilerek yanılttığını düşünüyorum. Başlangıçta boş zaman uğraşlarının sadece eşofmanını giyip futbol seyretmekle sınırlı değildi,” diye sokuşturdum artık Gerd konsantrasyonunu tamamen kaybetmiş durumda.

“Hiç de bununla sınırlı değil.” O sırada yine bir gol oluyor. “Al işte golü göremedim,” diye homurdanıyor bana doğru. Yeniden üste çıkıyorum. “Ya futbol ya ben!” diyerek onu alternatiflerin önüne dikiverdim, olmuşken tam olsun diyerek. “Bana baştan itibaren açık olsaydın, kesinlikle seninle aynı çatı altında yaşamaya kalkmazdım. Bile-

rek gözlerime kum attın, beni kandırdın. Bunun adice bir hile olduğu apaçık.”

“Bunları konuşacağımıza sen bana giysilerimi getirebilirsin, ben de televizyonun önünde giyinirim,” diyerek lafı değiştirmeye kalktı, “maçın bitmesine sadece üç dakika kaldı.”

“Ben, senin annen miyim?” Yüzüncü defadır içimden kendime, neden erkeklerin ancak bir kadını tamamen avucularının içine aldıklarından emin olduktan sonra gerçek yüzlerini gösterdiklerini soruyordum, ona bunu sorarken. Geçenlerde ne okumuştum? Erkekler, ilişkilerini küçük bir bahçe içindeki yuvaları gibi düşünme eğilimindedirler. Bu hedefe ulaşmak için büyük bir çaba harcarlar. Bir kere ele geçirdikten sonra fazla bir şey yapmak zorunda değildirler. Ya da teyzemin her zaman dediği gibi: “Erkeklerle kendini asla tam olarak verme. Sana bütünüyle sahip olduklarını hissederlerse tüm ilgilerini kaybederler.”

“Peki neden başlangıçta gerçekte olduğundan farklı biriymiş gibi davrandın?” Artık onu bu tartışmaya zorluyorum. “En azından bunu bana açıklamalısın. Bunu anlamayı çok istiyorum.”

O sırada maç iki sıfır Borussia Dortmund lehine sona erdi. Tam o dakikada Gerd, eşofmanın altını ayaklarına kadar indirmiş bulunuyordu. Eşofmanın altı ayaklarında asılıp kaldı.

“Hiç de olduğumdan farklı davranmadım,” diye iddia ederken keyfi yerine gelmişti; mutlu, karnı doymuş ve altı yeni değiştirilmiş bir bebek gibi gülümsüyordu. “Ayrıca sen benim için çok önemlisin,” derken birden bakışına bir

şehvet yerleşti. "Sadece sen çok fazla problem yaratıyorsun," dedi muzip bir şekilde, eşofmanı bacaklarından sıyırdı, yanıma gelip beni kollarına aldı. En iyi parçasının hareketlendiğini hissediyordum doğrusu.

"Önce bir yatağımıza mı gitsek, illa dışarı mı çıkmak istiyorsun yoksa?" diye soruverdi, azmış durumda ve oldukça utanmaz...

Yüzü birden zihninde bir şimşek çakmış gibi oldu. "Bir erkeği tahrik etmek için bir kadının ilk olarak neyini çıkarması lazım?" diye sordu bana ve pis pis sırıttı. Yüzümü görünce, "Tamam, tamam şaka!" diye ekledi hemen ardından.

"Ne bileyim ben," diye kestirip attım.

"Televizyonun fişini!" Şimdi de gülmekten ölecek neredeyse.

"Şu durumda nasıl canım isteyebilir ki?" diye sordum öfkeyle.

O, hayal kırıklığı içinde alt tarafına bakarken ben içimi çekiyordum. Gerd için hoş bir pazar gününün tanımı budur. Bunu daha önce bilseydim, hemen ondan uzaklaştırdım herhalde.

Diyorum ki: "Televizyonun karşısında eşofmanla oturan erkeklerden nefret ediyorum." Gerd yanıtlıyor: "Farecik, bana bunu her pazar söylüyorsun. Gel hadi gidip sarılalım."

"Hayır, ben şimdi güneşe çıkmak ve konuşmak istiyorum."

Aslında her şey her zamanki gibi.

Kadınlar sürekli olarak partnerlerinin ilişkinin gelişimi

sırasında tuhaf bir dönüşüm geçirdiklerinden şikâyet ederler. İlişkinin başlangıcında Tanrı üzerine ve dünya üzerine konuşulabilen bu erkekler, inatla susan ve sadece bilgisayarıyla iletişim kurmakla yetinen otistik adamlar haline geliyorlar. Bu baştan çıkarıcı doyumsuz herifler, bedenlerinin keyfini genel olarak vücut geliştirme salonlarında çıkararak, yatakta ise sadece kendini düşünen partnerlere dönüşüyorlar. Bir zamanlar kültürel olarak çok yönlü merakları olduğunu iddia eden adamlar birdenbire sadece evin sağını solunu tamir etmekle ve kendilerine alet edevat almakla geçiriyorlar vakitlerini. Aniden bu onların en büyük eğlencesi haline geliyor.

Çok tuhaf dönüşümler oluyor ve birçoklarının göz boyayıcı olduklarını söylemek pek de haksızlık olmaz. Kadınlar, her yeni ilişkide, ilişkinin başında aklını çelen erkeğin, sonunda kendini bağladığıyla aynı kişi olduğuna inanırlarken, birçok erkek bu konuda farklı düşünüyor. Bir kadını ağına düşürmek için attıkları taklalar, av ele geçirildikten, kadın iyice yumuşatıldıktan sonra oldukça ani bir şekilde kesilir. Hedeflerine ulaştıktan sonra erkekler gündelik yaşamlarına geri dönerler. Yani yeniden gerçekten önemli olduğunu düşündükleri şeylerle uğraşmaya başlarlar. motosikletleri ve/veya arabaları, cep telefonları, futbol maçları, dalma takımları, spor salonundan ya da takıldıkları bardan arkadaşları. Yeniden futbola, kâğıt oynamaya, tenise gitmeye başlarlar ve futbol sahasında, boks salonunda ya da bir takım kulüplerde birbirleriyle buluşurlar.

Onca uğraşıp kurdukları ilişki, artık bir yan tema olarak kendiliğinden yürümelidir. Hiçbir yatırım gerektirmeden, çünkü halihazırda bunu yapmışlardır ve artık şimdiye ka-

dar verdikleri emek hayatlarının sonuna kadar yetmelidir. Her şeylerini vermediler mi? Aylarca horoz rolü oynamışlar, kadının arzularını gözlerinden okumuşlar, her an soh-bete hazır olmuşlar, hatta çiçekler getirmişler, onunla alışverişe bile gitmişlerdir vesaire vesaire... Ama artık yeter!

Bugün bazı erkekler eşlerini kendi uğraşlarına katılmaya davet ediyor. Bu bakımdan zaman değişti. Bunun üzerine birçok kadın, futbol sahasına koşuyor, yüksek dağlara tırmanıyor, yelkencilik sertifikası peşinde koşuyor ya da balık avlama turlarına katılıyor. Her hafta sonu yelkenliye atlamaktan ya da her pazar balık tutarken onun yanında suskun bir şekilde çömelmekten ve oltaya solucan takmaktan nefret etseler de.

Psikologlar, kadın kendini bir erkeğe bağlamak için ne kadar az koşul öne sürerse, erkeğin ilgisini o kadar çabuk kaybedeceğini ve başka şeylere yöneleceğini söylüyorlar. Buna karşın kadın ne kadar ulaşılmaz olursa, ne kadar bulunmaz hint kumaşı gibi davranırsa erkek de o kadar terdirgin oluyor. Bir avcı olarak erkek, yani erkeğin avcı tarafı, kadın hareketlerine ve uygarlığa rağmen, eski çağlarda kalmış bir şey değildir. Kadın sosyolog Herrad Schenk bir keresinde, erkeklerin ortak duygu bahçesinin bakımını bir şekilde kadına bıraktıklarını söylemişti. Ona göre toplumdaki temel eğilim hâlâ şudur: Biz insanoğlu, ataerkil yaşıyoruz ve bu en azından 2000 yıldır böyle.

Bugün hâlâ kadınlar kendilerine şunu soruyorlar: "Erkekler neden böyleler?" ve "Onları değiştirebilir miyiz, yoksa onları böyle mi kabul etmek zorundayız?" Onlarca yıldır biyologlar, psikologlar, antropologlar ve sosyolog-

lar şu soruyu yanıtlamaya çalışıyorlar: "Erkek, doğanın bir hatası mıdır?"

Bugün psikologlar belirli bazı içgüdülerin erkeği binlerce yıldır yönlendirdiğini ve bu içgüdülerin kaynağının erkeklerin genlerinde yattığını kanıtlayabiliyorlar. Hamburg'lu antropolog Profesör Rainer Knussmann özellikle erkekte içgüdüsel hormonlar tarafından yönetilen bölgeden oldukça güçlü motiflerin geldiğini söylüyor. Ve maalesef, diyor, erkek hl oldukça yoğun bir şekilde hayvansı aşamadadır. Knussmann kadınların ilişki içindeki tutumlarını evrimin yüksek evresinde ve genetik olarak daha gelişmiş olarak görüyor. Ve görünüşe göre şu sorunu bir türlü aşamıyoruz: Erkekler farklıdır. Erkek ruhu serttir. Değişiklikten hoşlanmaz. Kadınlar yıllarca onların yalnızca sosyolojik olarak farklı olduklarını ve farklı eğitildiklerini sandılar, oysa bugün genetik malzemenin önemli rolünün olduğu kabul edilmiştir. Kadın hareketine inanan kadınlar -genellikle boş yere- oğullarını başka türlü yetiştirmeye, eğitmeye çalıştılar.

Erkeklere sorarsanız onlarda kadınları eleştirmekten geri kalmazlar. Çok satan birçok kitabı olan yazar John Gray kadında birtakım açıklar görüyor: "Kadınların, sık sık erkeklerin ilişki başlangıcında sevgi dolu oldukları, çaba harcadıkları ve giderek pasifleştiklerinden şikyet ettikleri görülür. Ama erkekler de kendilerine haksız davranıldığını hissediyorlar. Yani kadınlar başlangıçta her şey için son derece şükran ve sevgi doludurlar. Ama zamanla onların bu şükran duygularını ve sevgilerini uyandırmak zorlaşmaktadır." (John Gray, *Erkekler Farklıdır, Kadınlar da*.) Erkeklerin ve kadınların eylemlerini farklı değerlendirdik-

leri düşünülecek olursa bu gizemli gelişimi anlamak hiç de zor olmayacaktır. Kadın ile erkek arasındaki en büyük sorunlardan biri iletişim sorunudur. Kadınla erkek arasındaki yanlış anlamaların yoğun toplumsal etkileri olmaktadır. Kadın eğer erkeğin kendine uygun olmadığını ya da ilgi alanları konusunda aşılmaz çatışmalar olduğunu düşünüyorsa bırakır o ilişkiyi, kadın ne kadar bağımsızsa o kadar çabuk bırakır üstelik. Bu durum günümüzde psikologların "seri monogami" dedikleri şeye yol açmıştır. Şu an için tek eş, ama zaman içinde arka arkaya bir sürü. Berlin, Hamburg ve Münih gibi büyük şehirlerde her iki evden birinde bir bekâr yaşıyor. Günümüzdeki en büyük problemlerden biri yalnızlık olmasına rağmen, erkeklerin çoğu, bir kadınla ilişkiye girdiklerinde, ilişki süresince çaba harcamaya devam etmeleri gerektiğini bilmiyorlar. Psikanalist Dr. Wolfgang Schmidtbauer bu durumu şöyle özetliyor: "Erkekler birtakım sorumluluklara girmeden de uzun süreli bir ilişkinin mümkün olacağına inanıyorlar. Muayenehanemde her gün erkeğin ve kadının bir ilişkiden beklentilerinin ne kadar farklı olduklarını görüyorum."

Birçok aile terapisti, erkekleri değiştirme çabasını yıpratıcı, ama anlamsız bir teşebbüs olarak görüyor. Erkeğin suskun, sportif, bar müdavimi ya da televizyon bağımlısı olarak davranmasının pek önemi yoktur, kadının onun davranışını değiştirme çabaları hangi durumda olursa olsun pek işe yaramayacaktır. Kadınların kendilerine sormaları gereken soru şudur: Hangi beklentilerimi gözden geçirmeli ve muhtemelen azaltmalıyım, hangi alanda daha çok karşımdakini kabullenmem gerekir ve benim sınırlarımın aşıldığı çizgi neresidir?

Schmidtbauer diyor ki: "İlişkideki şu bitmez tükenmez konuşmalar. Küçük bir başarı için ne büyük zahmet! Psikolojik danışma kitaplarını ya da ilişki kılavuzlarını satın alanlar ve akşam partnerlerinin önüne koyanlar genellikle kadınlardır. Oysa kadınların önce partnerinin kim olduğunu, nasıl biri olduğunu anlamaya çalışmaları daha iyi olur. Gerekirse ona yalnız yaşamak isteyip istemediğini sorabilir ve bunun da sonuçlarına katlanabilirler." Gelecekte bir iyileşme ummak kendini mahveden bir strateji-dir Schmidtbauer'e göre.

Bu kadınların beklentilerinin olmaması anlamına gelmiyor. Beklenti olmadan gelişme olanağı da yoktur. Söz konusu olan sadece gerçekleri göz ardı etmemek, akıldan çıkarmamaktır. Belki kendi evinin kapısına dönmektir de. Schmidtbauer, "Bu aynı zamanda diğerinin kendi gibi hissetmemesinden duyulan hayal kırıklığını bir şekilde ortadan kaldırmak demektir. Belki de yakın olmaya karşı aynı ihtiyacı hissetmiyordur. O farklıdır işte." Biz incinebilirliğin giderek arttığı bir kültürde yaşıyoruz. Giderek daha yüksek beklentiler oluşturmaya alıştık. Bu özellikle de kadın hareketinin bir sonucu oldu. Bu erkeklerden sık sık ütöpik isteklerde bulunulmasına yol açtı. Birçok evlilik ilanları okunduğunda bu iyice açığa çıkacaktır. Onun sadece bakımlı, yakışıklı ve maddi durumunun iyi olması yetmiyor, aynı zamanda anlayışlı ve uzun konuşmalara zaman ayıracak biri olması gerekiyor. Kadın, partnerinin herhangi bir noktada beklentilerine uymadığını keşfettiğinde hemen incinme duygusu ortaya çıkıyor. Bu incinme sonuçta erotizmi öldürüyor. Partneri, kadının o güzelim hayat tasarımlarını mahveden bir rakip haline geliyor. Ta-

mamen alışılmış bir gündelik yaşam da bu hayat tasarılarını sürdüremiyor artık.

Böylece günün birinde kadın hayal kırıklığı içinde yaşama küsüyor ve aylarak kendine artık o erkeğin bir, iki ya da üç yıl önce tanıdığı adam olmadığını itiraf ediyor. O adam tuhaf bir dönüşüme uğramıştır. Mucizevi bir şekilde prens bir kurbağaya dönüşmüştür. Başlangıçtaki o özenli, duyarlı ve sevgi dolu yoldaş, sevgili ve arkadaş şimdi nerededir? İlişkinin başlangıcında ağaçları kökünden söken ve yeryüzünde cenneti vaat eden adam?

Haklı olarak birçok kadın şu soruları soruyor: Masal prensi kriterlerinin kendilerinde aranması aslında erkeklerin kendi suçu değil mi? Bu göz boyama, aldatmaca manevraları sonucunda erkekler adeta kendi kendilerine meydan okumuş olmuyorlar mı?

Bu kitap, erkeklerin bu dönüşümlerini anlama yolunda okurlarına yardımcı olacak. Bunun için erkeğin ne hissettiğinin ve düşündüğünün bilinmesi gerekir. Bu bağlamda sürekli sorulup duran bazı sorular yanıtlanacaktır. Bir zamanlar gizlenen ve sonradan birden ortaya çıkan hangi niteliklerini düzenlemeliyim? Bunu nasıl yapabilirim? Erkeği nereye kadar değiştirebilirim? Hangi konuda kendimi değiştirmeliyim? Çift terapisi ne getirir? Bir ilişki içindeki iktidar mücadelesi nereye kadar normaldir? Bir ilişki için bir erkekten ne kadar çaba talep edebilirim? Erkekler değişti mi? Daha duyarlı hale mi geldiler yoksa eskisinden daha mı maçolar? Kendi ihtiyaçlarımı ona nasıl iletebilirim ve nerede, hangi uzlaşmaları yapabilirim? Verimli bir iletişim nasıl olmalıdır, nasıl işler? Ayrıca şu soruları da unutmamalıyız: Neden tam da ona kapıldım? Bunun be-

nimle ve benim gelişimimle ilgisi ne?

Avcı ve ataerkil erkekten eşit haklara sahip partnere

Erkeklerin hangi tarihsel gelişim yolunu geride bıraktıklarını tekrar tekrar göz önünde bulundurmak önemlidir. Erkek binlerce yıl önce avcı ve toplayıcıydı. Geçmişindeki bu özelliklerin sonucu erkek bugün bile sık sık önüne çıkan birtakım özellikler geliştirmiştir. Kadınlar böğürtlen toplamak ve çocuk yetiştirmek için bir dile gereksinim duyarlarken ve duygular geliştirirlerken avcı olan ve av sırasında uzun bir yol kat eden erkeklerde bambaşka niteliklere ihtiyaç vardı. Bir vahşi hayvanın izini bulmak ve avlamak genellikle günlerce sürüyordu. Burada en başta dikkatli olmak ve dönüş yolunu bulabilmek için ormanın işaretlerini iyice bellemek önemliydi. Ayrıca avı ürkütüp kaçırmamak için hiç fark edilmeden ve sessizlik içinde hareket etmek de önemliydi. Adam günlerce susmaktadır ve kendini işine vermektedir. Duygusal alışverişler av sırasında son derece engelleyici olurdu. Bu arketip davranış biçimi hâlâ erkeklerin genlerinde varlığını sürdürüyor. Evrim tarihi açısından bakıldığında erkek, avcılığı en derin şekilde içselleştirmiştir.

Daha bundan 50 yıl önce, bugün kadınların çok doğal bulunduğu neredeyse hiçbir şey erkekten beklenmiyordu. Birçok kişi hâlâ büyük aile yaşam biçimini anımsayacaktır. Birçok kuşak aynı çatı altında yaşıyordu. Bu kurgu içinde erkeğin ne derece farklı olduğu pek fark edilmiyordu. Onun görevi işe gitmek, para kazanmak, aileyi beslemektir. Kadınların bugün geliştirdiği ihtiyaçların bazıları büyük

aile içinde kendi aralarında karşılanıyordu. Evli çiftler arasındaki kişisel görüşmeler minimal düzeydeydi, bunun bir nedeni de çiftin çok az yalnız kalmasıydı. Kadınların erkeklerden dinlemelerini, duygularına katılmalarını, duygusal ruh durumlarına özen göstermelerini beklemeleri, yaklaşık olarak 50 yıldır öne çıkan bir istek, küçük ailelerin yaygınlaşmasından bu yana. İlişki alanında hızlı bir gelişim meydana geldi. Geniş aile, çekirdek aile, yaşam kesiti beraberliği. Kadınlar her eleştiri ve şüphe durumunda eşit koşullardaki bir ilişki konseptinin ne kadar yeni olduğunu da akıllarından geçirmeliler. Ataerkil ailenin geçimini sağlama ilişkisinden her iki tarafın da eşit haklara ve tabii ki eşit sorumluluklara sahip olduğu modele giden yol kısadır. Değişime yol açan itkiler açık bir şekilde kadından gelmiştir. Erkek adeta, bir beraberlik içinde yaşamak istiyorsa, öğrenmek zorunda olduğu, ama gönüllü olarak seçmediği bir role zorlanmıştır. Son 30 ile 50 yıl arasında kadınlar hızla değiştiler, toplumsal koşulları o kadar kendi lehlerine döndürdüler ve eşitlik için çabaladılar ki, erkeğe sadece şaşkın bir şekilde onların arkasından bakmak kaldı.

Bu gerçeği göz önünde bulundurmak, erkeklere karşı daha anlayışlı olmaya, hoşgörüyü ve bugün erkeklerin hangi güçlükler içinde olduğunu kavramaya yardımcı olacaktır. Birçok erkek, kadının kendisinden istediği bir değişikliği oldukça güçleştirecek kadar ataerkil yapıyı doğal bir şekilde hâlâ içinde taşımaktadır. Erkeklerin çoğu ailelerine dışsal bir güvenlik çerçevesi oluşturmanın ailedeki rolleri açısından yeterli olacağından oldukça emindir. Ama kadınlar daha fazlasını istiyor: Sevgi, sözsöz iletişim, ilgi, dertleşme, anlayış ve duygulanım... Peki o avcı, ataerkil erkekler bu yeni rollerini nasıl bu kadar içselleştirsinsin-

ler? Ne toplum ne de toplumun kurumları, erkeklerin kendilerinden beklenen bu yeni rolleri üstlenmelerinde yaşamlarını kolaylaştıracak şekilde değişmiş ya da düzenlenmiş değil. Mesela erkeklere de eşitlik çerçevesinde çocuklarıyla ilgilenme olanağı verecek olan aile dostu çalışma saatleri nerede? İş dünyası bir sürü tartışmalara ve taleplere rağmen hâlâ son derece aile düşmanı ve dolayısıyla kadın düşmanı bir şekilde kurulmuştur. Ayrıca erkekler hâlâ kendilerini verimleri ve işleriyle tanımlamaktadırlar, aile hayatı aktiviteleriyle değil.

Erkek olmak, bugün büyük bir beklenti baskısı altında bulunmak demektir. Sıklıkla, bu baskıya dayanamama, başarısız olma korkusu da bununla bağlantılıdır. Birçok erkek ne yaparsa yapsın, ne kadar çaba harcarsa harcasın asla kadınlara yetmediği duygusu altında ezilmektedir. Kadın her zaman eleştirecek bir şey bulur.

Bir erkekle, kadın erkek eşitliği ve rol değişimleri hakkında konuşulduğunda, sözlü olarak kadına hak verecektir. Hatta belki onu anlayacaktır da. Ama bunu hayata geçirmek, davranışlarına yansıtmak konusunda tökezleyecektir. Çünkü burada baba modeli, evrimsel kalıtım, erkek olma eğitimi ve bireysel deneyimler işe karışacaktır ve bu genellikle ailedeki gerçek bir değişimi engelleyecektir. Kadınlar toplumsal gelişim sürecinde giderek daha fazla özeneceği modeller bulabilirken, erkekler için durum tersidir.

Günümüzde bu iki kişilik yolun başarıyla yürünebilmesi için her ikisinin de birbirlerinden öğrenmeye hazır ve açık olmaları zorunludur. Değişen toplumsal durum sadece bireysel düşünce değişikliği değil, aynı zamanda ilişki içindeki sözlü iletişim yönünde de davranış değişikliği gerektiriyor.

Erkek Tipleri

Cimriler: Soğuk Nevaleler, Pasaklılar, Pintiler, Vücut Manyakları

Bir erkek, ilişki de kendini ne kadar güvende hissediyorsa o oranda zayıf yanlarını ve karakterinin pek hoş olmayan taraflarını ortaya çıkarıyor. Bu durumda, daha da göze batar hale gelen ve genellikle de oldukça nahoş bir şekilde gün ışığına çıkan kişilik özellikleri, aslında onda zaten başından beri vardır. Bunlar onun aşkın ilk aşamalarında başarıyla gizlediği yanlarıdır. Eğer kadınlar; “180 derece döndü. O artık benim tanıdığım ve âşık olduğum adam değil,” diyorlarsa bu sadece belli koşullarda doğru olabilir. O aslında önceden böyleydi, ama uzun süre sadece hoş yanlarını gösterdi. Buna bir de kadının ilişkinin başlangıç zamanlarında birçok şeyi gözden kaçırdığını da eklemek gerekir. Eğer kadın soğukkanlılıkla ve analitik bir anlayışla yaklaşmış olsaydı belki adamın kötü yanları kısmen de olsa zaman zaman ortaya çıkabilirdi. Ama erkek canla başla göz kamaştırırken muhtemelen kadın da canla başla sahneyi karartmaktadır. Ama ilk flört dönemi bitip bir araya geldiğinde er geç rüya bitecek ve uyanılacaktır.

caktır.

Belki kadın, erkeğin kusurlarının farkına varmış ve onu bir kere elime geçirdikten sonra kendime göre eğip bükürüm, değiştiririm diye de düşünmüş olabilir. Eğer böyle olmuşsa, ayrılık çok önceden programlanmış demektir. Kalıcı olarak partnerini eğitmeyi başarabilmiş olan bir kadın tanımıyorum. Kadın bu isteği ile olsa olsa erkeğin karşılayamayacağı taleplerle ilişki içinde uzun süreli bir stres yaratabilir. Ama bu söylediklerim erkeklerin ihmalkârlıkları konusunda zaman zaman dikkatlerinin çekilmemesi gerektiği anlamına gelmiyor.

İzleyen diğer bölümlerde çeşitli erkek prototiplerini betimledim ve bu prototipler nedeniyle ilişkide ne tür sorunlar doğduğunu açıklamaya çalıştım. Az sonra anlatacağım dört örneğin ortak yönü, kadınlara artık ilginç olmadıkları duygusunu hissettirmeleridir. Yatakta soğuk, pasaklı, tutumlu ve vücut manyağı bu tipler partnerlerine artık neredeyse demirbaştan sayıldıkları, önemsiz oldukları, uğraşmaya değmeyecekleri duygusunu verirler.

Paralarındaki ve/veya hürmet göstermedeki cimrilikleriyle kadının hoşuna gitme çabası göstermezler ve gündelik rutin yaşamlarına gömülüp giderler.

Soğuk nevaleler: Bir saattir Palmers'in elbise deneme kabinindeyim ve seksi iç çamaşırları deniyorum. Acaba koyu kırmızı, siyah ya da en iyisi ak-pak beyaz bir şey mi alsam? Yoksa jartiyer ya da en iyisi tanga ve ipek çoraplar mı? Dikişli mi dikişsiz mi? Göğüsleri destekleyen mucize sutyenlerden mi, yoksa doğal gösteren bir iç çamaşırı mı? Göğüslerim fışkırmalı mı yoksa edepli bir şekil-

de kapalı mı olmalı?...

Sonuçta ten rengi bir destekli sutyen ve jartiyer aldım. Bu ayartıcı çamaşırları çantama yerleştirdikten sonra koku mumlar ve şampanya satın aldım. Bugün onuncu evlilik yıldönümümüz. Hans'ı güzel bir yemekle karşılamak istiyorum ve ardında da erotizmin bütün inceliklerini kullanarak baştan çıkartmak. En son altı ay önce seviştik onunla. Sorun bende değil. Hans zaman içinde seks konusunda bir buzdolabına dönüştü. Sürekli yorgun, aşırı stres altında, kendisine fazla yükleniliyor ya da akli başka yerlerde. Ama bu akşam bana karşı koyamayacak. Planım kesin. Bunun için gereken her şeyi yapmaya kararlıyım. Bu akşam ona hiçbir bahane şansı tanımayacağım. Bir görevim bakalım, acaba hâlâ kendi kocamı baştan çıkarabilecek durumda mıyım, değil miyim! İki çocuğumuz babaannelerindeler. Gece orada kalacaklar. Gerçi buna çok karşı çıktılar, ama ne kadar kararlı olduğumu anladıklarında homurdanarak sırt çantalarını aldılar ve babaannelerinin yolunu tuttular. "Sen çok garipsin anne, madem kurtulmak istiyordun neden çocuk sahibi oldun?" Ama bu sefer sertliğimden taviz vermedim. Vicdanım da çok rahat. Evliliğim her şeyden önce gelir.

Eve ulaşınca hemen işe koyuluyorum. Patatesli kuzu fırında kızarır, vanilyalı dondurma buzdolabında sertleşirken ben duşa giriyorum. Saçlarımı sadece fön makinesiyle kuruttuktan sonra sağa sola sallayarak dağıtıyorum. Hans bunu çok sever. Ardından gereksiz tüylerimden kurtulup, kremlerimi sürürüyorum, sıra el ve ayak tırnaklarına açık renk bir oje sürmekte. Sonra da hafif bir makyaj yapıyorum. Tam da, Hans üstüme atladığında sağa sola

bulaşmayacak kadar. Seksi çamaşırlarımı giydikten sonra yatak odası aynasında kendimi inceliyorum. Birazcık zayıflayabilmek için iki haftadır aç geziyordum. Aynadaki görüntümden memnun, altındaki ayartıcı şeyleri sezdiren hafif transparan bir elbise giyiyorum. Saate bir bakış. Hans tam 19.00'da eve gelecek. Yemek 19.30'da hazır olacak.

Hans'ı nasıl da canım çekiyor. Kendimi televizyonun karşısındaki koltuğuna bırakıyorum ve Hans'ı nasıl ayartacağımı düşünüyorum. İlk önce sırtına masaj yaparak başlayacağım. Ardından ellerim yavaş yavaş kalçalarının üzerinden ön tarafına, karnına yönelecek ve ardından da pantolon düğmelerine. Bu arada "O" hatırı sayılır şekilde büyümüş olacak. Sonra ben ona da masaj yapmaya başlayacağım, Hans'ın pantolonundan çıkmaya can atıncaya kadar.

Şimdi zihnimde Hans'ın gömleğini çıkarıyorum.

Ardından ayağa kalkacağım ve yavaşça, şehvet dolu hareketlerle elbisemi üzerimden çıkarıp atacağım. Odada Cher'den bir parça çalıyor olacak. Aynanın karşısında baştan çıkarıcı striptiz hareketleri çalıştım. Hans'ı divanın üzerine çekeceğim, pantolonunu çıkaracağım ve onu dudaklarımla okşayacağım. Kendimi bu fantezilere o kadar kaptırdım ki bütünüyle tahrik oldum. Saate bakıyorum. Nasıl da hızlı geçiyor zaman! Nerde kaldı bu Hans?

Mutfağa gidip fırını kısıyorum. Aksi taktirde kuzu yanacak. Hans'ın cep telefonunu çeviriyorum sonra. Kapalı. Bu sabah akşam eve saatinde gelmesini özellikle tembih etmiştim. Benim tersime o genellikle saatinde gelmeyi başaramaz. Bana kesin söz verdi. Acaba hâlâ büroda mıdır

ki? Telefon ediyorum. Kimse cevap vermiyor. O halde her an burada olabilir. Biraz kafamı dağıtmak için televizyonu açıyorum. Haberler bitti, ama hâlâ Hans'dan bir yaşam belirtisi yok. Yemek yavaş yavaş soğuyor. Eğer hemen gidip fırını tamamen kapatmazsam kuzu etleri kömür gibi olacak.

Saat 20.30 olduğunda ağlamak üzereyim artık. Aynı zamanda da içimde bir öfke büyüyor. Şehvetli striptiz için isteğimi kaybediyorum. Onu baştan çıkarma isteğimi de. Kendi kendini baştan çıkarsın. 20.45'de kapıda anahtarın çevrildiğini işitiyorum. Hans!

"Saatin kaç olduğundan haberin var mı?" diyerek üzerine atılıyorum ve artık sesimi kontrol edemiyorum. Öfke-den titriyorum ve Hans'ı yatak odasına kadar takip ediyorum.

"Saat yedide evde olacaktın! Saat neredeyse dokuz oldu. Telefon bile etmedin. Sana ulaşamıyorum, çünkü cep telefonun kapalı. Bütün gün canım çıktı. Ve iki saattir şurada oturmuş seni bekliyorum." Tamamen bitkin durumdayım, Hans kızgın.

"Ama ben de saat altıda kalemi elimden bırakıp, karım bekliyor, diyemem."

"Ama bana haber verebilirsin."

"Bir müşteriyle görüşme halindeysem yapamam."

Kızgınım. Onuncu evlilik yıldönümümüzü unuttuğu için çok içerliyorum. "Benim zamanımı bu şekilde boşa harcatman küstahlık. Bu kaba, düşüncesiz ve sevgisiz bir davranış," diye patlıyorum ve ardından banyo kapısını çarpıyorum. Hep aynı şey. Bu adam beni bekletiyor. Nefret ediyorum bundan. Off tam da bugün. Ağlayabilirdim.

Yüzümü soğuk suyla yıkıyorum. "Acaba karının eve geleceksin diye mutlu olabileceği hiç aklına geliyor mu? Belki de senin için bir sürpriz hazırlamış olabileceği?" diye bağıyorum kapalı kapının ardından.

"Daha bitirmedin mi?"

"Hayır, bitirmedim. Çünkü tam iki saat seni bekledim."

"Neden başka bir şeyle ilgilenmiyorsun? Haberleri izleyebilirsin, kitap okuyabilirsin ya da ortalığı toplayabilirsin." Yemeği ayaklarına fırlatmak üzereyim. O sırada soruyor: "Çocuklar nerede peki? Yattılar mı?"

"Annendeler."

"Neden ki?" diye soruyor. Banyoya yanıma geliyor, "Hem neden sen böyle incecik bir şey giydin üstüne? Her yerin görölüyor," diye eleştiriyor bir de utanmadan.

Artık dayanamayıp ağlıyorum. "Bugün bizim onuncu yıldönümümüz," diye bağıyorum. Hans yüzüne mahcup bir ifade yerleşiyor ve "Öyle mi?" deyip elini omzuma koyuyor. O sırada telefon çalıyor.

"Açalım mı?"

Koşuyorum ve ahizeyi kaldırıyorum. Hans'ın annesi. Kızgın bir şekilde bağıyor: "Buna katlanamam!"

Bir de bu çıktı. "Neye katlanamazsın?"

"Oğlun Sven bana, 'Defol aptal inek, pis pis kokuyorsun,'" dedi.

"Ona gene iyi geceler öpücüğü mü vermek istedin?"

Sven bundan nefret eder. Hans'ın annesine bunu yüzlerce kez söyledim, zorla birtakım şeyleri yaptırmamalı. Eğer çocuklar gönüllü olarak sarılıp öpmüyorsa onları kendi haline bırakmak lazım. Ama o bunu anlamak istemiyor.

"Bana bir oğlumu ver bakayım." Ahizeyi Hans'a uzatıyorum. On beş dakika boyunca şunu dinliyorum: "Evet anne. Peki anne." Sonra nihayet rahat bırakıyor kadın.

Akşamın geri kalan kısmına gergin bir hava hâkim oluyor. Hans güçlkle bir parça kuzu yiyor. Ardından da vanilyalı dondurmaya yumuluyor.

"Hmm, çok güzel!" diyor barışık bir sesle ve haber programını açıyor. "Hadi şöyle huzur içinde haberleri izleyelim, sonra da gider yatarız, olur mu?" derken bana sarılıyor. "Bütün bunları telafi ederiz. Sıradaki bir iki işi halledeyim sonra bir haftalığına Venedik'e gideriz."

Çok az da olsa beni yatıştırıyor bu. Kurumuş et kokusu mumların kokusunu bastırmış durumda. Her şey kediye gidecek. Şampanyayı boşaltıyorum. Artık kafam iyi. Onuncu evlilik yıldönümümde sarhoşum ve hayal kırıklığı içindeyim. Hiç kimseyi baştan çıkarmayan seksi çamaşırlarımla. Bunu hayal bile etmemeliydim. Yatak odasında soyunurken Hans beni tepeden tırnağa süzüyor.

"Neler giydin sen öyle?"

"Seksi iç çamaşırları."

"Artık insanlar böyle şeyler mi giyiyor?"

"Özel durumlarda evet."

"Striptizci kostümü gibi görünüyor."

"Doğru." Bunu asla anlamayacak. Son zamanlarda hep olduğu gibi akli başka yerlerde. Artık onu tahrik etmeye çalışmaktan ben de bıktım ve sırf protesto olsun diye uzun anneanne geceliğimi üzerime geçiriyorum.

O pahalı çamaşırları yarın geri götüreceğim.

Hans'ın sevinçle eve koştuğu dönemler sonsuza kadar bitti anlaşılan.

Bir ilişkinin başlangıcında, aşk aşamasında seksüel olarak işler genellikle iyi gider. Her ikisi de birbirini istiyordur ve sık sık sevişirler. Çünkü her ikisi de karşılıklı olarak birbirlerini gerçekliğin bozmadığı mükemmel bir görüntü içinde görürler. Ama harika başlayan şeyin birkaç ay sonra esrarengiz bir şekilde değiştiği görülür. İyi bir cinsel ilişki birdenbire kötü hale gelir. Seksin, insan mutluluğunun bu olağanüstü kaynağının nahoş bir hal aldığı, hiç de alışılmadık değildir. İnsanların çoğu cinsel yaşamları hakkında konuşmayı ayıp sayarlar. Bu verime dayalı toplumumuzda cinsellik de "başarılı olmak" ya da "başarısız olmak" kriterleri altında ezilirler. Ve kendimize olan güvenimiz de ağırlıklı olarak cinsel yaşamımıza bağlıdır.

Maalesef yatak, bir ilişkideki iktidar mücadelesinin genellikle bilinçsizce de olsa güçlü/yoğun olarak uygulandığı yerdir. Ön planda belki de nasıl, ne sıklıkta ve ne zaman bedensel sevginin gösterileceği hangi partnerin fikrine göre gerçekleştireceğidir söz konusu olan. Ama psikologlar bu mücadelelerin çocukluğumuzdaki iktidar mücadelesinin bir tekrarı olduğunu biliyorlar. Yetişkin insanlarda olduğu varsayılan cinsel baskı, baba ya da annenin belirli bir davranış nedeniyle, yasaklar ve izinler nedeniyle içimizde iz bırakan bir duyguyu yeniden ortaya çıkarabilir. Yatakta sıklıkla söz konusu olan gerçekten kişinin geçmişidir. Cinsel problemlerin nedeni bilinçdışı, unutilan, ama yeniden canlandırılabilen, etkisini kaybetmemiş nahoş anıların ve duyguların derinliklerinde yatar. İktidar mücadelesi de zaten sadece nedensel problemlerin sonucudur.

Cinsel ilişki sırasına çok farklı duygular ortaya çıkabilir

ve arzuyu etkileyebilir: Korku, hayal kırıklığı, suçluluk duygusu, ayıp duygusu, utanma duygusu ve hatta üzüntü cinsel arzuyu belirlemede etkili olabilir ve tamamen bastırabilir.

- Bedensel ilişki nedeniyle anne babadan birinin kısıkançlığını doğurmaktan, anne babanın arzularına karşı davranmış olmaktan duyulan bilinçdışı korku ya da yeterince başarılı olamama korkusu. Yeterince sık, güçlü ve yeterince uzun süreli cinsel performans gösterebilmek baskısı altında bugün erkekler daha çok eziliyorlar. Cinsel olarak her şeyi doğru yapma baskısı oluşuyor: Performans baskısı ne kadar büyükse zevk alma da o oranda azalıyor.
- Tatmin edici bir cinsel ilişkiden sonra pek az insanı hayal kırıklığı bekler. Ama yine de bazen ortaya çıkabilir. Çünkü cinsel ilişki geçmiş hayal kırıklıklarını yeniden uyandırabilir. Bu duygu arzu ile bir kontrast halinde hissedildiği için daha yoğun olabilir. Bununla beraber tatmin edici bir cinsel ilişkiden sonrası böylesi bir hayal kırıklığı duygusu her zaman geçmişle ilgili bir şeydir.
- Suçluluk duygusu, büyük bir tutku durumunda ortaya çıkabilir. Anne babadan biriyle ilgili geçmiş duygulara yapılan yansıtımlar bize seksi, kirli ve hatta enstest bir şeymiş gibi hissettirebilir. Bu da bazı erkeklerin sadece fahişelerden, 'yasak kadınlardan' ya da yasak ilişkilerden ve sözcüklerden tahrik olmalarını açıklar, çünkü sevgili bilinçaltında "dokunulmaz" biri olarak, anne olarak sabitlenmiştir. Cinsel suçluluk duyguları

aynı zamanda yaşamın bir kesitinde kişinin anne babasının olduklarından daha başarılı olduğu durumlar da da ortaya çıkabilir.

- Ayıplık ve utanma duygusu günümüz toplumunun değer yargılarıyla çok yakından ilgilidir. Çocukken çıplak olmanın ayıp olduğunu, kendine dokunmanın ya da kendini tatmin etmenin utanç verici olduğunu duymayan var mıdır? Çıplaklık hemencecik günahla özdeşleştirilir. Bu şekilde programlanan bilinçaltının birdenbire değişmemesi oldukça mantıklıdır.
- Cinsel ilişkiden sonra yıkılan, üzülen, kendini bomboş hisseden insanlar her zaman vardır. Bazen ağlarlar bile. Özellikle de kadınlar. Bir erkekle yapılan cinsel ilişki sıklıkla tacizler, aşağılanmalar ve hayal kırıklıklarıyla ilgili bilinçdışı anıları canlandırır. Aile evindeki anlayışsızlıklardan, duyarsızlıktan ve özen eksikliğinden kaynaklanan üzüntüler bilinçdışı olarak kişiyi etkiler. Anımsama burada da aşırı yoğun olacaktır, özellikle eğer cinsel ilişki özellikle mutlu edici olmuşsa.

Bunlar göz önünde bulundurulacak olursa cinsellik, cinsellikle bağlantılı duygular ve anılar hakkında konuşmanın bir ilişki için ne kadar önemli olduğu anlaşılacaktır. Ama insanların çoğu seks hakkında konuşmayı son dercede ayıp sayarlar ve bunu sevgiyi öldüren bir şey olarak görürler. Birçok insan kendi kendine: "Neden basitçe yapılmıyor ve zevk alınmıyor?" diye soruyor. Cinsellik kendiliğinden harekete geçen otomatik bir şey gibi, bizim beklentilerimize, anılarımıza ve deneyimlerimize bağımlı olmayan, bilinçdışı yönlendirilen bedensel bir fonksiyon-

dur. Nefes almak ya da sindirmek gibi bir şey. Maalesef sevgi sanatı bitkisel bir süreç değildir, aksine diğer bütün bedensel fonksiyonlardan daha fazla kişisel tarihimize bağlıdır. O halde bunu paylaşmaktan başka hiçbir yol yok.

Eşler birbirlerine karşılıklı olarak diğerini nasıl mutlu edeceğini ve onda ne şekilde arzu uyandırabileceğini öğretmek zorundadırlar. Uzun süren tatmin edici bir cinsel yaşama kavuşmanın yolu alıştırmalar yapmaktır. Bizim değerler sistemimizde bu tür cinsel alıştırmalar belirli bazı duygusal riskleri de beraberinde getirir. Reddedilme korkusu ortaya çıkabilir ve gerekli iletişimi engelleyecek kadar güçlenebilir.

Kadınlar kendilerine ihtiyaçlarını sormayan, hatta sadece kendilerini düşünerek davranan erkeğe açıkça onun kendisini mutlu etmediğini söylemeyi öğrenmek zorundalar. Burada şu kural geçerlidir: Seks hakkındaki konuşmalar sakince ve yatak odasının dışında yapıldığı zaman daha iyi sonuç verir. Şikâyet edercesine konuşmak işi sadece zorlaştırır. Bazı kadınlar için erkeğine ne istediğini ve ne istemediğini söylemek bir mayın tarlasında yürümekten farksızdır. Buna rağmen kadınlar partnerlerine yatakta ve hatta dışında nelerden hoşlandıklarını söylemek zorundadırlar. Bu sırada erkeğin aşırı bir tepki göstermesine ve belki başlangıçta kendini geri çekmesine hazırlıklı olunmalıdır. Bu güçlükleri aşabilmek için, cinsel yaşamın uzun vadede sadece karşılıklı bilgi alışverişiyle daha iyi hale getirilebileceğine güveninizi hemen kaybetmemeli, sabırlı olmalısınız. Gerçekten bu sonuç verir. Önemli olan karşımızdakini eleştirirken bunu ona zarar vermeyecek şekilde yapmaktır. Burada söz konusu olan şikâyet değil-

dir, aksine aydınlatma ve belki de geçmişten kalan problemlerin halledilmesidir.

Ayrıca yeni ve sürpriz olarak ortaya çıkan bilgileri sindirmek için kişi hem kendine hem de partnerine zaman tanımalıdır. Belki de ortaya çıkan yeni duruma kendilerini düşünsel olarak adapte edebilmek için cinsel ilişkiye bir süre ara vermelidirler. En önemlisi cinsel hayatlarında ortaya çıkan bir sorunun, paylaşılan bastırılmış bir anın ardından bu konuda yeni bir baskı üretmemektir.

Eğer duygular kaldırılamayacak hale gelirse başkalarından yardım almak anlamlıdır, çift terapisine gitmek faydalı olabilir. Profesyonel evlilik danışmanlığı özellikle cinsel sorunlarda yararlıdır, çünkü asıl sorun genellikle geçmişle hesaplaşmanın yapılması meselesidir ve profesyonel destek ile bu alandaki sorunlar daha kolay çözülebilir.

Çiftlerin cinsel arzuları, beklentileri, hakkında konuşmalar yapmaları, cinsel konularda iletişim kurmaları çok faydalıdır. Eğer bu iletişimi sağlamayı başaramazsanız cinsel hayatınızda yaşayabileceğiniz mutluluk ve hazlardan vazgeçmiş olursunuz.

Pasaklılar: “Seni görünce çenene bir tane patlatmak istiyorum.” “Güllerin Savaşı” filminde Kathleen Turner, Michael Douglas’a söylemişti bu cümleyi. İçeriği çok ağır bir söz bu. Sabahları Winfried’i gördükçe bu cümle giderek daha sık geliyor aklıma. Ben çevresine iç gıcıklayıcı canlılıkta bir aura yayan iyi giyimli erkeklerden hoşlanırım, ya da yenice duş almış tertemiz banyodan çıktıklarında. Winfried neredeyse sürüklenerek merdivenlerden inerken bir

yandan da uyuşuk yanaklarına vurarak losyonunun kalanlarını yedirmeye çalışıyor. Sabahın köründe, henüz kanında kafein dolaşmaya başlamadan önce artık orta yaşa doğru yaklaştığı açıkça görülebiliyor. Ayağına yine beyaz çorap giymiş, gri takım elbisesinin altına giydiği ayakkabı da kahverengi. Kırmızılı mavili kravatı pembe gömleği ile giymesi için almıştık. Pembe gömleğin üzerinde mükemmel duruyordu. Winfried gitmiş bu kravatı yeşil gömlekle takmış. Bu yasaklanmalı. Bizim kızdırma konumuz.

Giymiş ve makyajımı yapmış mutfakta oturuyor, kahvemi yudumlarken yüzümü günlük bir gazetenin içine gömüyorum. "Bütün Dünyadan" sayfasında modacı Werner Baldessari'ni ile erkekler ve moda üzerine yapılmış bir söyleşi var. "Çok erken yaşlarda erkeklerin kafasına moda'yı takip etmenin erkeksi olmadığı kazanıyor. Her şey gri üstüne gri. Böyleyken bile giydiklerinin birçoğu birbirine uymuyor. Bir dram!" Ah keşke hepsi bu kadarcık olsaydı, diye iç geçiriyorum.

Modacı hayran: "Amerikan başkanlarını düşünün. İyi giyinmeyi beceriyorlar. Buna *power-dress* (güç giysisi) deniyor. Bir adam bir yere girdiğinde elbise işin yarısı demektir. Kravatlar milimetrik olarak bağlanmış olmalıdır. Etkileyici bir dış görünümle insan kolayca istediğini elde edebilir." Etkileyici bir dış görünüm, işte doğru kavram bu. "Kahve hazır," erken Winfried'in kravatını yanlış bağladığını fark ediyorum. Bakışlarım yine dejenere olmuş kombinasyonu üzerinde geziniyor. Neredeyse kusaçağım.

"Giysinin gücü!" Ağzımdan kaçırıyorum. Winfried rahatsız bir şekilde üstüne başına bakıyor. İçimdeki şiddeti

güçlükle bastırıyorum. G r n    bana gaddar olma arzusunu veriyor. Ona acı çektirmek istiyorum. Onu ruhsal olarak yıkmak istiyorum.

"Bir şey mi var?" diye soruyor ve hafifçe  ne eğilerek ekliyor: "H l  hayatta olduğum için lütfen kusuruma bakma."

"Gene elektrik süpürgesi satıcısına d nm   s n," diyorum sertçe, röportaj yüzünden olduğumdan da hassas hale geldim ve bozuk bir plak gibi tekrar edip duruyorum: "Kahverengi ayakkabılar gri elbisenin altına uymaz. Beyaz  oraplar sadece tenis kortları içindir."

Winfried bir yatırım danışmanı ve i i icabı zengin m   terilerle ha ır ne ir.

"Artist miyim ben? Bir kez olsun benden memnun olman için ne yapmalıyım? Eğer giyimim sana uymuyorsa git kendine bir moda horozu bul!"

"Ben moda horozu istemiyorum, ben sadece utandırıcı görünmemeye birazcık  zen gösteren birini istiyorum." Daha d n üzerinde kısacık bir  ort, ayağında gri çoraplar ve siyah ayakkabılarla çimenleri bi mi ti. Utanç  tesi!

"Kıyafet kartvizit gibidir. Onunla ki ili ini ifade ediyorsun."

"Bu soluk renklerin nesi yanlış?" diye soruyor Winfried kızgın bir sesle. Hep aynı konu. "Büroda hiç kimse bundan  ik yet etmedi şimdiye kadar."

"Benim  ik yet etmem yetmiyor mu? Lütfen bir kere de benim duygularıma saygı göster. Modanın görevi ki ili i desteklemektir, yıkmak değil. Kaba vurdumduymazlık tek kelimeyle saygısızlıktır."

"Ama inandırıcı olmak gerekir," diye havlıyor Winfried

yanıt olarak.

"Keloğlan gibi giyinmenin inandırıcılıkla ne alakası var?"

"Kıyafetlerimin içinde ben mi kendimi rahat hissetmeliyim yoksa sen mi?"

Yararı yok.

Winfried'in iyi giyinen bir adama sahip olma isteğine saygı duyduğu bir dönem vardı ve o zamanlar buna uygun giyinmeye gayret ederdi. Benim yardımlarımla. Şöyle sorardı: "Söylesene, bunlar birbiriyle uyar mı?" O zamanlar gri elbiseyle siyah ayakkabı ve siyah çorap giyerdi. Maalesef bunu içselleştiremedi. Bunu ikinci doğası haline getiremedi. Süper egosu sürekli absürd kombinasyonlara el atıyor. Onun dış görünüşü ne zaman bizim tartışma konumuz haline geldi anımsamıyorum. Geçiş yavaş yavaş oldu sanırım, fark ettirmeden.

İlişkimizin başlangıcında gururla bana "moda danışmanım" derdi. Dış görünümü için bir iltifat aldığında zevkle beni gösterirdi. "Karım seçti." Ama giderek yataktan daha geç kalkmaya başladı, işe yetişebilmek için de eline ilk geleni giyer oldu. Eleştirdiğim zaman ilk başlarda yumuşak cevap verirdi. "Yarın, hayatım. Şimdi üzerimi değiştirmek için zamanım yok."

Bir gün onun evden nasıl çıkacağını ayarlayan anne rolü oynamak bana aptalca geldi. Çatışmalar sertleşiyordu.

"İyi görünmek işin yarısıdır. Hiçbir sözcük kullanmadan, sadece dış görünümünle insanları etkileyebilirsin. Politikacılar neden çoraplarına varıncaya kadar kendilerine ne giyeceklerini söyleyen danışmanlar işe alıyorlar sanıyorsun?"

"Ben politikacı değilim. Hele Amerikan başkanı hiç de-

ğilim.”

“Ama piyango satıcısı da değilsin. Senin işin refah düzeyi yüksek, ciddi müşterilerle. Kıyafet meselesi imaj meselesidir.”

“Daha hiç kimse masamın altına eğilip de ayakkabılarımı ve çoraplarımı kontrol etmedi.”

“Muhtemelen uzun paçaların üstlerini örttüğü içindir.”

Winfried ne zaman pantolon alsa paçası ona uzun gelen bir tane alır. Çünkü mağazada pantolonu giyip aynanın karşısına geçtiğinde pantolona değil yüzüne, hadi hadi en fazla koltuk altlarına kadar kendine bakabilir, şöyle boydan boya kendini süzemez. E tabi kendine uzun gelen bu pantolonları giydiğinde de hâlâ büyüme çağındaki biri gibi görünür. Özellikle de ellerini ceplerine soktuğunda.

Ayrıca, bir kerede ayakkabıdan gömleğe kadar bütün bir takımı almayacak kadar cimridir. Her alışverişte sadece tek bir parça satın alır, ki eve geldiğinde pantolonun cekete pek de düşündüğü kadar uymadığını, kravatın gömlekten farklı bir mavi tonda olduğunu fark edebilsin. Kim bilir kaç kere söyledim: “Aynı anda iki gömlek, kravat ve elbiseye uyan bir çift ayakkabı satın al.”

“Daha yeni ayakkabı aldım. Yepyeniler. Rockefeller miyim ben?” Ayrıca kendisi toplayıcıdır. Sürekli ceket cepleri şişkindir, çünkü içinde bir şeyler vardır.

Son bir deneme daha yapıyorum. “Kıyafetler arasında kurduğumuz kombinasyonla dünya görüşümüzü, duruşumuzu, anlayışımızı dile getiririz. Kusursuz giyindiğinde bu kendine verdiği değer göstergesidir. Bir yatırım danışmanı olarak renkler konusunda ne kadar titiz davranırsan azdır. Dış görünüşün müşterilerinde duygulanımlara yol

açacaktır. Güvenden tut da reddetmeye hatta küçümsemeye kadar. Kıyafetin bir sembol değeri vardır."

Aslında bu onu ikna etmiş olmalıydı. Tamamen objektifim. Bu arada aklıma başka bir şey takılıyor.

"Ve hazır konu açılmışken! Temiz iç çamaşırları bodrumdaki kurutucuda duruyor. Onları bulabildin mi?"

"Sorun değil." Winfried miskin bir el hareketi yapıyor. "Dünküleri yeniden giydim."

"Donunu da mı?"

"Büroda pantolonumu da indirecek halim yok ya."

Yeter! Şimdi bağıracağım.

"Ne zamandan beri yatırım danışmanları donlarıyla çalışıyorlar?" diye soruyor saldırgan bir tavırla. "Herhangi birinin hisse senedi almadan önce donumu görmek istediğini hatırlamıyorum."

Bu adam kesinlikle umutsuz vaka.

Arkadaşım Gisa'nın sözleri hâlâ kulağımda çınlıyor. "Kendine güven ve bırak onu." Bunu yapamam. Bazen onun üç adım arkasından yürüyorum, ki insanlar Winfried'in bana ait olduğunu fark etmesinler. Gisa benden daha pratiktir: "Erkekler farklıdır. Kendilerine neyin yakıştığını, neyin iğrenç görüldüğünü bilmezler. Eskicilerin topladığı elbiseler içinde dolaşabilirler ve kendilerini şık zannederler. Bununla yaşamayı öğrenmek zorundasın."

Çok ikna edici değil, diye düşünüyorum.

İyi giyimli erkekler kadınların bakışlarını üzerlerine çekerler. Belki de sırf pek nadir bulunduklarından kaynaklanıyor bile olabilir bu çekicilik. Burada kıyafet kartvizit yerine geçer. Kıyafet konusundaki güvenilir bir zevk, başka

konularda da güvenliğin ve hâkimiyetin habercisidir. Burada mesele erkeklerin boyanmış gibi ya da mankenler gibi görünmeleri değildir. Genellikle mesele sadece, kadınların sevgi ve anlayış dolu bir e e sahip olmakla kalmayıp aynı zamanda onunla arkadaş çevrelerinde de zevkle do a abilmeyi arzulamalarıdır. Kadınlar yanlarındaki partnerle gurur duymak isterler ve bakımlı bir dış görünüş bu-
nun doğal bir parçasıdır. Eğer kız arkadaşlar şunu söyler-
se: "M thi  bir herife benziyor," kastettikleri daima dış görünümdür. Ve bu o kadın için adeta kişisel bir kompli-
mandır.

Toplum önündeki erkeklerde kıyafetin ne kadar belir-
leyici olduğu daha açıktır. Uygun kıyafet, çevresine ciddi-
yet yayar. Bir şeyler satmak isteyen insanlar kıyafetleriyle kar ısındakinde ciddi bir izlenim uyandırmalıdır. Özenli
bir kıyafet seçimi bu konuda yardımcı olur.

Ama alışveriş erkekler için korkunç bir şeydir. Çoğu hanımlarını  nden gönderirler. Buna karşın birçok kadına göre eşleri için alışverişe gitmek ve onlara şunu söylemek zorunda kalmak bir uzla madır: "Bu sana yakı tı, bu pek yakı madı." Hatta bu kadınlar sabahları erkeklerin g m-
leklerini ve ona uyan kravat ve çorapları da onların yeri-
ne seçip hazırlamayı üstlenirler. Hatta zevkli bir eşleri ol-
du undan dolayı gurur duyan ve bundan utanmayan er-
kekler bile vardır. Oysa bunun tam tersi düşünülemez. Hangi kadın elbiselerinin hazırlanmasını ve toplum içinde şunu söylemeyi ister: "Bunu kocam benim için se ti." Herkes bu kadının evde söz hakkının olmadığı hissine ka-
pılırdı.

Oysa onu kendi kendine karar vermeye bırakmak ve

kendine şunu söylemek kadın için daha kendine güvenli ve olgun bir tavidir: "O ortalıkta nasıl dolaşacağından kendisi sorumludur." Eğer adam geniş fitilli kadife pantolonlar, tahta takunyalar ya da oduncu gömlekleri içinde tiyatroya gitmek istiyorsa o zaman belki de şu tavrı geliştirmek en doğrusudur: "Üzerine çektiği bakışlar onun sorunu, benim değil." Ama bu çok zordur ve partnerden bağımsız, yüksek bir özgüven gerektirir. Yine de kendine olan güven duygusu üzerinde çalışmak, partner üzerinde çalışmaktan gerçekten de daha anlamlıdır, daha iyi sonuç verir.

Cimriler: Patrick üzgün üzgün cüzdanına bakıyor. Çekinerek elini cüzdanına atıyor ve büyük bir ayrılık acısıyla bir onluk çıkarıyor. Paraya sanki onu kendisi doğurmuş, bakmış ve büyüttmüş gibi bakıyor. Çok basit: Para veremiyor. Melankolik gözlerle paranın arkasından bakıyor ve onun garsonun elinde gözden kayboluşunu izliyor. Patrick bana bir kola ismarladı da. Bunun için kendi cesedini çiğnemiş oldu bir bakıma. Onun parasının her kuruşuna nasıl bağlı olduğunu öğrendiğimden beri bunun onun için ne kadar büyük bir fedakârlık olduğunu tahmin edebiliyorum.

Bu başka şekilde de ifade edilebilir. Patrick bir cimridir. Kendine ve başkalarına hiçbir şey bağışlamaz. İyi bir şarabın, iyi bir yemeğin ya da üzerine göre dikilmiş bir elbisenin tadını çıkarma yeteneği yoktur onda, çünkü daima bütün bunların kaç para tuttuğunu düşünür. Ama onun bu yanı ancak İtalya'ya tatile gittiğimizde kendini belli etti. İlişkimizin başlangıcında tam tersi bir hava yaratmıştı.

Cömert biri izlenimi vermişti. Ancak tatile çıktığımızda bu karanlık yanı tam olarak ortaya çıktı. Şu iğrenç pintiliği. Her şey çılgın bir tempoda olup bitti. WDR'in bir partisinde tanıştık. Patrick redaktördür. Ayrıca motosiklet manyağıdır. Deri tulumunun içinde kaba ve iriyarı görünür, biraz da küçümseyici. Bu hali bana çekici gelmişti. Sürekli maceraya açık görünen bir tip. Erkeksiliği bir şekilde beni tahrik etmişti. Kısaca ona asılıyordum.

"N'aber? Harley nerede? Ben olsam onu da getirirdim içeriye. Harley'siz bir erkek biraz eksik duruyor."

Patrick hafif bir şok içinde, saldırgan bir bakış fırlatıyor ve tepeden bir yanıt veriyor: "Kadın olduğun için dua et."

Böylece konuşmaya başladık. Haziran sonundaydı bu. Bir hafta sonra Patrick beni motosikletle bir gezintiye çağırdı. Ondan bir hafta sonra da evine. Yani mütevazı döşenmiş o kaotik kulübesine. "Doğru dürüst mobilya alacak paran yok mu?" diye sordum ve Patrick'in zehirli bakışlarına hiç dikkat etmedim.

Üçüncü haftada onunla İtalya'ya tatile gelip gelmeyeceğimi sordu. Ciddi bir ilişki istediği her halinden belliydi. Bu arada geçen diğer ilk üç hafta boyunca her gün beni işyerinden aramıştı. İlk akşam biraz kaba ve kendini beğenmiş biri gibi görünmüştü, ama kısa süre sonra Patrick'in gerektiğinde tam bir centilmen olabileceğini anladım. Ayrıca oldukça bonkör biriydi. Beni sinemaya götürdü, akşam yemeği ve de dondurma ısmarladı. Ben cüzdanıma uzandığımda adeta hakarete uğramış gibi bakıyordu. "Herhalde güzel bir kadına bir şeyler ısmarlamayı becerebilirim." Bugün bunun onun için ne anlama gelmiş olduğunu biliyorum.

Ağustos başında benim arabamla güneye doğru yola çıktık. Bu kadar uzun bir yolculuk için Patrick'in motosikleti bana pek rahat görünmemiştir. İki ayrı araçla seyahat etmeyi de Patrick sıkıcı buldu. Böylece benim Polo'da karar kıldık.

Wörthersee kıyılarında konakladık ve üç günlüğüne bir yazlık kiraladık. İlk sabah Patrick taze ekmek almak için kalktı. Geri döndüğünde gülümsüyordu: "Bana 2 Mark 32 fenik borçlusun." Bunu bir şaka olarak kabul ettim. Kahvaltıdan sonra kayıklardan biriyle karşıya geçmek için göle indik. Yakıcı bir güneş vardı. Kasada Patrick parayı çıkardı, ödedi ve güverteye çıktı. Ben de onun böylece bütün yol boyunca benim ödediğim benzin paralarını fark ettirmeden dengelediğini sandım. O sırada biri beni durdurdu: "On iki Mark!"

"Anlamadım?"

"Ücreti ödemediniz."

"Haa," dedim utanarak. Patrick sırt çantasından bir paket çikolata çıkarıp da bana ikram etmeyince ona karşı olan duygularımda hafif bir kararsızlık keşfettim. Onun bu her kuruşu sayma tavrı beni de aynı şekilde kendi harcamalarım konusunda düşünmeye yöneltti.

Acaba tatilden sonra mı hesaplaşmayı düşünüyordu? Şu ana kadar depoyu üç kere doldurduğumu unutmuş muydu? Sonra düşündüm ki, bu kadar dar bakma olaylara, yoksa bütün tatili zehir edeceksin. Olayı unutmaya ve keyifli bir tavrı takınmaya gayret ettim. Pörtschach'ı geçtik. Ardından Klagenfurt'a yanaştık.

Akşam iyi bir lokale gittik. Hava ılıktı ve göl kenarındaki keyifler de yerindeydi. Kendi yemeğimi kendim ödeme-

ye karar vermiştim. O zaman hiç olmazsa utandırıcı durumlar olmazdı. Para yüzünden keyfimi kaçırmaya hiç niyetim yoktu. Garson hesabı getirdiğinde Patrick bana döndü: "Benimkini de öder misin? Cüzdanımı evde unutmuşum."

Eh işte, giderek daha da ilginleşiyordu. şok olmuştum. Sevgili huzur uğruna sesimi çıkarmadım ve ödedim. Bir yıldır hayalini kurduğum tatilde çirkin dalaşmalar istemiyordum sonuçta. Yine de ilk fırsatta ona bütün benzin paralarını tek başıma benim ödediğimi hatırlatmaya karar verdim. Patrick'in davranışının bende yarattığı rahatsızlık duygusunu güçlükle bastırabiliyordum.

Ertesi sabah Patrick keyifli bir halde şunu sordu: "Bugün ekmek almaya sen gider misin?"

"Elbette," dedim. Uzun bir yol. Geri döndüğümde onun bana yaptığının karşılığını vermekten kendimi alamadım. "Bana 2 Mark 91 fenik borçlusun, ayrıca 125 Mark da benzin parası, toplam 127,91 eder."

Az kalsın içmekte olduğu kahveyi elinden düşürüyordu. Oldukça keyfi kaçmış bir ifade ve şaşkın bir bakışla cevap verdi Patrick. "Sen illa da kendi arabanla gelmek istedin. Benim motosiklet çok daha ucuza gelirdi. şimdi sen kendi arabanla gelmek istedin diye bunu ödemeli miyim? Ve 2,91 meselesine gelince, dün de ben ödemiştim, o halde geriye sadece 0,59 kalıyor sana borcum."

Ekmek boğazımda kaldı. "Baksana, burada neler oluyor?" hafif şaka yollu bağırmaya başladım. "Birlikte seyahat ediyoruz, o halde masrafları paylaşmamız gerekir. Yoksa yanlış mı düşünüyorum?"

"Hayır, doğru düşünüyorsun. Ben sadece gereksiz ye-

re yol açtığın masrafları bana yıkmama karşı kendimi koruyorum.”

Buydu yani mesele. Patrick pintinin tekiydi. Küçük şeylerin peşinde koşuyordu. Kuruşun hesabını yapan berbat biriydi. Artık güzelleştirilebilecek hiçbir şey yoktu. Onun üç haftalık cömertlik gösterileri sadece beni birlikte tatile çıkmaya ikna etmeye yaramıştı. Yavaş yavaş tatil sevinçim yok oluyordu.

O akşam hiçbir şey söylemeden yatağa yattım, kitabımı okudum ve hiç konuşmadım. Her türlü sarılma denemesini geri püskürttüm. Ertesi sabah İtalya'ya doğru devam edecektik. Nasıl davranmam gerektiğini enine boyuna düşündüm ve odanın sadece payıma düşen kadarını ödemeye karar verdim. Resepsiyonda birdenbire arkamda Patrick belirdi. "Eurocard'ın yanında mı?" Ne geleceğini biliyordum. "Benim yarımı da birlikte ödüyor musun?"

"Hayır," dedim. "Aslında sen benim için ödemeliydin, ki fit olalım."

Birdenbire Patrick başlangıçtaki kibarlığına geri döndü. "Beni yanlış anlıyorsun, sonra İtalya'da da ben öderim." Bense artık bunu başka türlü dinliyordum.

"Pekâlâ," dedim yine sevgili huzur adına. Kızgın ve stresli bir halde tatilden dönmenin bana ne yararı olacaktı? Bütün uyumsuzluklara rağmen her şeyi fırlatıp atmak istemiyordum. Öğleye doğru İtalya'ya vardık.

"İlk önce bir otel mi arayalım?" diye sordum.

"Yapabiliriz." Kumsalın hemen dibinde büyüleyici küçük oteller vardı. Daha oracıkta hemen bir 'boş oda var' tabelası gördük.

"Bak, bu çok hoş görünüyor."

“Ben gidip bir fiyatları sorayım,” dedi Patrick ve gözden kayboldu. İtalya’da ödeme sözü bir kandırmaca değildi o halde. İki dakika sonra geri geldi. “Çok pahalı.”

Hayal kırıklığına uğramıştım. Aynı şeyi iki kez daha yaptı bana, iki. Artık yavaş yavaş tepem atıyordu.

“Bununla kendi payımı benim ödememi mi sağlamaya çalışıyorsun?”

“Yalnız gelmiş olsaydım çadırımla beraber gelirdim,” diyerek sorumu savuşturdu Patrick.

“Peki neden yalnız gelmedin?” diye sordum artık cidden tepem atmıştı.

“Çünkü iki kişi daha eğlenceli oluyor.”

“Bana bak,” bu nahoş tartışmayı sona erdirmek istiyordum, “bana olan borçlarını ödüyorsun ve ardından bir tatil kasası oluşturuyoruz, ikimiz de içine eşit miktarda para koyuyoruz. Bütün harcamalarımızı ondan karşılıyoruz. Eğer para bitecek olursa yine her birimiz eşit miktarda para koyuyoruz. Sen de bunun en adaletli yöntem olduğunu düşünmüyor musun?”

“Ne diyeyim,” gibilerden mırıldandı. “Aslında ben kamping tarzı bir tatil düşünüyordum. Senin şimdiki gibi süper lüks otellerde kalmak isteyeceğini hesaplamamıştım.”

“Ne demek istiyorsun sen?” diye sordum kızgın bir şekilde.

“Açık söylemek gerekirse şunu demek istiyorum; ben sadece sen olmasaydın karşılaşacağım maliyetleri ödemek istiyorum.”

Artık yetti.

“O halde ben otele gidiyorum, sen de kamping alanına.”

Görünüşe göre bu da pek uymamıştı ona.

"Her halükârda şu andan itibaren herkesin kasası ayrı," diye kararımı bildirdim. Tatil keyfim tamamen kaçmış durumdaydı artık. Gerçi Patrick sanki her şey normalmiş gibi davranmaya gayret ediyordu. Ama ben göreceğimi görmüştüm. Dilencilere ve cimrilere katlanamam. Ufak hesap yapanlardan nefret ederim.

Ayrıca Patrick fakir bir öğrenci değil, tersine WDR'de redaktör. Orada insanlar az kazanmaz. Motosikleti de pek öyle motosiklet mezarlığından toparlanmış gibi durmuyor.

Patrick'in onluğundan nasıl güçlkle ayrıldığını izlerken bütün bunlar gözümün önünden geçti.

"Kola için teşekkürler," dedim terbiyeli bir şekilde.

"Lafını etmeye değmez," dedi Patrick büyük bir bonkörlükle. "Tekrar düşündün mü? Bir kere daha deneyelim mi ne dersin?"

Oysa ben bu gösteriden sonra iyice emin olmuşum.

"Seninle mutlu olabileceğimi sanmıyorum," dedim.

"Anlamıyorum," dedi Patrick.

Garson kız ona 40 fenik geri verdi. Bahşiş yerine Patrick ona yorumunu bıraktı: "Sizdeki bir kola fiyatına başka yerde yemek yenebilir!"

Cimrilik ile tutumluluk arasındaki sınır çok belirsizdir. Her dakika harcadığı paranın hesabını tutan, kendine zevk alacağı hiçbir olanak tanımayan, verdiği her kuruşu sayan kimse pek hoş bir arkadaş değildir, dahası bir ilişki için hemen hiç uygun değildir.

Psikologlar cimriliği yoğun bir kaybetme korkusuna

karşı bir savunma mekanizması olarak tanımlıyorlar. Cimriler her şeyi kontrol altında tutma, kimseye ve hiçbir şeye ihtiyaç duymama konusunda narsistçe bir istek duyarlar. Gerçek bir cimri, psikopatolojik açıdan bakıldığında ruhsal olarak hasta bir durumdadır. Çünkü cimrilik tüketmeme eyleminden farklı bir şeydir. Bir cimri hiçbir şeyini veremez. Her şeyi kendisine saklar. Duygularını da. Bu kendine ve başkalarına hiçbir keyif bahşetmemeye kadar varır. Cimrilerin çoğu saplantılı insanlardır. Arzuyu duyumsayamazlar. Cömertlik onlar için yabancı kelimedir. Eğlenceli bir düşünceyi bile bahşetmez kendine cimri. Kendi eliyle kısıtladığı varoluşuyla mutludur.

“Psikolojinin Bugünü” dergisi 1997 Nisan sayısını “cimrilik” konusunda ayrıntılı bir incelemeye ayırdı. Cimrilik sözcüğünden günümüzde abartılı bir tutumluluk anlaşılıyor. Cimriliğin hırsla yakın ilişkisi vardır.

Aristoteles, cimriliği, “Vermekteki eksiklik ve almakta-ki aşırılık,” olarak tanımlamış. Aristoteles’e göre cimrilik tedavi edilemez bir şeydir. Bir Etiyopya atasözü cimriliğin bedeni ve ruhu yıktığını söylerken, ansiklopediler ise cimriliğin tutku haline gelen sahip olma sevinci olduğunu söyler.

Moli  r   1668’de cimrilik   zerine yazd  ğı *“Cimri”* adlı komedi eseriyle sonradan d  nya   apında bir yazar, kitapta tam M  lkiyet, cimri Bay Harpagon’un b  t  n insani duygularını yok eder. Paraya olan tutkusu ailesini yıkar.

Bazen -  zellikle de bir i  lşkinin ba  langıcında- insan acaba parasını avu   avu   soka  a atmayan tutumlu bir insanla mı yoksa hayatını malvarlı  ına ba  layan biriyle mi tanıştı  ğından emin olamaz. E  er biri s  rekli hesaplar ya-

piyorsa, hesapları tamı tamına paylaşmak istiyorsa bu elbette ki nahoş bir davranıştan daha fazla bir şeydir. Cimrilik sinir eder ve cimri olmayanı saldırgan hale getirir. Gerçek bir cimri, ilişki konusunda yeteneksizdir ve en iyisi öyle bir erkekten mümkün olduğunca çabuk uzaklaşmaktır.

Vücut Manyakları: Ben şişman erkeklerden hoşlanırım. Yuvarlak, yumuşak, konforlu olmaları gerekir. Dieter Paff'ı aşırı derecede erotik buluyorum. Luciano Pavarotti'yi de yataktan atmazdım doğrusu. Ve benim Clemens'ime âşık oldum, çünkü beni ıslattığında trençkotunun içinde üzeri örtülmüş atlıkarıncaya benziyordu. Nasıl tanıştık biliyor musunuz, arabasıyla yanımdan geçerken bir su birikintisine denk gelmiş ve bütün sular üzerime sıçrayınca arabayı durdurup özür diledi ve beni evime bırakmıştı.

"On dakika daha," diye bağıırıyor alt kattan. Clemens yeni saunamızda oturuyor şu anda ve terleyerek vücundaki kalorileri atmaya çalışıyor. Halihazırda 25 kilo vermiş durumda. Fanatikçe. Beş kilo daha vermek istiyor. Cebren. Ben acı içindeyim. Onu zayıflık tutkusu sardığından beri rahatım kaçtı. O zamandan beri Clemes yanında sürekli içi çeşitli spor kıyafetleriyle dolu küçük bir sırt çantası taşıyor. İşe gitmeden önce ormanda yarım saat koşuyor. İşten sonra dağcı bisikletini kapıyor ve bir saatliğine ortadan kayboluyor. Ardından sıra saunaya geliyor, eve son gelen şeyse bir solaryum. Her iki günde bir 'iştah açıcı bronzluğa' kavuşmak için onun içine yatıyor. "Zayıflamam lazım..." şeklinde bütün mesajları.

Zayıflama çılgınlığına kapıldığından beri bütün rahatımız kaçtı. Clemens'in suratı da zayıfladıkça çoktan cocker yavrusu suratına benzedi. O bir sürü artık derilerle ne yapacağını bilemiyor.

Üç yıl önce ben onun o sevimli yüzüne âşık olmuştum. Clemens battal boy bir banyo havlusuna sarınmış olarak duştan çıktığında, benim için heyecan verici, erkeksi bir Rubens figürüydü. Akşamları divanın üzerinde yumuşak yastığıma sarılıp Clemens'le birlikte bir torba cips yemeyi çok seviyordum. Yanında da kırmızı şarap içiyorduk, harika günlerdi.

Clemens ehlikeyif bir adamdı. Boş zamanlarımızda yapmaktan en çok hoşlandığımız şey, restoran broşürlerine bakarak yemeğe gitmekti. Fransız mutfağının bütün lezzetlerini tadıyorduk. Broşürde görmediğimiz yıldızlı restoran kalmamıştı. Diğer zamanlarda da Clemens evde muhteşem yemekler pişiriyordu. Kabuklu pirinçle yaptığı kremalı tavşan yemeği oldukça ünlüydü. Clemens açlık triplerine girdiğinden beri tohum yiyen zevksiz bir herife dönüştü. Son zamanlarda kalori tablosunun yanında bir de yağ tablosu taşımaya başladı. Eskiden bayıldığı büyük porsiyon patates kızartmasını bile artık iğrenç buluyor. "Sırım gibi" lafı onun yeni sloganı haline geldi.

Ve en kötüsü de Clemens'in bu işkence kürünün arkasında, yeni bayan arkadaşının olabileceği yolundaki berbat şüphem. Antrenmanla sertleştirilmiş ve kaslarla donatılmış vücuduyla soluk yüzlü şu malum kadından bahsediyorum. Benim zevkime göre kadında ilkel bir şeyler var. Clemens onu harika buluyor. Onunla üç kez fitnes salonuna gitti.

Ter içinde ve kıpkırmızı bir yüzle eve geri döndüğünde sinirimden ne yapacağımı bilemiyorum. "Neden kilolarından utanıyorsun?" diye soruyorum sitem dolu bir tonda.

"Çok basit, çünkü kilolu olmak aşırı derecede sağlıksız. Kan dolaşımını ve kalbi zorluyor."

"Ama bu seni eskiden rahatsız etmiyordu. Benim içimde bambaşka bir his var. Bu yeni hanım arkadaş senin kafana girdi gibime geliyor!"

İşte! Artık onu çok iyi tanıdığımı biliyor. Sağlıklı!

"Düşündüğün şey değil," diye karşı koyuyor. "Yeni arkadaşım sadece böyle yemeye devam ettiğim sürece hayat beklentimin fazla uzun olamayacağı konusunda beni ikna etti."

"Ama bunu bu kadar da abartmak gerekir mi? Hiçbir şeyin aşırısı iyi değildir. Bu sefer de tam tersi bir aşırılık yapıyorsun, kendini tamamen aç bırakıyorsun. Bu da seninle birlikte yaşamayı güzelleştirmiyor doğrusu."

Son sözlerim üzerine "*Erkek Sağlığı*" dergisini burnuma sokarcasına yüzüne doğru kaldırıyor. Kapak konusu: "Son günlerdeki sonuçlar: Bu yeni vücudunuz." Yeni vücut kaslı, saçları jöleli ve ipana dişleriyle sırttan bir manken tarafından gösteriliyor.

"O kadar zayıflamayı başarsan bile," diyorum gazele, "gene de bir iç çamaşırı mankeninin vücudundan birkaç ışık yılı uzakta olacaksın."

Clemens bana bakarak susuyor ve az sonra "bakım bölümünü" okumaya başlıyor: "Kadınlar bizi böyle seviyor."

Şeytanca tavrımı sürdürüyorum: "Vücudu seninki gibi bozulan biri asla bir sporcu vücuduna sahip olamaz. Kendi kendini kandırıyorsun."

Clemens incinmiş bir şekilde susuyor. D n sabah onu parmağını benim pahalı Dior-günlük bakım nemlendirici-me daldırırken yakaladım. "Artık iyice sapıttın sen!" diye bağırdım. "Git kendi bakım malzemelerini kendin satın al. Bunlar manyak pahalı."

"Herhalde bir kerecik denememe izin vardır."

"Ama yüzün h l  o kadar büyük ki sana ancak aldığının iki katı yeter." Bu çok adice bir saldırıydı, yine de Clemens bütün argümanları kendi lehine çevirmeyi başardı.

"İşte zayıflamak için başka bir neden daha," diye karşılık verdi.

Cömert bir ehlikeyf, aldığı kalorileri sayan biri haline geldi. Hatta d n getirdiği çilekleri bile yemedi. Hepsini p re haline getirdi bal ve kremayla karıştırarak yüzüne sürdü. Benim tadına bakmama bile izin vermedi.

Clemens'in bütün vücudunu koyu renkli, balık kokan bir macunla kaplayıp bir sürü naylonla kendini sararak divana oturmaya hazırlanması artık benim için son damlaydı.

"Ya yeni arkadaşın ya da ben!"

"Bu sadece vücudun toz haline getirilmiş yosunla sarılması. Zayıflatır ve gerer."

Ama benim ta burama kadar gelmişti artık. "Eski Mısır mumyasına döndün. Artık hiç çekici değilsin. Takur tukur oldun. şahsiyetini yitirdin. şimdi dışarı çıkıp kendime duble bir patates kızartması alıyorum, hem de mayonezli. Ve de karşıma çıkan iştah açıcı ilk şişkoya asılıyorum."

Birkaç saniye sessizlik. Sadece sarkan naylon parçaları hişirdiyor. Sonra bir inleme geliyor oturma odasından, bunu bir i  çekme takip ediyor. Sonra ince bir ses: "Pek l ,

bekle. Bir duş alayım. Ben de geliyorum patates yemeye.”
İşte bu haliyle seviyorum ben Clemens’imi.

Araştırmalar günümüzde erkeklerin -son on yılla karşılaştırıldığında- çekici görünmeye giderek daha fazla değer verdiklerini destekliyor. Çünkü erkekler de kibirlidir. Artık vücut çalışıyorlar, kozmetikilere gidiyorlar, kremler ve parfümler kullanıyorlar. Hatta estetik uzmanlarının giderek daha fazla erkek müşterisi olmaya başlıyor. Bu arada erkeklere şu tür öneriler yapan bir sürü dergi türed-i: “Sırım gibi bir vücuda şöyle kavuşursunuz!”

Fitness stüdyolarına akın eden, her gün saatlerce koşan ve her bir gram yağa histerik bir şekilde dikkat eden vücut manyakları var. Ağırlık kaldırıyorlar, pedal çeviriyorlar; birçok kadın gibi zayıflık ve gençlik çılgınlığına kapılmış durumdalar.

Yine de bu erkeklerin de kadınlar gibi dış görünümlerine göre tanımlandıkları anlamına gelmiyor. şaşırtıcı bir kendine güvence dolaşan o kadar çok çirkin ve bakımsız erkek var ki, insanın hiç aynaya bakmıyor musun sen, di-ye sorası geliyor.

Fakat erkeklerin ciddi bir ilişkiye girdiklerinde ya da evlendiklerinde hemen genişlemeye başladıklarını da sık sık gözlemek mümkün. Önce göbekleri ortaya çıkıyor ve sonra etrafları kalın bir yağ tabakasıyla kaplanıyor. Pren-sip şu: Neden kendimi zora sokayım ki? Nasıl olsa sağlam bir ilişkim var. Eğer ilişki herhangi bir nedenle bitecek olursa o zaman yeniden kendilerine çeki düzen veriyorlar. Yeni birini buluncaya ve yeniden işi olurluna bırakın-caya kadar.

Erkekler erkek güzelliği konusunda temel olarak kadınlardan daha farklı bir görüşe sahipler. Ve farklı bir vücut duygusuna. Bir erkek çok ender olarak aynanın karşısına geçer ve şöyle bir konuda şikâyetçi olur: "Belim çok kalın" ya da: "Kalçalarım çok geniş." Erkekler kendilerini hoş bulmak için kendilerini kandırmaya hazırdırlar. Evet, onlar kendini kandırma konusunda ustadırlar. Kısa boylu erkekler kendilerini dahi iyi hissetmek için yüksek topuklu ayakkabılar giyerler. Söylendiğine göre Orson Welles daha zayıf görünebilmek amacıyla ince gösteren bir ayna ayarlamış kendine. Bir erkeğin en zayıf noktası saçının dökülmesidir. Kalan saçlar dökülen yerlere doğru taranarak kapatılır. Birçok erkek yüz metreden belli olan berbat peruklar takmayı tercih eder. Bugünlerde kelliğin modern olmasına rağmen.

Gözüpekler: Tam Erkekler, Aslanlar, Yeni Erkekler

Gözüpekler her zaman bir vites daha yüksek araba kullanırlar. Sürekli tam bir erkek olduklarını hissetmek zorundadırlar. Buna da abartı yoluyla ulaşırlar.

Gerçek erkekler kahramandır, diye düşünür gözüpek. Onlar güçlü, üstün ve zekidir. Bu 'Kahramanlar', tehlikeli maceralar yaşamaları, rizikolu boş zaman uğraşılara sahip olmaları, güçlü arabalar kullanmaları, kadınlara asılmaları ama yemek ve temizlik işlerini onlara bırakmaları gerektiğini düşünürler. Her problemin çözümünü bildiklerini sanırlar ve hayattaki her durum için zekice yorumlar

yaparlar. Genellikle sigara içerler ve çok fazla alkol alırlar, tam tersini iddia etseler de en büyük korkuları güçlü kadınlara karşı duydukları korkudur. Aşağıdaki erkek tipleri bu kategoriye sokulabilir ve bazılarına da şu söze çok iyi uyar: Erkekler cep feneri gibidirler. Göz kamaştırırlar, ama fazla ışık yaymazlar.

Tam Erkekler: Güneş parlıyor. Havada bir bulut-
çuk bile yok. Sahil kenarında oturuyoruz ve dondurma yi-
yoruz. Manfred tatsız. Vahşi sakalı güneş yanığı suratını
kaplamış durumda. Burun kökü üzerinde birleşmiş gür
kaşlarının altından mavi gözleri bulanık bulanık bakıyor.
Bu ona memnuniyetsiz bir ifade veriyor. Alt dudağında
çatlaklar var. Kısa şortunun içindeki baldırları ağaç göv-
desi gibi. Artık banyo küvetlerine sığmayan baldırlarından
sağdakinde uzun bir yara izi var. Dizindeki sıyrık henüz
yeni iyileşmiş durumda. Küçük ayak parmağı geçen yıl
dondur ve şimdi banyo terliğinin içinde mosmor ayağın-
dan ayrı olarak duruyor. Bir ayı gibi güçlüdür, bu nedenle
şimdi oturduğumuz demir masayı kaldırmayı üzerinde
dondurma yemeye tercih eder.

Manfred sıkılıyor. Sürekli oturmak, insanlara bakmak,
tembellik yapmak -benim en sevdiğim uğraşılarım- onun
nefret ettiği şeyler. Hiçbir şey yapmamak onu melankolik-
leştiriyor. Nefes alma molalarını öldürücü buluyor. Az ön-
ce küçük bir çocuğun topunu çaldı ve bir vahşi gibi sağa
sola çalımlar attı. Çocuk ağlayıp da topunu geri isteyince-
ye kadar. Annesi de işe karışıp bağırışmaya başlayınca
Manfred topu geri verdi.

Manfred saplantılı bir hareket güdüsü altında eziliyor.

Sakin oturmayı iğrenç buluyor. Ve ben bunun beraber çıktığımız son tatil olmasına karar vermiş durumdayım. Koyu renk gözlüklerimin altından çaktırmadan onu izliyorum. Bir ayağını huzursuz bir şekilde sallayıp duruyor ve sanki biri diğer ayağını bir yere bağlamış gibi inliyor. Bakışları melankolikleşiyor. Yakında depresyona girecek. Yavaş yavaş ben de karıncalanmaya başlıyorum. Manfred'le birlikteyken dinlenmek olanaksız. Kaernten'de bir dağ tırmanışı sırasında onu görüp âşık olduğumda bir aile kurar kurmaz macera güdüsünü kaybedeceğini düşünmüştüm. En azından o buna söz vermişti. "Sadece yelkenliyle Atlantik'i geçmeme izin ver," diye yalvarmıştı. "Ve bir kerecik daha deveye Suudi Arabistan çöllerini geçmeme. Ondan sonra tehlikeli maceralara girmek yok." Ona inandım ve evlendim.

Düzenli bir işe başlayınca ve güvenli bir ilişki içinde yaşayınca sakinleşeceğinden emindim. Manfred beni artık yapacağını yaptığına, yavaş yavaş büyümek ve dengeli bir yaşam sürmek istediğine ikna etmişti. Sakinliğe ve iç huzura özlem duyuyormuş. O zamanlar bir maceracıyı evcilleştirdiğim için gurur duyuyordum. Bugün tam tersinin ortaya çıktığını biliyorum. Manfred bir avcı ve avcı kacak. Arada bir kendimi şöyle düşünürken yakalıyorum; bırak başkaları uğraşsın onunla. Birbirimizi beş yıldan bu yana tanıyoruz. Ve hâlâ bana erkeklik rolünü yapmayı sürdürüyor.

Sonunda onu evcilleştirme umutlarımdan vazgeçtim. Kendimi kandırmıyorum artık. Seyretmesi muhteşem azametli dağlar Manfred için ancak kendisi tepesine tırmanacaksa muhteşem yerlerdir, bunu kabullenmeliyim.

Manfred için Niagara şelaleleri sadece eğer biri ona kayakla suyun üzerinden aşağı kaymayı teklif ederse ilginçtir. Dağların zirveleri onu sadece üzerinde uçurtma uçurabilecekse heyecanlandırabilir. Eyfel Kulesi sadece üzerinden bungee jumping yapabilecekse merakını uyandırır. Mesela Washington'daki Capitol ya da Pizza Kulesi gibi büyüleyici binalar gördüğümüzde bile Manfred bu binalara tırmanma olanakları açısından bakıyor. Onu sadece o binalar üzerindeki olası tutunma yerleri coşturuyor. Onun parolası: "Hayat o kadar kısa ki... Bir kerecik olsun şunun tepesine çıkmalıyım... içinden... altından... üstünden... tercihen de tam ortasından geçmeliyim." Yeni bir meydan okuma macerası keşfettiğinde mavi gözlerinde birdenbire kıvılcımlar çakmaya başlıyor.

Evliliğimizin ilk yılında gerçekten de sakin durdu ve ben haklı olarak çöllerin, buz denizlerinin, kanyonların ve kriz bölgelerinin artık geçmişte kaldığını umut etmeye başladım. Kaldı ki ben uzlaşmaya hazırdım. İzlanda'daki avcı kulübelerinde toplu halde geceleme bir lüks otelde kalmaya ya da çıplak dallar üzerindeki hayatta kalma alıştırmalarına tercih ederdim. Hatta onunla bir Kenya safarisine bile katılmayı kabul ettim. Manfred'le asla bir havuz başında oturup kitap okumayarak geçirilecek bir tatile çıkmayacağımız açıktı. Dinlendirici bir tatili sonsuza kadar unutmaya hazırdım. Nefes alma molalarını bile geniş kelimelerden onun uğruna isteyerek silip atmıştım. Ama günün birinde azıcık bile normal gibi görünen tatillerin Manfred için söz konusu olmadığı ortaya çıktı. Onun tehlikeye ihtiyacı var. Adeta bir bağımlı gibi. Nefes nefese kalıncaya kadar pedal çevirmek, koşmak, fırlatmak is-

tiyor. Yıkılıp kalmasına ramak kalana kadar hızlanmak zorunda. Daima aşırıya kaçıyor. Ancak o zaman onda memnuniyete benzer bir şey kendini gösteriyor. Normal bir gezinti onu geriyor. Yarım saatlik bir koşu onun için alkolsüz biraya benziyor.

Günün birinde annesine bunların bir açıklaması olup olmadığını sorduğumda, "Manfred tamamen babasına benziyor," dedi. Maalesef babasını tanıma fırsatım olmamıştı. Babası 48 yaşındayken bir araba yarışı sırasında rakiplerinden birini pistten atmayı denerken geçirdiği kaza sonucu hayatını kaybetmişti. Çılgınlık. "Büyükbabası Baltık Denizini balonla geçmeye çalışırken öldü. Balon düştü!" diye ekledi annesi sonradan. Böylece annesi bana aile tarihini açtı. Ama maalesef benim için artık çok geçti. Bu bilgiler umutlarımı sonsuza dek söndürdü. Manfred belki ancak ilerleyen yaşlarında verdiği sözü tutabilir, maceralarından vazgeçebilirdi.

Geçen yıl tatilimizi dağlarda geçirdiğimiz zaman sıkıntıdan neredeyse patlayacaktı.

"Hadi bir dağ yürüyüşü yapalım," diyerek onu canlandırmaya çalıştım.

"Zırvalık," diye karşılık verdi asık bir suratla. Yol hiçbir zaman yeterince dar değildi, yeterince sarp ve çetin değildi. Ben nefes nefese kalıp lanetler okurken, Manfred sabırsızlıkla bağıırıyordu: "Bu benim için hiçbir şey değil! Nerdeyse nefes alıp vermem bile gerekmiyor." Ben bir of çekiyorum. Manfred her an aşırı basınçtan patlayacakmış gibi duran bir enerji santrali. Üçüncü gün yabancılar trafik kurumunun dağ bisikletiyle Alpler'i aşmak konusundaki bir duyurusunu keşfetti. Tecrübeli bir bisikletçi grubuy-

la. "Bu tam bir cehennem olacak." Gülümsüyordu ve mutlulukla şunu ekledi. "Alpler'e meydan okumak. Bu bir oğul yetiştirmek gibi bir şey. Böyle bir şeyi erkekler hayatlarında bir kere yapmak isterler." Ardından bir suçluluk duygusuyla sordu: "Sen de katılmak ister misin?"

"Teşekkürler," dedi. "Ben de bu zamandan yararlanarak dondurma yemeye gideceğim."

Komşu pansiyondan insanlar kahvaltı sırasında bana acıyarak bakıyorlardı. Manfred'i göstererek "Kıçından ateş fışkırıyor," dedi hemcinslerinden biri.

"Yaramaz bir çocuktan daha berbat."

Of çekerek bisikletli komandoların ardından bakıyorum. Nefes nefese dağı tırmanıyorlar. Şiş köfte gibi arka arkaya dizilmiş bir sürü. Tur bir hafta sürecek. Bu süre zarfında Manfred'e gerekecek eşyalar küçük bir sırt çantasına sığmak zorunda. Her bir gram, yük demek. Yedek iç çamaşırlarını ve yedek bir çift ayakkabıyı reddetti. Benim, "Domuz!" diye bağırdığımı duymadı bile. Sürekli oturma durumlarında ortaya çıkacak sorunlar için çantasına bir tüp krem koyma isteğimi de öfkeli boğa bakışları fırlatarak reddetti.

On erkek ve iki kadın yola çıkarlarken Manfred bağıırıyordu: "Alpleri dümdüz edeceğiz!" Bir zafer işareti yaptı ve nefesi sabah serinliğinde yoğun bir buhar gibi çıkmaya başladı. Veda olarak kulağıma bir erkek sözü isabet etti: "Sabırla en sarp geçitler, en yüksek dağlar ve en güzel kadınlar önünde eğilir." Bunu Manfred'in arkadaşı Rudi bağıırarak söylemişti; narin yapılı, ince kas paketi, en fazla 1.60 boyundaki Rudi... Ben sadece, "Hayda bre!" diye bağırdım. Uzaklardan vahşi bir çığlık daha işittim. Bu olsa ol-

sa Manfred olabilirdi.

Bu arada Rudi, şu büyüü "kurtulmak" sözcüğünü kullanarak Manfred'in kalbini bir fırtına sırasında kazanmıştı. Başım da zaten bir bu "kurtulmak" meselesi. "Arada sırada sayısız sorumluluklarımdan kurtulmak zorundayım, ilişkimdeki, ailemdeki, işimdeki. Bazen bütün sınırlandırılmalarımlı kısıtlanmalarımlı bir kenara bırakma ihtiyacı hissediyorum, bunlardan bazen kurtulmalıyım." Bu Manfred'i kendinden geçirdi, kulaklarına bir müzik gibi geliyordu bu konuşma, onu nerede ve nasıl kısıtladığımı bilemem de.

"Sınırlarına kadar gitmek," onun hayat prensibi. Bizim ilişkimizde de aynı şekilde davranıyor. Sürekli yokuş çıkmak gibi ve beş yıldır benimonu sakinleştirme çalışmalarımdan vazgeçmemi bir şekilde başarıyor. Çok defalar ta burama kadar geldiği oldu. Bazen kendimi tek hobisi şişelere gemiler yerleştirmek, pul biriktirmek, böğürtlen toplamak olan sıkıcı birini hayal ederken yakalıyorum.

Neyse kendime o yokken yaylada huzurlu bir akşam planlıyorum. Belki çok normal biri karşıma çıkar. Beni zorlamayan biri, sabırsızca ileri doğru itmeyen biri. Bunun belirgin bir avantajı olurdu. Akşam pansiyona geri döndüğümde Manfred'in cılız arkadaşı Rudi'nin çoktan geri dönmüş olduğunu gördüm. Beni görür görmez hemen ortadan kayboldu. Utanç verici bir karşılaşma. "Alpler onu yerle bir etmiş," diye fısıldadım kendi kendime memnuniyetle ve Manfred'in de günün birinde sınırlarına toslamasına dua ettim.

Sakin ve rahat bir günün ardından, odamda duş almıştım ki cep telefonum çaldı. Dağ kurtarma ekibinden biriy-

di. Bana Manfred'in bir saat içinde uçakla geleceğini söyledi. Kaza geçirmişti. Kaygı içinde hemen hastanenin yolunu tuttum. Ben vardığımda onu da yeni getirmişlerdi. Kırık bir bacakla yatakta yatıyordu. Bir sefalet yığını. Doktor bana bilgi veriyor: "İlaçla sakinleştirmek zorunda kaldık. Beyimiz hiperaktif!"

Manfred'in darmadağın olmuş saçlarını okşuyorum. Öylesine kırılgan görünüyordu ki ben de üzüldüm onun için. "Bisikletin ne oldu, nerede?" diye sordum acısını hissederek. İşte o anda oldu ne olduysa. Beş yıldır ağladığını görmediğim adam birden kendini koyuverdi. Hıçkırıktan bütün bedeni sarsılıyordu. Bir şey kekeliyordu ama hiçbir şey anlamıyordum. Sanırım şunu demek istiyordu: "Bir kanyona düştüm."

"Korkunç bir şey," dedi hafif rahatlatarak, hafif ürpererek. İki saat boyunca elimi tuttu Manfred. Ondan sonra kendine geldi. "Sen çok cesursun," dedim. Tatilin geri kalan kısmında beni Manfred'in bozulmuş keyfi takip edip durdu, çünkü topallayan ayağıyla o eski hareket güdüsü engellenmeden yaşamayı sürdürmek istiyordu.

Sahil yavaş yavaş boşalıyor. Manfred spor dergisini getirdi. Tanrı'ya şükür. Artık bir saatliğine rahat durur. Birdenbire yüzü aydınlandı.

"Hey, bak burada ne var," diye bağırdı. "Gelecek yıl mutlaka ölüm vadisine gidiyorum. California'daki Death Valey'de bir maraton. Sıcak, kuru, ıssız. Öldürücü güçlüklerle doludur kesin." Derin bir nefes alıyorum. Eğer bu şu tatili kurtaracaksa, neden olmasın. Kendime bir güzellik çiftliğinde bir tatil ayarlayacağım ve kendimi baştan aşağı yenilettireceğim.

Modern kültürde erkekler artık gerçek erkek olamıyorlar. Erkekliklerini kanıtlayabilecekleri hemen hemen hiçbir olanak yok. Ne vahşi hayvan öldürmek, ne tokmak sallamak, ne de bir dmanla dvmek zorundalar. Ama bu yetenekler binlerce yıldır genlerine yerleştiği için bunları kanalize etmeye ihtiyaçları var. Bu nedenle birçoğu ekstrem sporlar yaparak bunu karşılamaya alııyor. Asla hiçbir ŗey onlar için yeterince yüksek, geniş, rizikolu ve ağır olamaz. Tahminen serbest tırmanma, bungee jumping ve hayatta kalma antrenmanları erkeklerin buluşudur.

Bu tür erkekler, yenilgileri oldukça zor hazmederler. Topla kaleyi tutturamamak, tırmanış yaparken kaymak, dağ bisikleti kullanırken yorgunluk belirtisi göstermek hayatlarının en büyük felaketleridir. Böyle bir fiyasko ciddi krizlere yol açabilir.

Sürekli heyecan arayan erkeklerin diğerlerinden daha duyarlı oldukları söylenemez. Ya da duyarlılıklarını ilerine gmmlerdir. Aırılığa kaçan birini değiştirmek imknsızdır. Böyle biri ile beraber yaşayan kişi, kendisi de bir yorucu meydan okumaları sevmiyorsa, ya ona uyar ve ona katlanır ya da kendine ait doyurucu bir özel yaşam geliştirir.

Aslanlar: Bardağım gene boaldı. Zaman ilerledi. Gece yarısına çok az kaldı. Herkes akırkeyif. Bazıları sarhoş. Holger kızıl saçlı birine asılıyor. Gözleri cam gibi. Ama bunu sadece ben görüyorum, çünkü onu bunu fark edecek kadar iyi tanıyorum. Hatunun inek gözleri Holger'in dudaklarına kilitlenmi durumda ve az sonra sanki

kendisine bir kupa verecekmiş gibi onun şımarıkça zırvalıklarını dinliyor. Holger'in sürekli aynı aptalca şeyleri anlattığını bilmiyor henüz. Esprileri basmakalıp ve zevksizdir. Ama kız onu ilk kez bu akşam tanıyor ve sanki şahsen televizyon dünyasının en ünlü siması onunla sohbet ediyormuş gibi davranıyor. Kızı neredeyse büyüledi. Eğer kız gerçekleri bir bilseydi...

Holger benim kocam. Burcu; parti aslanı. Holger kadınların dönüp baktıkları bir erkektir. Ben de bir zamanlar itiraf etmeliyim ki- aptalca anlamlı dudaklarına takılıp kaldım ve söylediği her şeye koşulsuz inandım. Büyük patlama gibi bir karşılaşmaydı, çatırtılar, şimşekler ve gökgürültüleri olmuştu. Eşsiz, diye düşündüm ve sevgili Tanrı'ya şükrettim. Bugün bazen kendi kendime soruyorum; böyle cezalandırılmak için ne günah işledim acaba?

Üç yıl önce Holger'in beni düşündüğüne inanmazdım. Herkesi elde edebilecek olan bu adam nedense tam da beni istiyordu. Gerçi kendimi çirkin bulmuyorum ama manken de sayılmam, ayrıca aptal biri de değilim. Ben iyi bir ortalamayım, bu konuda kendimi kandırmıyorum. Ama Holger, bir kadını elde etmek için uğraşmak zorunda olmayan erkeklerdendir. Muhteşem bir görünüşü ve karizması vardır. Tabii uzaktan bakıldığı sürece. Kadınlar onun peşinden koşar.

Örneğin şu kızıl saçlı gibi. Holger kendini dünyanın geri kalanından daha zeki ve daha güzel buluyor, bu kadın da ona inanıyor. Bunu gözlerinden okuyabiliyorum. Bildiğimiz sevimli bakışlardan var onda da. Sevimli kedicik kendini güçlü aslanın ayartmalarına bırakıyor. Tam şu anda o aptalca ve anlamsız hikâyelerinden birini anlatıyor

olmalı, çünkü kızın yüzü kıpkırmızı ve salak salak kıkırdıyor. Sanki bir dağ keçisi meliyor. Esprisine yüksek sesle gülen yine Holger'in kendisi oluyor ama bunu fark etmiyor. Utanç verici. Kızıl saçlı edepli bir şekilde gülümsüyor ve Holger'i muhteşem buluyor. Muhtemel şu anda büyük bir ganimet ele geçirmek üzere olduğunu sanıyordur. Şimdiden bundan oldukça emin görünüyor. Holger'dan bir espri daha geliyor. Bunun üzerine kadın, başını öne eğiyor ve Holger'in göğsüne yaslıyor resmen. Utanmaz! Holger hafifçe geri sığıyor, tedirgin bakışlarla çevresine bakıyor ve beni görüyor. Bana doğru gülümsüyor. O anda kızıl saçlı yeniden başını kaldırıyor.

Holger eski tarz kavaliteliğe devam ediyor. Kesinlikle benden bahsetmiyor, bunu karşıdan bile anlayabiliyorum. Kızıl saçlının onun buraya karısıyla birlikte geldiği konusunda en ufak bir fikri yok. Bir karısı olduğundan bile haberi yok. Domuz. Yoksa kız kendini bu kadar bırakmazdı. Bekle sen. Sana birkaç dakika daha veriyorum. Ben de bir zamanlar Holger'in rüyalarımın şövalyesi olduğuna inanmıştım. Onu tanıdığımda, kendini bir akşam programını tek başına doldurmaya yeterli görüyordu. Başlangıçta onu biraz olgunlaşmamış ama oldukça eğlenceli bulmuştum. Tabii insan onun esprilerini ilk kez duyduğunda zeki ve vurucu bulur. Bir sürü fikir. Ama onun esprilerini defalarca dinledim, üstelik bundan sonrada dinlemek zorundayım ve Holger'in numaralarını biliyorum. Esniyorum.

Zihnimde kızıl saçlıya doğru yürüyorum ve şunları söylüyorum: "Sizi anlayabiliyorum. Ben de bir zamanlar kocamı dayanılmaz bulurdum. Ama şunu bilmelisiniz ki onu yatakta pohpohlamak ve üzerinde çok çalışmak zorunda-

sınız, yoksa yürümez. Bu çok yorucu. Günün birinde siz de onun ironisinin tam bir aptallık olduğunu anlayacaksınız. Bu acı veriyor. Hikâyelerini yüzüncü defa dinlediğinizde sinirleneceksiniz ve hayır, lütfen bir kez daha değil, diye düşüneceksiniz.”

Bu arada onun dayanılmaz sandığı cazibesinin sırf kendi kuruntusu olduğunu öğrendim. Artık onu benden kolsuz bir sevgi beklediğini ama kendisinin beni şaşırtmayı hiç düşünmediğini biliyorum. Oysa başlangıçta hiç de böyle bir izlenim bırakmamıştı bende. Sadece başka birini daha ilginç bulana kadar son derece verici bir erkek. Bir sonraki ayartı onu çekinceye kadar. Ve her seferinde uygun bir aptal buluyor. Eğer bir kadın ona hayranlığını göstermezse -benim bugün yaptığım gibi- bu onu aşırı derecede sinirlendiriyor. Cezalandırılıyor, aynı beni cezalandırdığı gibi.

Ne kadar çok zorlanırsa o kadar az strese giriyor. İşte de aşkta da böyle. O zaman en yüksek formuna ulaşıyor. Gamzesine nasıl da âşık olmuştum. Başlangıçta her şeyi yapıyordu. Her sabah ondan aşk faksı alıyordum. Üç ay boyunca sürdü bu. Sonra bana, “Karım olur musun?” diye sordu. Nasıl bir aptallıksa, turnayı gözünden vurduğumu düşündüm. İçimde insan yeterince sabrederse eninde sonunda doğru olanı bulacağı duygusunu uyandırmıştı. Aklımı yitirmiş gibiydim.

Benden önce üç kez boşanmış olmasını, eski karılarının kusurlarına bağlıyordum. Bana uzun uzadıya evliliğindeki boyanın nasıl yavaş yavaş döküldüğünü anlattığında, ona tüm kalbimle inanmıştım. Hiçbiri onun için yeterince iyi değildi. Birinci karısı hastalık derecesinde kıskanç, ikincisi

onu yönetimi altına almaya çalışan bir taahhüküm hastası, üçüncüsü ise yatakta tam bir buzdolabı... Her üçüyle de birlikte olmak tabii ki olanaksızdı. Ben de doğal olarak başına gelen bu talihsizliklerden dolayı ona acımıştım.

Ama artık kendime, nasıl olduda bu adamla evlendim, onda ne bulmuştum, diye sorup duruyorum. Ne oldu da onun tuzağına düştüm? Onun dört numarası oldum?

Bu sırada kızıl saçlı, ayartıcı bir gülümsemeyle işaret parmağını Holger'in alnında ve yanaklarında gezdiriyor. Holder onun elini tutuyor ve gözlerini ona diyor. Artık çok ileri gidiyorlar. Öfkeden kudurmak üzereyim. Şimdi de her iki elini Holger'in kalçalarına koydu. Kız onun tepkisini ölçmek istiyor. Holger kıvranıyor. Onu izlediğimi biliyor ve bu yüzden rahatı hiç yerinde değil. Ama ben acılarını içine atan kadınlardan değilimdir.

Arkadaşım Sabine geliyor ve bana bir bardak Prosecco daha veriyor. İkimiz birden Holger ve kızıl saçlıyı göz hapsine alıyoruz. "Bu da aynı bakışlara sahip," diyor Sabine.

"Muhtemelen hayalinde çoktan onunla olmaya başlamıştır."

Holger daha önce hiç bu kadar ileri gitmesine izin vermemişti. Kızıl saçlının ince elbise askısı omzundan kayıyor. O kadar öne eğiliyor ki Holger neredeyse donuna kadar içini görecek. Tahrik edici. Kadın hiçbir şeyden çekinmiyor. Şimdi de erotik şekilde dudaklarını yalıyor. Ucuz. Holger'e kızıışmış bir kısrak gibi bakıyor. İlkel. Şimdi duruma el koyacağım. Kadın onu karanlık bir köşeye çekmeden önce.

"Buna nasıl dayanıyorsun?" diyor Sabine. Bir of çekiyorum. "Sabah olunca hiçbir şeyi hatırlamaz," diye yanıt-

lıyorum. "Onun bu kısa sarhoşluğa ihtiyacı var. O küçük egosu sürekli onaylanmak istiyor. Kendini kadınların gözlerindeki yansımada görmek zorunda. Yoksa kendini değersiz hissediyor. O kocaman bir çocuk. Ve ne yazıkki ben bunu çok geç fark ettim." Artık yeter. Kızıl saçlı ikinci asısını da omzundan sıyırdığı sırada yerimden fırlıyorum. Kararlı bir şekilde onlara yaklaşıyorum. Kolumu Holger'in omzuna koyuyorum, ağzına bir öpücük konduruyorum ve kibar gülümsememle şunu söylüyorum: "Kocamı eve götürmeme izin verir misiniz?"

Kızıl saçlının yüzü allak bullak oluyor. Çabucak askılarını yukarı kaldırıyor. Holger bana sanki en sevdiği oyuncakını elinden alıyormuşum gibi bakıyor. Ama hiç homurdanmadan peşimden geliyor.

"İşler biraz ters gitti, değil mi?" diye bağıriyorum kızıl saçlıya. "Kocamın yaşamak için havaya ihtiyacı olduğu gibi hayran olunmaya da ihtiyacı var. Ama insan yemeğini evinde yer."

Bu gün artık şu atasözünün ne demek istediğini anlıyorum: "Dilediğin şeye dikkat et. Dileğin gerçekleşebilir."

Erkeklerin neden aldattıklarına ya da en azından buna hazır olduklarına işaret eden birçok sebep vardır. İlk olarak, uzun yıllardır partneri olan kişinin artık yeterli ölçüde yaşatmadığı onaylanma duygusuna gereksinim duyarlar. Buna göre aldatma, sadece tahayyülde kalsa bile erkekliklerinin onaylanmasıdır. Erkekler aranan sevgili olmak istiyorlar işte. Ünlü bir çapkın olmayı seviyorlar adeta. Ve kendilerini bir fatih gibi hissediyorlar. Boşuna dememişler: "Erkeğin kalbine giden yol kesinlikle midesin-

den geçmez. Bu hedefin çok yukarisına nişan almak olur.” Kadınların erkeklere yapabileceği en güzel iltifatlar onların erkeklikleriyle ilgilidir. Ona şunu söyleyin: “şimdiye kadar sahip olduğum en iyi aşıksın.” Artık onu kazandığınızdan emin olabilirsiniz.

Bir başka duvar yazısı der ki: “Erkekler tek bir korku tanır: Erkek olmama korkusu.” Ve Amerikalı biliminsanı Barbara G. Walker bir yazısında şöyle diyor: “Erkeklerin Achill topuğu (zayıf noktası) ayaklarında değil, adımlarındadır.”

Erkekler aldatmanın imajı yükselttiğine inanırlar, sadece erkekler arasında değil, aynı zamanda kadınlar nezdinde de. Bu en azından kadınların merakını uyandırır, avcıyla karşılaştığında meydan okuma hissedenden ve bundan hoşlanan kadınlar vardır diye düşünürler. Oysa böyle düşünmek birkaç istisna dışında tam bir batıl inançtır.

Elbette erkekler hormonları tarafından da aldatmaya yneltiliyorlar, erkeklik hormonlarının aşırısı yükselmesi uyururucu etkisi yapıyor. Küçük arkadaşları sadece onların emrine uymakla kalmaz, bazen taşıyıcılarının tereddütleriyle tezat halinde de bulunur. Cinsel organı ayaklandığıında, erkeğin ona karşı yapabileceği hiçbir şey yoktur. Tabii bir de Marlboro reklamının sunduğu imajın, erkeğin içinde gerçekten var olduğunu kabul etmek gerekir: Erkekler bağımsız ve zgr olmak isterler. Sürekli av halinde, her zaman yeni deneyimlere açık olmak isterler. Bu gün bile erkeğin içinde hl bir avcı vardır. Zeki kadınlar, bir erkeğin sevgili edinmesini nleyemeyeceklerini bilirler. Bu gün bağımsız kadınlar, yaralanmış bir biçimde ve kıskançlık içinde erkeklerinin peşine casuslar takmak, k-

şelerine sinmek ve acı çekmek yerine erkeklerle aynı şeyi yapıyorlar. Üstelik bu bazılarına iyi de geliyor. Ama bunun bir ilişkiyi sağlamlaştırmaya uygun bir araç olup olmadığı ve/veya bunun bir ilişki için anlamlı alternatif olup olmadığı tartışmalıdır.

Yeni Erkekler: Özel bir partide tanıştık. Chris yalnız gelmişti. Çevresine cazibe ve karizma saçan erkeklerdendi. "Hadi, üstüme atla!" aralıksız olarak bunu yayıyordu. Sinir bozucu ve tahrik ediciydi. Sonunda hiç yapmadığım şeyi yaptım ve ona asıldım.

"Size bir bardak şarap getirebilir miyim?" diye sordum en sevimli gülümsememi takınarak. Bana tedirgin bir bakış attı.

"Size memnuniyetle ceketinizi de getirebilirim. Tüyle-riniz diken diken oldu da," diye ekledim ardından.

Ona içkisini getirdiğimde nihayet kendine gelmiş gibi görünüyordu. Onu arkasından çekip boğuk bir sesle, "Gözlerimin içine bak ufaklık," dediğimde düşünmeden şunu söyledi:

"Güçlü ve kendine güvenli kadınları süper buluyorum!"

Başka ne diyebilirdi ki? "Kusuruma bakmayın," diye sürdürdüm, "ama bu cümleyi pek orijinal bulduğumu söyleyemeyeceğim."

"Sen gerçekten de güçlü bir kadınsın. Bunu hemen an-larım. Ne istediğini bilen kadınlardan hoşlanırım."

"Çok az erkek böyle hissediyor."

"Bir erkek olarak şunu itiraf etmeye hazırım." Artık frenlenemez bir hale gelmişti. "Sonuçta biz erkeklerin de kadınların güçlü olmasından sağladıkları avantajlar var,

öyle değil mi?"

Gerçekten de erkek cinsinin, güçlü kadınlardan korkmayan bu nadir örneklerinden birini açmayı başaracak mıydım yoksa? Bir kadının kendisine asılmasına paniklemeden tepki verenlerden? Gerçekten kadın hareketini destekleyen? Gömleklerini mümkün olduğunca kendileri ütöleyen ve ara sıra eline elektrik süpürgesi alan? İnandırıcı gibi değil. Enerjik bir şekilde hemen kartımı uzattım. Ertesi gün aradı ve sinemaya gitmek üzere sözleştik. Daha gişenin önünde sıra beklerken elimi tuttu. İtiraf etmeliyim ki cennette gibi hissediyordum kendimi. Salonda ışıklar sönünce beni ilk defa öptü. Karşı konulmazdı. Filmden hiçbir şey anımsamıyorum.

Chris yalnız yaşıyordu, eşinden ve iki kızından yeni ayrılmıştı. Samimiyetle nedenini de anlatmıştı bana: "Eşimi aldattım. Bunun üzerine o da beni evden attı."

"Peki onu neden aldattın?"

"Of," diyerek iç geçiriyor, "o tam bir ev kadınıdır. Ocağın başından ayrılmaz. Bir erkeğe yaslanmak istiyor ve başını kaldırıp saygıyla bakmak istiyor ona. Kesinlikle kendi başına yapamayan biri ve hiç mi hiç kendine güveni yok."

Sezgilerim burada bana doğru ilhamı verdi. Tam da bu adamın böyle bir kadına düşmüş olması ne yazık!

"Yatakta zaten çoktandır bir şey olduğu yok," diye sürdürdü kendiliğinden. "İkinci kızımızın doğumundan itibaren yayın tamamen kesildi. Ayrıca her seferinde benim onu havaya sokmam gerekiyor. Kendiliğinden olan hiçbir şey yok."

"Ne zor bir durum," diye karşılık verdim, durumun zor-

luğunu hissedebiliyordum. "Bugün hâlâ böyle kadınlar var demek ki!"

"Eşim tam anlamıyla içine kapanık bir kadındır." Bir anda başarısız ilişkisinin ana nedenlerini ortaya dökmüştü. 20 dakika sonra her şey açık seçik önümde uzanıyordu. Şaşkındım. Ve sadece, onun bende doğru partneri bulmuş olduğuna inanmaya meyilliydim. Eşinin tam bir zıttı olarak.

Şimdi, bilindiği üzere kadın erkek eşitliği kendini en çok ev işlerine gönüllü katılımda belli eder kendini. Chris sık sık paylaştığımız günlük hayatı kendisi için hoş bir şekilde yararlı hale getiriyordu. Sadece bulaşıkları toplayıp bulaşık makinesine yerleştirmekle kalmıyor, aynı zamanda çöpü de çıkarıyor ve elektrik süpürgesini de eline alıyordu. "*Kurtkadın*" ve "*Erkekler farklıdır. Kadınlar da.*" Kitaplarını okuyor, benimle tamamen gereksiz bulduğu cinsiyet çatışmaları üzerine tartışıyor, kendimi bulmam konusunda beni destekliyor ve tuvalette çişini oturarak yapıyordu.

Banyo küvetini temizliyor, kendininkilerle birlikte benim gömleklerimi de ütülüyor, bana "benim kayan yıldızım" diye seslendiği şiirler yazıyordu. Sadece ben evde olmadığım zamanlar izliyordu tenis ve futbol maçlarını. Arzularımı seziyordu adeta ve görünüşe göre ikimiz de aynı temizlik ve düzen duygusuna sahiptik. Telefonda arkadaşlarıma saatlerce yeni erkek tiplerinin gerçekten de var olduğunu anlatıyordum heyecanla. Ve şans eseri bu nadir örneklerden birinin kucağıma düştüğünü. Bazen onların sorularında hissettiğimi sandığım şüpheyi tam bir kıskançlık olarak yorumluyordum.

Chris bütünüyle bana (eve) kapanmış vaziyetteydi. Adeta bir bacağını koparmıştı ve isteklerimi gözlerimden okumaya çalışıyordu. Kısa süre sonra artık şüphem kalmamıştı: Ben onun idealindeki kadındım. Beni el üstünde tutuyordu. Bazen korkutacak kadar iyi bir uyumumuz vardı. Tam on ikiden vurmuştum!

Yaklaşık üç ay sonra -Chris artık tamamen bana taşınmış bulunuyordu- cennet bir türlü anlayamadığım nedenlerden dolayı sıradan bir hale geldi.

Chris giderek tembelleşti. İşten eve döndüğümde pijamalarının hâlâ sabah çıkardığı yerde durduğunu görüyordum. Yataklar yapılmamış, tuvaletin kapağı yukarı kaldırılmış oluyordu. Sarı sidik damlaları kar beyazı tuvalet taşının üzerinde kurumuş, tuvalet kâğıdı bitmiş ve yerine yenisi takılmamış oluyordu. Bunun yerine yüzümü temizlemek için kullandığım bezleri kullanıyordu kıcını silmek için. Klozetin çevresinde parçalanmış gazete artıkları uçuşuyordu. Mutfakta kahvaltıdan bulaşıklar kir içinde sırtıyorlardı bana. Chris bir saattir evdeydi oysa. "*Araba, Motor, Spor*" dergisini karıştırıyor kanepenin üzerinde.

Şaşkınlık içinde, "Burası bir domuz ahırına benziyor," diyorum.

"Ah, her zaman o kadar mükemmel olma," diyor Chris ve ekliyor: "Benim küçük düzen manyağım Liese."

Bu şimdi komik mi? "Akşam yemeği için alışveriş yaptın mı?"

"Buzdolabı gene mi boşaldı?" diye soruyor Chris uysuk bir şekilde ve araba dergisinin içine gömüyor kafasını. İlginç, dergiyi satın alabilmiş oysa. Mantomu çıkarıp gardıroba asıyorum ve bulaşıkları makineye yerleştiriyorum.

rum. Ardından akşam yemeği için masayı hazırlıyorum. Tam hazırlıkları bitirdiği anda, mükemmel bir zamanlamayla zar zor yerinden kalkıyor Chris ve "Yardıma ihtiyacın var mı?" diye soruyor. Söyler söylemez bir cevap bile beklemeden masaya oturuyor.

Sanki gizli bir işaretle aniden yeni alışkanlıklar geliştirmişti Chris. Ayakkabılarını oturma odasında çıkarıyor ve sehpanın altına itiyordu; ancak tekrar lazım olduğunda çıkarıyordu onları oradan. Kirli donu ışık karartıcı olarak abajurun üstüne konuyor ve günlerce orada çürümeye bırakılıyordu. Günlük kıyafetleri parkenin üzerine çıkarılıyor ve yerleri orasıymış gibi, bir sanat eseri azametiyle oldukları yerde duruyorlardı. Biraz da şansın yardımıyla ertesi günün kıyafetleri de onların üzerinde yerlerini alıyorlardı. Ama genellikle yeni bir yığın yapılıyordu. Bir akşam artık patladım. "Anlaşılan karın attıklarını sürekli arkandan topluyormuş."

"Evet, doğru. Annem de toplardı, sen sormadan ben söyleyeyim. Ben şımartıldım, asla kendi ayakkabımı kendim temizlemedim."

Öfkeden kudurduğumu hissediyordum. "Sen kadın hareketini destekleyen erkeklerden olduğunu söylüyordun yanlış hatırlamıyorsam. Bana güçlü bir eş istediğini söylemiştin, iyi hatırlıyorum. Bu da senin ev işlerinde üzerine düşeni yapacağın anlamına geliyordu."

"Bir kere de işleri olurla bırakamaz mısın? Giderek bir temizlik hastası haline geliyorsun. Senden şunu özellikle rica etmek istiyorum, ben payıma düşen işleri kendi belirlediğim bir zamanda yapmak istiyorum. Çok şey mi istiyorum sence?"

Bu sözlerle birlikte bıçağını ciğer ezmesine daldırıyor ve karıştırmaya başlıyor, ta ki ciğer ezmesi iğrenç bir görünüm alana kadar. Ardından bıçağı çıkarıyor ve yalıyor. Bu sırada da inatçı bir çocuk gibi bana bakıyor.

Bir insan nasıl 180 derece dönebilir? Dilimi yutmuş vaziyetteyim. Geçmiş gözden geçirip, üstünde düşününce Chris'in bana taşınan kadar adeta hobi olarak "ev-adam-lığı" yaptığını anlıyorum. Bana taşınınca da benim şımarılma sürem dolmuş oldu. Taşınmasıyla birlikte daha önce gösterdiği çabaları aniden durdurmuştu.

Altı ay boyunca -ki bu çok uzun bir süre- başlangıçta tanıdığım Chris'i geri getirmeye çalıştım. Chris sanki nefes alamıyormuş gibi tepki gösterdi buna. Artık tokalaşmak bile çok fazla şey istemek oluyordu. Ama yavaş yavaş tepem atıyordu. Hayatın sorumluluklarını eşit bir şekilde paylaşmak isteyen adam bütün gün pinekleyen bir tembel haline gelmişti ve bana, kullanılmış kâğıt havluların yemek masasında durmalarının iştah kapatıcı, koridor- da bekleyen çöp torbalarının biyolojik gaz nedeniyle tehlikeli ve küvetteki kılları iğrenç bulduğum için sürekli suçluluk duygusu aşılamaya çalışıyordu. Buna karşı Chris giderek daha "rahat" ritüeller geliştiriyordu.

Pazar sabahı: Chris bornozuyla kanepede oturur ve yere dökülen nasırlarla oynar. Eğer onları elektrik süpürgesiyle almazsam orada kalır.

Cuma akşamı: Chris banyo yapar. Eğer rahatsız oluyorsam küvetin grileşmiş kenarlarını temizleyebilirmişim. Su içinde kalmış banyoyu da silebilirmişim, şayet ıslanmak istemiyorsam.

Bir iş gezisinden döndüğümde ilk iş olarak evi havalan-

dırmam gerekiyor. Çünkü Chris bir maymun kafesi gibi kokana kadar pencereleri günlerce açmaz. O bunu “konforlu bir yuva kokusu” olarak duyumsuyor.

Cumartesi öğlen: Chris yemek yapmaya bayılır. Mutfakçı bana bir kasırgadan çıkmış gibi bırakmak için. Boş dolaplar ve üzeri tabak, çanak ve tencere yığınlarıyla kaplı bir tezgâh. Ayrıca bütün bunlar soslar, kremalar ve baharatlarla renklendirilmiş durumdadır. Ve de her yer ama her şey yapış yapıştır.

Yatak çarşafı eğer ben değiştirmezsem kokudan yattılmaz olur. Havuz çantasını ben boşaltmazsam ıslak havluları çürür. Sonunda korktuğum şey gerçekleşti. Chris gerçek yüzünü gösterdi. Giderek daha sık olarak onun sobanın kenarında sıcak bir yatağa uygun olduğunu düşünüyorum. Sanki bir ev kadını için yaratılmış gibi; ortalığı temizleyen, toparlayan ve onun bütün sorumluluklarını kendi üzerine alan bir anne için.

Bir gün dayanamayarak, yine de sükunet içinde, ona sordum: “Benim gibi bir kadından ne istiyorsun sen acaba? Biz kesinlikle birbirimize uymuyoruz.”

“Çok dar bakıyorsun,” diyerek kendini kurtarmaya çalışıyor.

“Söylesene, güçlü kadınları hâlâ harika buluyor musun?”

Cep telefonu çalıyor. Çabucak bir göz atınca arayanın karısı olduğunu anlıyorum. Cep telefonunu tekrar pantolon cebine sokuştururken soruyorum: “Ne istiyormuş?”

Çünkü konuşurken Chris arkasını dönmüştü. Anlaşılan karısının tam konuşmamızın ortasında araması hoşuna gitmemişti.

“Gazetede çok ucuz kullanılmış bir ranza ilanı varmış, bize çok yakın. Bir bakmamı istiyor. Kızlarımız için.” O andan itibaren cep telefonu giderek daha sık çalmaya başladı. Chris bir süre sonra bunu gizlemekten vazgeçti. Kadının üzerine gelmesini cömertçe karşılıyordu. “Kendi ayakları üzerinde duran” karısı yine galip gelmişti.

Ayrılık çok fazla gecikmedi. Hayatta bir şey daha öğrenmiştim: Erkekler güçlü kadınları müthiş buluyor. Kadınlara eşit davranmaya ve kadın haklarını savunmaya hazırlar ama sadece kur aşamasında.

Bir daha asla bir erkeğe asılmadım.

Güçlü kadınları beğenmek bazı erkeklerde moda. Muhteşem erkek imajı daha da iyileşiyor, zamanın işaretlerini oldukça iyi anlayan aydın ve modern bir erkek boyutu da ekleniyor buna. Özellikle de kur aşamasında, “Ben güçlü kadınlardan hoşlanırım, ocağının başındakilerden değil,” demenin kadını tavlamaya yardımcı olduğu aşamada, birçok erkek kendini böyle göstermekten hoşlanıyor. Eğer bir de buna bağımsız olamayan eşlerinden veya eski kız arkadaşlarından neler çektiklerini, bu kendine güvensizliğin onları nasıl rahatsız ettiğini ekliyorsa özellikle dikkatli olmak gerekir. Cinsler arasındaki kavgayı gereksiz bulan erkekleri çok dikkatli testlerden geçirmek gerekir. Bunlar genellikle asıl yüzlerini gizlerler. Gerçek zihniyetleri çoğunlukla köprüyü geçtikten sonra ortaya çıkar. Böyle bir erkekle tanışan kadınlar onu özel bir dikkatle ve eleştirel bir tutumla dinlemelidirler. Ve sürekli bir ilişki konusunda acele etmemelidirler. Çünkü erkek bu fikirlerinde samimi değilse eninde sonunda kendini ele verecek-

tir. Elbette geleneksel işbölümünü şüpheyile karşılayan erkekler vardır. Özellikle de çalışan anneler tarafından yetiştirilen ve dolayısıyla ev işlerine yardım etmek zorunda kalmış olan erkekler, onlar bütün ev işlerini kadının sorumluluğuna bırakılmamasını çok normal karşılıyorlar. Sadece, acaba böyle bir örneğe mi rastladınız yoksa bir göz boyama taktiğiyle mi karşı karşıyasınız, bunu anlamak için onu dikkatli bir sınavdan geçirmeniz gerekir.

Köktenciler: Esoterikçiler, Suskunlar, Tamirciler

Köktenciler çoğunlukla radikaldir. Ya aşırı bir hobileri vardır, bir dünya görüşüne bütünüyle kendilerini vermişlerdir ya da onları uygarlaştıran özel bir karakter özelliğine sahiptirler. Her halükârda radikaller zor arkadaşlardır; bir konu üzerine çok fazla odaklanmaları nedeniyle eşlerinden uzaklaşırlar. Fanatikler bazen çevrelerine de kendi yaptığını yaptırmaya çalışırlar. Diğer insanların farklı düşüncelerini ve farklı tercihlerinin olmasını kabullenmek onlar için özellikle zordur. Bazıları da dünyayı değiştirmek zorunda olduklarını sanırlar. Ya da tamamen kendi dünyalarına çekilirler ve eşlerini dışarıda bırakırlar. Köktencilerle ancak onları kendi haline bırakarak geçinebilirsiniz. Onları değiştirmeye çalışanlar kaybetmeye mahkûmdurlar. Bu denemeler onların kendi dünyalarına daha çok gömülmelerine yol açar. Şu erkek tipleri -esoterikçiler, suskunlar ve tamirat delileri- kendilerine bir ada yaratmış durumdadırlar. Oraya gittiklerinde çevresindeki

insanların onlara ulaşması olanaksızdır.

Esoterikçiler: Gözleri yarı kapalı, bakışları içe dönük. Dizleri üzerinde, elleri yukarı açık, lotus oturduğu halde yerde oturuyor. Ortaparmağı ve başparmağı birbirine değiyor. Ve sürekli, "Oooooong, naamooooo, deeev naamooooo..." sesi geliyor kulağıma. Kendine bir süredir "Ben Nur" diyen Oskar'ın uzun saçları çörek şeklinde dolaşmış ve parlak bir sarı bez -ışığın rengi- bir türban gibi başa sarılmış. Bu, saçlarından çıkan enerjiyi korumaya çalışıyormuş. Sakalı artık göğsüne değecek kadar uzamış durumda. Yarım saattir bu şekilde oturuyor.

Meditasyona dalmadan önce şunu sormuştu: "Beyaz çamaşırları ne zaman yıkamayı düşünüyorsun? Temiz bir şeyim kalmadı da." Üç aydır sadece beyaz giyiyor.

"Çamaşır makinesinin nasıl çalıştığını biliyorsun," diye yanıtlamıştım ben de. O anda şaşkın bakışlarıyla karşılaşmıştım, başını sallıyordu, sanki iyi aile terbiyesi almamış bir çocukmuşum gibi. Bununla egomum hâlâ üzerimde çok çok etkili olduğunu ve bu nedenle de hâlâ sen ben ayrımına sıkı sıkıya bağlı olduğumu ima ediyordu. Düşüncelerimin hâlâ adi dünyasal şeylerin esaretinde olduğunu ve kendi gölgemin üzerinden atlamayı beceremediğimi. Ruhsal açıdan onun gibi olmuş olsaydım şayet, kirli çamaşırlarını çoktan, dudaklarımda bir gülümsemeyle, yıkamış olurum.

"Kimin yıkadığının ne önemi var?" derdi genellikle. Bazen de tercihen kimin temizlediğinin, pişirdiğinin ya da bulaşık yıkadığının ne önemi var şeklinde değişirdi bu cümle. Komik olan, son zamanlarda bütün ev işlerinin bü-

tünüyle bende toplanmış olmasıydı her nedense. Bu sinirlerimi bozuyor ve onu kapı dışarı edip etmemeyi düşünüyorum. Madem o kadar önemli değil o halde sokaklarda da yapabilir meditasyonunu.

“Şunu bir kere açıklığa kavuşturalım: Çamaşır makinesi bana ait ve daha sonra onunla kendi çamaşırlarımı yıkayacağım.”

“Mülkiyet esarettir,” diyerek gülümsüyor. Birkaç hafta önce giysilerini başkalarına hediye etmeye karar verdi. Elinde kalan dünyasal mallar küçük yığınlar halinde banyoda, koridorda, mutfakta ve odamda duruyor. Kendi odası bir Japon çay odası gibi bomboş. Genişliğe ihtiyacı varmış söylediğine göre.

Bu durumu, “Gözlerimi ve düşüncelerimi hiçbir şey engellememeli,” diye açıkladı ve o günden beri sürünerek benim odama ve yatağıma geliyor.

Her fırsatta, “Gereksiz olan her şeyden kurtulmak lazım,” diye vaaz veriyor.

“Öyleyse yerde yat,” diye önerdim geçenlerde ve banyo müşambasını serdim önüne. “Son derece rahat! Yataklar gerçekten de gereksiz. En çok da yorgan sürekli başkası tarafından çekilip duruyorsa.” Yine yumuşak bir gülümsemeyle bana bakıyor ve başını sallıyor.

CD koleksiyonu ve müzik seti ince uzun koridorun duvarına asılmış durumda. İki çift ayakkabısı ve bisikleti bunların hemen yanı başında. Mutfak dolabında çay paketleri yığılıyor. Hazım çayı, yeşil çay, Cold season çayı, Seylan çayı vs. Her fırsatta kendine değişik bir çay yapıyor. Benim de içim dışım çay olmuş durumda. Geçenlerde gözüne sokarcasına bir şişe votkayı devirdim. Bu konuda

“Ben Nur” tek bir söz söyleme gereği duymadı. Ama yüzündeki küçümsemeyi okumak güç değildi. Gözleri şunu söylüyordu: “Sadece zayıf insanların alkole ihtiyacı vardır.” Goslar’daki bir Ayurveda-Workshop sırasında tanışmıştık. O zamanki erkek arkadaşım Erwin, ki o da bilim bağımlısı ve sadece kanıtlanabilir olana inanan bir kimyagerdi, beni aldatmıştı. Ben de rahatlama tekniklerini öğrenerek acılarımın üstesinden gelmeye çalışıyordum.

Erwin prensip olarak her türlü esoterik, içsel deneyim kokan şeyi reddederdi. Tam bir akılcıydı. Korkunç bir şeydi. Yumuşak bir kişilik olan Oskar’la olmayı çok daha keyifli buluyordum. Yani eski adıyla Oskar. İlkokul öğretmeni idi ve oldukça açık, meraklı ve dışadönüktü. Aynı zamanda duyarlı ve kırılgandı. Erwin’in tam bir karşıtı yani. Erwin’le olan ilişkimde öylesine eksiklikler vardı ki adeta Oskar’ın kollarına atıldım. Nihayet rahat ve zihinsel olarak uyanık, yaşamın bu alanına at gözlükleriyle bakmayan birini bulmuştum.

Dikkatli, karşıdakine duyarlı ve birbirine iyi davranmaya dayalı bir ilişki oluşturmaya karar verdik. Bu tür seminerlere katılmamızın nedeni de bu değil miydi zaten? İlişkimiz bizi rahatlatan aktivitelerimizi ilk önce gerçekleştireceğimiz yer olacaktı.

İlk zamanlar aramızda tam bir uyum vardı. Heyecanla deneyimlerimizi paylaşıyor, karşılıklı olarak fedâkarlık ve iyilikte bulunma yarışı yapıyorduk. Sadece sebze ve tahılla dayalı bir beslenme uyguluyorduk; parolamız şuydu: İnsan ne yerse odur. Oskar bana harika masajlar yapıyordu. Saatlerce vücudumu yoğuruyor, beni o zamana kadar hiç bilmediğim bir zevk denizinde yüzdürüyordu. Başım ya da

karnım ağrıyacak olsa hemen elini oraya koyardı. Ağrının birden azaldığını görmek beni şaşkına çevirirdi.

“Buna Reiki denir,” diye açıklamıştı bunu. “Sadece elini üzerine koyarak evrenin yaratıcı enerjisini oraya durabiliyorsun. Elimden geçerek doğrudan senin vücuduna akıyor ve orada bloke olan yaşam enerjini tekrar harekete geçiriyor.” Mest olmuşum.

Berberce meditasyon yapıyor ve sürekli yeni yoga metotlarını deniyorduk. Beni ayurveda tarzında etkilemek için elinden gelen her şeyi yaptı. Doğal olarak Erwin kısa süre sonra evden taşındı. Oskar kendi evini dağıttı ve bana yerleşti. Böylece birbirimize daha çok iyi şey yapabilecektik. İkimiz birlikte benim evi bir huzur ortamı haline getirdik. Evimi tam bir sağlık tapınağına dönüştürdük. Bu sırada renklerin etkisine aşırı bir özen gösterdik. Banyoyu yeşile boyadık. Yeşil sağaltıcıdır. Oskar'ın odası sarıya boyandı, çünkü sarı berrak düşünmeyi destekler. Kendi odamı turuncuya boyadım, çünkü turuncu canlılık verir. Tuvalet rahatlatıcı maviye boyandı. Küvetin etrafına çakıl taşlarından oluşan küçük bir yol yaptık ve mümkün olduğunca sık üzerinde yürüdük. Bir çeşit ayak masajı yerine geçiyordu bu. Yataklarımızı bir su arama değneği yoluyla doğru yönlerine çevirdik. Oskar benimkine taşınmaya karar verene kadar herkesin kendine ait bir yatağı vardı. Pencereye asılan çeşitli ses cisimleri kulaklarımıza hoş duygular veriyor ve böylelikle psikolojimizi olumlu bir yönde etkiliyorlardı.

Başlangıçta Oskar'ın beni sürekli olarak başına masaj yapmaya, onu ıpışışlamaya, çay hazırlamaya zorladığını kesinlikle fark etmemiştim. Bu arada o giderek daha da

tembelleşiyor, her şeyin keyfini çıkarıyor ve kendine hizmet ettiriyordu. Oskar, şifalı bitkiler uzmanı olabilmek için okuldaki görevinden ayrılmaya karar verdiğinde artık yavaş yavaş sabrımın sonuna geldiğimi hissetmeye başladım. "Bir kişinin para kazanması yeter de artar bile," diyerek bütün fikirlerimi sildi ve bana sormadan beni besleyici olarak belirledi. Zamanla bu karşılıklı iyilik yapmaların giderek tek yanlı bir hal aldığını ben de fark ettim. Çünkü Oskar bütün enerjisini kendine ve gelişimine ayırmak durumundaydı.

Artık kendimi hiç suçlamıyorum. Beraber yaşamaya başladığımızdan beri Oskar tam bir egoiste dönüştü ve beni sadece kendi kişisel ihtiyaçlarının ve arzularının tatmini için kullanmaya başladı. Tam bir asalak oldu! Ben gerçek yaşamımla huzurumu anlamlı bir şekilde uyumlu hale getirmeye çalışırken, Oskar giderek olaydan kopuyordu.

Geçenlerde çalar saat sabahın beşinde öttü. Daha önümde uyunacak tamı tamına iki saatim olduğu için yataкта öbür tarafa yuvarlanırken Oskar yataktan fırladı ve soğuk duşun altına girdi. Ardından onu buzlu bir çarşafı sarmalamam konusundaki talebini net bir şekilde reddettim.

Onun partneri olarak türban takmam ve beyaz bir kıyafet giymem yönündeki arzusunu da geri çevirdim.

Geç de olsa şunu anlamış bulunuyorum: Başlangıçta eşitmiş gibi görünen ihtiyaçlarımız giderek birbirinden farklı bir gelişim gösterdi. Hoş o zaman da eşit olup olmadıkları belli değil ya. Bazen Oskar'ın bana taşınmak için elinden gelen her şeyi yaptığını düşünüyorum. Bana ara-

da bir yoga, hafta sonu ve akşamları birkaç rahatlatıcı egzersiz yeterli olurken Oskar durumu doruğa çıkardı. Hayatı artık sadece yoga, meditasyon, wellness*, reiki, Qi gong, numeroloji ve biofeedbackten** oluşuyor. Yepyeni bir insan olduğunu söylüyor. Burada ve şimdi, kendisiyle bir bütün. Bunun için bütün gün "eşek gibi çalışıyor". Bu arada ben onun benim hesabımdan güzel bir hayat sürdürdüğünü düşünüyorum. Her gün yeni yeni laflar. "Perhiz ruhu ve bedeni arıtır," dedi bana bir gün önce. Ve: "Boş vermek ve içsel boşluk prensibine göre yaşamak insanı özgürleştirir."

Ama lafları gündelik yaşama pek de uygun değil. Dün akşam kendime tavuk bonfile, yanına da salata yaptım ve kırmızı şarap eşliğinde yedim. Onun tabağında ise zavallı birkaç filizlenmiş tohum ve üç dört tane de kurutulmuş yosun parçası vardı.

Bunları yutar yutmaz gözlerini benim tabağa dikti. Açlıktan ölüyormuş gibi çatalımdan bir parça eti kapıp ağzına attı. Buna karşı çıkınca şunu söylemekle yetindi: "Fazla et yiyince aşırı saldırgan oluyorsun."

"Bana kalırsa boş miden seni pek de özgürleştirmiyor," diye karşılık verdim ve o andan itibaren tabağımı koruma altına aldım.

"Sadece bir tadına bakmak istemiştım," diye açıklıyor ağzı doluyken.

İçsel boşluk prensibi maalesef cüzdanı için de geçerli olmaya başladı. Ben kira, yiyecek, araba ve telefon masrafları için düzenli olarak çalışırken Oskar keyfine bakıyor. Serbest verme ve alma ilkesi uyarınca. Ben veriyorum, o alıyor.

Giderek kötü düşüncelerin hücumuna daha sık uğruyorum. Mesela elime bir makas almak ve o keçi sakalını kesivermek gibi. O aptal at kuyruğu saçını da tabii. Ya da duşun etrafına yaptığı çakıl yola birkaç çivi yerleştirmek. Bazen de o beyaz elbiselerini benim renklilerle birlikte yıkmayı hayal ediyorum.

Ama bir şey çok açık: Katıldığımız seminerde onda gördüğüm o dışadönük, yumuşak Oskar benim sırtımdan geçen tam bir ben merkezci kişiliğe büründü.

Eğer bir kere daha uzun bir “Oooong Naamoooo...” sesi duyacak olursam hışım ile yerimden fırlayıp koridora koşacağım ve müzik setine Cher CD’sini koyacağım. “I am strong enough to live without you.” (Sensiz yaşayacak kadar güçlüyüm.) Bu herhalde çok açık bir ima olurdu. Sesini o kadar açıyorum ki artık o “Oooong” sesi duyulmuyor ve bunu da duymazlıktan gelecek olursa ertesi gün odasını koyu leylak rengine boyamayı düşünüyorum.

Erkeklerin duyuşal, duyu ötesi ve ruhsal olanla ilgilenmeleri elbette bir ilerlemedir, çünkü o zaman kendi duygulanımlarıyla da ilgilenirler. Böylece, normalde sadece kadınların dolaşıp durduğu bir dünyada bulurlar kendilerini.

Maalesef erkeklerdeki ruhsallık genellikle tipik bir erkek özelliği olan performans gösterme çabalarıyla birlikte ortaya çıkar. Erkekler güç sahibi olmayı, yetkili olmayı, verimli çalışmayı ve bir şeyler üretmeyi oldukça önemserler. Sürekli kendilerine bir şeyler yapabildiklerini kanıtlayacak şeyler yaparlar ve bu sırada becerilerini ve güçlerini geliştirirler. Erkek tabiatı elle tutulur şeyler ortaya

çıkarma yoluyla tanımlanır. Görevini ifa etme duygusunu ilk başta başarıda bulurlar.

Böylece kendilerine ruhsal içerikleri açan erkekler genellikle Guru-pozisyonu almaya çalışırlar. Duyu ötesi alanda bile kadınlara ne yapılacağını dikte etmeye çalışırlar. Kucaklayıcı olmaktan çok üstün erkek rolünde görürler kendilerini.

Bir ezoterikçinin kollarına atılıyorsanız size sağlıklı bir insan kafası gerekecektir. Özellikle de deneyim sahibi olmak ve ruhsal konularda açılım yapmak isteyen kadınlar bu tür erkekler tanımaktan memnundur. Sözüm ona duyarlı, açık ve girişken bir erkeğe rastlamanın sevinci nedeni genellikle görünen yüzün arkasında kimin gizli olduğunu gözden geçirirler. Deneyimler gösteriyor ki tam da bu ezoterikçilerin içinde çoğunlukla en büyük maçolar saklıdır. Bazen duyu ötesi dünyayı kötüye kullanırlar ve kadınlar, aslında en derinde eski kafalı olan bu erkeklerin tuzağına düşerler. Kendilerine hizmet edilmesini isteyen paşalardır bunlar. Ruhsal öğretmen ve lider postuna bürünerek eşlerini ağırlarına düşürürler.

Elbette içtenlikle bu alanda ilerleme kaydetmiş erkekler de vardır, ciddiyetle kendileriyle, duygularıyla ve ruhsal dünyayla uğraşmış olan. Böyle bir örnekle karşılaşıldığında bize sadece kutlamak düşer.

Suskunlar: "Hepimizin kör noktaları vardır," diyor erkek grubunun lideri. "Bu yüzden bize bunları gösterecek insanlara ihtiyacımız var. İnsanın kendi kör noktalarını keşfetmesi ve onları yaşaması oldukça rahatlatıcıdır."

"Görüyor musun?" diye fısıldıyorum Karl'a ve dirse-

ğimle böğrünü dürtüyorum uyandırmak için. Karl'ın dudakları birbirine kenetli ve suskun her zamanki gibi. O ancak tuttukları takım gol atınca dişlerini birbirinden ayıran tiplerden biri. O zaman dudakları güzel bir O şeklini alabiliyor ve Karl'ın ses tellerinin çalıştığı duyuluyor. Annesi hep şöyle der: "Karl'ın ağzı sadece puding yemek içindir." Karl'ın en sevdiği yiyeceği kastediyor.

Geçenlerde Karl pencereden bakıp, "Lanet olsun!" deyince arkadaşı Andy hiç düşünmeden şunu söyledi: "Vay Karl vantrilok mu yuttun yoksa?"

Sanırım sevgili Tanrı'mız Karl'ı insan vücuduna yerleştirmekle hata yapmış. Onun ruhunu bir sazan balığına yerleştirse daha iyi olurdu. Böylece hiç olmazsa konuşmak zorunda kalmaz, nefes almaz ve istediği yere dalıp gidebilirdi. Bakışlarım ikisi üzerinde geziniyor. Aslında beyler çok normal görünüyorlar. İlk bakışta insan dilinin onlara zorluklar çıkardığı anlaşılmıyor. Kas yığınları, yönetici tipleri, duyarlı çocuklar, doğa insanları ve entelektüeller görüyorum. Şimdi biz kadınlar erkeklerimizin suskunluğunun nasıl görüldüğünü anlatmak durumundayız.

"Erkekler sadece arabalar hakkında konuşur."

"Benimki evde hiç konuşmaz. Milletin içindeyken bile orada öylece oturur ve bütün akşam susar."

"Benimki bazen bizim köpekle konuşuyor."

"Artık kocamla tatile gitmiyorum, çünkü sadece susuyor."

Bu acı şikâyetlerin altında büyük uçurumlar yatıyor. Erkeklerin çoğu da buraya düşmüş gibi görünüyor. Ben lafa karışıyorum: "Beni en çok rahatsız eden şey kocamla kendi duygularım ve onun duyguları hakkında konuşama-

mak. Onun bu sessizliđi sayesinde giderek birbirimizden uzaklařıyoruz. Ona suskunluđunu kılması ve kendi duygularıyla temasa gećmesi ićin yardımcı olarak evliliđimi kurtarmak istiyorum.”

“Böylece de esas konumuza gelmiş bulunuyoruz,” diyor seminer başkanı. “Benim seminerlerimdeki esas konu onların dört temel duygularıyla temasa gećmektir: Yas, öfke, korku ve sevinć. Bu dört duyguyu fark etmeyi, adlandırmayı ve paylaşmayı öğreneceğiz.” Gözlerini üzerimizde gezdiriyor ve devam ediyor: “Bunun ićin korunaklı bir odaya ihtiyać var. Bu yüzden sadece erkeklerden oluşan bir grup kuruyoruz, bu arada kadınlar kahve içmeye gidebilirler. Bundan sonraki toplantılara kadınların katılması yasak. Eđer ortamda kadınlar varsa erkeklerin davranışları ani bir değişim gösteriyor.” Buna kesinlikle katıldığımı söyleyebilirim. Bu durumda hepsi orada öylece oturur ve tek kelime etmezler. Bir balık sürüsü ve açılıp kapanan gözkapakları canlanıyor gözümün önünde. Memnuniyetle minik fare rolünü oynayabilirdim, ama önce Karl korunaklı bir odada kendi hakkında konuşmayı öğrenmeli. Zavallı bir günahkâr gibi oturuyor yanımda. Neredeyse acıyacağım. Diđer erkekler de aynı şekilde acı ićinde görünüyorlar. Sonra hep birlikte odalarına gitmek ićin ayağa kalkıyorlar.

Neden kendime yine böyle suskun bir tip bulduğumu soruyorum. Oysa önceki erkek arkadaşım Werner’den sonra bir daha suskun biriyle kesinlikle birlikte olmamaya karar vermiştim. Werner de konuşma tembeliydi. O kadar kendi ićine kapanık biriydi ki söylediği her sözcük sanki işkenceyle ağızından bir sır alınıyormuş gibi çıkıyordu. İlişki-

miz bittiğinde, bir daha asla böyle biriyle olmayacağım, diye yemin etmiştim.

Karl'a neden tutulduğum sorusunun yanıtı yine Karl'da yatıyor. İlk aylarda tamamen farklı davrandı ve gerçek karakterini gizledi. Konuşkan ve dışadönük bir tip rolünü oynadı resmen, çünkü açık ve seçik olarak şunu söylemiştim: Konuşma konusunda cimrilik yapan biriyle bir daha asla birlikte olmam. O da beni hile yoluyla tuzağına düşürdü.

Karl'la birlikte bizim sokakta yeni açılan bir barda oturuyorduk. Henüz tanışalı üç hafta olmuştu. Eski sevgilim Werner'la olan ilişkimin uzatma dakikalarını oynuyorduk. O sırada Karl'a bu ilişkiyi analiz etmiş ve şunu söylemiştim: "Bu ilişki aslında hiçbir zaman gerçek anlamda bir iletişim kuramamamız yüzünden dağıldı. Ben Werner'le hiçbir zaman tam anlamıyla tanışamadım. Bana duygu ve düşüncelerini hiçbir zaman açmadı. Ve ben bir daha asla böyle bir şey yaşamak istemiyorum." Bunu özellikle vurgulamıştım. Ve Karl şöyle demişti: "Seni çok iyi anlıyorum."

"Sadece, konuşulan, içinde diyalog olan bir ilişkiye girebilirim bundan böyle. Ve de her şey hakkında konuşulan bir ilişkiye!"

"Ben de başka türlü bir ilişki istemem," demişti Karl içten bir bakışla. "Benim de sürekli iletişim halinde olmaya, her şey hakkında konuşmaya ihtiyacım vardır."

Rahatlamıştım. "Biliyor musun Karl," demiştim, "erkeklerin suskun, cesur, duygusuz ve vahşi olmak zorunda oldukları zamanlar artık gerçekten de çok gerilerde kaldı. Yeni erkek anlayışlı ve duyarlı, iletişime açık ve güvenilir olmalıdır."

Karl ateşli bir şekilde bana katıldığını belirtmişti. Bir süre sonra da beraber yaşamaya başlamıştık. Şimdi biraz düşününce Karl'ın bana taşınmasıyla birlikte değiştiğini fark ediyorum. Daha doğrusu bana taşınana kadar insanüstü bir gayret göstermiş. Ve son kartonu da beşinci katta taşıy taşımaz kelimenin tam anlamıyla nefesi tükenmiş oldu. Kartonu yere attı ve bağırdı: "Huh, işte bu kadar!" Bunlar onun neredeyse son sözleri oldu. O günden beri sadece "günaydın", "merhaba" ve "iyi geceler" laflarını duyuyorum!

Aslında daha o gün ilk konuşmayı yapmanın sırası gelmişti. Çünkü Karl'ın oldukça dağınık biri olduğunu anlamıştım. "Ortallığı toplamak" onun lügatında yoktu. Gittiği ve durduğu her yerde her şeyi olduğu gibi bırakıyor. Bu da beni korkunç sinirlendiriyor. Bir akşam onu suçüstü yakaladığım bir sırada, deri pantolonunu çıkarıp yere fırlatmış ve banyoya yönelmişti, ki onu durdurdum: "Söylesene Karl, elbiselerini evin her tarafında dağıtmakla ne elde etmeye çalışıyorsun? Yoksa benden bir temizlikçi kadın gibi davranmamı mı bekliyorsun?" Artık bir açıklama yapmak zorundaydı.

"Yoo," dedi kısaca ve suyun altına girdi. Elimden bu kadar kolay kurtulamazdı.

"Bir açıklama istiyorum. Bütün işi bana bırakırken neler hissediyorsun acaba? En azından ben kendimi saygısızlığa uğramış gibi hissediyorum."

Mola. Karl hiçbir karşılık vermedi. Bu, tepemi daha da attırdı.

"Bu konuda ne söyleyeceğini hemen şimdi duymak istiyorum," dedim öfkeyle. Aşılmaz bir duvar gibi sarmıştı sus-

kunluk Karl'ın çevresini. Donuk bir şekilde yere bakıyordu. Artık yeterdi: "Acaba bana bir açıklamada bulunman mümkün mü? Daha yeni yaşamaya başladığın bu ev için kendini hiçbir şekilde sorumlu hissetmemeni nasıl temellendirdiğini duymak istiyorum!" Neredeyse bağırıştım.

Karl sadece oradan uzaklaşmakla yetindi. Sanki yokmuşum gibi beni orada bırakıp gitmişti. Tek bir laf etmeye bile değer görmemişti beni. Bu bana hemen Werner'la olan ilişkiyi anımsatmıştı. Werner ilişkimizin son zamanlarında "günaydın," demeyi bile bırakmış bulunuyordu.

Bu olaydan sonra Karl iyiden iyiye içine kapandı. Giderek etrafında kalın bir duvar ördü ve bende sanki onun sadece tek sözcükten oluşan konuşmalar yapması konusunda kendimi suçlu hissetmeme yol açtı. Bu iki kişilik ilişkimizde giderek izole olduğumu hissediyordum. Bazen tek başımayken bile bu kadar yalnız olmadığımı düşünüyordum. Kadın hakları savunucusu Germaine Greer'in bir sözü kafamda dolaşıp duruyordu: "Yalnızlık hiçbir zaman insanın en yakınının iletişimsizliği nedeniyle hissedildiği kadar korkunç değildir."

Karl'ın neler hissettiğini anlamaya çalışıyordum sürekli. "Şu anda ne düşünüyorsun," diye sorduğumda şu yanıtlı veriyordu: "Hiçbir şey." Ben de şöyle diyordum. "İnanmıyorum. Herkes sürekli bir şey düşünür." Karl inadından vazgeçmiyordu: "Ben değil."

"Gene de benim hakkımda neler hissettiğini bilmek istiyorum. Sürekli duygusal meseleleri örtbas ettiğin için, sevilmediğimi hissediyorum."

"Saçma," dedi Karl. Verdiği bütün bilgi bu oldu ve uzaktan kumandaya uzandı.

“Kendini daha ayrıntılı ifade edemez misin?”

“Hayır.” Giderek daha çaresiz bir hale geldim ve denemekten vazgeçtim. Sadece kendisiyle ilgilendiği ve benimle tek bir kelime konuşmadığı bir gün omuzlarından tuttum ve sarstım: “Senin de mutlaka bir iletişim ihtiyacının olması lazım,” diye bağırdım. Sazan balığı bana baktı ve hızla derinliklere daldı.

“Karl, bu böyle devam edemez,” dedim bir akşam. “Eğer aramızdaki ilişki böyle kalacaksa ayrılmamız daha doğru olur.”

O anda uzun zamandır ilk kez yeniden canlı bir şey gördüm Karl’ın gözlerinde. Hemen deşmeye devam ettim. “Bu düşünce seni korkuttu mu?”

“Bilmiyorum,” dedi Karl kısık bir sesle. En azından cümleye benzer bir şey! O sırada seminerle ilgi bir yazı okumuştum. “Bir seminere katılmaya hazır mısın?”

“Hmm,” dedi. Ona bunun erkekler için iletişim semineri olduğunu söyledim. İlk toplantının hemen ardından bir erkek grubu oluşturuluyordu.

Erkekler kendi gruplarına çekildikleri sırada biz kadınlar dışarı çıkıyoruz ve rahat bir konuşma ortamı oluşturuyoruz. Erkekleri cesaretlendiriyor muyuz yoksa konuşmalarını frenliyor muyuz, bunu bulmamız lazım. Suskun erkeklerimize karşı nasıl daha anlayışlı olabileceğimize dair stratejiler geliştirmeliyiz. Kadının biri şöyle diyor: “Erkeklerin önünde örnek alabilecekleri, duygularını açan ve yine de kendine güvenini kaybetmeyen bir modelleri yok. İnsan tanımadığı şey hakkında konuşamaz.”

“Erkekler koruma duvarları yıkılırsa duyguları ve dolaşısıyla hayatları üzerindeki kontrollerini kaybedeceklerin-

den korkuyorlar.”

“Erkekler derin duygulardan korkarlar.”

Biz kadınlar bir konuda hemfikirdik: Biz kesinlikle konuşmaları frenlemiyorduk. Tam tersine kendimizi doğru şekilde ifade edebilecek durumdaydık. Hepimiz duvarı aşmaya çalışıyorduk. Herkes kocasına bir parça daha yaklaşılabilmek için sürekli yeni fikirler geliştiriyordu. Onların gizli ruhlarına bakabilmek için. Suçu kendimizde aramamıza gerek yoktu.

İki saat sonra yeniden salonda buluştuk. Erkeklerin çoğu bir tür boşalmışlık duygusu içindeydi. İki hafta içinde tekrar bir araya geleceklerdi. Eve dönerken Karl’ın ağzından laf almaya çalıştım.

“Neler yaptınız, ne konuştunuz anlatsana,” dedim ve kulak kabarttım.

O zaman Karl, “Bana bir aptalmışım gibi davranmayı kes artık,” dedi.

Bu uzun zamandır ondan duyduğum ilk komplike cümleydi. Alınmış bir şekilde, acaba böylece bir ilerleme kaydetmiş oluyor muyum, diye düşündüm.

Kadınlar konuşmalar yoluyla partnerlerine yakınlaşmak isterler. Duygu ve düşünceleri hakkında konuşmayı bu yüzden severler.

Buna karşın erkekler yaptıkları şeyleri anlatırlar. İş, ticaret, projeler. Eğer bir kadın bu zemine yönelecek olursa mutsuz olur, çünkü burada bir yakınlaşma meydana gelmez. Birçok kadın kocasını, onunla konuşarak, baskı yaparak, yakınma, şikâyet ve isyan yöntemlerini kullanarak bu duygu zeminine çekmeye çalışır.

Bu şekilde de onu garantili bir şekilde iterler, kendilerinden uzaklaştırırlar. Daha doğru bir yöntem şu olabilir: Onları dinlemeyi öğrenin. Sürekli onu değiştirmeye çalışmayın. Genellikle erkeğin dili sözcüklerinde değil, eylemlerindedir. Eğer bir yakınma işitecek olursa karşılık olarak yapacağı şey bir cümle kurmak değil, örneğin masayı toplamak, alışverişe gitmek, çamaşır makinesini tamir etmek gibi bir eylem olacaktır. Çoğu erkek bunu suskunluk içinde yapar ve bunun bir yanıt olduğunu düşünür.

Kadınlar çoğunlukla erkeklerdeki bu suskunluğu sevgisizlik, ilgisizlik hatta alınganlık olarak yorumlarlar. Buna karşın erkek kendine şunu sorar: "Hâlâ ne istiyor? Bir çözüm önerdim ya!" Bazen suçu ya da yanıtı başkasında aramak yerine, kendinde aramak daha iyidir. Elbette suskun erkek sayısı kadınlara oranla çok fazladır. Ama bazı kadınların kocalarının giderek daha fazla suskunluğa gömülmelerine katkıda bulundukları da kesindir; bunu da onları konuşturmak konusunda gösterdikleri inatçılıkla yaparlar. Bazı kadınlar, aslında sadece kendileri çok konuştuğu için erkeklerin lafa giremedikleri apaçık olmasına rağmen kocalarının konuşmamasından yakınır. Bazı erkekler bir ilişkide sırf eşleri üzerlerine çok geldikleri, buna sadece duvarlarla karşı koyabileceğini düşündükleri için suskunluğa bürünürler. Tam anlamıyla konuşma frenleyicisi şeklinde iş gören kadınlar da vardır.

Elbette suskunluk, tembel erkeklerin sığınabilecekleri bir sığınaktır da aynı zamanda. Eğer söz konusu olan birini anlamaksa bu her halükârda engelleyici olacaktır. Dışavurulan bir ihtiyaca, bir ricaya ya da bir soruna bu şekilde tepki göstermek hakça değildi. Ama şu her durumda

geçerlidir: Ne ekersen onu biçersin. Örneğin bir terapide kendilerini başka türlü, daha etkileyici, belki daha az yakınmayla dışavurmayı öğrenen kadınlar partnerlerinin aniden bambaşka davranmaya başladıklarını görmüşlerdir.

Tamirciler: Kocam bir kemirgen gibidir. Sürekli işbaşındadır. Bütün yıl kışlık erzak toplamak zorunda olan bir sincap gibi çalışır. Boyar, çakar, vidalar, siler, deler, kazar, döşer. Şimdi de bahçedeki koca kütüğü ikiye ayırmaya çalışıyor. Şömine için odun hazırlıklarında. Bazen keskin dişlerinin eksik olduğunu düşünüyorum onun, o zaman gerçekten sincap olabilirdi.

Katarina dünyaya geleli beri yüküm giderek arttı. Kendime ayıracak zamanım yok. Bu kadar kısa aralıkla iki çocuk biraz ağır geldi. Bazen tamamen yanıp kül olduğum hissine kapılıyorum. Kendi ihtiyaçlarımı bütünüyle bir kenara bırakmış durumdayım. Artık spora bile gidemiyorum. Tiyatro ya da sinemayı sadece hayal edebiliyorum. Arkadaşım Louisa ellerini başıma koyuyor ve "Senin de bir şekilde boşalman lazım," diyor, "bu şekilde buna kimse dayanamaz. Christopher daha altı aylıkken haftada en az iki kere akşamları dışarı çıkardım."

Bunu bir de kocama anlatsın. "Helmut her akşam evde tamirat yapıyor. Bu işlerin de bir son bulması lazım," diyorum düşünceli düşünceli.

"E ne olmuş?" diye soruyor arkadaşım. "Haftada bir iki kere çocuklara onun bakması lazım, ki sen de biraz nefes alabilesin. Ondan isteyebileceğin şeylerin en azı bu."

"Öyle mi düşünüyorsun?" Şüpheciyim.

"Helmut, baba olmak istiyor muydu? Yoksa çocukları ona sen mi kakaladın?"

"Tabii ki hayır."

"E öyleyse!"

Telefonu kapatınca, haftada bir gün Lukas ve Katari-na'ya bakması için Helmut'la sakın sakın konuşmaya karar verdim. Buzdolabından bir bira alıp ona götürdüm ve oturma odasında karşılıklı oturduk. Daha kıcı koltuğa yeni değişiyordu.

"Helmut, arada bir dışarı çıkmalıyım. Haftada bir akşam çocuklara sen baksan nasıl olur? Ev neredeyse bitti. Ve çocuklar sürekli annelerine muhtaç değiller artık."

Helmut büyük bir şaşkınlıkla bana bakmaya başladı. Hatta birasını içmeyi bile unuttu ve şişeyi tekrar masanın üzerine koydu. Az önce söylediğim şeyi bir tür sapıklık olarak görüyordu anlaşılan. Şaşkınlık içinde ağzından şu cümle çıkıverdi: "Çocuklara mı bakayım?"

"Evet, haftada bir kere. Ev başıma yıkılacakmış gibi geliyor artık."

"Ama biliyorsun ki ben her akşam çalışmak zorundayım."

"Hafta da bir gün ara veremez misin? Çocuklar yavaş yavaş babalarına ihtiyaç duyacakları çağa geliyorlar."

Hiç şüphe yok, Helmut şok geçiriyor. Bu isteğimi uygunsuz bir istek olarak algıladığı belli. Ben de şok geçiriyorum. Bir aile sahibi olmayı o da çok istemişti. Ama şimdi haftada bir akşamını çocuklara ayırmaya hazır değil.

Beş yıl önce Helmut'la tanıştığımda en derin özlemi bir aile kurmaktı. Uzun yıllar süren aramalardan ve yalnızlıktan sonra yaşamının bir kesitini dolduracak bir partner

değil, uzun süreli bir ilişki ve çocuklar arzu ediyordu. O zamanlar hedefleri benimkilerle aynı olan bir adamla tanışmış olmaktan dolayı çok mutluydum. Oldukça hızlı bir şekilde aramızdaki ilişki ilerledi, kısa süre içinde evlendik ve evliliğimizde pek de başbaşa zaman geçiremeden Lukas dünyaya geldi. Lukas'ın doğumunun hemen ardından yine hamile kaldım. İkinci çocuk kız oldu, yani Katarina.

Helmut'un el becerileriyle oldukça büyük katkılarda bulunduğu bir ev yaptık. Bu sayede bir sürü masraftan tasarruf ettik. Ayrıca Helmut bu tür işlerde olağanüstü yetenekliydi. Beceremediği hiçbir şey yoktu. Parkeleri, fayansları döşemek, duvarlara dolap çakmak Helmut için çocuk oyuncağıydı. O zamanlar böylesi yetenekleri olan bir kocaya sahip olduğum için mutluydum.

Birlikte beş yıl geçirdik ve her yılın sonunda zamanın nasıl geçtiğini sorduk birbirimize. Ama günün birinde nihayet bebek stresi sona erdi, ev hemen hemen tamamlandı, bahçe düzenlendi ve biz de rahat bir nefes alabildik. O sırada beni şaşırtan ve daha önce tamamen gözden kaçırdığım bir şey keşfettim: Helmut'un hayatı bir inşaat alanı. Helmut varoluşunun derinliklerinde ne bir koca, ne de bir baba, ne eve ekmek getiren birine de bir âşıktı. O ruhu ve bedeniyle tamirat işleri yapıyordu. Hayatının anlamı buydu. Bugün onun bu işler için yeryüzünde olduğundan eminim. Çünkü işini bitirdiğinde mutlu olmuyor. Sürekli acilen halledilmesi gereken yeni bir tamirat işi buluyordu, ya hiç yapılmamış oluyordu iş ya da yeterince iyi yapılmamış oluyordu. Kısacası elinden iş aletini asla bırakmıyordu.

Bunu çok acı bir şekilde fark ettim ve kabullenebilmem

uzun sürdü. Aslında hamileliğim sırasında uyanmalıyım. Çocuk doğduğunda işimi bırakmak zorunda olup olmadığımı tartıştığımız zaman. Helmut diyordu ki: "İlk zamanlarda anne çocuğa aittir. En azından üç yıllığına ara ver. Sonra istediğin zaman işine geri dönebilirsiniz." O sırada Helmut'un eve tek başına bakmayı istemesinden etkilenmiştim. Etkilenmiştim ve minnettardım.

Bugünse gerçeği biliyorum: Helmut ne pahasına olursa olsun çocuklara bakmak istemiyordu. Çocuk sahibi olmaya evet, ama bakmaya hayır. Ve böylece evin bitirilmesi lazım bahanesinin arkasına sığınmaya ve işten gelir gelmez bodruma, çatı katına ya da misafir tuvaletine gidip hemen işe koyulmaya başladı. İlk yıllardaki iletişimimiz sözcüklerden değil seslerden oluşuyordu. Vurma seslerinden, testere seslerinden, zımpara seslerinden, itme, kayma, çarpma seslerinden. Bu seslerden birini duyduğumda anlamı sadece şu demekti: Şu anda çok meşgulüm.

Helmut'a doğru bakıyorum ve onun çocukları almasını sağlayacak bir ses çıkarmayı düşünüyorum. Sonuçta kısa çöpü yine ben çekecek olduktan sonra uzun tartışmalara girmenin ne gereği var? Helmut'un bir çekiç darbesi yeterliydi bunu anlamam için. Acaba ben de tencere gürültülerini mi denemeliydim? Ya da elektrik süpürgesiyle bir gösteri mi yapsaydım? O zaman Helmut koşarak gelip bir sürelğine beni çocuklardan kurtarır mıydı?

"Yarın dışarı çıkıyorum," diyerek kararımı açıkladım ve Helmut'u bir oldu bitti vakasıyla karşı karşıya bırakmış oldum.

"Peki çocuklara kim bakacak?"

"Elbette sen."

"Sen de şömine için aldığımız odunları mı kıracaksın?"

"Hayır odunları öbür gün sen kıracaksın."

"Daha başka neler yapmam gerekiyor?" diye soruyor saldırgan bir ifadeyle.

"Hiç itiraz etme," diyorum soğukkanlı bir şekilde, "evde tamirat yapmak senin hobin ve zaman geçirme aracın. Ben evdeki stresli ve sinir bozucu işleri yaparken sen kendini o işlerde kaybedebiliyorsun. Ama ben, yaptığım işlerde bunu yapamıyorum! Şu andan itibaren ev işlerinin bir kısmını da sen üzerine alıyorsun ve zaman zaman da çocukların bakımını da, bu arada ben de keyifle duvara bir çivi çakacağım cam, matkapla delikler açacağım ya da oturma odasını boyayacağım." Helmut sadece bakıp susuyor.

Ertesi sabah kahvaltıda barışçıl bir sesle, "Pekâlâ, bu akşam çocuklarla ben ilgilenirim," diyor.

Sinemadan döndüğümde Lukas'ın mutfak önlüğüme sarınmış olduğunu görüyorum. Bir zaman açık mavi bir şeydi. Şimdiyse rengârenk olmuş. Katarina, Helmut'un bir gömleğini giymiş, onun da pastel rengi ciddi bir hasar görmüş durumda. İki çocuk da kendilerini oyunlarına kaptırmışlar. Nehre set kurmaya çalışan iki su samuru gibi hummalı bir çalışma içindeler. Kesik tahta parçalarını boyuyorlar. Küçük dilleri ağızlarını bir köşesinden diğer köşesine gidip geliyor sürekli. Çocuklarım bambaşka bir dünyadalar. Helmut derin bir memnuniyet içinde marangoz tezgâhının başında duruyor. Çalışma sesleri yerini düşündürücü bir sessizliğe bırakıyor. Bir ürperti geçiriyorum. Acaba çocukların ikisi de Helmut'un genlerini mi almış?

İnsan gerçekten de kimden çocuk yapacağını önceden

iyice düşünmeli.

Ev tamiratçıları da fanatik olabilirler. Gerçi tamir, boya, zemin döşemesi ya da banyonun yeniden fayanslanması söz konusu olduğunda yeri doldurulamaz insanlardır, çünkü onların bu el becerileri, inanılmaz miktarlarda para tasarrufu sağlar evin bütçesine. Diğer taraftan ev tamiratçıları da atölyelerini partnerlerinden kaçmak ve sevimsiz ev işlerini onlara bırakmak için kullanmaktan çekinmezler. "Duvara iki çivi daha çakmam gerek," şeklindeki argüman oldukça sık gündeme gelir, özellikle de çocukları odalarına götürmek ya da elektrik süpürgesiyle ortalığı süpürmek söz konusuysa. Bu her zaman şu anlama gelir: Sadece senin sorumlulukların yok. Bu ailede ben de deli gibi çalışıyorum.

Artık çamaşır makinesinden arabaya kadar birtakım tamirat işlerini kocalarına bırakmayan kadınların sayısı giderek artıyor. Kadınlarla tekniğin bir arada olamayacakları önyargısı çoktan yıkılmış durumda. Ama bir annenin, sen şu çocuklara bir bakıver, ben de yeni gelen gardırobu kurayım dediği henüz pek sık rastlanan bir şey değil.

Eğer bir kadın: "Daha çalışmam lazım," derse, bu cümle bir erkeğin aynı cümleyi söylemesinden farklı bir anlama gelir. Erkekler sadece en sevdikleri hobilerini iş olarak adlandırmakla kalmazlar, bu argümanı mesela akşamları arkadaşlarıyla yemeğe gidecekleri zaman ya da işyerinden biriyle bir konuşmak için bir birahane buluşmak gerektiği durumlar için de kullanırlar. Eğer kadınlar çalışmak diyorlarşa gerçekten de çalışmayı kastediyorlardır.

Eğer erkekler "çalışmayı" gündelik ev işlerinden ve

partnerlerinden kurtulmak için bir bahane olarak kullanıyorlarsa bu numarayı yutmadığımızı onlara anlatmamız gerekir.

Tedirginler: Korkaklar, Ana Kuzuları, Evhamlılar

Birçok erkek çeşitli davranış biçimlerinde kendini gösteren birtakım bağlanma korkularına sahiptir. Bunlar sağlam, güvenilir bir bağlanmayı engelleyen modellere göre davranırlar. Ya bir şekilde bağlamaktan kaçınırlar, ya annelerinden ayrılmayı reddederler ya da birtakım hastalıkların kucağına düşerler. Bu erkeklere özgü kaçınma stratejilerinin nedenlerini derin korkularda bulmak mümkündür, çünkü sözüm ona erkeksi gücün arkasında büyük bir korku ve güvensizliğin gizli olduğu pek seyrek görülen bir şey değildir. Birçok önemsiz durum erkeklerde korkuları ateşleyebilir. Onlar gündelik yaşamlarında birçok belirsizliklere karşı mücadele vermektedirler. En büyük korkularından biri de yakınlaşma korkusudur.

Bu nedenle erkekler, hafifçe bir duygu hissettikleri anda hemen başka bir davranış biçimine geçme eğilimindedirler. Kaçarlar ve kadınların çoğu bundan yara alır. Kendilerini reddedilmiş hissederler ve bazıları öfkeye kapılır. Eğer mücadele etmeye girişirlerse muhtemelen partnerleri kendilerinden daha da uzaklaşacaktır. Kadınların çoğu güçlü aşk kanıtları isteme eğilimindedir. Ama bu, tedirgin erkekleri daha çok iter. Erkek geri çekilir. Böylece bir kısırdöngü oluşur. Kadın aşkı için mücadele eder, o müca-

dele ettikçe erkek iyice kendi kabuğuna çekilir.

İnsanların çoğu samimiyet arar ve aynı zamanda da yakınlaşmaktan korkar. Bir taraftan bir ikili ilişkide bağımsızlığımızı kaybetmekten korkarız, ama diğer taraftan derin aşkın esrikliğini hissetmeye ve yaşamaya özlem duyarız. Tam bir birleşme, hem psikolojik hem de fiziksel olarak, işte en çok arzu ettiğimiz şey budur ve çoğumuzun korktuğu şey de budur.

Bu nedenle de ilişkilerde birçok gerilim yaşanır. Öğrenmemiz gereken şey bu gerilime dayanmak, onunla başa çıkmak ve onu kabul etmektir. Her zaman iki olanak vardır: Ya erkeği olduğu şekilde bütünüyle kabul ederim ya da bu tür bir insanla bir ilişkinin benim için iyi olmayacağına karar veririm. O zaman da boş veririm. Arada bir şey yoktur. Başkalarını kendi istediğim gibi olmaya zorlamak, yel değirmenlerine karşı verilen boşuna bir mücadeleden ibarettir.

Uzun süreli bir bağlanmanın en önemli özelliklerinden biri, en özel, en gizli, korunan düşüncelerimizi ve duygularımızı partnerimizle paylaşmaktır. Ama aynı zamanda sadece iyi taraflarımızı göstermek değil, bilakis hatalarımızı ve zayıflıklarımızı gösterebilmek de böyle bir ilişkiye dahildir. Ve bu elbette partnerimiz için de geçerlidir.

Korkaklar: "Benimle evlenir misin?" diye sordum neşeyle ve gözlerinin içine baktım.

Bu akşam için onu bir yıl önce ilk kez karşılaştığımız loka davet etmiştim. İkimiz de ikişer bira içmiştik ve keyfimiz yerindeydi. Hayatımın geri kalanını bu adamla geçirmek istediğimden emin olunca aktif olmaya karar verdim.

Geçenlerde can alıcı son adımı günümüzde genellikle kadınların atmak zorunda kaldıklarını okumuştum. Evlilik tekliflerinin en az yüzde ellisini kadınlar yapıyormuş. "Kadın hareketi çerçevesinde giderek daha fazla sayıda erkek, belirleyici sorular sormayı kadınların görevi olarak görüyor," diyordu okuduğum yazıda ve şöyle devam ediyordu: "Çünkü son yıllarda, kadının bağlanma ve evlilik hakkındaki tartışmayı başlatmasının bütünüyle kabul edilebilir hale gelmesiyle günümüzde bazı erkekler kadının eski pozisyonunu almış durumdalar."

O halde bu kader sorusunu sormamda bir sakınca yoktu. Sevinçli bir şaşkınlıkla verilecek "Evet, evlenirim!"den başka bir cevap beklemiyordum doğrusu.

Merakla Klaus'un yüzüne baktım ve şaşkınlıkla onu beti benzi atmış bir halde gördüm. Sanki bir limon ısırılmış gibi ağzı büzülmüştü.

"İyi misin?" diye sordum. "Yoksa evlenmek istemem seni çok mu şaşırttı?"

Klaus anlamadığım bir şeyler mırıldandı.

"Neyin var senin? Hiç sevinmedin mi?"

O anda yerinde fırladı Klaus, sandalyeyi bir kenara fırlattı, bisikletine doğru koştu, üzerine atladı ve saçları rüzgârda uçuşarak hızla oradan uzaklaştı. Yani tabanları yağladı.

Sarsılmıştım. Aslında Klaus'un onunla evlenmek istediğim için gururunun okşandığını hissedeceğini sanmıştım. Çünkü pek öyle doğuştan gelen bir çekiciliğinin olduğu söylenemezdi. Pek dikkat çekmeyen, ince, narin yapısı ve duyarlı bir şekilde titreyip duran burun kanatlarıyla daha çok duygusal tiplere benziyordu.

Sık sık yaptığı yaklaşıma denemelerinde sürekli kekeliyordu. Gerçekten de kadınların arkasından imrenerek baktığı bir tip değildi. Aslında onunla evlenmek istediğim için bana şükran duymalıydı.

Zamanla onun özüne, içindeki cevhere âşık olmuştum. Klaus tam bir centilmendi, sanat ve dağ gezintileri ikimizin de ortak ilgi alanıydı. Klaus bütün hayati sorunlarda anlayışlı bir danışmandı. Arnold Schwarzenegger gibi bir kas yığını beni sıkmaktan başka ne işe yarayabilirdi ki? Bir erkeğin dış görünüşünden çok karakteri önemliydi benim için. Klaus'un çekici bir kadının sorduğu bu "esas" sorunun değerini bileceğini varsaymıştım.

Bunun yerine ürkek bir tavşan gibi ortadan toz olmuştu. Artık dünyayı anlamıyordum. Sürekli o da birbirimize çok iyi uyduğumuzu söyleyip durmuyor muydu? Benim yanımda kendini iyi hissettiği ve benimle olmaktan keyif aldığı konusunda en ufak bir şüphe bırakmamıştı. O halde hayatın geri kalan kısmını birlikte geçirmek istememesi için en ufak bir neden yoktu.

Orada öylece oturmayı sürdürdüm, paniği geçtikten sonra Klaus'un geri döneceğini umuyordum.

Bir saat sonra bundan vazgeçtim. Muhtemelen kendini evine kapatmıştır şimdi ve kafasına kulaklığı geçirmiş Wagner dinliyordur. Çatışma durumlarında her zaman bunu yapar. Yani şimdi ona telefon etmenin bir anlamı yok... Kafam harıl harıl çalışıyordu. Bağlanma kokusu mu vardı? Onu yutacağımı mı düşünüyordu acaba? Ona çok az bir özgürlük alanı bırakacağımı mı sanıyordu? Yoksa bu zavallı benim bilmediğim bir travma nedeniyle, eğer bağlanırsa yaralanmaktan, reddedilmekten ya da terk

edilmekten mi korkuyordu? Çaresiz kalmıştım.

Birlikte olduğumuz bu bir yıl içinde Klaus bana harika şiirler yazmıştı, çiçekler göndermiş ve aşk şarkılarıyla dolu CD'ler getirmişti. Her şey onun da bana âşık olduğunu gösteriyordu. Can havliyle arkadaşım Gitte'yi aradım.

"Belki de şoka girmiştir," dedi. "Ona biraz zaman ver bakalım, bu fikre biraz alışsın. Erkekler tarihleri ve biyolojileri gereği mesafeden yanadır, oysa kadınlar yakınlık arar."

"Onu ürküttüm mü acaba?"

"Belki tek eşli bir bağlanma onun için çok erkendir."

"Bazen erkekleri anlamıyorum."

Üç gün sonra Klaus'a telefonla ulaşabildim. Tutuk konuşuyordu. Sanki ailede üzücü bir olay meydana gelmiş gibiydi. Bir daha ne zaman görüşeceğiz soruma kısaca şu cevabı verdi: "Bu akşam Rosi'yle buluşacağım."

"İyi misin sen?" dedim elimde olmadan. Rosi benim önceki sevgilimi elimden almaya çalışan kadındı. Klaus onunla bir partide tanışmıştı. Tam da Rosi'yle, şu pıtrakla!

"Bence sen sadece yakınlaşmaktan korkuyorsun. Sırf bu yüzden Rosi'yle mi çıkmak zorundasın?" diye sordum. Bunun üzerine bizim duyarlı çocuk kuru bir şekilde şunu söyledi:

"Sana herhangi bir hesap borcum olduğunu sanmıyorum."

Durum buydu yani. Klaus yeniden özgür olmak istiyordu. "Korkak!" diye bağırdım ahizenin içine ve sertçe kapattım.

Bu karşımdaki Klaus'u tanımıyordum. Bu, onun eski egosu olmalıydı. Benim sorum da sevimli, duyarlı, beni se-

ven ve bana âşık olan Klaus'u tekrar kabuğuna çekilmeye yöneltmişti. Elimden bir şey gelmiyordu.

Bir haftalık sessizlikten sonra Klaus'u ziyaret etmeye karar verdim. İyi düşünülmüş, sürpriz bir ziyaret. Zile bastığımda yukardan, "Kim o?" diye sorunca sadece zile bir kez daha basmakla yetindim. Kapıyı açtı. Beni görünce paniğe kapıldı. Bu gözlerinden açıkça okunuyordu. Aslında kapıyı suratıma kapatmak istediği besbelliydi. Ayağımı çabucak kapının aralığına soktum ve Klaus'un ayağını sıkıştırmaması riskini göze aldım.

"Klaus, dur da sakın sakın her şeyi konuşalım," diye rica ettim. Burun kanatları titredi ve alnında küçük ter damlacıkları belirdi. Titreyen elleriyle bana bir bardak elma suyu doldurdu. Kendisi de bir içki aldı. Bana bir yabancı gibi davranıyordu.

"Seni hiç böyle bilmezdim," dedim yumuşak bir sesle, onu daha fazla korkutmamak için. "Sorduğum soru bu kadar korkunç muydu sence?"

"Evliliğin, en iyi ilişkileri bile berbat ettiğini düşünüyorum," dedi. "Artık bir daha kendim olamamaktan korkuyorum."

"Yoksa kendini bana layık görmüyor musun?" diye sordum anlayışlı bir tonla.

"Saçma," diye karşılık verdi şaşırarak.

"Ya da bana güvenmiyor musun?" diye sordum. "Ya da bana sadık kalabileceğinden emin değilsin."

"Çevrene bir bak," dedi. "Hangi ilişki, hangi evlilik sürekli oluyor? İki yıl sonra tekrar ayrılmak için evlenecek değilim elbette."

"Bunu ben de istemiyorum," diye onayladım söylediği

şeyi. "Kulağa biraz antika gelse de, bütün hayatımı senin yanında geçirmek istiyorum."

Klaus bütününü reddetme halindeydi. Ona bir kere daha sarılmayı denedim, ama o ona ayıp bir şekilde dokunmuşum gibi kaskatı kesildi. Elimi bacağına koyunca sanki onu çimdiklemişim gibi kenara doğru bir hamle yaptı. Neredeyse yere kapaklanıyordu.

"Eskiden sana masaj yapmamdan hoşlanırdın."

Klaus ne diyeceğini bilemez bir şekilde baktı ve sustu.

Bütün bunların hiçbir anlamı yoktu. "Ben gidiyorum," dedim. "Bütün bunları düşündükten sonra istediğin zaman beni arayabilirsin." Trafik ışıklarına varıncaya kadar Klaus'un beni geri çağırmasını umdum. Bir kez daha arkama baktım, ama o pencerede bile değildi.

İki hafta boyunca Klaus'tan hiç ses çıkmadı. Yirmi dört saat ulaşılabilir durumdaydım, cep telefonum sürekli yanımdaydı ve açıktı. Ama hiçbir ses yoktu. Artık dayanamadım. Klaus'a bir mektup yazdım.

Sevgili Klaus,

Senden evlenmeni istemenin bir hata olduğunu anlıyorum. Ama şunları bilmeni istiyorum: Seninle evlenmek istemiyorum, seninle tek eşliliğe dayalı sürekli bir ilişki kurmak istemiyorum ve en önemlisi, ikimizin de özgürlüklerimize sahip olmamız. O halde kiminle istiyorsan onunla çık, ben de öyle yapacağım.

Sevgiyle selamlarım,

Marlis.

Üç gün sonra telefon çaldı. "Alo, ben Klaus."
Sevincimi bastırmaya çalıştım ve öylesine sordum:
"N'aber? Ne var ne yok?"
"İyidir, senden?"
"Ben de iyiyim."
"Anlıyorum. Yazdıklarında ciddi miydin?"
"Evet." Kalbim sevinçten deli gibi atıyordu, ama kayıtsız görünmeye çalışıyordum.
"Peki, o halde, hoşça kal." Ve kapattı.

Bir hafta sonra tekrar aradı. Bir bira içmeye gidip gide-meyeceğimizi sordu. Tabii ki evet dedim. Yeniden bedensel bir ilişkiye geçmemiz zaman aldı. Yaklaşık dört yıldır birlikteyiz. Klaus bana sadık ve beraber bir eve taşındık. Evlilikten bir daha asla konuşulmadı.

Erkekler kadınlarla çok farklı nedenlerle evlenirler. Kadınlar için evlilikle bağlanmak, sağlam, sarsılmaz bir sevginin göstergesi ve tacıdır, olayın çevresinde romantik düşünceler dolaşır durur, erkeklerin davranış nedenleri ise kadınlarınkine göre çok daha pragmatiktir.

Bazı erkekler sadece kadın istediği için, bazıları karısının parasına ulaşmak için evlenir. Eşcinsel olmadıklarını kanıtlamak için evlenen erkekler de vardır ya da oturma izni almak için, yaşlanınca yalnız kalmamak için ya da vergi indiriminden yararlanmak için. Bazı erkekler mesleki kariyer için evlenirler, çünkü birçok alanda bugün bile ortalıkta görünmek için bir eşe ihtiyaç vardır. Bir kısmı için uzun yıllar süren ilişkiden sonra statünün bir önemi yoktur ve huzuru bozmamak için evet derler. Bir aile kurmak

için evlenen erkekler de vardır. Çünkü erkeklerin çoğu çocukları harika bulur ve onlara sahip olmak isterler. Bazıları ise yolda bir çocuk varsa evlenir. Bazı erkekler yalnızlık ve gelenek yüzünden evet derler, çünkü anne baba böyle ister ya da sadece huzurlu bir ortam, ev işleri ve mutfak için birine sahip olmak, yani bakım ihtiyaçlarını gidermek için evlenirler.

Ender olarak erkekler büyük bir duygunun eşliğinde evlenirler. Tam tersine bu onlarda büyük bir korkuya yol açar. Ve evlilikten bütünüyle vazgeçmiş erkekler de vardır ve bunların sayısı giderek artmaktadır, çünkü yalnız yaşamayı öğrenmişlerdir ve evliliğin getireceği sıkıntılara, kısıtlamalara, ek yüklerle katlanmak istemezler.

Ana Kuzuları: Pazar sabahı. Julian bir gazeteyle birlikte tuvalette. Bu uzun bir oturum. O sırada telefon çalıyor.

"Buyrun, ben Lisa," diyorum.

"Ben de Jutta, ne var ne yok?" diyor kaynanam.

"Julian'la konuşmak istiyorsundur herhalde."

"Eğer mümkünse. Bizi kendiliğinden aramaya pek ihtiyaç hissetmiyorsunuz ne de olsa."

Düzenli olarak yinelenen bir sitem. Tuvaletten bir ses geliyor. "Annem mi arayan?"

"Evet!"

"O zaman telefonu buraya getirir misin?"

Annesi arayınca tuvaletteyken bile konuşur. İçerden mırıldanmalarını duyuyorum. "Alo, anne. Ne iyi ettin de aradın." Yalan!

Ardından 20 dakika boyunca: "Evet, evet, evet."

En sonunda şu işitiliyor: "Ama anne, Lisa sana yemek yapmaktan zevk alıyor! Ve pazarları da zaten mutlaka pasta pişirir. Elbette kahve içmeye gelebilirsin."

"Protesto ediyorum!" diye bağıriyorum avazım çıktığı kadar.

Sifon sesi ve Julian pantolonunu düşürmemeye çalışarak misafir tuvaletinden çıkıyor. Ben köpürüyorum: "Nasıl olur da sürekli doğru olmayan şeyleri ileri sürebiliyorsun! Ne annene yemek yapmaktan zevk alıyorum ne de pazarları mutlaka pasta pişiriyorum. Eğer bir hafta sonu da anneni görmeyecek olsam mutlu olacağım."

"Ama Lisa!" diye kıvranıyor Julian. "Onun sahip olduğu tek şey benim. Onu kolayca bir kenara atamam. Ayrıca o sadece iyi niyetinden yapıyor bütün bunları!"

"Annen entrikacı biri, kendine birtakım hobiler ya da bir arkadaş çevresi oluşturmak yerine oğlunun sırtına binen bir kadın."

"Dediklerini ne zaman yapabilir ki? Hayatı boyunca beni okutabilmek için deli gibi çalıştı."

Hiç şansım yok. Annesi bir numara. Gizlice yatak örtümüzün altına sızmış durumda. Her pazar ortaya çıkararak günümü mahvediyor. Benim ev işlerime karışır, oğluna nasıl davranmam gerektiğini söyler. Onun gömleklerini ütüler, ayakkabılarını siler. Bir keresinde çamurlu ayakkabılarımı bilerek Julian'ınkilerin yanına koymuştum. Adeta gözüne sokmuştum yani. Ama onları görmezlikten geldi. Kısa süre sonra Julian'ın ayakkabıları parıldarken benimkiler kir içinde duruyordu, sanki hiç orada yokmuşlar gibi.

"Benimkileri de silebilirdin," diyerek onu kışkırttım.

"Ne diye senin ayakkabılarını temizleyecekmişim ki?"

dedi sinirle.

"Ama Julian'ınkileri sildin," diye açıkladım sakın bir sesle.

"O bir erkek ve de benim oğlum!" Bunu da yeterli bir açıklama olarak görüyor kendileri.

Aslında Julian onun evinden ayrılıp benim eve taşındığında aslında alarmların çalmış olması lazımdı. Jutta oğlunu elinden aldığım için gözyaşları içinde kalmıştı. En azında o kendini bu şekilde ifade ediyordu. Taşındığı gün Julian oldukça keyifsizdi. O zaman bunu pek ciddiye almamıştım ve yeni duruma alışınca birbirlerinden kopabilirler diye düşünmüştüm. Ama hiç de öyle olmadı. Julian bana taşındıktan sonra iyiden iyiye siyam ikizleri gibi davranmaya başladılar.

"Aslında senin annenle evlenmen lazımdı," diyorum suratına.

"Sen kafayı yedin herhalde," diyor karşılık olarak. "Sırf, arada bir anneme özen gösteriyorum diye bu kadar ölçüsüz bir şekilde abartmamalısın olayı. Ayrıca benim de ona bir borcum var. O olmasaydı bugün bu konumda olamazdım." Duyan da sanki dişi, savcı ya da genetik profesörü olduğunu sanır. Sadece nüfus dairesinde memur.

"Muhtemelen daha iyi olurdu." Bazen kötülük yapma isteğimi kontrol altına alamıyorum. Julian alınmış bir şekilde bana bakıyor ve susuyor.

Pazar sabahları uyandığımda hemen aklıma Julian'ın annesi geliyor. Saat tam 14.30'da dakika sektirmeden kapağıya dikilir. Sanki bütün bir hafta bu önemli an için yaşamıştır. Bu durumda herhangi bir işe yaramayı bekleyemez. Sanki ağır bir çuval varmış gibi göğsüm sıkışıyor. Ju-

lian'ın annesine bir kerecik olsun, bu pazar günü yalnız olmak istiyoruz, dememiş olması beni hasta ediyor. Bunu giderek daha güçlü hissediyorum. Birden aklıma bir fikir geliyor. Bunu bu sefer bir konuşma konusu yapacağım. Her ikisine de Jutta'nın bir çekirge sürüsü gibi her pazar bize gelmesinin çok normal olmadığını söyleyeceğim. Bu kararın ardından bir istisna olarak ilk defa pazar günü onlarla kahve içmek için sabırsızlanmaya başladım. Zil çalınca hemen kapıya koştum. Jutta pazar giysileri içinde. Pembe bir elbise, mercan kolye, inci küpeler. 4717 kokusu sürünmüş. Saçları her zamanki gibi permalı ve beton gibi jölelenmiş. "Hmm, pastanın kokusu daha sokaktan duyuluyor," diyor havayı koklayarak.

"Bu benimki olamaz," diye karşılık veriyorum. "Ben pasta yapmadım. Pastaneden aldığım kurabiyeler var sadece."

"Evde yapılmış pastadan daha iyi bir şey yoktur aslında."

Olduğum yerde hıncımı almak için dayanılmaz bir istek hissediyorum.

"Masa hazırlandı bile. Buyurun oturun ikiniz de. Ben kahveyi getireyim."

Hepimiz masanın başına oturduğumuz sırada söze başlıyorum. "Sana fazla yaklaşmak istemiyorum Jutta, ama her pazar sanki çok doğalmış gibi kapıda belirmen beni çok rahatsız ediyor. Pazar günü bizim tek tatil günümüz ve düşünüyorum da, arada bir bunu Julian'la baş başa geçirmemiz lazım. Sanırım bununla çok şey istemiş olmuyorum."

Tam başka bir açıklamaya girecektim ki Jutta sözümü

kesti: "Bunu sana daha en başından söylememiş miydim Julian?" diye bağırdı bir zafer coşkusu içinde. "Sana Lisa'nın bizi ayırmak istediğini söylemiştim. Onu ilk gördüğümde bunu hissettim."

Julian üzgün üzgün yere bakıyor. Benim bu kadar açık konuşacağımı beklemiyordu. Ve ben o kadar çabuk pes etmiyorum. "Jutta, senin hafta sonları birlikte bir şeyler yapabileceğin neredeyse tek bir tanıdığının bile olmaması bana çok tuhaf geliyor."

"Bu seni ne ilgilendirir?" diye karşılık veriyor sinirle. "Oğlum benim etimden, kanımdan ve sen aramıza girene kadar uyumlu bir ana oğul ilişkimiz vardı."

"Oysa ben daha çok hastalıklı bir ana oğul ilişkiniz olduğu izlenimine kapılmıştım," diye diretiyorum. Bu Julian'ı konuya çekiyor. Doğal olarak hemen annesinden tarafa oluyor..

"Ne diye anneme bu şekilde saldırıyorsun? Sana ne yaptı ki?"

"Beni arkamdan vuracağını tahmin etmiştim," diyorum. Jutta alınmış bir şekilde susuyor. Ben sürdürüyorum: "Yaptığımız her şeye anneni de karıştırıyorsun. Sadece pazarları gelmekle kalmıyor, yürüyüşe çıktığımızda da bizimle geliyor, tiyatroya gideceğimiz zaman ona haber veriyorsun, hemen o da bize katılıyor. Sinema ve sergi olaylarında da durum farklı değil. Senin annen tam bir pıtrak."

Bu çok açıktı. Jutta ayağa fırlıyor ve ağlayarak peçeteyi yüzüne bastırıyor.

"Bana bunu yapmana izin veremem," diye bağıırıyor ve banyoya koşuyor. Julian'a bakıyorum.

“O ya da ben,” diyorum. “Artık burama geldi.”

Bu Julian’ı tekrar geri çekilmeye zorluyor. Sürekli onu tehdit etmek ve baskı altında tutmak lazım. Buna annesinden alışkın, öyle ki başka türlü fonksiyonları tam çalışmıyor adamın. Bazen bunu neden daha önce fark etmedim diye soruyorum kendi kendime. Beraber yaşamadığımız ve onun annesiyle beraber yaşadığı süre içinde bu durum herhalde bu kadar belirgin bir şekilde ortaya çıkmamıştı. O sıralarda henüz Jutta’nın kanatları altında bulunuyordu. Aslında kadın üçümüzün birlikte yaşamasını teklif ettiğinde uyanmalıydım. Bunu tam da Julian’ın bana âşık olduğu bir anda yaptı. O sırada herhalde böl ve yönet politikası uyguluyordu. Bu fikir Julian’ı fena halde heyecanlandırmıştı. Ama ben bu sınavı reddettim.

Başlangıçta onun bu askıntılığının zamanla geçeceğini düşünmüştüm. Ama anlaşılıyor ki biz üç kişilik bir evlilik yürütüyoruz. Birdenbire aydınlanıyorum. Bu masalı daha fazla sürdürmeyeceğim. Jutta banyodan dönünce -kızarıklık burun ve nemli gözlerle- şunu teklif ediyorum: “Oğlunu geri alabilirsin. İkiniz yeniden birlikte yaşamaya başlayabilirsiniz. Julian hemen eşyalarını toplamaya başlayabilir. Eğer canı isterse beni ziyarete gelebilir, ben de ara sıra da pazarları kahve içmeye gelirim. Buna ne dersiniz?”

Aniden gelen bu fikri gerçekten de beğenmiştim. Şiş tersine çevirmek gibi bir şeydi bu. En nihayetinde Julian bana taşınmadan önce de yalnız ve mutlu yaşayabilmiştim. Neden şimdi yapmayayım? Julian korku dolu gözlerle bana bakıyordu.

“Ne demek istiyorsun?”

“Dediğim gibi. Sizi sürekli ikili bir paket halinde karşım-

da görmek bana acı veriyor artık. Ayrıca burası benim evim. Sen annenle yaşarken bu problemlerimiz yoktu. Öyleyse sen de annene geri taşın."

Jutta bana tuhaf tuhaf bakıyordu. "Bana göre hava hoş..." dedi rahatlamış bir şekilde, gözlerinde minicik bir parıltı belirdi. O anda Julian birdenbire inatçı bir katır tav-
rı takındı.

"Ben taşınmıyorum," dedi.

"Peki ama neden? Aslına bakarsan bu fikir hiç de kötü değil," diye atıldı Jutta. "Sana Lisa'nın nankör ve hâkimi-yet meraklısı bir kişi olduğunu söylemiştim."

Julian tamamen bitmiş bir haldeydi. Bu kadar ileri gi-debileceğimi hiç ummuyordu. Ama ben ciddiydim. Titrek bakışları anneciği ile benim aramda gidip geldi bir süre. İçimden geçenleri ortaya koyabildiğim için kendimle gu-rur duyuyordum. Ve ciddi ciddi bir ana kuzusuyla uzun vadede mutlu olup olamayacağımı düşünüyorum.

Bu zor anlaşılır ana oğul ilişkisi bir erkeğin bir ilişkiye getirdiği en ağır ipoteklerden biridir bunu aile araştırmaları son zamanlarda keşfetti. Gelinlerin çoğu bunu iyi bilirler: Erkek annesinden mantıklı bir şekilde kopmayı bir türlü beceremez. Bazı kaynanalar gizlice, yeni serilmiş yatak örtüsünün altına sızarlar, orada işlerini görürler ve çizgileri çekerler. İpotek gelinin sırtına biner. Psikologlar tekrar tekrar yakın ana oğul ilişkisinin eşler arasındaki ilişkideki büyük önemini vurguluyorlar.

Aile araştırmacılarının teorisini de buna eklemek gerekir: Bir ya da iki çocuklu küçük aile çocuğun üzerine büyük bir dikkatin yoğunlaşmasına yol açıyor. Bu nedenle

bencilliğe belirgin bir eğilimi olan bir sürü prensler ve prensesler ortaya çıkıyor. Ev işlerini kolaylaştıran teknolojik gelişim sonucu iş yükü azalan birçok anne eğer tek bir çocuğa sahipse onu şımartma yönünde kuvvetli bir eğilime sahiptir. Oğlanların şımartılması kızlara oranla çok daha fazladır. Sigmund Freud daha o zamanlar çocuklarla ebeveyn ilişkisinin karşı cinsler arasında daha güçlü olduğunu söylemişti. Yani kızlar hiçbir zaman oğlanlar kadar anneleri tarafından şımartılmazlar. Annenin bu aşırı özeni gelecekteki partnerden de olmayacak şeyler beklemeye yöneltir. Bu türden bir ana oğul ilişkisi ana kuzusunu meydana getirir.

Bu eğilim toplumumuzun ataerkil yapısı nedeniyle daha da güçleniyor. Erkek evlat kültürümüzde bir annenin bütünüyle sahip olabileceği biricik varlıktır. Baba, yani koca genellikle ortada yoktur. Zamanının büyük bir bölümünü işyerinde geçirmektedir. Bu da erkek çocuk için genellikle evin erkeği olması demektir. Babanın hiç olmadığı durumların birçoğunda bu gerçekten de böyledir. Çocuğun problemleri için orada olamayan ya da çok nadir olabilen, anneden ayrı yaşayan ya da bir kariyer tarafından yenilip bitirilen baba, doğal olarak anneye kurulan istisnai bir bağa giden yolu garip bir biçimde açmaktadır.

Erkeğin daha sonraki partnerinden beklentileri annenin çabalarıyla karşılaştırılmaktadır. Erkeğin bu aşırı beklentileri bir ilişkiye girmesi durumunda aşırı ilginin sembolü anne olarak kalmaktadır. Buna karşın onlarca yıl bütün duygusallığını oğluna aktarmış olan anne içinse, oğlunun kız arkadaşını, bir rakibe dönüşmektedir. Belirleyici olan annenin oğluna harcadığı enerji, zaman ve çabadır.

Bu harcamalar sağlam ve kırılmaz bağlar oluşturmaktadır. Anne perdenin arkasındaki eylemciye dönüşmektedir.

Birçok anne bilinçli ya da bilinçsiz, oğullarının hiçbir zaman kendisinden ayrılmamasını arzu eder. Onlara bütünüyle ve sonsuza kadar sahip olmak isterler. Christiane Oliver şöyle yazıyor: "Burada kadınsı tutkuya karşı verilen bütün mücadelelerin en uzununu ve en zoru başlıyor: Genç adam cinsler arasındaki ödipal savaşı başlatıyor. Annesine karşı."

Erkek iki arada bir derede kalıyor. Çekiliyor ve itiliyor. Ana kuzusu olarak yetiştirilen erkek çocuklar, en geç ergenlik çağında derin bir ruhsal çatışmaya sürüklenirler. Diğer cinsle karşılaşma ve bir ilişki kurabilmesi için annesi çok az şey vermiştir ona. Volker Elis Pilgrim "*Ana Kuzuları*" adlı kitabında sonuçları şöyle betimliyor: "Bağlayıcı bir annenin kontrolünde ve parça parça görünen bir babayla büyümek çocuğun ben-bağlantısını kopartır ve onun cinsel kimliğini mahveder."

Gündelik yaşamda dominant annelerinden kopmayı başarsalar bile ihtiyaçlarının anneleri tarafından karşılanması arzularını partnerlerine aktarırlar. Bir taraftan onlara anneleri gibi bakan ve arzularını yerine getiren bir hayat arkadaşının özlemi ve arayışı içindedirler. Ama bunun öbür yüzü de vardır: Erkeklerin kadınlar tarafından kurulan "tuzaklar"dan korkmalarının nedenleri, anneye kurulan erken çocukluk dönemi bağımlılığına dayandırılabilir. Bunun sonucu olarak, Christiane Oliver şöyle diyor, "Kadınla kurulacak her türlü yakın ilişki karşısındaki paniğe kapılırlar. Yani erkek karısıyla arasına mesafe koyar, çünkü arka planda annesi durmaktadır. O annesinin biricigi

ve 'her şeyi' olarak kalmaya devam eder. Annesiyle kurduğu erken dönem bağımlılık ilişkisi daha sonra karısıyla oluşturacağı mesafenin koşuludur. Bu onun sahip olma isteğine karşı fiziksel ve sosyal bir sınırdır. Karısından uzak durmak ister."

Böylece daire tamamlanıyor, çünkü koca tarafından uzaklaştırılan kadın böylece oğluna daha çok yaklaşıacaktır. Christiane Oliver: "Kocasından belirlenen bir mesafede tutulan kadın oğluna bağlanacaktır ve onda gelecekteki karısına karşı koyacağı mesafeyi oluşturacaktır. Kadının düşmanlığının tohumlarını bir başka kadın için ekmektedir." Peki hangi erkek gerçekten de annesinden tam olarak kurtulmuştur? Gazeteci Silvia Schneider "*Erkek Yaşamı*" adlı kitabında şunu söylüyor: "Çocukluğun karanlıklarında bağlanan ip ana ile oğlu ayrılmaz bir şekilde sürekli olarak birbirine bağlayacaktır. Ama bir kadın her zaman bir başka kadının oğluyla evlenir... Ve kocasının annesi rolünü üstlenmekle bunun bedelini öder."

Schneider şöyle devam ediyor: "Anne asla bırakmaz, yutar ve hep güçlüdür. Oğul onun her şeyi kapsayan totaliter sevgisine ve bakımına korunmasız bir şekilde terk edilmiştir. Annenin kendini oğluna adanması çocuğun gelişiminin her aşamasında öylesine sevgi dolu, ayartıcı ve yöngüdür ki, çocuğu erkeksi örneklerle yönelmek ve bir erkek olarak kendi kişiliğini oluşturma konusunda yeteneksiz hale getirir. Genellikle bir yetişkin olduğunda bile bir çocuk olarak kalır." Küçük aile modeli ve kültürümüz içinde oluşturduğumuz performans dayalı iş dünyası, babanın gerçek anlamda gündelik yaşamda olmayışının baş sorumlusudur. Bunlar bu gelişimi bir anlamda destekliyor.

Ancak annesinden gerçek anlamda kopabilmiş bir erkek, partneriyle bir yetişkin ilişkisi kurabilir.

Evhamlılar:“Anneee! Babam hastaaaa!” Birden ürperiyorum. “Hayır, yine mi?”

“Nesi var ki?” diye bağıriyorum alarma geçmiş vaziyette.

“Yatağın önünde yere yıkılmış! Orada öylece yatıyor ve ayağa kalkamıyor. Ona yardım etmelisin.”

İç geçiriyorum. Bu davranış Wolfgang’da giderek daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmaya başladı. İnsanın sinirlerini yıpratın bir şey. Son dört ay içinde üç kez ağır hasta oldu. İki kere birer hafta nezle nedeniyle yatakta yattı ve bir kere de hafif bir spor kazası geçirdi. Badminton oynarken en iyi arkadaşı Leo ile çarpıştı. Dört gün boyunca topallayarak yürüdü. Bir haftalık rapor aldı ve bacağını sardırdı. Ardından masaja koştu. Sanki Boris Becker’di.

“Babanın nesi var ki?”

“Şişinde kan,” diye bağıriyor Lisa, altı yaşındaki kızımız.

“Ona çış denir,” diye bağıriyorum öbür odadan.

“Peki, çışinde kan.”

Yatak odasındaki vaziyeti görüyorum. Wolfgang yatağın kendi tarafından bir ceset solgunluğunda yatmış inliyor. İçimden şunu söylemek geçiyor. “Bırak böyle davranmayı.” Bunun yerine duygulu bir sesle soruyorum. “Ne oldu, neyin var?” Görünüşe göre dayanılmaz bir ağrının altında eziliyordu Wolfgang: “Kanser ya da öyle bir şey. Korkunç bir ağrı! Kan!”

Kan görmeye dayanamaz. Bu yüzden gönüllü itfaiyeci-

liği bıraktı. Kaza yerinde dizleri üstüne yığılır. Yardım edecek yerde kendisinin de yaralılarıla birlikte taşınmasına yol açar. Ve eğer kendi kanını göreceğ olursa arızalı bir bilgisayar programı gibi bütünyle çöker.

Wolfgan'la geçirdiğim yıllar boyunca, o hastalandığında soğukkanlılığımı korumayı öğrendim. Banyoya gidiyorum ve klozetin içine bakıyorum. Turuncu renkli bir çış görölüyordu. Kan yoktu.

"Ben kan göremiyorum."

"Koyu kırmızı bir kan fıskırdı. Herhalde isteyerek yapmadım."

"Özür dilerim!" diye bağırıyorum. "Ben göremiyorum." Ah şu inlemeler yok mu!

"Önce güzelce yatağa yat," diyorum ve Wolfgang'ın kolunu tutuyorum, kalkmasına yardımcı olmak için. Yaşlı bir adam gibi bana yaslanıyor, neredeyse yere yıkacak. Ardından bir çimento torbası gibi yatağa atıyor kendini.

Düşünüyorum. Bu herif ne zaman böyle davranmaya başladı? İlk başlarda kesinlikle böyle değildi. Yoksa onunla aynı çatı altında yaşamaya başlamaz hemen çocuk yapmazdım. Herhalde bunu içgüdüsel olarak hissetti ve olduğundan farklı davrandı. Tam olarak söylemek gerekirse Lisa'nın doğumundan sonra başladı bunlar. Wolfgang beni küçücük çocukla evde bırakmış ve arkadaşlarıyla dağa çıkmıştı. Önemsiz bir griple geri döndü. Ama bu aşırı derecede abartıldı. Yatakta yatıyor ve sanki kapıda Azrail'i görüyormuş gibi feryat ediyordu. Birdenbire avutmak için iki küçük çocuk sahibi oluvermiştim. Bunlardan Lisa'ya bakmak daha kolaydı çocuk odasından yatak odasına oradan da geriye mekik dokuyordum. Lisa'yı bir ninniyle uyu-

tur uyumaz yatak odasına koşuyor ve Wolfgang'a Winnetou kitabından bir şeyler okuyordum. Lisa şayını biberonla işiyor, Wolfgang ancak kaşıkla işebiliyordu. Bir kâbus-tu. Wolfgang'a kûşuk kızımızdan daha fazla ilgi gôstermek zorunda kalıyordum. Ateşini ôlřüyor, yatağını düzel-tiyor, alnına düşen ıslak saçları yukarı kaldırıyordum. Ancak benim koluma yaslanarak tuvalete gideceği zaman ayrılıyordu sıcak yatağından. Ve sonra şu geceler. Lisa'nın ağlamaları kesilir kesilmez yanı başımda inlemeler ve feryatlar başlıyordu, sanki yoğun bakım istasyonundaydık. Üç günün sonunda bitkin düşmüştüm. Bunu şimdi fark ediyorum. O zamandan beri Wofgan düzenli olarak hasta olur.

Bir keresinde arkadaşım Gabi ile bu konuda konuşmuş-tuk. Wolfgang'ı benden daha uzundur tanıyordu.

"O her zaman böyle mızızlanırdı," diye aydınlattı beni. "Sanki bir bebekmiş gibi bakımını sürekli annesi yapardı. Aslında annesi bütün onları yaptıktan sonra neden altına da bez bağlamadığını bugün hâlâ anlamış değilim." Gabi'nin bana bu bilgileri verdiği günden beri bazen Wolfgang'ın ağır gerileme dönemlerinde Lisa'yla rekabet ettiğini düşünüyorum. Bazen onun kıskanç olduğu izlenimine kapılıyorum. O tıpkı çocuğumuz gibi bakım istiyordu.

Wolfgang'ın hastalıklarının hoş olmayan yan etkilerinden biri kendini tamamen bırakmasıdır. Duşun altındaki her damla su onu daha fazla hasta etmekten başka bir işe yaramıyor. Her hava akımı hayati tehlike demek. Pijama değiştirmek zatürreeye yol açabilir. Pencereyi açmak kesin bir ôlümün neredeyse garantisi. İşte böyle mızızlanı-r durur Wolfgang kendini hasta hissederse. Tırnaklarını

uzamaya bırakır, saçları spagetti gibi kafasına yapışır ve parlak yağlı derisinde sivilceler oluşur.

“Babam iğrenç görünüyor,” diyor kızımız bile.

“Dr. Wohlfahrt’ı arayayım en iyisi ben.”

“Bir ambulans çağırırsan daha iyi olur,” diye inliyor Wolfgang boşuk bir sesle.

“Eğer gerekli görürse bunu Dr. Wohlfahrt yapar.” Numarayı tuşluyorum. Tanrı’ya şükür, hâlâ evlere gelen bir doktorumuz var. Wolfgang’ın durumunda bu bir nimet.

Yarım saat sonra Dr. Wohlfahrt Wolfgang’ın başucunda duruyor ve alışılmış sorularını soruyor. Belki bakmak ister diye tuvaletin sifonunu çekmemiştim.

“Ben burada kan görmüyorum,” dedi. Kocama döndü. “Kanı başlangıçta mı yoksa sonunda mı fark ettiniz?”

“Başında da sonunda da. Bu ciddi bir şey mi?”

“Hayır sanmıyorum ama çok önemli bir şey de olabilir.” Dr. Wohlfahrt hastasını iyi tanıyor.

“Çok halsizim.”

“Gerçekten kan gördünüz mü, yoksa çişiniz sadece turuncu muydu?”

“Daha çok turuncuydu galiba. Hafif bir kan akıntısı da vardı içinde.”

Buyrun bakalım, koyu kırmızı kan fışkırmışmış!

“Ateşiniz var mı?”

“Mutlaka vardır.” Oysa Wolfgang ateşini ölçmemişti bile.

“Kanser miyim?”

“Sorular sırayla, önce siz benim sorularıma cevap verin,” diyor Dr. Wolfgang sert bir şekilde. “Sık sık çişiniz geliyor mu?”

"Evet."

"Çişinizi yaparken yanma oluyor mu?"

"Eveet!"

"Bedeninizin alt kısmında boğuk bir ağrı hissediyor musunuz?"

"Dayanılr gibi değil." Göstermek için bir solucan gibi kıvrılıyor.

Dr. Wohlfahrt Wolfgang'a bir termometre uzatıyor. Üç dakika sonra alıp bakıyor. 37.8 derece. Wolfgang iyice büzülüyor. "Ben demedim mi?"

Dr. Wohlfahrt ona yatakta yatması gerektiğini söylüyor ve bir ilaç yazıyor. "Hafif bir idrar yolu iltihabına benziyor. Kendinizi daha iyi hissettiğiniz bir gün muayenehaneme gelin de bir chek-up yapalım."

Wolfgang sanki hayal kırıklığına uğramış gibi. "Kanser değil mi?"

"Düzenli olarak odayı havalandırın," diyor Dr. Wohlfahrt ve gidiyor.

Şimdi yine günlerce kötü kokular içinde bir bakım süreci başlıyordu işte. Sinirlerim bozulmuştu. Lisa'yı okulu-na bırakıyorum ve ilaçları alıyorum. Eve döndüğümde Wolfgang'ı yarı kapalı gözlerle inler vaziyette buluyorum. "Dr. Wohlfahrt başka bir şey söyledi mi?" diye soruyor şüpheli bir tonla.

"Hayır."

"Bana her şeyi açıkça söylediğine inanıyor musun?"

"Kesinlikle," diyerek sakinleştiriyorum onu ve bir bitki çayı yapıyorum. Sonra da şunu teklif ediyorum: "Hadi şimdi bir banyo yap, yüzünü yıka ve dişlerini fırçala."

"İmkânsız." Ona yeni aldığım seyahat diş fırçasını gös-

teriyorum. Sapında bir Kızılderili ileri geri at koşturuyor. Wolfgang küçük bir çocuk gibi bu tür şeylere dayanamaz.

"Göstersene bir dakika," diyor. "Ama bu çok hoş bir şey." Fırça beş gün sonra bile dokunulmadan, anlamsızca duracağı komodinin üzerindeki yerini alıyor. Artık burama geldi. Kelimenin tam anlamıyla. Hâlâ ayağa kalkmak istemiyor. Kahvaltısını bir tepsile yatağına getirmemi istiyor. O anda aklıma bir fikir geliyor. Eski bir Charles Aznavour plağını koyuyorum pikaba. Sesini de sonuna kadar açıyorum. Şarkının nakaratları şöyle: "Kendini bırakıyorsuun. Keendiniiii bırakıyorsuun." Tam bu sırada yatak odasına giriyorum. Beklenti dolu bir şekilde Wolfgang'a gülümsüyorum. Daha açık nasıl anlatılabilir ki? Ama anlamazlıktan geliyor. Wolfgang anlamak istemiyor.

"Şuna bir kulak ver!"

"Güzel bir şarkı," diyor duygusuz bir şekilde ve açlıktan ölüyormuş gibi kahvaltı tepsisine yumuluyor. Yeniden oldukça sağlıklı görünüyor.

"Peki ne söylüyor?" diye soruyorum bir ilkokul çocuğuna sorarcasına.

"Çekici olmayan, canlılığını yitirmiş bir fahişeden söz ediyor."

"Çok doğru!"

"Ama ben hastayım!"

"İdin," diyorum. "Ve eğer kahvaltıdan sonra banyoya gitmeyecek olursan ve ardından bir güzel dişlerini fırçalamayacak olursan ben bu evden gideceğim." Bundan daha açık bir tehdit yapılamaz herhalde.

"Bir daha ciddi bir şekilde hastalanacak olursam hastaneye gideceğim."

“Umarım!” diye karşılık veriyorum. Ve gerçekten de böyle düşünüyorum.

Erkekler oldukça mızıldırırlar ve kendilerinde birtakım hastalıklar bulmaya eğilimlidirler. Önemsiz bir öksürükten bir akciğer iltihabı, bir damla kandan bir kan fışkırması, bir gaz olayından körbağırsak patlaması çıkarmaya bayılırlar. Hastalık alanında duyarlılıklarını sonuna kadar yaşarlar. Önemsiz bedensel belirtileri hayati tehlike olarak algırlar ve son derece tedirgindirler.

Buradaki en çarpıcı çelişki ise doktora gitmeyi mümkün olduğunca ertelemeleridir. Çünkü muhtemelen illüzyonlarının bozulmasını istemiyorlardır. Ama en sonunda doktora gidecek olurlarsa buradan da bir dram çıkarırlar. Bu tipik erkek davranışının açıklaması çok basittir.

Kadınlar, ruh, zihin ve beden arasında bir ilişki görüp bedenlerine bakarken ve psikolojik rahatsızlıkların fiziksel tepkiler biçiminde ortaya çıkabileceklerinin bilincindeyken erkekler bedenleriyle çok az ilgilenirler. Bedenlerini çalışması gereken bir aygıt olarak görürler. Zihin ve beden arasında bir ilişki görmezler. Buna ek olarak erkekler doğaları gereği kadınlardan daha dayanıksızdırlar. Bedenlerine yabancı oldukları için, hayatları boyunca doğum sancısı gibi bir şeye katlanmak zorunda kalmadıkları için çok az bir belirtiyse bile kadınlara göre çok daha çabuk çökerler. Bedensel aksaklıklar onlar için uğursuzdur. Bu davranış biçimini hemen hemen bütün erkeklerde gözlemlemek mümkündür. Bunlar önemsizdir ve yeniden sağlıklarına kavuştuklarında her şey unutulur.

Erkekler Farklı Sever

Bu bölümde erkek dönüşümünün nedenlerini ortaya koymaya çalışacağım. Hangi alanlarda erkekler farklıdır? Ayrıca şu soru da karşımızda durmaktadır: Biz kadınlar, erkekleri oldukları gibi kabullenmek zorunda mıyız? Çok mu fazla şey istiyoruz? Şunu da belirtmek gerek: Bir ilişkide erkeklerden beklediklerimizi kendimiz yapıyor muyuz? Ve de: Erkekleri değiştirmemiz mümkün mü?

Psikolog Michael Tiel ile Erkekler ve Dönüşümleri Konusunda Yapılan Söyleşi

Kadınların sürekli olarak uzun bir ilişkide erkeklerde meydana gelen bir dönüşümden yakındıklarına şahit oluyoruz. Erkekler kıızışma döneminde neredeyse bir kollarını feda ediyorlar ve sonunda bir ana kuzusuna, ağzını bıçak açmayan birine ya da evde bir tamirciye dönüşüyorlar. Bu nasıl oluyor?

Bu gelişim oldukça yaygındır. Örneğin bir ilişki içinde erkek dilinin nasıl geliştiği konusunda araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların sonucunda, kıızışma döneminde erkeklerin duygularını harika bir şekilde dile getirebildiği anlaşılmıştır. İltifat ediyorlar, romantik ve fantezi dolu oluyorlar. Ama kıızışma dönemi bittiği an gündelik yaşamlarına geri dönüyorlar. Bu, kadınların özellikle dikkatini çekiyor, çünkü onlar başka beklentilere sahipler.

Erkek davranışında meydana gelen bu aşırı değişim nasıl açıklanabilir?

Kızışma davranışı eski, biyolojik bir temel davranış biçimidir. Erkek çocuk üretmek istiyor. Evrim tarihi kadını kazanmak ve onun yoluyla genlerini aktarmak çevresinde dönüyor. Kadınlar eskiden olduğu gibi bugünde bu davranışı kendilerine karşı bir eğilimin kanıtı olarak görüyorlar. Ve bu kanıtın sürekli tekrarlanmasını, hatta giderek yoğunlaşmasını istiyorlar. Erkek beyninin kadın beynine oranla duyguları tanıma da ve adlandırmada daha fazla güçlük çektiğini biyolojiden biliyoruz. Bir anlamda erkekler duygu körüdür. Bu ne bir tembellik ne de kötü niyettir, erkekler, saf bir biyolojik bakış açısıyla, başka yapıdadırlar. Onlar şöyle düşünüyor: Partnerim onu sevdiğimi biliyor, bunu ona sürekli kanıtlamama ne gerek var. Aksi taktirde onunla birlikte olmazdım. Buna karşın kadınlar, sevgi yeminlerini mütemadiyen duymak istiyorlar, çünkü bu onlara bir güvenlik duygusu sağlıyor.

Kadınlar başka neyi farklı yapıyorlar?

Kadınlar ilişkideki sorunlara belirli bir mesafeden bakabilme yetisine sahiptirler ve buna uzun zaman ayırabilirler, ama araştırmalardan öğrendiğimize göre erkekler bir ilişki içinde kör bir horoz gibidirler. İlişkideki güçlükleri fark etme konusunda kadınların sahip olduğu yeteneğe sahip değildirler. Bunu kadınlar çok daha iyi yapabilirler. Ama ben bunun hâlâ erkekler tarafın-

dan öğrenilebileceğini düşünüyorum. Erkeğin, ilişki içinde neden kadının bir süre sonra kendini ihmal edilmiş hissetmesine yol açacak şekilde davrandığını iyice incelemek ve anlamak çok önemlidir. Bu psikologlar olmadan da yapılabilir, sadece biraz dikkat ve düşünme yeter. Ayrıca erkeklerin sadece üçte birinin duyguları ve düşünceleri hakkında konuşabileceği iyi bir arkadaş vardır.

30 yıllık kadın hareketinin ardından hâlâ yeni bir erkek tipinden söz edemez miyiz?

Pratikte gördüğüm şey birçok erkek için bir sefalet belgesidir. Erkeğin huzur duygusu evdeki her şeyin iyi işlemesine dayanmaktadır. Elbiselerinin ütülenmesine, çorapların yıkanmasına, çocuklara iyi bakılmasına. Bir ilişkideki içerikler ve duygular bir süre sonra erkek için önemsiz hale gelir. Kariyer konusunda bir pürüz çıkmadığı ve evde işler yolunda gittiği sürece mesele yoktur. Bu eskiden de böyleydi bugün de böyle. Akşam eve gelip bilgisayarını açan ve karısı koltukta dizilerini izlerken internette gezinen sayısız erkek vardır. Hepsi de bir süre sonra yatakta kaybolmaktadır, çünkü yorgundur. Bu örnek uzun vadede bir ilişki için öldürücüdür ama şaşırtıcı bir şekilde çok sık karşılaşılan bir durumdur. İyi eğitilmiş kesimlerde bile. Yan yana yaşamak ve daha fazla gelişmek istememek bir ilişki için çok zararlıdır.

Akıllı erkekler burada bir şeylerin yanlış gittiğini bilirler. Ama çoğunun hâlâ ilişkileri, duyguları ve korkuları

hakkında konuşmak konusunda güçlükleri vardır. Bu konuda değişen bir şey yok ve muayenehaneme hâlâ ağırlıklı olarak kadınlar geliyor. Çift terapisi söz konusu olduğu durumlarda bile, bir problemin nasıl çözülebileceğini kural olarak ilk önce kadın sorar.

Kadın olarak erkeklerin başka yapıda oldukları gerçeğiyle yaşamak zorunda mıyız?

Hayır. Kadınlar da müthiş bir gelişim gösterdiler. Mesela 50'li yılların kadınıyla bugünün kadını karşılaştırıldığında bağımsızlık yolunda atılmış olan adımın ne kadar büyük olduğu apaçık ortaya çıkacaktır. Örneğin birçok kadın kendi ayakları üzerinde durabiliyor. Erkeklerin onlara mali garanti vermelerine gerek yok. İlişkinin önemli yönleri artık işlemez hale gelmişse bunun sonuçlarına katlanıyorlar ve ayrılıyorlar. Kadınlar ilişkilerinde erkeklerden daha tutarlı hale geldiler ve yarım yamalak ilişkilere daha az katlanıyorlar. Eğer bir ilişki duygusal olarak yürümüyorsa kadın bir süre bakıyor ve gidiyor.

Kadının bir ilişkideki her şeyden sorumlu olmaması durumunda da bir ilişkinin iyi bir şekilde yürüyebileceğine inanabilecek kadar değişen erkekler var mı?

Sanırım erkekler henüz bu kadar gelişmediler, yani kadınları memnun edecek düzeyde, ilişkileri ve duyguları hakkında konuşacak kadar gelişmediler. Hele sosyal yeterlilikler konusunda bir erkeğin bir kadına yetişme-

si söz konusu bile değildir. Benim düşünceme göre kadınlar eskiden olduğu gibi şimdi de kendi pozisyonlarını giderek daha da belirginleştirmek ve erkeğe eksikliklerini göstermekle yükümlüdürler. Buradan yola çıkarak kadınlara eğer ilişkileri değerliyse ısrarlı olmalarını öneririm. İçinde belirli bir rol oynayabilecekleri bir ilişkiye duydukları ihtiyacı ısrarla ortaya koymalı ve dile getirmeliler.

Biz kadınlar bir ilişki için ne yapabiliriz?

Kadınlara sürekli ilginç olabilmelerini öneririm. Burada söz konusu olan sadece vücut ve saç şekli değildir. Söz konusu olan, erkeğe, ilişki içinde kayıtsızlaşma hakkına hiç de sahip olmadığını, kadının o olmadan da rahatça yaşayabileceğini açık seçik anlatmaktır. Kadınlar kendi yaşamlarını korumaya kesinlikle özen göstermelidirler. Kadınlar, taşı tarağı toplayıp bir ilişkinin içine atılmaya, kendi yaşamlarını, ihtiyaçlarını ve ilgi alanlarını ihmal etmeye ve hatta tamamen yok etmeye eğilimlidirler. Sadece erkek için, ilişki ve aile için yaşamaya. Oysa böyle yaptıklarında işler zorlaşacaktır. Haklı olarak erkek şu duyguya kapılacaktır: Ne olursa olsun burada kalacak, bir yere gidemez. Çünkü kadın açıkça bunun işaretini vermiştir. Bu tür ilişkiler genellikle akşamları bodruma ya da kendi odasına kapanan erkeğin sadece evde olmakla ilişki için gerekeni yaptığına inanmasına yol açar. Kadın kendi yaşamından vazgeçtikçe erkeğin ilgisi de kaybolmaya başlar.

Erkeklerin şu anki toplumsal konumları hiç de kıskanılacak bir şey deşil.

Kadın hareketinin sonuçlarıyla karřı karřıya kalan erkekler derin bir tedirginlięe dūřtūler. Ailenin eve ekme getiren parçası olma rolū birřokları iřin ortadan kalktı. Kendilerini deęerli hissetmeleri iřin bařka kaynaklar bulmak zorundalar ve bu hiř de kolay deęil. Geleneksel erkek meslekleri giderek azalıyor. Gūnūmūzde çoęunlukla kadınların da erkekler kadar performans gōsterebildięi hizmet sektōrū hākimdir. Erkeklerle ayrılmıř bulunan toplumsal alanlar ortadan kalkmıř durumda. Bu da erkeklerin zorunlu olarak iřsel deęerleriyle kendilerini ortaya koymaları gerektięi anlamına gelir.

Erkekler hālā kendileri ve duyguları hakkında konuşmaktan korkuyorlar mı?

Bu konuda kendi sahalarında oynamadıklarını söyleyebiliriz. Duygular sōz konusu olduęunda, erkekler, genellikle yanlıř bir yerde olduklarını hissederler. Ama bunun, būtūn erkelerin öğrenebileceęi bir řey olduęunu biliyorum. Erkeklerden en azından iliřkileri ve duyguları hakkında dūřūnmelerinin istenebileceęine, bilgisayarı ařarak, spora ya da bara giderek sorunları gōrmezlikten gelmekten vazgeçmelerinin ve bilinçli olarak kendileri, yařamları ve duyguları üzerine dūřūnmek iřin zaman ayırabileceklerine inanıyorum. Bu ilk adım olurdu. İkinci adım da řu olabilir, ben kendi duy-

gularım, korkularım, kaygılarım ve umutlarım hakkında konuştuğumda eşimin ne dediğini dikkatli bir şekilde anlamaya çalışmak. O zaman erkekler aslında kendilerine hiç de korktukları gibi bulaşık bezi muamelesi yapılmadığını, aksine gösterdikleri açıklık sayesinde eşlerine çok daha yakınlaştıklarını göreceklerdir.

Günümüzde “seri monogami” denen şeyin nedenleri nelerdir?

Esas nokta, günümüzde insanların hayat arkadaşlığı içinde birbirlerine varoluşsal bir bağımlılık duymamalarıdır. Erkek ve kadın bugün birbirlerinden bağımsız yaşamlar sürebilirler. Burada her zaman şunu ya da bunu bir erkekle ya da bir kadınla paylaşmak güzel olurdu deneceği noktalar olacaktır. Ama -sıkıcı günlük yaşama geri dönüldüğünde- yine özgürlükten söz edilecektir: Bu benim düşündüğüm şey değil. Birçok kadın şunu söylüyor: Bazı tavizler veriyorum, ama daha fazla taviz vermem. Eğer iş iyice, çığrından çıkarsa ben giderim. Hiçbir şeye katlanmak zorunda değilim. Ve ben bunu psikolojik olarak oldukça sağlıklı buluyorum. Ama hayat boyu ısrar etmek ile ilk fırsatta vazgeçmek arasında her zaman hassas bir bıçak sırtı olacaktır. Bu ağızda nahoş bir tat bırakıyor. Çünkü o zaman da ayaküstü, gelgeç ilişkiler ortaya çıkacaktır ve bildiğimiz gibi bunu da kimse istemiyor.

Size göre bir ilişki nedir?

İlişki, vermek ve almaktır, iyi günler, kötü günler, doruklar ve çukurlar. İlişkiler bozulurlar ve sürekli olarak yeniden kurulmaları gerekir.

Biyoloji

Kız ya da erkek olacağımızı babamızın sperm hücreleri belirler. Çünkü yumurta hücreleri temel olarak dişi X-kromozomlarını taşırlar. Buna karşın spermeler ya X ya da erkek Y kromozomu taşıyabilirler. Y kromozomu erkeği oluşturan geni taşır ve embriyonun erkek hormonları oluşturmalarını sağlar.

Bugün hâlâ birçok ülkede sırf kız doğurduğu için kadın suçlanır. Arka arkaya kız doğurdu diye kadının toplumdan tecrit edildiği bölgeler vardır. Batıda da, cinsiyeti belirleyenin erkeğin spermi olduğu oldukça geç anlaşılmıştır.

Embriyo yaklaşık altı haftalık olunca o küçük fark belirmeye başlar. Böylece de konumuza gelmiş oluruz. Erkekler farklıdır. Sadece biyolojik açıdan bakıldığında bu çok açıktır. Son araştırmalar birçok tipik erkek davranış biçiminin biyolojik olarak yönlendirildiğini ortaya koymuştur. Biyolojik farklılıkların erkeklerin birçok konuda kadınlardan temelde ayrılımlarının üzerinde büyük bir etkisi vardır. Erkekler hormonları tarafından yönlendiriliyor. En etkin erkek hormonu, testosterondur. Kas oluşumuna katkıda bulunur, saldırganlığa yol açar ve performansa yönelir. Sağlam kemikler, kuvvet, geniş omuzlar, penis ve ha-

yalar testosteronun büyüme etkilerinin sonucudur. Bir erkek günde 4 ila 10 miligram arası bu hormondan üretir. Sabah sertleşmelerinin de nedeni testosterondur. Çünkü bu hormon gece üretilir ve sabaha karşı büyük bir dozda boşaltılır, bu nedenle de küçük arkadaşımız sabahları sert bir şekilde uyanır. Testosteron üretimi birçok etkene bağlıdır. Pozitif heyecan, testosteron düzeyini yükseltir. Stres durumlarında düşer. Arzu, işte bu erkek hormonunun katkısıyla oluşur. Ama kalıtsal özellikler de önemli bir rol oynar. Kaslı, kıllı ve iriyarı erkeklerin zarif sarışın-lara göre daha fazla erkeklik hormonu ürettiği söylene-mez.

İstatistiksel olarak bakıldığında erkek, kadından yüzde on daha büyüktür. Daha sağlam kemikleri ve daha çok kası vardır. Erkeklerde kasın toplam dokuya oranı yüzde 40, kadınlarda ise yüzde 36'dır. Kadınlar antrenman yapsalar da nadiren bir erkeğin kas gücüne erişebilirler. Kaslar, kemikler ve kan erkeğe daha büyük bir güç ve hareket mekanizması bakımından dayanıklılık verir. Ama beceri bakımından bu geçerli değildir. Erkeğin nefes alma kapasitesi daha büyüktür, kanı kırmızı hücreler bakımından çok daha yoğundur ve bu nedenle hücrelere daha fazla oksijen aktarılabilir. Ağırlıklı olarak nefes almaya ve kan dolaşımına bağlı olan dayanıklılığın nedeni budur.

Ama bir şey açıktır. Bu küçük farklılık sadece dış görünüşü etkilemez. Vücut sıvıları da farklı tepkiler, gelişimler, kadın ve erkek reaksiyonlarına yol açarlar. Burada "güçlü" erkek her zaman kadından daha iyi durumda değildir. Sağlamlık meselesinde durum tam tersidir. Erkek, kadına göre daha az dirençlidir. Kadın, hem ruhsal hem de be-

densel olarak daha fazla şeyi kaldırabilir. Henüz ana kar-
nında iken ortaya çıkar bu durum. Anne karnında kızlara
oranla çok daha fazla sayıda erkek çocuk ölür. Yine ista-
tistik açıdan bakıldığında ani çocuk ölümlerinin kız çocuk-
lara oranla erkek çocuklarda çok daha yaygın olduğu gö-
rülür. Beslenme bozuklukları ve hastalıklar erkeklerde ka-
dınlardan çok daha fazladır. Erkeklerin dinlenmeleri de
daha zordur.

Kan hastalıkları ya da renk körlüğü gibi kalıtsal hasta-
lıklar açısından erkek çocuklar oldukça şanssızdır. Erkek
çocuklar, çocuk hastalıklarına kız çocuklardan iki kat faz-
la yakalanırlar. Otistiklerin ve hiperaktiflerin sayısı da ay-
nı şekilde iki kat fazladır. Okuma yazma bozuklukları ve
kekemelik ise beş kat daha fazladır. Erkekler, kadınlardan
daha çok kalp krizi, siroz ve akciğer kanserinden ölmek-
tedirler. Erkek vücudu daha hızlı yaşılanıyor. Kadınlarda
uzun süre en yüksek performansında kalan, beyin erkek-
lerde yaşamlarının ortasından itibaren büzülmeye başlı-
yor. Bu yüzden de erkeklerin kadınlardan daha önce öl-
meleri şaşırtıcı değildir. Kadınlarda ortalama yaşam süre-
si 79 yıl ise bu rakam erkeklerde yedi yıl daha azdır.

Andreas Papst, *Brigitte Erkek Özel Sayısı*'nda (Mart
1999), başka bir farklılığa işaret ediyor: "25 mahkumdan
sadece biri kadın. Katillerin yüzde 90'ı erkek, bunların da
çoğu 20 ile 30 yaş arasında. Genel olarak kadınları öldür-
müyorlar, yüzde 80'i yine diğer erkekleri öldürüyorlar. En
sık karşılaşılan motif: Statü ve aşk kavgaları."

Küçük fark gerçi bacak aralarında duruyor, ama daha
büyüğü beyinde. Şöyle devam ediyor Papst: "Tomografi
sayesinde araştırmacılar günümüzde düşünme sürecini

izleyebiliyorlar. Beynin kan dolaşım haritası gösteriyor ki: Erkekler beynin sadece o sırada gerekli olan yarısıyla düşünüyorlar, buna karşın kadınlarda beynin her iki bölümü canlı bir iletişim halinde. Erkekler sorunlara çoğunlukla duygularını karıştırmadan yaklaşırlarken, kadınlar için her türlü iletişimde duyguların önemli bir rol oynamasının biyolojik açıklaması burada yatıyor. Günümüzde cinsiyet hormonlarının beynimizin yapılanmasını etkiledikleri bilimsel olarak kanıtlanabiliyor. Eskiden erkek çocukların ve kız çocuklarının sosyalleşmelerindeki farklılıklardan düşünce ve davranış farklılıkları sorumlu tutulurken, bugün biyolojinin ne büyük bir rol oynadığı biliniyor.

Bilimadamları orta yerde bir sarkaç gibi salınıp duruyorlar. Biyolojik yapılar belirli veriler ortaya koyuyor, bunlar sosyalleşme ve deneyimler tarafından güçlendirilebilir ya da zayıflatılabilirler. Ama bir şey kesindir: İlişki çağında, zayıf olanların işi zordur. Eğer bir kadın, bir erkeği kendi istediğı şekilde eğebileceğini düşünüyorsa muhtemelen büyük bir hayal kırıklığına uğrayacaktır.

Kadın ile Erkek Arasındaki Farklar

Kadınlar, kendilerini sık sık erkeklerin küçümsemelerinin, duygusuzluklarının, anlayış eksikliklerinin ve empati kurma konusundaki yetersizliklerinin kurbanı durumunda hisseder. Uzun süre kadınlar kendilerini ifade ederek erkekleri değiştirmeyi denediler. Erkeklerden başka türlü bir iletişim talep ettiler. Çok az bir başarı elde edebildiler. Kadınlar çocuklarını farklı yetiştirmeyi dahi denediler.

Özellikle de erkek çocuklarını. Ama yetiştirdikleri bu çocuklardan, erkekliğe adım atar artmaz, yine küçük maço- lar ve paşalar ortaya çıktığını görünce çok şaşırdılar.

Günümüzde bilim adamları araştırmalarında erkek ile kadın arasındaki biyolojik-genetik farklılıklara oldukça büyük bir anlam atfediyorlar. 60'lı ve 70'li yıllarda ise çocuğun ilerideki davranışlarındaki en belirleyici unsurun eğitim olduğu düşünülüyordu. Oysa araştırmacıların çoğu erkek davranışlarının genlerin ve eğitimin bir karışımı olduğunu söylüyorlar. Hatta bazı bilim adamları genetik et- kinin tek belirleyici unsur olduğuna inanıyorlar. Önemli olan buradan çıkaracağımız sonuçtur: Erkekleri eğiterek, biz kadınlarla eşit hale getiremeyiz. Öğrenmemiz gereken şey erkeklerin başka türlü olmalarına dair bir anlayış ge- liştirmektir. Yapmamız gereken var olan farklılığı kabul- lenmektir. John Gray şunu vurguluyor: "Kadınla erkek arasındaki ilişkiyi iyileştirmek için öncelikle aralarındaki farklılıklar konusunda bir anlayışın oluşturulması gerekir. Sağlıklı bir kendine güven ve onur hissi, karşılıklı güven, sorumluluk duygusu ve sevgi neredeyse otomatik olarak bu anlayıştan doğacaktır." (Erkekler Farklıdır, Kadınlar da)

Gerçekten de erkek ve kadın farklılıklarının bilincinde değilse yanlış anlaşmalar, tartışmalar ve ikilikler kaçınıl- maz olacaktır. Partnerleri konusunda hayal kırıklığına uğ- ramış olan kadınlar, genellikle erkeklerin başka türlü ça- lıştıklarını ve kadınlardan farklı tepki verdiklerini gözden kaçırmış olanlardır. Erkekler, kadınlar gibi hissetmiyorlar ve onların istediklerini istemiyorlar, bunu çok arzu etse- ler dahi. İyi yürüyen bir ilişkide bir erkeğin en yakın kız ar-

kadaş gibi davrandığına inanmak bir mitostur.

Gray: "Eğer partnerimiz bizi seviyorsa, biz birini sevdiğimizde nasıl davranıyorsak onun da öyle davranmak zorunda olduğu fikrinden hareket ediyoruz. Böyle yaklaşıldığında hayal kırıklığı kaçınılmazdır ve farklılıklarımızı sevgiyle idrak edebilmemiz için gereken zamanı ayırmaktan bizi alıkoyar."

O halde kadınlar eğer erkeklerden kendilerinin gösterdikleri tepkinin aynısını bekliyorlarsa yanlış trene binmişler demektir. Özellikle kadının ve erkeğin görevlerinin giderek birbirine karıştığı günümüzde genellikle kadın ve erkeğin eskiden günlük yaşamda çok farklı roller üstlendikleri farklı güçlüklerin altından kalkmak zorunda oldukları unutulmamalıdır. Hatta o zamanlar kadın ile erkeğin birbirlerinden bu derece farklı olmalarının anlamlı olduğu bile söylenebilir.

Ama bu kadınların her şeyi kabul etmesi, her türlü normal dışı, belirsiz, sınırlayıcı ve hasta edici davranışın bununla açıklanabileceği anlamına gelmiyor. Artık zaman değişti ve erkek de yavaş yavaş buna uyum sağlamak zorunda. Ama bir arada yaşayabilmek için başlangıç itibarıyla kadın ve erkeğin farklı olduklarını kabul etmek lazım. Erkek ve kadınların karşı cinsle ilişkiler bakımından karşı karşıya kaldığı sorunlar kaynağını sadece sosyalizasyondan değil, kadın ve erkeğin öz bakımından farklı olmalarında bulmaktadır. İlişkiler, aşklar, evlilikler, sürekli olarak aynı biçimde ölüyor, çünkü iletişim günün birinde kopuyor. Güvensizlik ve hayal kırıklığı büyüyor, bunu reddetme ve baskı takip ediyor. Sadece çok az sayıda çift birlikte büyümeyi başarabiliyor. Bütün krizlerin merkezinde

farklılıkların kabul edilmemesi sorunu yatıyor. Bir erkekle iletişim kurabilmek için açık, hoşgörölü ve iyi niyetli bir tutum takınmak şarttır. İğnelemeler ve aşırı beklentiler konuşmaların bloke olmasına yol açar ve büyük bir ihtimalle de karşılıklı suçlamalarla son bulur.

Psikolog Michael Thiel şöyle söylüyor, "İki insan arasında gidip gelen her haberin en az dört katmanı vardır: Nesnel katman, ki bunun konusu haberin içeriğidir. Kendini açığa vurma katmanı, burada da kendini ifade etme biçimi yoluyla gönderen hakkında bilgiler elde edilir. İlişki katmanı ses tonunu, sözsüz mimikleri ve beden hareketlerini ifade eder, yani benim konuştuğum kişiye yaklaşımı ve birbirimize nasıl davrandığımızı. Apel katmanındaysa partnerimi yönlendirmek istediğim şey karşıya ulaşır. Yani hiçbir şey öylesine söylenmemiştir. Altında bir patlayıcı madde yatmaktadır."

Gündelik yaşamda eşlerin birbirlerinden kopuk olarak konuştukları ve yanlış anladıkları birçok durum oluşur. Sürekli tekrarlanan bir örnek sabah kahvaltılarıdır: Bir kadın, sessizce gazetesini okuyan kocasının karşısında oturuyor. Ondan şu mesajı aldığını düşünüyor: "Beni rahat bırak." (Kendini açığa vurma) "Seninle konuşmaktan keyif almıyorum." (İlişki) "Beni sakın konuşmaya zorlama." (Apel) Yanlış olan, bu kadının yorumudur. Belki de adam gerçekten de sadece gazete okumak istiyordur ve başka hiçbir şey ifade etmek istemiyordur. Ama kadın bunu ilişki kulağıyla dinlemiştir. Bu durumda kocasını şöyle suçlayabilir: "Artık benimle hiç ilgilenmiyorsun, yoksa benimle sohbet ederdin." Ve adam şöyle yanıt verebilir: "Sen ne düşünürsen düşün. Ben sadece gazete okumak istiyoy-

rum." İşte şimdiden büyümeye yatkın bir ilişki kriziyle karşı karşıyayız. Tarafsız olarak bakıldığında burada söz konusu olan karşılıklı yanlış anlaşılan mesajlardır. Şu örnek de oldukça tipiktir: Kadın şikâyet ediyor: "Kocamla hiçbir şeyi birlikte yapamıyorum. O varken araba bile kullanamıyorum. Sürekli beni eleştiriyor, beni yeteneksiz buluyor ve her konuda benim adıma konuşmaya çalışıyor. Sürekli tartışıyoruz." Buna karşılık olarak erkek şunu söylüyor: "Bu doğru olamaz. Ben sadece lambanın kırmızı yandığını söyledim. Bunun üzerine sen çıldırdın. Aslında seninle sakın sakın konuşmak imkânsız."

Ya da: Erkek alışverişte karısına eşlik ediyor. Kadın fiyatı 398 mark olan bir elbiseyi deniyor. Erkek şunu söylüyor: "249 marklık olan da en az bunun kadar yakıştı sana." Kadın bunu şöyle anlıyor: "Fazla para harcama." Kadın karşılık veriyor: "Elbiseme kaç para harcayacağıma sen karar veremezsin. Sonuçta ben kendi kazandığım parayla ödüyorum." Erkek şaşkınlık içinde: "Ben sadece her iki elbisenin de sana yakıştığını söyledim!"

Ya da: Bir çift yemeğe gidiyor. Kadın yemeğin ardından bir de tatlı alsam mı diye düşünüyor. Erkek şöyle diyor: "Ben sadece yemek alıyorum. Vücuduma dikkat etmem lazım. Tatlı şişmanlatır." Kadın bunu şu şekilde tercüme ediyor: Bana incitmeden şişman olduğumu söylüyor, ve didiklemeye başlıyor: "Neden açıkça benim şişman olduğumu söylemiyorsun?" Erkek açıklamaya çalışsa da: "Kesinlikle değil. Ben senin yuvarlaklıklarını seviyorum." Yine de açıktır: Erkek, kadının şişman olduğunu düşünüyor ve aslında olduğu şekliyle kadının vücudunu seviyor. Adam bu tatlı meselesinde gerçekten de sadece

kendini düşünmüştü. Bir tartışma yaratmaya niyeti yoktu. Gündelik yaşamdan alınma bu tür örnekleri istediğimiz kadar çoğaltabiliriz.

İletişim

Sözlü ve sözsüz iletişim sağlıklı bir ilişkinin temelidir. Eğer bu iyi işlemezse krizler kaçınılmazdır. Birbiriyle konuşmamak ya da her ilişkinin başlangıcında olduğu gibi birbirini anlamadan konuşmak her ilişkiyi öldürür. Arızalı iletişim, arızalı ilişkilere yol açar.

“Telepatik” iletişim kurmayı tercih eden bir erkek demek şu anlama gelir: Ne kadar güzel, ne kadar çekici olduğunuzu bildiğinizi varsayan bir erkek, böyle biriyle karşılaştığınızı anladığınızda hiç çekinmeden ona düşüncelerini okuyamadığınızı iletin. Sözlü ve sözsüz okşamalar, bir birliktelik duygusunun geliştiği bütün süreli ilişkilerin temelidir. İletişimle, ki buna kucaklamak, gözlerinin içine bakmak, dikkat ve ilgiyle dinlemek gibi sözsüz ifadeler de dahildir, karşılıklı temel ihtiyaçlarımızı tatmin ederiz. İnsan yakınlık, sevgi, sempati ve onaylanma hisseder. Sıcak, tutkulu bir bakış ya da sevgi, anlayışlı sözcükler ruhun gıdasıdır ve tatmin edici bir birliktelik için vazgeçilmezdir. Söz konusu olan içimizden geçenleri dile getirmektir.

Bununla birlikte erkeklerin ve kadınların farklı iletişim tarzları vardır. Kadınlar daha çok duygusal birliktelikler ararken birçok erkeğe soyut şeyler üzerine konuşmak yetmektedir. Sözlü ve sözsüz işaretleri yorumlamak konusunda kadınlar hassastır. Hemen bir duygudaşlık kura-

bilirler ve ses tonundan, yüz ifadesinden ve beden dilinden karşıdakinin söylenmemiş duygularını okuyabilirler. Kadınlar için ilişki ve ortaya çıkan duygular hakkında konuşmak ve ortaklaşa durumları yaşanan duygular bakımından analiz etmek önemlidir.

Buna karşın erkekler duyguları bastırma ve görmezlikten gelme ustası olarak bilinirler. Özellikle de yaralanma ve korku durumları söz konusu olduğunda. Bazı erkekler gerçekten de duygusal mesafe koyarlar. Birçok kitap erkeklerin kadınların ne istediğini bilmemesini, kadın ve erkeğin birbirlerinin dilinden anlamamasını konu alır. Deneyimler, giderek daha çok sayıda erkeğin, özellikle de başarısız ilişkiden çıkanların, kendilerini ifade etme yöntemlerini öğrenmeye istekli olduklarını gösteriyor. Elbette sayıları henüz denizdeki kum kadar değil, ama erkekler de, tıpkı kadınlar gibi, yaralanıyorlar, acı çekiyorlar ve öğreniyorlar. Yıkılan ilişkilerden erkeklerin sıyrık almadan çıktıkları söylenemez. Hiç kimse diğerinden sevinç içinde ayrılmaz. Giderek daha çok sayıda erkek bu tür durumlarda terapistlerin yardımına başvuruyor. Başarısız bir evlilik, bir ayrılık, erkekler için de bir daha yaşamayı pek istemedikleri bir darbedir. Erkekler de sık sık şunu söylüyor: "Bir ilişkide gayreti elden bırakmamanın ve diyalog halinde kalmanın gerektiğini anladım." Birçoğu daha açık, kendine karşı daha eleştirel ve aynı zamanda da daha dikkatli hale geliyor. Yeni partnerlerine daha dikkatli bakıyorlar ve ne istediklerini biliyorlar. Bu tür erkekler kadınlarla ve duygularıyla yüz yüze gelmeye hazırlar.

Kadınlar ve erkekler için önemli olan iletişimin anlamını, görevini açıklığa kavuşturmaktır.

İletişim bilgilendirir, öğretir, etkiler, eğlendirir. İletişim yoluyla duygular ifade edilir ve uyandırılır. Birbirimizi daha iyi anlamamızı ve uzlaşmamızı sağlar. Ne istediğini ve hedefinin ne olduğunu bilen biri başarılı bir iletişim kurar.

Burada bir kez daha “iletişimin dört katmanı”nı anımsatmak istiyorum. Nesnel katmanda söz konusu olan içeriktir. Kendini açığa vurma katmanı, kendini ortaya koyma biçimi aracılığıyla gönderici hakkında bilgiler verir. İlişki katmanı ses tonu, sözsüz mimikler ve beden dili karşımızdaki hakkında ne düşündüğümüzü ve aramızdaki ilişkinin nasıl olduğunu dile getirir. Seksapel katmanında karşımdakinden ne istediğimi, onda hangi hedefe ulaşmak istediğimi iletirim.

Başarılı bir iletişimin temel kuralları:

- Açık, anlaşılır mesajlar göndermeye çalışın.
- Alıcı olarak doğru dinlemeye gayret edin ve o sırada dile getirilmeyen bir şeyin söz konusu olduğunu hissettiğinizde bunu sorun.
- Kendinizi kaybetmeyin. Duygularımızı, düşüncelerimizi, arzularımızı ve ihtiyaçlarımızı doğrudan, açıkça ifade ettiğimizde daima otantik oluruz. Kendimizi ne kadar berrak dile getirirsek iletişim de o kadar kolay olur.
- Kızgınlık bize, birinin bizi yaraladığını ve kendimizi korumak ya da sınırlamak zorunda olduğumuzu anlatabilir.
- Korku kendimizi korumamız gereken olası tehlikelere dikkatimizi çeker.

- Can sıkıntısı, belki de bir çıkmazda olduğumuzu ve o anki durumumuzu değiştirmemiz gerektiğini gösterir.
- Üzüntü genellikle bir kaybı haber verir ya da onu onaylar. O zaman arkadaşlardan destek almanın vaktidir.
- Heyecan duyma yeteneği ve tutku kendimizi bir insan ya da nesneyle özdeşleştirdiğimizi, potansiyelimizin uyandırıldığının talep edildiğini gösterir.

Duygularımız bize değerli bilgiler veren önemli bir içsel barometredir. Onları mutlaka dinlemeli ve ciddiye almalıyız. Ve de onlara güvenmeliyiz, zira onlar bizim için yol göstericidirler.

Elbette her zaman duyguları yanlış yorumlama tehlikesi mevcuttur. Özellikle eski örneğe göre hareket ettiğimizde meydana gelir böyle şeyler. Örneğin; partneriniz karşınızda oturuyor, ama aslında orada değil, çünkü işiyle çok fazla meşgul ve muhtemelen kafasında önemli bir projeyle ilgili fikirler dönüp duruyor. Bunu fark ediyorsunuz ve üzerinize alıyorsunuz, belki de alındınız ya da yaralandınız ona sitemlerde bulunuyorsunuz. Buna benzer birtakım geçmişten gelen, eski deneyimleriniz işe karışmış olabilir. Bu durumda duygusal tepkiniz oldukça uygunsuz kaçacaktır. Ve partneriniz bu şiddeti hak etmemiştir muhtemelen. Bu nedenle sezgilerinizden, aklınızdan, bilginizden deneyimlerinizden, ritminizden ve muhakeme gücünüzden yardım alın. En nihayetinde bir yığın deneyiminiz var ve “iletişimin dört katmanı” sayesinde tuzakların farkındasınız.

Müstakbel partnerinizi çok erken yargılayıp “suskun-

lar” çekmecesine yerleştirmeden önce, ona dostça bir sesle suskunluğunun nedenini sorun. Belki de onun içinde bulunduğu güçlükleri öğrenirsiniz, ona zaman verin ve sıkıştırmayın. Her ikisi de gereklidir. Kendi sezgilerine güvenmek, duygularınıza kulak vermek, aynı zamanda karşısındaki durumuna anlayış göstermek de.

Uzun zaman kadınların, erkeklere karşı kurdukları bariyerlerin üzerine yerleştirdikleri, ama başarılı bir ilişki için vazgeçilmez olan bir söz: “İyi bir iletişim partneri olarak sadece otantik değil, aynı zamanda uyumlu da olmanız gerekir.” Burada kastettiğimiz, partnerin o an içinde bulunduğu duygu durumuna uyum sağlamaktır. Çünkü başarılı bir konuşma açıklık ve karşılıklı özenle gerçekleşir. Bazen ciddi ve doğrudan bir ses tonu, bazen de dolaylı ve şaka yollu bir ses tonu gerekir. Partnerinize de adımlarını atabileceği ve düşünebileceği zaman ve alan tanıyın. Başka bir insanla bir ilişki kurmak istiyorsanız, ona özen ve saygı göstermeyi asla unutmayın. Başarılı bir iletişim için insanın kendi mesajlarında açık, içten ve dolaysız olması yeterli değildir. Ayrıca karşısına onu anlamak ve argümanlarını ciddiye almak istediğiniz duygusunu vermelisiniz.

Saygı dolu iletişim şu şekildedir:

- Öncelikle dikkat edilmesi gereken diğerinin niyetlerini fark etmek ve tanımaya hazır olmaktır; ona önyargılarla yaklaşmak ve onun düşmanca niyetleri olduğunu söylemek değil.
- Farklı görüşler, empatiyle ve dengeli bir şekilde iletilir.

melidir.

- Tolerans her (yeni başlayan) ilişkinin önemli bir yapı taşıdır. Kendimi sınırlamak zorunda kalsam ya da bir durumu katlanılmaz bulsam da karşımdakini değersiz kılmak bana pek bir fayda sağlamayacaktır. Tam tersine bu şekilde her türlü konuşma zeminini yıkmış olurum.
- Tartışmak, feryat figan etmek, dırdırılanmak, sitem etmek yerine diyalog kurmayı denemek daha anlamlıdır. Kendini üstün hissetmek, düşüncesinin onaylandığını ya da bir tartışmayı kazandığını düşünmek ilk başta hoş bir duygu olabilir. Ama bununla bir yakınlık kurmuş olmazsınız, aksine mesafeyi büyütürsünüz. Yakınlaşma ancak diyalog yoluyla olabilir, bunu da bir yandan kendi düşüncemizi anlaşılır hale getirirken diğer taraftan karşılıklı alışverişi ayakta tutmak yoluyla başarırız.
- Pazarlığa hazır olduğumuz sinyali vermek önemlidir. Uzlaşma her zaman uğraşmaya değen bir şey değildir. Özellikle de hayati kararlar söz konusu olduğunda. Örneğin taraflardan biri sürekli esnek davranırsa bu uzun vadede derin sorunlara yol açabilir. Bu nedenle taraflar arzu ve isteklerini gerçek bir uzlaşma içinde dile getirmelidirler ki her ikisi de kararlardan ve sonuçlarından tatmin olabilsin. Çözümler karşılıklı anlayış çerçevesinde kararlaştırılmalıdır. Her iki taraf da önerilerde bulunmalıdır. Karşılıklı tartışmanın bir sonucu bazen bütünüyle karşıdakinin kararından hoşlanmasa da buna katılması ve saygı duyması şeklinde cereyan edebilir.

Hassasiyet konusunda birkaç söz daha. Hassasiyet karşısındaki en önemli parçalarından biridir. Çok çeşitli görünümleri vardır:

- Aktif ve dikkatli bir dinleyici olun ve bütünüyle karşınızdakine ve onun anlattıklarına konsantre olmaya çalışın.
- Eğer birini kırdıysanız içten bir şekilde özür dileyin. Özellikle de bir ilişkinin başlangıç aşamasında bunun başınıza gelmesi olağandır, çünkü henüz karşınızdakinin duyarlılıklarını tanıımıyorsunuzdur.
- Kişisel görüşlerinizi söylerken karşısındaki bir değer biçmemeye ve onu yargılamamaya çalışın. Suçlamlar sadece gereksiz gerilimlere yol açar.

Ve şunu unutmayın: İletişim iki ada arasındaki köprüdür. Kendinizle iletişiminiz ne kadar iyi olursa, kendi duygularınızı, ihtiyaçlarınızı ve arzularınızı algılamanız ne kadar berrak olursa köprü de o kadar sağlam olur. Kendinizi, duygularınızın ve kararlarınızın arkasında durmayı öğrenin. Suçluluk duygularından kaçın. Suçluluk duygusu iletişimin katilidir, bizi sürekli karşısındaki beklentilerine karşı nasıl davranacağımızı düşünmeye iter, ki o bize değer versin.

Suçluluk duygusunu kendi sınırlarınızı tanıyarak ve bunlara uygun davranarak, arzularınızı ve ihtiyaçlarınızı ciddiye almayı ve dile getirmeyi öğrenerek engelleyebiliriz. Eğer kendi ihtiyaçlarınıza uygun olarak yaşarsanız egoist olmazsınız, aksine kendinize iyi bakmış olursunuz. Kadınlar kendileri için bir şey yaptıklarında kolayca suçlu-

luk duygusuna kapılabilirler. Aslında tam da kendi ihtiyaçlarınızı bastırdığınız zaman suçluluk duygusuna kapılmanız gerektiğini düşünün. Bir ilişki içindeki iletişimde kendinizi doyuma ulaştırmış ve dengeli hissetmeniz önemlidir.. Eğer suçluluk duygularıyla karşıdaki için bakımı kolay bir kişi olmak ve ona hiç zahmet vermemek isterseniz kendinizi doymun ve dengeli hissedemezsiniz. Duygularınızın farkına varıp onları ciddiye aldığınızda suçluluk duygusu ortadan kalkar. Eğer başarılı bir iletişim kurmak istiyorsanız bunu yapmak zorundasınız.

Neden Erkekler Daha Az Vericidirler?

Her kadın mutlaka şunu yaşamıştır: Bir ilişkinin başlangıcında erkek neredeyse taklalar atar. Eğer bir kadına kur yapıyorsa hiçbir şey ona fazla, yorucu ya da zor gelmez. Onu elde etmek için bin dereden su getirir. Ona her türlü dikkati gösterir, onu dinler, çiçekler getirir ve hatta onunla alışverişe gider. Kur yapma aşamasında bütünüyle sevgi dolu ve özenlidir. Ama onu elde eder etmez gündelik yaşamına geri döner. Bu da genellikle kadında bir hayal kırıklığına yol açar. Gerçekten de erkeğin başlangıçta kendini sunduğu gibi olduğuna inanmıştır. Bazı kadınlar tam anlamıyla dolandırıldıklarını hissederler.

Ama erkekler sürekli bunun tam tersini ileri sürerler ve muhtemelen onlara kendi açılarından inanmak gerekir: Çok almak ve az vermek, pek az erkeğin gerçek niyetidir. Bununla beraber bir ilişki içinde, görünüşte erkeğin kadından daha az verdiği bir gerçektir. Yazar John Gray'e

göre mesele, örneğin erkeklerin ev işlerinde ya da ilişkide neler yaptıklarını değerlendirmektir. Erkekler ve kadınlar aynı şeye farklı değerler veriyorlar. Pazar günü duştan sonra yatakları toplayan erkek şöyle düşünüyor: "Böylece yirmi puan aldım ve günü kurtardım!" Buna karşın kadın şunu düşünüyor: "Nihayet, ben kahvaltıyı hazırlarken o da kışını kaldırdı! Doğal olan da bu zaten!" Sıfır puan! Başka bir örnek; erkek alışverişe gidiyor. Partneri bunu ilişkideki işbölümü çerçevesinde olağan bir davranış olarak görüyor ve daha fazla da bir değer biçmiyor, zaten o da bu arada ütü yapıyor. Ama erkek aslında o sırada atölyesine girmek istiyor ve bunun yerine alışverişe gitmekle kendince büyük bir fedakârlıkta bulunmuş oluyor. Partneri onun bu davranışına pek fazla değer biçmediği için biraz kırılıyor. O kendine on puan veriyor, kadınsa bir.

İşte bu nedenle erkekler kendilerini adil ve sevgi dolu buluyorlar. Artık sıranın kadına geldiğini düşünüyorlar ve kendi açısından puanları dengelemeye çalışmasını bekliyorlar. Bu arada kadınların bu sevgi dolu adaleti olağan karşıladıklarını ve değil onlar kadar değer biçmek, yanına bile yaklaşmadıklarını gözden geçiriyorlar.

Hayatın küçük meselelerinde yapılan küçük jestlere erkekler kadınlara oranla çok daha az değer veriyorlar. Buna karşın büyük meselelere daha çok değer veriyorlar. Kadınlarda ise tam tersi. Kadınlar birçok küçük ve büyük sevgi kanıtları beklerler. Eğer erkekler bu küçük jestleri unutuyorsa bunun nedeni eşlerini sevmemeleri değil, tersine üzerlerine düşeni çoktan yaptıklarını ve sevgilerini kanıtladıklarını düşünmelerindendir. Bu farklılıklar bakımından karşılıklı beklentileri aşağı çekmek ve erkeklerin

de, biraz iteklenmeler gerekse bile, vermekten keyif aldıklarını düşünmek akılcı ve gerçekçi olacaktır. Erkeklerin sevgi dolu tavırları önce öğrenmeleri gerekiyor. Erkekler onaylanmayı arzularlar. Onaylanma olmadan -hangi alanda olursa olsun- onlar için hiçbir şeyin anlamı yoktur. Gray, kadının onun davranışına sevgi dolu bir tepki verdiği zaman erkeklerin sevildiklerini hissettiklerini söylüyor. Kadınlarda bu başka türlü: Sevilmediklerini hissediyorlarsa bunun nedeni genellikle kimsenin kendileriyle ilgilenmediğini, onları anlamadığını ve saygı duymadığını düşünmeleridir.

Kadınları daima şaşkına çeviren bir davranış biçimi şudur: Erkekler verirler, eğer rica edilirse. Kendiliklerinden bir kadının ne istediğini ve hangi biçimde istediğini anlamaları pek nadirdir. Örneğin; kadın kız arkadaşıyla şiddetli kavga ettiği için kırgındır. Eve gelmiştir ve tek istediği kendini birinin şefkatli kollarına bırakmaktır. Ama bu erkeğin aklından bile geçmez. İçsel olarak belki tüm dikkatini kadına yöneltmiş durumdadır ve eşini teselli etmeye de hazırdır ama bunu nasıl yapacağını bilemez. Bu durumda kadının ona şunu söylemesi gerekir: "Sadece bana sarıl yeter." Ama kadınlar erkeklerden sevgi dolu bir paylaşım rica etmek istemezler. Onlar erkeğin kendiliğinden harekete geçmesini isterler. Eğer erkek bunu yapmazsa onun kendisini sevmediğini düşünürler.

Gray'e inanılacak olursa, kadınla erkek arasında alma ve vermelerin kadın ve erkek açısından farklı farklı değerlendirildiğini düşünmek gerekir. Onun çıkardığı sonuç şu: "Kadınlar erkeklere çok daha sevgi dolu davranmalı, ama aynı zamanda kendi beklentilerini de karşı tarafa da-

ha iyi iletmeliler.”

Gözden kaçırılmaması gereken bir başka konu daha var: Erkeğin annesi tarafından sosyalleştirilmesi. Bir başka yerde, bizim kültürümüzde annelerin oğullarını şımartmaya, zaman zaman da onları tam bir ana kuzusu yapmaya eğilimli olduklarını söylemiştik. Sanırım erkeklerin boş vermişliklerinin ve pasifliklerinin altında da annelerin bu korumacı tavırları yatıyor. Anneler hayatları boyunca ve büyük bir gayretle, özellikle oğullarının kendilerinden kopmamalarını sağlamaya çalışıyorlar. Genellikle oğullarına bakmayı, annelik göstermeyi ve akla gelebilecek her şeyleriyle ilgilenmeyi hayatlarının anlamı ve görevi olarak görüyorlar.

- Daha bebekken onun günlük ritminin sorumluluğunu üzerine alıyor, dinlenme, oyun ve uyku saatlerini belirliyor. Çocuğun gününü planlama işini anne, çocuk artık yetişkinliğe erdiğinde de son derece titizlikle sürdürür, kız çocuklarında durum biraz farklıdır ancak erkek çocuklarda anne yetişkinen bile onun tüm planlarını yapmaya devam eder. Örneğin; anne sabahları okula gitmesi için oğlunu uyandırmaya çalışıyor, bir kere, iki kere, üç kere. Annesinin vazgeçmeyeceğini bilse bile çocuk sürekli yatakta bir o yana bir bu yana dönüp duruyor. Annesi bütün randevularını anımsatıyor: Antrenman saatlerini, doktora gidileceğini, okul arkadaşlarının doğum günlerini. Elinden geldiğince oğlunun günlük organizasyon yükünü üzerine alıyor, böylece de onun başkaları tarafından yönetilmeye açık biri hale gelmesinin temellerini atıyor ve

bunu sağlamlaştırıyor. Annenin dışsal motifi sadece bakım. Ama bu çocuğu derinden etkiliyor. Yani şunu içselleştiriyor: Kadın sabırla ve sevgiyle bana bakıyor ve onun bunu yapması insanın en doğal hakkı.

- Aynı şekilde çok erken bir zamanda anne onun arzularını dudaklarından okumayı öğreniyor. Ne zaman acıktığını, ne zaman yorgun olduğunu ve daha sonraları onun küçük hayal kırıklıklarını nasıl patates pre-siyle giderebileceğini. Hatta şımartma ittifakını güçlendirmek için babanın otoritesini bastırıyor. Eğer baba cep harçlığını kesecek olsa oğluna gizlice para veriyor. Odasını toplamadan dışarı çıkması yasaklansa hemen ona yardım ediyor. Geç saatlere kadar televizyon izlemesine izin veriyor ve arada da "Babana sakın bundan söz etme," demeyi ihmal etmiyor.
- Ayakkabısı vuracak olsa anne hemencecik orada biti-veriyor. Kendi sorunları için desteğe, yardıma ve teselliye ihtiyacı olduğu zamanlarda bile. Sabırla oğlunun bakımını srdyor, ta ki sevgili oğlu o anki ruhsal sıkıntılarını anlatabilecek havaya gelene kadar. Yetişkin dönemlerinde bile sorunları olduğunda annesine gelebileceğinin güveni içindedir erkek. Anneler kayıtsız şartsız oğullarının yanındadırlar ve her zaman herhangi bir eşten daha anlayışlıdırlar. Bir anne oğlunu pek nadir olarak eleştirecektir, onun kendisine davranışını kesinlikle onaylamasa bile.

Burada erkeklerin nasıl bir kadın görüntüsünü içselleştirdikleri açıkça grlyor. Farkında olmadan aynı davranışı eşlerinden de bekliyorlar. O neden anneden farklı dav-

ransın ki? Karısının anne rolü üstlenmek istemeyeceği akıllarına gelmiyor bir türlü. Verici bir anne davranışı ve karşılığında hiçbir şey yapmadan ve vermeden bir bakım istemeleri anlaşılır bir şeydir. Kim bilerek ve isteyerek ayrıcalıklarından vazgeçer ki? Durum böyleyken, kur yapma evresinde, erkek için kendi gölgesini aşmanın ve olduğunun tam tersi şekilde davranmanın ne kadar zor bir şey olduğu anlayabiliriz. Kısa bir süreliğine içindeki avcı ortaya çıkıyor. Bu onlardaki genlerle ve türün devamı içgüdüsü ile ilintili bir şey. Av sona erer ermez erkek yeniden gündelik yaşamına geri dönüyor ve alıştığı şeyi talep ediyor.

Hatta bu günümüzde daha da mükemmelleşmiştir. Birçok oğul, karısının oteline yerleşene kadar annesinin otelinde zaman geçirmektedir. Ve pragmatik olarak kendine şu soruları sormaktadır, "Anneminkini kullanabiliyorsam niye araba alayım? Neden bir sürü kira ödeyeyim? Annemin evindeki odam nasıl olsa boş duracak. Neden annem memnuniyetle yapıyorken, çamaşır yıkayayım ya da ütüyapayım?"

Aşırı bir tüketim davranışıyla yetiştirilmiş oğullar annenin yerine geçmesini bekledikleri kadın tarafından beraber oturdukları evden kapı dışarı edildiklerinde bunun nedenini anlayamıyor. Buna karşın birçok kadın, partnerlerinin bu doğal beklenti tavırları karşısında bocalıyor. Bu kalıp birçok yetişkin erkek tarafından hiç bilinmiyor. Yalnızca tembellik ve uyuşukluk duyguları nedeniyle, bir yetişkin olarak bile kendilerini kadının ellerine bırakıyorlar. Şımartılma kanlarına işlemiş durumda ve bir prens olarak yetiştirilmiş olma tutumunu değiştirmek çok zordur.

Narsisizm

Bugünkü toplumda çiftler arasındaki ilişki hâlâ çoğunlukla fonksiyonel bir karaktere sahiptir, ama fonksiyonlar 50 yıl öncesinde doğal olanlara göre oldukça değişmiştir. Örneğin, bugün böyle bir ilişki kişisel gelişimin önünde bir engel olarak ortaya çıkamaz, aksine kişisel gelişime yardımcı olmalıdır. Partnerimiz, gelişimimizi desteklediği sürece tarafımızdan kabul görür. Bugün birçok ilişkide, çatışmalara dayanmak ve katlanmak, karşılıklı birbirini desteklemek ve taşımak, kendini karşıdakine göre ayarlamak gibi yanlar ortadan kalkmıştır. Bu performans toplumunda kendimizden ve karşıdakinden mükemmel bir işleyiş beklentisiyle büyüzoruz.

Çift terapisti Jürg Willi toplumun “narsis” değer yargıları yönünden geliştiğini belirtiyor. Güzel görünümü vurgulayan biçimiyle toplum insanları az ya da çok büyük narsisler haline getiriyor.

Her birimizin içinde küçük bir narsis gizlidir. Ama bazı insanlarda büyük bir narsis gizlidir. Bu nedenle sosyal kontaklar genellikle kendi değerini ve sonuçta da kendine olan güveni artıracak şekilde seçilir. Partner seçiminde de karşı tarafın “biraz gösterişli” olması büyük bir rol oynar. Yanında dolaştırılabilecek durumda olmalıdır. Partner mümkün olduğunca çok sayıda sosyal niteliğe sahip olmalıdır.

Özellikle de kadını kendine güven duygusu, çoğunlukla partnerin dışarıya karşı verdiği görüntüye sıkı sıkıya bağlıdır. Bizim toplumumuzda da kadınlara, önce erkeğin araması ve randevu talep edenin erkek olması gerektiği

öğretilmektedir. Birçok çevrede hâlâ bir kadının dışarıya çıkarken ona bir erkeğin eşlik etmesi çok önemlidir. Kadınlar yanlarında değerli bir erkekle yürümekle daha çok itibar göreceklarını öğreniyorlar. Bugün açık seçik dile getirilmese de erkeksiz kadınlara bundan dolayı acımayla bakılıyor. Ve pek az kadının bundan sıyrılabilecek kadar kendine güveni var. Bu düşünceler aile içinde yerleştiriliyor ve daha sonra reklamlar, medya ve toplum tarafından güçlendiriliyor. Böylece de birçok kadın ancak yanlarında bir erkek olduğunda değerlerinin kanıtlandığına inanıyor farkında olmadan. Kendileri de kendilerini ancak bundan sonra kabulleniyorlar. Eğer bir erkek onunla ilgileniyorsa kadın toplum tarafından tanınıyor ve değer veriliyor. Hatta kadınlar, erkeksiz görünmemek için sık sık aslında kendi düzeylerinin altında gördükleri ya da kendilerine iyi davranmadığını hissettikleri erkeklerle ilişkiye giriyorlar. Bazı kadınlar, bir erkek tarafından muhteşem bulunma duygusuna öylesine teslim olmuş durumdadırlar ki akıllarını ve içlerindeki sesi susturmak yoluna giderler. Bu, belirli bir erkeğin ilgisini ayakta tutabilmek için, kendilerine olan saygılarını bile riske atacak kadar ileri gidebilir.

Birçok kadın şunu bilir: Bir erkek onlara hayransa kendilerini muhteşem hissederler. Kendine olan güven sıçrar. Tanıdık çevrelerde kendisine hayran olan bir erkekten bahsetmek o kadar iyi gelir ki. Yalnız, ne kadar da korkunçtur ki, bir erkek ilgisini birden bire kaybedecek olursa kadın özel biri olma duygusu yitirir. Bu çok risklidir. Kendine olan güven tamamen bir erkeğin ilgisine bağımlı hale getirilmiştir.

Buna maruz kalan kadınlar, kendilerine hiç uymayan

ya da özgür olmayan erkeklerle ilişkiler kurmaya yatkındırlar. Sırf kadınları fethetmekle yetinen ve bu nedenle de ilişkileri kısa süre sonra biten bir erkeğin böyle bir kadına gözlerini diktiğinde neler olabileceğini bir düşünelim. Onun bu coşkulu yaklaşma denemelerine karşı göstereceği tepki, kendine güvenen, kendi kendisiyle barışık bir kadının tepkilerinden çok daha aşırı olacaktır. Erkek ona harika olduğunu söylüyor ve kadın ona inanıyor, çünkü erkeğin sözleri onda gerçekten de harika biri olduğu duygusu uyandırıyor. Ardından adam paniğe kapılıyor ve kaçıyor, kadınsa huzursuz ve mutsuz bir şekilde kala kalıyor. Birçok kadın bu tür deneyimleri bilir. Bu tür durumlarda narsis davranış nedenleri onun sağduyusu ve karar verme yetisi üzerinde başat bir konum kazanır. Narsis duyguların ağır bastığı kişiler, yani arkasında yatan kişiliği görmek yerine dış görünüşe âşık olanlar özellikle yaralanmalara açıktırlar.

İki temel narsis bağlantı problemi vardır. Birincisi kaygı: Acaba şu andaki ya da gelecekteki partner gerçekten de birinci kalite mi? Yoksa çok fazla taviz mi vermek zorunda kalacağım? Kaygının arkasına mükemmel bir partner düşü yatar. Herkes bir kerecik bile olsa kendine sormuştur: “Daha iyisini bulamaz mıyım?” En nihayetinde partner kendimizi nasıl gördüğümüzün ve başkaları tarafından nasıl görünmek istediğimizin bir yansımasıdır. Kısacası bizim değerimizi biçen partnerimizdir. Toplumdaki konumumuzu yükseltir. Kendimize olan güven duygumuzu parlatır. Şu düşünceyle kendilerini bir erkeğe bırakan kadınlar vardır: Eğer önüme daha iyi biri çıkacak olursa bunu terk ederim olur biter.

Bu bağlamda kendimize sormamız gereken ilk soru şu olacaktır: Fazla mı eleştirelim? Genellikle kadınlar bir dizi kötü deneyimden sonra aşırı eleştirel olurlar. Eski deneyimlerini kesinlikle bir daha yaşamak istemezler. Bu nedenle yeni partnerin tabi olduğu ölçü inanılmaz derecede yüksek tutulur.

İkinci narsis bağlantı problemi şu soru çevresinde döner: Ben bu partnere yeter miyim? Onun için yeterince zeki, güzel ve alımlı mıyım? Kısacası bir partnerin eleştirel bakışlarına dayanacak kadar kendime güveniyor muyum? Onun beklentilerine yeterli olabilir miyim? Bir narsis iki aşırı değer tahmini arasında gider gelir: Ben en büyüğüm/ben bir hiçim. Bu ikisinin ortası yoktur. Her iki eğilim de doyurucu bir ilişkiyi sabote eder. Her ikisinin de altında kendine güven eksikliği yatar. Partner seçiminde narsis kendi hayalindeki ideale uyan bir partner bulmaya çalışır. Ve bunun iyi yürümesi mümkün değildir.

Narsisizm her zaman mükemmellekle bağlantılıdır. Biri sürekli olarak mükemmele ulaşmaya çalışırken bir diğeri sürekli olarak kendi eksikliklerinin gün ışığına çıkabileceği korkusu altında ezilmektedir; bunlar aynı madalyonun iki yüzüdür. Her ikisi birlikte "Kişinin kendi varlığından çok görüntüsüne, yani dışarıya verdiği imaja yakınlaşmasıdır... Bu tür insanlar geçmişte bir dizi yanlış mesajlar ve sinyaller tarafından kendi gerçek değerlerinden ve duygularından o kadar uzaklaştırılmışlardır ki, ellerinde sadece yüzeysel olan kalmıştır." (Steven Carter ve Julia Sokol)

Narsisler uymak istedikleri dışsal görüntü tarafından belirlenirler. Çünkü duygularına güvenmezler ve kendi ihtiyaçlarının farkına varmazlar, bu nedenle de kendi de-

ğerleri konusunda kalıcı bir duygu geliştiremezler. Kendilerini zayıf ve güçlü yanlarıyla birlikte bir şahsiyet olarak kabullenemezler. "Kimse mükemmel değildir" sözü onlar için geçerli değildir. Bir narsisin karşısında asla bir şeyi doğru olarak yapamazsınız. Gece gündüz mükemmelliğe ulaşma baskısı altında yaşar. O sırada karşısındakinde yarattığı etki üzerine düşünmek hayatı zor hale getirmektedir. Sizin kendi imajınız da sürekli olarak toplumsal açıdan kontrolden geçirilir, hatta kaygıyla izlenir. Çünkü eğer onun çevresine dahil olmak istiyorsanız daha az çekici ya da mükemmel olma hakkınız yoktur.

Narsis yapılı bir insan idolleşmek ve tapınılmak ister. Kayıtsız şartsız. Ne müthiş bir avcı olduğunu kanıtlayacak avlar peşinde koşar. Hepimizin içinde az çok bu tür elementler bulunur. Toplumsal gerçeklik bu eğilimi daha da güçlendirir. Elbette hepimiz kendisiyle gurur duyabileceğimiz bir partner ararız. İçimizde sürekli olarak kısık bir narsis ses şunu sorar: Acaba o fazla mı kısa boylu, aptal, suskun, fakir, tembel, eğitim seviyesi düşük ya da yanlış bir mesleği olmasın sakın? Belki de bunlar geçmişten gelen seslerdir, sürekli bizi ve arkadaşlarımızı eleştiren anne babamızın içimize yerleştirdiği sesler. Güvensizlik duygusu bize gerçekten de kendimize uyan bir partneri kabullenmemeye götürebilir. Böylece de harika olabilecek bir ilişkiyi yanlış, yüzeysel ve gereksiz birtakım nedenler yüzünden mahvedebilirsiniz.

Narsis bir eş seçiminde, tam bir sembiyoz ilişki kurulmaya çalışılması çok tipiktir. Eşlerden biri diğerinin içinde yok olup gitmeli, kendi ihtiyaçları olmamalı ve sadece diğeri için yaşamalıdır. Bunu yapan eşte, idolleştirilen eş ta-

rafından aynı zamanda müthiş bir kendine güven artışı sağlanır. Böylesine müthiş bir şahsiyeti kendime bağladığım için kendimi mutlu hissedebilirim. Ama bu tür ilişkiler genellikle başarısızlıkla sonuçlanır, çünkü eşe fazla yüklenilir ve ona kendine ait bir özgürlük alanı bırakılmaz.

Erkekler Değişebilir mi?

Prensip olarak kesinlikle şunu söylemek gerekir: Hayır. İşte bu yüzden kadınlar bunu başarabilecekleri yönünde yanlış bir düşünceye kapılmasınlar. Ama, erkekler genetik olarak kadınlardan farklı da olsalar, tıpkı kadınlar gibi onlar da duygularıyla bir yetişkin olarak ölçülü bir şekilde baş etmeyi ve onları ifade etmeyi öğrenebilirler ve öğrendikleri davranış kalıpları belirli bir noktaya kadar yönlendirilebilir.

Erkekler terapi yapıyorlar, erkekler erkek grupları oluşturuyorlar ya da bu tür gruplara katılıyorlar ve burarlarda kendileri ve duyguları hakkında çok şey öğreniyorlar. Yıllardır kadın hareketiyle karşı karşıya kalmaları nedeniyle erkekler de değişti. Özgürleşme hareketi onlarda hiçbir iz bırakmadan geçip gitmedi. “Duygular Yalan Söylemez” adlı kitabımda bir erkek grubunun yönetici olan Max Peschek ile bir röportaj yapmıştım; burada bu röportajdan bazı bölümleri aktarmak istiyorum:

Erkeklerin duygularıyla gönüllü olarak yüzleşmeleri enderdir. Saldırganlıkla baş edebilirler, ama gerisi tabudur.

Dört temel duygu vardır: Korku, üzüntü, öfke ve sevinç. Bu duygular bakımından erkekler ve kadınlar farklı biçimde sosyalleşmişlerdir. Erkekler daha çok, korku ve üzüntüyü hissetmemeyi öğreniyorlar, buna karşın kızgınlığa izin vardır. Ben bir duygunun bastırılmasının bütün diğer duyguların yaşanmasını engellediğini düşünüyorum. Bir yandan üzüntü, korku ve öfke bastırılıp diğer yandan sevinçli olmak imkânsızdır. Eğer sevinç duymak istiyorsak diğer duygularımızın da ayırdına varmalıyız. Erkeklerin çoğu sert zırhlara bürünmüştür, çocukluktan kalma yara izlerini hâlâ taşımaktadırlar. Bunlarla ilintili olan duyguları hissetmeyi istemiyorlar. Bu nedenle erkekler erkek hareketine katılma konusunda oldukça çekingen ve şüpheli davranıyorlar. Çünkü orada da söz konusu olan çocukluk-taki yaralanmalardır. Ve bunlar da genellikle hissedilmek istenmez, erkek o sırada derin bir kriz içinde de-ğilse.

Neden erkekler duygularıyla yüzleşsinler ki?

Kendi duygularıyla yüzleşmek, onları hissetmek kendi canlılığını yaşamak açısından erkekler ve kadınlar için çok önemlidir. Özellikle herhangi bir yere takılarak bloke olmamak için. Eğer erkekler ve kadınlar hakiki duygularını hissederlerse oldukça doğrudan bir iletişim kurabilirler. Eğer duygularımızı bastırırsak ve sadece susmakla, homurdanmakla ya da dırdır etmekle yetinirsek karşımızdakine ulaşamayız.

Erkekler duygularına yaklaşmayı nasıl öğrenebilirler?

Bunun için kapalı bir mekân gerekli. Kapalı mekân algılarının keskinleşmesi için önemlidir. Hangi durumlarda duygularını göstermeye cesaret edebildiğini öğrenmek için kendi kendine: “Ne hissediyorum ben?” diye sormak önemlidir. Ardında da duygularla girilen bu ilişkiyi gündelik yaşamda da uygulamak önemlidir. Her erkek, içinde daima yüksek düzeyde üzüntü ve korku ama aynı zamanda da öfke barındırır.

Sizin seminerlerinizin hedefi nedir?

Seminerlerimin konusu dört temel duyguyla temas kurmaktır. Daha sonraki mesele duyguya erişkin bir ifade kazandırmaktır. Onu uygun bir şekilde, uygun sözcüklerle dile getirmek önemlidir. Yani öfkelenip tepinerek değil, her zaman yetişkin ‘ben’i devreye sokarak. Çocukluktan kaynaklanan duygulara da uygun dilsel bir ifade biçimi kazandırmak. Bunu herkes öğrenebilir, eğer gayret gösterilecek olursa bu çok çabuk gerçekleşir. Ancak birçoğu bu konuda desteğe gereksinim duyar.

Desteğin içeriği nedir?

Hepimizin kör noktaları ve zayıflıkları vardır. Bu yüzden dikkatimizi bunların üzerine çekecek insanlara ihtiyacımız var. Kör noktaları keşfetmek ve yaşamak oldukça rahatlatıcıdır. Yapmaya çalıştığımız şey yetişkin

'ben'i güçlendirmek ve duyguyu dile dökmektir. Erkeklerin çoğu bunu öğrenmiyor. Örneğin kırgınlıklarını ya kendilerine yöneltiyorlar, ya hasta ve depresif oluyorlar ya da kontrolsüz bir şekilde patlayarak, şiddete yöneliyorlar.

Erkekler korkularıyla ne yapıyorlar?

Korkularını hissetmek erkekler için çok önemlidir. Erkekler özellikle kadınlarla olan ilişkilerinde sürekli olarak korku hissediyorlar. İnsanın çocukken maruz kaldığı ve genellikle eşine aktardığı güçlü anne imajı buna yol açabilir. Korkuyu kendine itiraf etmek ve hissetmek, daha sonra gerçeğe uyup uymadığını kontrol edebilmek açısından önemlidir.

Peki üzüntü?

Üzüntü, geçmiş olandan kurtulabilmek için önemlidir. Geçmiş olanla vedalaşmalıyız, tekrar tekrar. Bunu yapabilmek zorundayız. Bu yüzden üzülmesini de bilmek zorundayız.

Bir erkek bir kadın için "en iyi kız arkadaş"ın yerini alabilir mi?

Sanmıyorum. Erkekler ve kadınlar belirli alanlarda temelden farklıdır. Bazı alanlar vardır ki oralarda erkekler kendilerini tam olarak kadınların yerine koyamazlar, aynı şey kadınlar için de geçerlidir. Ve sürekli ola-

rak sorun yaratan şeyler vardır. Kendini başkasının yerine koyma ve anlama yetisinde de farklılıklar ve sınırlanmalar vardır. Kadınlar bunu kabullenmek zorundalar, başka çaresi yok.

Modern toplumda erkek olmak ne anlama geliyor?

Bu toplumda erkek olmak artık açık bir şekilde tanımlanamıyor. Nasıl bir erkek olunacağı konusunda önceden belirlenmiş roller yok. Benim için bunun anlamı, erkekleri erkek olma konusunu kendi kendilerine araştırmaları ve nasıl bir kişiliğe sahip olduklarını, nasıl bir insan olduklarını ve kadınlardan nerelerde farklılıklar gösterdiklerini bulup çıkarma konusunda desteklemektir. Bir toplumda bilindiği gibi herkes kendi bireysel 'ben'ini geliştirme olanağına sahiptir. Artık önceden belirlenmiş roller çerçevesinde büyümüyor insan. Artık bu kültürde mümkün değil ve böylesi daha iyi.

Erkeklerin hiç de kiskanılacak bir durumları yok.

Bugün erkeklerin toplumun bir parçası olmayı nasıl becerebilecekleri konusu pek iç açıcı değil. Sanırım erkekler donuk roller yüzünden kadınlara oranla daha çok acı çekiyorlar. Geçimi, beslenmeyi sağlayan, koruyan, çalışan erkek. O güçlü, neşeli ve enerjik, havalı olmak zorunda, gülümsemek ve çekici olmak zorunda.

Günümüzde kadınlar da erkekler kadar kilit pozisyonlarda bulunuyorlar.

Evet, bu benim özgürleşmeden anladığım şey; içinde olanı yaşayabilme hakkı. Kendisinden beklenen rollerle boyun eğmek zorunda kalmamak. Liderlik vasfı olan kadınlar var. Ama kendisini başkalarının eline bırakan, erkeksi yanlarını güçlendiren ama diğer yandan kadınsı yanlarını ihmal edenler de var.

Erkek hareketini, kadın hareketinden ayıran şey nedir?

Erkek hareketinin kadın hareketinden ayrıldığı nokta, bir şeye karşı olmak ya da bir şeyi ele geçirmek amacı taşıması, aksine kendi içine dönük bir bakışı elde etmeye çalışmasıdır. Yetişkin bir erkek olmak ne demektir? Maalesef yetişkin olma konusunda erkekler konuşmaya pek yanaşmıyorlar. Erkek terapi gruplarında bile, kendinden bahsetmek ya da içini açmak konusunda cesaretli davranan erkeklerin sayısı fazla değil. Genellikle erkekler ancak bir kriz anında kendini ifade etmeye yönelirler. Ama bazı erkekler de vardır ki, onlar normalde açıktırlar ve bu tavırlarını sürdürürler.

Kadın Hayalleri

Bir şey açıktır: Bir ilişki arzusu uzlaşma gerektirir. Kadınların çoğu muhtemelen bir süre ruhunun masal prensini bulabileceklerini hayal ederler. Ama gerçekçi olan herkes hayatta hiçbir şeyin mükemmel olmadığını bilir. Işığın olduğu yerde gölge vardır, aydınlığın olduğu yerdeyse karanlık. Hayatın bütün alanlarında her iki kutup da vardır ve hayal sadece kutuplaşma ile mümkündür. Bu da bir ilişki-
de her iki tarafın uzlaşmacı olması gerektiği anlamına gelir. İnsan kendine uyan birini bulabilir. Ama her erkeğin daha az hoşumuza gidecek yanları olacaktır. Önemli olan kadının bunları nasıl düzenleyeceğine karar vermesidir. En nihayetinde bunu eş de yapmak zorundadır. Bizdeki her şeyin yüzde yüz onun ideali olması ihtimali pek yoktur.

Kadınların Beklentileri

Daha iki kuşak önce erkeğin işten eve gelip kendisi için hazırlanan terlikleri giymesi, koltuğun üzerine oturup gazeteye gömülmesi ve elinde soğuk bir birayla akşam yemeğinin masaya getirilmesini beklemesi çok olağandı. İş bölümü iyi işlediği sürece -kadının yeri evidir, ekmeği erkek kazanır- hiçbir kadının aklına kocasının akşamları koltukta oturan bir patates çuvalı haline gelmesine isyan etmek gelmezdi.

Kadın hareketiyle birlikte bu durum değişti. Eşit haklar fikri yaygınlaştıkça erkeklerden beklenenler de arttı. Bugün kadınlar erkeksiz de yaşayabilir durumdalar ve birçoğu da bunu yapıyor. Erkek, besleyicilik rolünü çoktan kaybetmiş durumda. Kadınlar kendi paralarını kazanıyorlar, kendi kariyerlerini yapıyorlar, kendilerine mesleki bir psikososyal ağ oluşturuyorlar, arkadaşlıklar kuruyorlar ve kendilerine ait bir kültür meydana getiriyorlar. Bugün iki milyon kadın çocuğunu tek başına büyütüyor. Bazı kadınlar cinsel ihtiyaçlarını kendi aralarında tatmin ediyorlar, çünkü erkeklere duydukları arzu, erkeklerden kaynaklanan hayal kırıklığına dönüşmüş durumda. Toplumsal ko-

şullar da değışti. Yeni bir çağda yaşıyoruz. İleri teknoloji çağında. Teknoloji kas gücünün yerini aldı. İş dünyası temelden değışti ve değışmeye de devam edecek. Kalifiye olmamıza rağmen bir zamanlar öğrendiğimiz mesleğimizi hayatımızın sonuna kadar sürdüremeyebiliyoruz artık. Esnek ve hareketli olmak zorundayız. Her şey mümkün, hiçbir şey kesin değil. Buna bağlı olarak ilişkiler dünyası da değışti. İlişkiler çok ender olarak hayat boyu sürüyor. Sıkı kurallar yok artık. İnsanlar yaşamlarını bireysel olarak ve tek başlarına kurmak zorundalar. Hayatın bütün alanlarında yeni modeller, mitoslar, erkek kahramanlar ve kadın kahramanlar arıyoruz.

Toplum narsis, yani kendine odaklanmış, kendi çevresinde dönen değer düşünceleri yönünde bir gelişim gösteriyor. Çift ilişkisi de kendini gerçekleştirmeye hizmet ediyor, biraz abartırsak bu ilişkilerin fonksiyonel bir karaktere büründükleri ve kişinin kendi gelişimini desteklediği ya da en azından engellemediği sürece bağlayıcı olarak algılandıkları söylenebilir. Kendini bir başka insana göre ayarlamak, çatışmaları sürdürmek, karşılıklı birbirini taşımak ve onu sorunlarıyla birlikte kabul etmek bu arada gözden kaçırılıyor.

Açmaz: Esas itibariyle bütün kadınlar, sevildikleri ve kendilerini güvende hissedebilecekleri ve aynı zamanda da özgür ve bağımsız kalabilecekleri bir ilişkinin özlemini çekerler. Ama akıllı, özgür ve olgun kadınlar için yüksek beklentilerine uygun bir erkek bulmak neredeyse imkânsızdır.

Bu esnada kadınlar karşı tarafa oldukça karmaşık mesajlar gönderiyorlar. Bütün özgürleşme hareketlerine

karşın eski gelenekler onların da derinliklerinde hâlâ gizlidir. Gerçi kadınlar erkekten aşağı kalmak istemiyorlar, ama partner bir şekilde koruyucu, eylemci ve yaslanılacak sağlam omuzlara sahip biri olsun istiyorlar. Kadınların yerine getirilmesi oldukça güç birçok beklentileri vardır. Kendimi güçlü bir masal prensinin kollarına bırakabilmeliyim, ona ne yapması gerektiğini söylememe gerek olmamalı.

Özellikle de kendine güvenen mücadeleci kadınlar hayran olabilecekleri güçlü bir erkek arzu ettiklerinde bir çatışmanın içine düşüyorlar. Bu noktada çatışma kaçınılmazdır. Çünkü kadın, bir erkeğin üstünlüğünü hissettiğinde hemen itişip kakışmaya, isyan bayrağı açmaya başlıyor ve onu küçültmeye çalışıyor, erkek kendini savunmaya başlayınca da onu kibirli olmakla suçluyor. Eğer kendini korumazsa da kadının saygısını kaybediyor, çünkü o güçlü bir erkek istiyor. Zor bir durum. Aynı anda hem maço olan, güçlü üstün yanlarını gösteren, hem de doğru zamanda zayıf ve yumuşak olan erkek henüz doğmadı.

Beklentiler o halde çok yüksek. Günümüzde bir ilişki pek nadir olarak yaşamı kolaylaştırmaktan ve onu zenginleştirmekten başka bir amaca hizmet edebiliyor. Gündelik sorunlar tek başına yeterince zorken, buna bir de erkeğin getireceği sorunları eklemeyi kimse istemiyor. Çok az kadın elde ettiklerini bir erkekle beraberlik için feda etmeye hazırdır. Hiç kimse kabuğuna çekilmek istemez. Bir erkekle olan ilişki, o güne kadar sahip olduklarını genişletmeli, yaşam kalitesini yükseltmelidir. Kadın, kendini ne kadar çok gerçekleştirmişse erkeklerle ilişkisi de o kadar tehlike altında demektir, çünkü onun beklentilerini karşılayabile-

cek erkek sayısı o oranda azalmıştır.

Cinslerin üzerine aldıkları roller konusunda bir karmaşanın yaşandığı gerçek. Bizim toplumumuz bir yandan maço-idolü, diğer yandan da yüksek feminist talepler tarafından belirlenmiş durumda. Kadınların artan kendine güvenlerinin erkek ve kadın arasındaki ilişkideki problemleri azaltmadığı giderek daha belirgin hale geliyor. Tersine, kadın erkeğe daha az uyum gösterdikçe problemler de o oranda büyüyor. Sonuç olarak kadın ve erkek bir arada yaşayamıyor, ama ayrı da yapamıyor. Uzun süre az gelişmiş ve yardıma ihtiyacı olan, büyümesi ve çok şey öğrenmesi gereken erkek imajı ayakta tutuldu. Bugün kadınların ayaklarını yere basmaları ve taleplerini gerçek duruma dayandırmaları gerektiği görüşünü olgunlaştırıyor. İlişkiler gökte değil yeryüzünde kurulur ve sağlıklı bir gerçekçilik anlayışı birçok şeyi kolaylaştırır.

Eskiden "Ülkenin yeni erkeklere ihtiyacı var," denirdi ama bugün rahatlıkla "Erkekler de değişti," denebilir. Henüz birer masal prensine dönüşmeyi başaramadılar. Ama giderek daha fazla sayıda kadın kendi beklentilerinin aşırı olduğunun da farkına varıyor; arzu ettikleri -akıllı, cömert, anlayışlı, güçlü, dürüst, hoşgörülü, varlıklı ve harika görünümlü- erkeklerin gerçekte var olmadıklarını, karşı cinsin temelden farklı olduğunu ve öyle kalacağını. Hiçbir erkek tek bir kişilik içinde hem masal prensi, hem süperman hem de trilyoner olamaz.

Peki bir ilişkideki yaşam neden normal yaşamdan farklı olsun? Yaşamın da zirveleri ve çukurları var, inişli çıkışlı. Yaşam bazen tatmin edicidir, bazen bizi ağlatır, bazen zordur, bazen kolaydır ve bir sürü halledilmesi gere-

ken iş vardır. Kim bir ilişkinin hep aynı biçimde sürmesi gerektiğini düşünüyorsa naiftir. Her insanın birçok zayıflıkları, olumlu ve olumsuz yanları vardır.

Gerçek maalesef ki hâlâ şudur: Yüksek beklentiler zorlukları da beraberinde getirir. Örneğin işyerindeki artan talepler nedeniyle oluşan stres, sosyal çevrede değişen değerler, finansal kaygılar ya da ekonomik kriz nedeniyle işini kaybetmek gibi problemler bir çiftin kaldıramayacağı boyutlara ulaşır. Bugün insanlar kayıtsız şartsız birbirlerine destek olmuyorlar, iyi ve kötü günleri beraber yaşamıyorlar. Genellikle tam tersi gerçekleşiyor. Mutlu olmak ya da tatmin olmak için ihtiyacı olan şeyin ne olduğu konusunda önce insanın kendisi net olmalıdır. Ancak ondan sonra partneriyle arasında bir uzlaşma sağlayabilir.

Baskı Altındaki Erkekler

Kadının aşkı, uzun vadede istikrarı ve duygusal güveni amaçlar. Buna karşın erkeğe hakim olan özgürlük dürtüsü ve ele geçirme arzusudur. Gelişim tarihi açısından bakıldığında, erkek, tohumlarını mümkün olduğunca geniş bir alana yaymak ve mümkün olduğunca fazla sayıda üremek zorundaydı; kadınsa, yavruya bakmak ve onu büyütme. Bu da, erkekten saldırgan, gözü pek bir tutum talep edildiği anlamına gelir. Kadınsa sadece beklemek ve seçmekle yetinebilirdi. Erkek aktif, kadınsa kabul ediciydi.

Kadınların arzularını ve ihtiyaçlarını dile getirdiği, ısrar ettiği ve bunları karşıladığı bir çağda, erkek bir hamle yapmak zorunda kaldı. Evrim süresince kazandığı özellik-

leri artık kimse istemiyor. Tipik erkek davranışları geçerliliğini yitirdi. Ama ekonomik alanda saldırganlık gibi belirli bazı yönleri, gelişimin motoru olarak en azından karşı cins tarafından hâlâ çok talep görüyor.

Üstelik kadın ve erkek, ilişkilerini birbirlerinden farklı algılıyorlar. Eğer erkek seviyorsa, aynı zamanda yakınlığa, yakınlaşmaya karşı bir bilinçsiz korku geliştirmeye başlıyor. Eğer kadın seviyorsa, bir ihmale uğrama ve yokluk korkusuna kapılıyor. Her iki cins de bir aşkın farklı tehditleri altında hissediyorlar kendilerini. Erkek, kadının beklentilerinin kendisini baskı altına alacağı korkusunun, kadınsa erkeğin bu ilişkiye tam olarak ve bütün sonuçlarıyla bağlı kalmayacağı ve kendisinden uzaklaşacağı duygusunun tehdidi altında hissediyor kendini.

Kadınlar duygularını ifade etmeksizin, birbirine karşı duygusal davranmaksızın sürdürülecek bir hayat düşünmezler. Buna karşın erkekler nesnel mesleki iletişimle hashır neşirdirler, onlar meselenin özüne, -ki bu onlar için nesnel olandır- pratik olana konsantre olmanın yeterli olacağını düşünürler.

Kadının istekleri erkek için çok fazla, erkeğin verdikleri kadın için çok azdır. Ve her iki tarafta kendisinin haklı olduğuna inanır. Ortak bir paydada buluşamadıkları için de sürekli tartışma çıkar.

Bugün çift terapistlerinin çoğu, kadının mütemadiyen erkeği değiştirmeye çalışmasının ilişkiye sadece zarar verdiği konusunda hemfikirler. Ayrıca psikologlar sürekli kocasını eleştirip duran kadınların genellikle kendi kusurlarını gizlemeye çalıştıklarını biliyorlar. Kendi problemleri üzerine düşünmektense kocalarının üzerine gitmek bir-

çok kadının kolayına geliyor. Bazı kadınlar eşlerine karşı tam bir düşmanlık besliyorlar. Psikanalist Profesör Adolf Ernst Meyer bu konuda şöyle diyor: "Kadınlar, erkeklerin sadece onları mutlu etmek için yeryüzünde bulunduklarına inandıkları sürece, erkeklere dostça bile yaklaşamazlar. Bu tavrın altında yatan, büyük oranda kendine düşmanlık ve başkasına bağımlı olma yatar. Bazı kadınlar erkeklerden gerçekten de nefret ederler."

Burada temel bir gerilim söz konusudur. Erkekleri ters yüz edemeyiz. Sadece onları daha iyi anlamayı öğrenebiliriz. Yine de birçok erkek ilişkilerde ortaya çıkan yeni taleplere cevap vermeye ve bilinçli olarak duygularıyla yüzleşmeye hazırdır. Meyer şöyle devam ediyor: "... eğer erkekler duygu tutsaklıklarını fark ederlerse ve bunları halletmeyi denerlerse bu yine de birçok problemin çözümü anlamına gelir. Onların erkek olarak kalmaları sağlandığı sürece! Ben erkeklerin duyguları konusunda önemli değişimlerin meydana geldiğini düşünüyorum: Bugün hiç kimse bir erkeğin bilinen duyguları çevresinde dönüp durmasını anormal karşılamaz. Bunu elbette ki kadınlara borçluyuz. Tek bir kadınla yetinememelerinden ve onunla mutlu olamamalarından, aksine hayatın birçok alanında mutluluk aramalarından dolayı kadınlar erkeklere yüz çevirebilirlerdi. Çünkü şu çok açıktır: Erkekler kadınları seviyor. Sadece onlardan daha farklı, daha az beklentili, daha az kapsamlı olarak."

Çifte Standart

Sürekli erkeklere bakmak ve onların eksiklikleri ve yetersizliklerinden şikâyet etmek yerine, kişinin kendine de eleştirel yaklaşması oldukça işe yarayabilir.

Günümüzde, kadın olmayı daha kaliteli cins olmakla eşdeğer görme yönünde eğilimler var. Daha gelişmiş, birçok konuda erkeklerden üstün olan cins olarak görme. Bu da bazı kadınların bir eşten beklenenleri hatta istenenleri kendilerinin de yerine getirmeye hazır olamamalarına yol açıyor. Çıtayı öyle yüksek tutuyorlar ki erkeklerin bu beklentileri karşılaması mümkün değil. Kadınlar yıllarca başarısız bir şekilde uygun eşi ararlar, ama bir eş bulduklarında da çorbada bir kıl bulmakta gecikmezler. Bu arada, "erkekleri unut gitsin," "çok basit, hiçbir erkek yeterince iyi değildir" ya da "erkeklerle kadınlar ayrı gezegenlerden geliyor," gibi genellemelerle karşılaşılır.

Birçok kadın günümüzde duygularını hissetme, onların mesajlarını doğru anlama terapileri yapıyorlar. O ana kadarki yaşamlarını gözden geçiriyorlar ve kendilerini açımamayı öğreniyorlar. Giderek daha fazla sayıda kadın önemli mesleki kariyerler yapıyorlar. Kendilerinden emin bir şekilde, "Kendime, olgunlaşmama ve kişiliğimin gelişmesine çok yatırım yaptım, sağımı solumu törpüledim, sivrilttim ve kendi üzerimde çok çalıştım. Artık en azında benimle eşdeğer bir erkeği hak ediyorum. Eldeki serçe artık bana yetmiyor," diyebiliyorlar.

Prensip olarak, yeni kazanılan bu kendine güven, eğer kadının erkeğin kollarına atılıp, kendini onun rüzgârına bırakmasını engel oluyorsa iyi bir şeydir. Hele bir de bu ken-

dine güven, ilişkiye gerçekçi bir şekilde yaklaşmaya yol açıyorsa daha da iyi. Gel gelelim çoğunlukla bu gerçekçi görünen yaklaşımın arkasında erkeklere bir üstünlük duygusuyla yaklaşma tavrı gizlidir. Kadınların kendiliklerinden kapıldıkları, erkeklere karşı duydukları bir üstünlük kastediliyor burada. Artık hiç kimsenin biçimlendiremeyeceği ve eleştiremeyeceği bir varlık olarak kendileri hakkındaki imajları sabitlenmiştir. Bu durum aslında onları, erkeklerin gözünde, gelişmesi ve daha çok şey öğrenmesi gereken basit varlıklar haline getirir.

Terapilerini sonuçlandırmış ve kadınlık bilincine erişmiş kadınlar kolayca erkekleri küçük gören bir iklim oluşturuyorlar. Yeni "kadın edebiyatı" da yardımlarını esirgemiyor, erkekler sümsük ve sünepe olarak, acilen bir eğitim paketine ihtiyacı olan yontulmamış birer kütük olarak görülüyorlar. Az gelişmiş, değersiz bir erkek imajı oluştu, karşısındaysa yüksek uygarlık seviyesinde bir kadın durmakta. Spiegel'in editörü Matthias Matussek'in acılı bir ifadeyle yazdığı gibi: "Kadınlar güçlü ve zeki, erkeklerse kafalarında beyin yerine bezelye taşıyan içgüdü uygulayıcılarıdır. Kadınlar küme yükselirken erkekler küme düşüyor... Kadın, sırf kadın olduğu için bile değerlidir."

Modern kadının bir parçası kayıtsız şartsız bir itaat talep eder. Hiçbir erkek, eğer tamamıyla kafayı yememişse, buna uzun süre katlanmaz. Yine Matussek'e kulak verelim: "Kadın nasıl eskiden hor görülen ve sadece birlikte olduğu erkeğin başarıları üzerinden tanımlandıysa bu gün aynı şekilde feminist kadın da kendini erkeğe karşı kendi başarıları ile tanımlıyor." Ama günümüz kadınının erkeğin daimi mutluluk beklentisini giderek daha az karşılayacağı

açıktır. Eğer erkek sürekli etken kişiye kadın da her seferinde kurbandır. "30 yıllık sistematik bir kadın tercihi, bir kadın ideali modeli oluşturdu, bu da hoşla gitmeyen her gerçeği, her hayal kırıklığını, her ilişki bozukluğunu rahat-sız edici bir tehdit, insanın yalnızca ilişkiden kaçılarak korunabileceği bir tehlike olarak algılamak anlamına geliyor."

Kadın hareketi tarafından derin bir tedirginliğe itilmiş olan ve suçlayacak birilerini arayan bir erkeğin görüşleri bu kadar. Ama bu acılıkla biraz da gerçeklik payı vardır. Eğer kadınlar eş bulamıyorsa bu bir parça da aşırı beklentileri yüzündendir. Ama elbette erkeklerin güçlü kadınlara duydukları korku da etkindir. Günümüzde birçok kadının erkeği sadece bir tedarikçi olarak gereksinmesi yüzünden erkek başka bir rolü üzerine almalıdır: Erkek mutluluğu tedarik etmelidir.

Kadınların çok sık kullandıkları bir alıntı büyük bir gerçekliği içeriyor: "Bir erkek bir kadını mutlu etmelidir, aksi taktirde kadının erkeğe ihtiyacı yoktur." Bunun tam tersinin de geçerli olduğunu kadınlar unutmamalıdır. Bir başka deyişle bugün kadınlar bütün ipleri ellerinde tutuyorlar. Para kazanmaktan, çocuk yetiştirmekten araba lastiği değiştirmeye kadar her şeyi yapabiliyorlar. Eksik olan tek şey onları mutlu edecek biri.

Keşke her şey bu kadar kolay olsaydı. Bu beklenti tavrı dünyadaki hiçbir terapinin bizi mükemmel varlıklar haline getiremeyeceğini gözden geçiriyor. Ben tamamım, şimdi sıra diğerlerinin kendini değiştirmesinde türünden bir tutum takınırsa insan kendini izole etmiş olur ve bu tür bir aşırı kendine güven bir ilişkiyi desteklemekten çok bloke eder. Böyle bir davranış tartışmayı engeller ve tartış-

ma olmadan hiçbir ilişki yürümez. Her iyi ilişkide sürekli ve her seferinde adeta tartışmakla yükümlüyüz. Erkeği küçümseyen her davranışla kadın iyi bir temel oluşturma olanağını yok etmiş olur. Sonuç, diyor küskün Matussek: "... kendisine verilecek olan böyle bir rolü hesaplamak zorunda olan bir erkek belki tek gecelik ilişkilere girecektir, ama artık derin bir ilişki serüvenine girmeyecektir."

Bugün kadınların kendi üzerlerinde çalışıyor olmaları, sorunların temeline inmeleri ve eleştirel olmaları iyi bir şey. Kadınların bunu yapması, ihtiyaç duyduklarında erkeklerin onlara yardımcı olmayacakları anlamına da gelmez. Ama aynı zamanda, günümüzde sık sık karşılaşılan erkeklerin eleştirilmeye karşı tepkili olmalarını haklı çıkarmaz. Her iki taraf için de mesele karşılıklı yardımlaşmayı arttırmanın, bizim için önemli olan erkeklere, insanlara yaklaşmanın daha iyi bir yolunu bulmaktır.

Bazen, yeni bir erkek diye yüksek sesle bağırان kadınlar da çevresindeki erkeklerin karşılaştığı benzer zorluklarla karşılaşırılar. Kadınlar kendi hatalarını, zayıflıklarını, eksikliklerini, belki de kendilerinde olsa kabullenemeyecekleri şeyleri eşlerine yansıtırlar. Böylece kendi hatalarının temeline inmekten kaçınmış olurlar, bunun yerine muhtemel bir eşin hataları ve zayıflıklarıyla uğraşırlar. Bir ilişkinin daha başlangıcında, kadının sezgileri karşısındaki potansiyel eşin, eksiklikleri konusunda birtakım sinyaller verir, ama kadın bu sırada kendi eksiklikleri konusunda hiç düşünmemiş ve hatta kendi kusurlarını bilinçli ya da bilinçsiz olarak hasır altı etmiştir. Yeni kişinin en ufak bir yetersizliğini bile haber veren çok gelişmiş antenler geliştirmişlerdir. Hemen eşlerini eğitmeye başlarlar ve kendi

yeteneksizlikleri yüzlerine vurulduğunda çok kızarlar. Bir başka deyişle: Eş, aslında kişinin kendi kendine gidermesi gereken ihtiyaçların karşılanmasından sorumlu ilan edilir. Erkek kendi sorunlarını çözmelidir. Bu tutumun da erkeklerden aşırı bir beklentinin oluşmasına yol açması şaşırtıcı olmamalıdır. Burada mesele aşağılık komplekslerinin aşılması, tıpkı kendi kişiliği hakkındaki abartılı düşünceler gibi, ama aynı zamanda da boşlukların doldurulması ve can sıkıntısının giderilmesi olduğu için davranış biçimi bakımından kişinin kendini eleştiriye tabi tutması da önemlidir.

Bu tür yansıtımların arkasında, bilinçdışı bir ilişkiden kaçınma stratejisine yönelten eski bir çocukluk yaşantısı yatıyor olabilir. Bu yaşantı için şu soruyu sormak her zaman yararlıdır: Bu davranışı kendi çocukluğunuzdan tanıyor musunuz? Bir aile ferdi, bir öğretmen, bir eğitimci size aynı şekilde davranmış olabilir mi? Olduğunuz gibi kabullenilmiş miydiniz, yoksa mükemmel olmaya mı zorlanmıştınız? Bu beklentileri şimdi siz, sürekli onda hatalar aramakla eşinize yansıtıyor olabilirsiniz. Tıpkı size yaptıkları gibi siz de diğerlerine, tercihen de erkeklere aynı şekilde davranıyorsunuz. Mükemmel olmak zorunda olduğunuz için hataların ve zayıflıkların her insanda olduğunu unutmuş olabilirsiniz. Sizin, belki pozitif taraflarınızın yanında cimri, kılı kırk yaran, iktidar tutkunu, kontrollü ya da aşırı titiz olmanız tabloya uyuyor olamaz. O halde neden eşinizi bunlarla suçluyorsunuz? Onu tedavi etmek, cezalandırmak ve kendinden uzaklaştırmak için mi? Ayrıca unutulmamalıdır ki, kişinin kendi hatalarını gözden kaçırmaması, ama karşısındakiler konusunda çok ateşli bir tepki

göstermesi çok sık karşılaşılan bir fenomendir.

Kadınların erkeklere kibirli tepkiler vermelerinin nedenleri konusundaki bir başka ihtimal, yakınlaşmaktan duyulan korku olabilir. Bunun tedavisinde mutlaka psikoterapiden yardım alınmalıdır. Bunun altında bir travmanın yatıyor olması hiç de seyrek karşılaşılan bir durum değildir, örneğin sevilen bir kişi tarafından terk edilmek, geri çevrilmek, sıkıştırılmış olmak ya da fark edilmemiş olmak. Üzüntü ve yeni arayış evrelerinin gerçekleşemediği hazmedilmemiş bir ayrılma olayı da bir yakınlaşma korkusunun oluşmasına yol açabilir. Burada bilinçdışı bir süreç söz konusu olduğu için kişinin kendisi tarafından önemsenmez. Çünkü her şey görünüşte çok normaldir. Kadınlar bir eşleri olmasına özlem duyarlar ve erkeklerle tanışmak konusunda zorluk çekmezler. Bir ilişkide derinleşirler, kişiler birbirlerini giderek daha sık görmeye başlarlar. Ancak şimdi bu türden eski korkular aniden ortaya çıkabilir. Kişi çok sıkıştığını hisseder. Kaçınma, önleme stratejileri ortaya çıkabilir, ki kısa bir süre sonra birlikte bir şeyler yapmak için zaman bulunamaz olur.

Bir başka ilişkiden kaçınma stratejisi de, bir ilişkisi olan erkeklerin yaklaşmasına izin vermektir. Bu tür kadınlar örneğin evli erkeklerin üzerine atlarlar. "Tutulmuş" olan erkeklerin üzerine. Tabii ki onu elde edememekten dolayı müthiş acı duyarlar, ama bu diğer yandan bilinç altındaki, birine sıkı sıkıya bağlanmama ihtiyacını karşılar. Başı bağılı erkekler en az tehlikeliler olarak görülür.

Bu kaçınmanın arkasında yatan neden bir insanı çok fazla sevmiş olmaktan ve yine yaralanmaktan, sıkıştırılmaktan, hatta terk edilmekten duyulan korku olabilir. Bir-

çok kadın içgüdüsel olarak, aşırı eleştirel bir tutum takınarak ya da sürekli mızızlanarak erkekleri kendinden uzak tutar. Vermeye hazır olduğundan fazlasını ister. Kafalarında belki çoktan bir geri çekilme gerçekleştirmişlerdir. Dışarıya karşı giderek daha adaletsiz olurlar. Çok uygunsuz olmasına rağmen giderek daha fazlasını isterler. Bu da kısa sürede partnerin ürkmesi, kadının yine tek başına kalması ve olayları bu duruma getiren mekanizmadan hiçbir şey anlamamasıyla sonuçlanır. Bunun bir başka önkoşulu da aşırı yakınlıktır. Bu da aynı şekilde korkuya yol açabilir. Olay giderek özelleşmeye başladığında birden çifte standartlar uygulanmaya başlanır.

Bu analizlerde ahlak vaazı verilmiyor. Kimseyi suçlamak da değil amacımız. Sadece kadınları düşünmeye çağdırmak ve onları kendilerine de bakmaya yönlendirmek istiyoruz. Çifte standart uygulamak, hangi nedenle olursa olsun, iyi ilişkiler kurmayı önler. Kafamızda dolaşıp duran bahaneler, örneğin "İyi bir erkek zaten yok," demek durumu değiştirmez. Kadınlar erkekleri toptan aşağılıyorlar ve bunun hiç kimseye faydası olmuyor.

Sadece kadınlar değil erkekler de kendilerini geliştirdiler. Onları küçümsememek gerekir. Onlarla rahatlıkla konuşulabilir. Günümüzde erkekler kolayca değersizleştiriliyorlar, çünkü çok ender olarak kendilerini, kadınların kendilerini analiz ettikleri düzeyde analize tabi tutuyorlar. Erkeklerin ve kadınların farklı iletişim metotlarının olması erkeklerin kendilerini ifade edemeyecekleri anlamına gelmez. Şu düşünce: Ben duygusal açıdan aşırı hassas olanım ve senin ortaya koyduğun şey bir gelişme çabasıdır, eşit bir ilişkinin önkoşulu değildir. Erkeklerin farklı olma-

larını hemencecik değersizlikle eşdeğer görmek çıkmaz sokağa götüren bir yoldur. Erkeklerin kendi arkalarında başka türlü bir sosyalleşme vardır ve duygularıyla başka türlü baş ederler. Biz kadınlardan çok farklı bir stile sahiptirler. Son olarak şu söylenebilir: "Erkekler farklıdır, kadınlar da," çoksatan kitabın yazarı John Gray'ın isabetle ifade ettiği gibi. Tatmin edici bir birliktelik için bu farklılığı, bu başkalığı bir değer meselesi olarak görmemek ve hemen olumsuzluklar çekmecesine atamamak gerekir.

Yakınlık ve Mesafe

Mesafe bir ilişki için yakınlık kadar önemlidir. Birinin diğeri olmadan hiçbir şey yapamadığı bir bağımlılık ilişkisi hastalıklıdır. Her insan duygusal ve bedensel özgürlük alanlarına ihtiyaç duyar. Hiçbir ilişkinin birkaç yıldan daha uzun dayanmadığı günümüzde birçok çift birlikte yaşamaktan ya da evlenmekten korkuyor. Erkekler kadınlardan daha çok korkuyor. Bu onlara boğucu ve bağlayıcı geliyor. Birçok çift ilişkilerinin aşırı yakınlık ve fazla sık görüşme yüzünden ilişkilerinin mahvolmasından korkuyor. İlişkilerini aşırı yakınlık ve bağımlılık nedeniyle riske atmaktan korkuyor. Birbirleriyle gönüllü, zorlamasız ve yükümlülükler olmadan görüşmek istiyor. Günümüzde birçok yetişkin, dağılan bir ailenin çocuğu. Bu yetişkinler, bir ilişkinin sonsuza kadar sürmeyeceğini bir gerçeklik olarak içselleştirmiş durumdadır ve bu nedenle, farkında olmadan, araya çok mesafe koyarak ve yükümlülüklerden arındırarak ilişkilerini uzatmak istiyorlar. Buna bir de gü-

nümüzde özgürlüğe ve otonomiye büyük değer verilmesi ekleniyor. Bireysellik büyük harflerle yazılıyor. Hiç kimseye bağımlı olmak istemiyoruz. O halde bağlanma korkusu bir başka insan tarafından yönetilmek korkusuyla da ilişkili. Kendisine birtakım kuralların konulması korkusuyla.

Yine de içimizde kararsız düşünceler birbiriyle çatışıyor. Çünkü aynı zamanda yaslanabileceğimiz, bize güvenlik duygusu verebilecek birinin özlemini de çekiyoruz. Özgür olmak istesek de aşkı, bağlılığı, onaylanmayı, bedensel sıcaklığı ve desteği arıyoruz.

Eşlerden biri bağlanmaktan ürküyorsa bu, o sırada hissettiğinden daha fazla bağımlı hale gelmekten korktuğu için olabilir. Birçok erkek kadının kendisini yönetmeye kalkmasından korkar. Erkeğin aileyi geçindiren kişi olmasının ve dolayısıyla da aileyi yönetmesinin çok olağan olduğu eski dönemlerden farklı olarak bugün kendisine aynı rol teklif edildiğinde geçmişteki geleneksel erkekten taban tabana zıt davranabilir. Hemencecik tabanları yağlayabilir. Günümüzde erkeklere tek taraflı olarak geçim yükünü taşıması gerektiği ve bunun sonucu olarak da kendi yaşamı ve ihtiyaçları üzerindeki kontrolünü yitireceği izlenimi verildiğinde bu onları korkutuyor. Giderek daha çok sayıda erkek kadının harcamalara yarı yarıya katılmaya hazır olduğu durumlarda kendilerini güvenlikte hissediyor. Giderek daha az sayıda erkek kendisini aileyi geçindirecek kişi olarak görüyor. Çocukluğundan kalma reddedilme korkusunu hâlâ içlerinde taşıdığı için hiçbir şekilde kendini bağlamak istemeyen erkekler de var. Bu nedenle kadının, erkeğe onu olduğu şekilde kabul ettiği duygusunu vermesi önemlidir. Bütün zayıflıkları ve yetersizlikle-

riyle. Bazen çocukluktan kalma duyguların işlenmesinde profesyonel bir yardıma ihtiyaç vardır.

Mesele dönüp dolaşıp yine karşısındakine güvenme duygusuna geliyor. İyi bir ilişkinin temeli karşılıklı güven duygusudur. Birçok kişi karşısındakinin onu olduğu gibi kabul edeceğine ve saygı duyacağına güvendiği ya da umduğu için bir ilişkiye başlar. Tabii ki hiç kimse mükemmel değildir. Bu nedenle körlemesine bir güven duymak nahif bir tutumdur. Ama bir ilişkinin temeli karşılıklı kabul etmedir. Bunun da ön koşulu, her iki tarafında da birbirine açık ve dolaysız davranmaya gayret etmesidir. Buna güvensizliği, kıskançlığı ifade etmek ve kendisi için önemliyse sadakatte ısrar etmek de dahildir. Eşler tam zamanında ilişkilerinin temel kurallarını saptamalılar, ama bunu yaparken de her iki tarafın bireysel ihtiyaçlarını dikkate almalıdırlar.

İktidar Mücadelesi

Sık sık eşler arasında giderek artan görüş ayrılıklarının baş gösterdiği ve ufak tefek konularda bile kimin haklı olduğu konusunda mücadelelerin yaşandığı görülür. Bana tekrar tekrar kocalarından ne tür beklentileri olduğunu anlatan ama bir türlü bunu onlara iletemeyen çok sayıda kadın tanıdım. Sinirden kuduruyorlar, bağırıyorlar, saldırıyorlar, haklı olduklarını düşünüyorlar ve çaresizlik içinde erkeğin onun ne demek istediğini eninde sonunda anlamak zorunda olduğunu düşünüyorlar. Bu yolla erkeğin aşkının sözüm ona kanıtını elde etmek istiyorlar. Bu tür

m¼cadeleler yıllarca sürebilir. Her ikisi de bu çatışmaların ne kadar kısır olduğunu bilir, ama bu kimsenin içinden çıkamadığı bir döngüdür. Belki de her ikisi de çaresiz durumdadır ve giderek birlikte yaşama cesaretlerini yitirmektedirler. Ama bir şey kesindir: Sevgi mücadeleyle kazanılmaz. Sevgi için mücadele etmek farklı beklentilerden ve fantezilerden doğar; doğru ve gerçek olduğunda sevginin kendini nasıl belli ettiğı konusunda. Ve sevginin kanıtları üzerine yapılan tartışmalar bütün bir ilişkiyi yerle bir edebilir.

Her çiftin mücadele meydanı farklıdır. Birinde ev işlerine yardım etmek, diğ erinde zevkler çevresinde döner. Birlikte ne kadar zaman geçirildiğı ve bunun nasıl değerlendirildiğı konusu da sorun haline gelebilir. Mücadele dakiklik, güvenilirlik, cinsellik, para ve özen üzerine yoğunlaşabilir. Psikologlar bu temaların baskınlık, yakınlık, bakım gibi doğal ilişki problemleri olarak ortaya çıktıklarını bilirler. Bunların altında yeterince ya da hiç karşılanmayan ihtiyaçlar yatar.

“Eskiden çok farklı biriydi,” sözü kadının artık erkeğ in sevgisini ve özenini kaybettiğı anlamına gelir. O değişmiştir, özensizleşmiştir ve kadın bunu mücadeleyle yeniden kazanmaya çalıştığı sevginin kaybı olarak yorumlamaktadır. Sevginin kanıtı olarak davranış değişikliğini talep etmektedir. Aslında bunlar ilişkiyi iyileştirmek yerine daha da kötüleştiren yıkıcı mücadelelerdir.

Birçok kadının düşüncesine göre sevgi, erkeğ in kadını ele geçirmek için yaptığı davranışlarda kendini belli eder: İlgisinde, anlayışında, dikkatinde, gösterdiği özende, kendini karşıdakinin yerine koyabilme yetisinde ve samimiye-

tinde. Zarif dokunuşlarında, paylaşımda, konuşmalardaki açıklıkta, kadının anlattıklarını dikkatle dinlemesinde, hareketlerini dikkatle izlemesinde ve ona zaman ayırmasında. Sevginin ne olduğu duygusu oldukça öznelidir. "Partnerin sevgisi bizim onda algıladığımız şeyin yorumudur. Onun için bizim duyduğumuz sevgi ona karşı olan duygularımızın yorumudur. Partnerimiz tarafından sevildiğimiz ve de onu sevdiğimiz düşüncesini böylece kendimiz oluştururuz." Bunu psikolog Franka Wilchfort ve Dorette Gühlich 'Erkek ve Kadın' isimli kitaplarında söylüyorlar.

Buna bir de bizim oldukça seçici algıladığımız, beklediğimiz şeylere karşı özellikle dikkatli olduğumuz ve çabucak gördüğümüz gerçeğini eklemek gerekir. Yani bizim kendi algımız da nesnel değildir. "Gerçek sevgiyi nasıl tasavvur ettiğimiz, pozitif mi yoksa negatif beklentilere mi eğilimli olduğumuz deneyimlerimizle yakından alakalıdır, özellikle de yetiştiğimiz ailede ve yaşadığımız uzun ilişkilerde edindiklerimizle."

Bir ilişkinin başlangıcında, âşık olma evresinde, sonsuz derecede sevdiğimiz ve sevildiğimiz duygusuna sahibizdir. Aile içindeki sosyalleşmemiz sırasında oluşturduğumuz özümüz henüz ortaya çıkmaz. Ama bir ilişki ne kadar uzun sürerse o ilişki içinde o kadar kendimiz oluruz. Ve diğerinin bizim hakkımızdaki düşüncelerine ne kadar az uyuyorsak, o kadar çok hayal kırıklığına uğrarız. Bu başlangıçta onda görmek istediğimiz şeyleri gördüğümüz anlamına gelir. Ve o da bu görüntüye uygun davranmaya gayret etmiştir. O da kendi açısından bizde görmek istediğini görmüştür. Franka Wilchfort şöyle devam ediyor: "Deneyimler partnerimiz hakkındaki ilk izlenimlerimize

ne kadar az uyuyorsa şüphelerimiz de o derece artar. O halde partnerimizin uzun dönemdeki davranışları bir insanın sevildiğini hissedip hissetmediğinin ve karşısındaki hakkında beslediği olumlu duyguları ayakta tutup tutamayacağının göstergeleridir.” Her şey öznel ve kişisel deneyimlere bağlı olduğu için yanlış anlamalar kaçınılmazdır. Kendi deneyimlerimizden yola çıkarak partnerimizin davranışlarını çoğunlukla onun düşündüğünden farklı yorumlarız. Sevgiyi elde etmek için verilen -genellikle yıkıcı olan- mücadele sırasında kimse kimsenin konuştuğunu duymaz. Aslında mesele sevginin nesnel kaybı değil, onun bize gösterilme biçimidir. Sevgi konusunda verilen bu mücadele çoğunlukla duyguların daha da soğumasına ve ilişkinin sona ermesine yol açar.

Artık kadın suçluyu aramaya başlar. Kimin günah keçisi olacağı da açıktır: İlişkinin başında çok farklı biri olan erkek. “Suçlu kim?” sorusu aynı zamanda kimin kendini değiştirmek zorunda olduğu sorusunu da içerir: Tabii ki erkek! Ama “Suçlu kim?” sorusu bizi esas sorudan saptırır: Neyi yanlış yapıyoruz, neyi değiştirebiliriz?

Önemli olan karşılıklı yakınlaşmayı, karşıdakini ve kendini anlamayı öğrenmektir. Ama bu sistem kişi kendini de bir şeyler yapmaya zorunlu hissettiği zaman işe yarar. Karşıdakini seni bilerek yaralamakla suçlamamakla. Alın-gan bir şekilde kendi içine çekilmemekle. Dile getirilmeyen yaralanmalar güven duygusunu yok eder. Karşıdakiyle olan ilişkiyi bloke eden ve mesafe oluşturan bir şeyin sürekli her yere taşınması demektir bu. Açık sözlü konuşmalar son derece önemlidir. Aksi taktirde insan değişir ve partner birden bire neler olup bittiğini anlamaya çalışır.

Karşıdaki bizim duyarlı noktalarımızı tam olarak bilemez. Bunları ona açıkça söylemek gerekir. İlk adımı ondan beklememek önemlidir. Bazen ilk adımı kişinin kendisinin atması gerekir. Bir kısır döngüye, karşılıklı suçlamalara, alınganlıklara kapıldığımızda geline durumdan çıkmak kolay olmaz. Wilchfort'a göre üç koşulun yerine getirilmiş olması gerekir:

- Her iki taraf da aynı anda diğerini kışkırtmaktan vazgeçmelidir.
- Her iki taraf da görünürdeki kızgınlığın arkasında yatan korkuyu kendinde keşfetmeye hazır olmalıdır.
- Her iki taraf da korkularını diğerine anlatmaya hazır olmalıdır.

Yani her iki taraf da yaralanma riskini göze almalıdır. Önemli olan bunun gerçekleşip gerçekleşmemesi değil, bununla nasıl başedildiğidir. Kavga elbette ki yanlışı olan yoldur. Buna karşın açık sözlülüğün hiçbir zararı olmaz.

Ev İşleri

Şu mefhum ev işleri teması, bugüne kadar karşımıza sık sık ilişki katili olarak çıkmıştır. Çünkü mesele sadece kimin neyi ne zaman yapacağı gibi nesnel bir soru değildir. Neyin ne zaman kirli olduğu, ne zaman ortalığın toplanması gerektiği, ne zaman evin havalandırılması ve silinmesi gerektiği gibi sorularla daha derinlere iniyor. Zira herkes belirli bazı düzen ve temizlik kriterlerine sahiptir ve bunlar çoğunlukla yetiştiği aile ortamında içselleştirilmiştir. Ev temizliği konusundaki tartışmalar bu nedenle

çok sert geçer, çünkü mesele kişisel değerlerdir ve biz de evi çekip çevirme biçimimizle kişiliğimizi ortaya koyarız. Dünyamızı düzenleme biçimimizle kendimizi onun içinde nasıl gördüğümüzü ifade ederiz. Psikologlar yaşamımızı şekillendirdiğimiz düzenin tarz ve ölçüsünün kolay kolay değiştirilemeyeceğini bilirler. Bir partnerle ortak bir kirlilik ölçüsü oluşturmaktan daha zor bir şey yoktur. Kaos içinde yaşamaya alışmış olan biri, masayı ve yatağı biriy-le paylaştığında da bir şey değişmeyecektir onun için. Evdeki her şeyi, yerli yerinde görmek isteyen biri dağınık biriyle asla mutlu olamaz. Hiçbir çift, bu sorundan ve belirli bir uzlaşma zorunluluğundan muaf değildir.

Hamburg'lu psikolog Oskar Holzberg şöyle yazıyor: "Gülünç bir iktidar mücadelesi. Ama hiç kimse boşu boşuna yaşamını zorlaştırmaz. Düzen konusundaki kavgaların altında kimin haklı olduğu, kimin doğru söylediği meselesi yatar. Kendimize verdiğimiz değer sorunu. Eğer sınırlarımıza saygı gösterilmiyorsa, arzularımız ve ihtiyaçlarımız dikkate alınmıyorsa bu kendimize verdiğimiz değere yapılmış bir saldırıdır."

O halde partnerin düzen ve temizlik gereksinimlerini görmezlikten gelmek, genellikle dikkate alınmama ve saygı görmeme duygularıyla bağlantılıdır. Ve bu oldukça acı vericidir. Pratikte, erkeğin de ev işlerine katılması konusundaki aydınlanmaya rağmen ev işlerindeki aslan payı hâlâ kadının sırtına yüklenmiş vaziyettedir. Çünkü bir şey bugüne kadar hiç değişmemiştir: Erkek kendini ev işlerinden sorumlu hissetmez. Gerçi kadına biraz yardım eder, yaptığı bazı şeylere eşlik eder ya da biraz ucundan tutar. Ama evi çekip çevirmek, sorumluluğu üzerine almak, ne

yapılması gerektiğine karar vermek gibi şeyleri nadiren yapar. Evin genel organizasyonunu eskiden olduğu gibi bugün de kadın yapar. Eğer erkeğine ne yapması gerektiğini tam olarak söylemezse erkek bunu asla kendi kendine görmez.

Ama kadın bu sorumluluğu genellikle dişlerini gıcırdatarak üstlenir. Bunu kendi ailesinde öğrenmiştir. Holzberg diyor ki: "Birçok kadın huzursuzluktan ve gürültü partitidan çekiniyor. Evin düzenini üzerlerine almakla ilişkinin sorumluluğunu da üzerlerine almış oluyorlar."

Eğer insan esas meselenin en nihayetinde taraflardan birinin kendi su götürmez yaşam stilinde ısrar etmesi olduğunun farkına varırsa belki konuya daha rahat yaklaşabilir. O halde bir pasaklılığın altında gerçekte şu mesaj yazılabilir: Beni ufalayamazsın, senin ıslığına göre dans edecek değilim!

Günümüzde, temizlik ve düzen konusundaki çatışmalar yüzünden ilişkilerinin tehlikeye girdiğini düşünen çiftler için kurslar düzenlenmektedir. Ev bir kaosa batmadığı, karşıt görüşler bir uzlaşmaya hâlâ bir alan bıraktığı sürece bu tür kursların düzenlenmesi çok anlamlı ve yerindedir. Yeter ki her iki taraf da bazı tavizler vermeye razı olsun. Çiftlerin öncelikle öğrenmesi gereken şey gereksinimlerini en doğru biçimde ifade etmektir. Karşılıklı arzuların açıklığa kavuşturulması bir sonraki adımın ön koşuludur.

Burada yapılan görevlerin ve sorumlulukların paylaştırılmasıdır, ama işini ne zaman yapacağı kişinin kendisine bırakılır. Çeşitli işleri kimin yapacağını saptanmasını yazılı hale getirmek de yardımcı olabilir. Sosyolog Marion

Knapp bu konuda şunları söylüyor: “Çoğu insan hayatındaki bazı şeyleri değiştirmekten korkar. Meselenin köklerine inmektense günlük sorunların sürüp gitmesini tercih ederler. Ama ev hayatında belirli bir düzen götürme yolunda, elbette ki profesyonel yardımlar çok daha yararlıdır, çaba göstermeye başlarsa uzun vadede kaybettiklerinden çok daha fazlasını kazandıklarını göreceklerdir.”

Hamburg’lu Psikolog Bärbel Raulf ile yapılan söyleşi: Erkekler Avcıdır.

Neden erkekler bir kadını ele geçirdiklerinden emin oldukları andan itibaren eski gündelik yaşamlarına geri dönerler?

Bizim yaşadığımız bu performans toplumunda erkekler kendilerine hedef koymaya ve onlara ulaşmaya çalışmaya alışmışlar. Hedefe ulaştıklarında çabalarının “nesesi” artık ilginçliğini kaybediyor ve hemen yeni hedeflere yöneliyorlar. Eğer kimse onları bu konuda bilinçlendirmemişse erkekler sadece işlerinde değil, ilişkilerinde de böyledir. Kadın koruyucu, gözetleyici iken ve sevdiği erkeğe bir güven duygusu vermeye çalışırken erkek tamamen farklı davranır.

Erkekler güvenlik istemiyorlar mı?

Elbette, ama onlar bunu farklı algılıyor. Kadın ilişkideki statükonun mümkün olduğunca uzun süreli olmasını is-

terken, erkek ilişkinin güvenlik altında olduğunu düşününceye kadar yatırım yapar. Sanır ki bundan sonra durgun sularda kürek çekmek yetecektir. Onun için yorucu aktif kur yapma dönemi sona ermiştir, ilişkinin sağlam bir temele oturduğunu düşündüğü andan itibaren. Başarı, memnuniyet ve kendine güven duygusu kazanır, “bu işi” başardığı için.

Erkekler hâlâ avcı mı?

Evet, sanırım bu gelişim tarihi içinde hâlâ onların derinliklerinde gizli. Erkek, deyimi yerindeyse “avını yakalamakla” hedefine ulaştığını düşünen bir avcıdır. Kadınsa ilişkinin uzun süreli “bakımını” yapmaktan yanadır.

Neden erkekler kur dönemini yorucu buluyorlar?

Çünkü erkeklerin çoğu bu dönemde kapasitelerini aşarlar. Kadınlar erkeklerin çok nadir olarak sonradan da, espri yapmak, atılganlık, yaratıcılık, özen ve dikkat konusunda o dönemdeki kadar aktif olduklarını biliyorlar artık. Oysa kadın erkeğinin onu tanıdığı şekliyle kalmasını umar, ama erkek genellikle günlük yaşamına geri döner, diğer stresli görevleri yerine getirmeye çalışır ve ilişkiye eskisi kadar yatırım yapmaz. Bu durumda da kadınlar çoğunlukla erkeğin kendisini süslü bir paketle sunmuş olduğu duygusuna kapılırlar.

Peki neden kadınlar böyle değildir?

Bu elbette tıpkı erkeklerde olduğu gibi onların gelişim

tarihleriyle ilgilidir. Ama kadın içinde aşkın gözleri kör ettiği bir dönem geçerlidir. Kadınlar da, birini gözüne kestirdikleri zaman, başlangıç evresinde duygu ve güzellik konusunda daha çok gayret sarf ederler. Herkes diğerinin hoşuna gitmeye çalışır, ona zaman ayırır ve dikkat sarf eder. Herkes kendi tarzında partneri kazanmaya ve onu kendine bağlamaya çalışır. Ben bu konuda erkeklerle kadınların eşit olduklarını düşünüyorum.

Ama bazen erkekler kendilerini aşırı derecede bırakıyorlar.

Bu doğru. Buraya kadar söylenenler normal durumlar için geçerli. Ama kadınların dikkat etmeleri ve duruma göre mesafe koymaları gereken durumlar da var. Örneğin dikkat yerini sürekli bir kayıtsızlığa bırakmışsa, ilişki karşılıklı talepler katalogu haline gelmişse ya da erkek sadece kendi gereksinimlerini görmeye ve onları tatmin etmeye başlamışsa.

Peki bu durumda kadınlar ne yapsınlar ya da ne yapabilirler?

Her halükârda hemen konuyu dile getirmelidirler. Asla olaylar birikip, çözemeyecekleri hale gelene kadar beklememelidir. Normal olarak açık sözlü bir konuşma meseleyi açıklığa kavuşturacaktır. Eğer erkek sorunları çözmeye kesinlikle hazır değilse, onları sürekli bir kenara itiyorsa kadın kendine ciddi ciddi doğru eşi seçip seçmediğini sormalıdır.

Sınır neresidir? Bazen kadınların da aşırı beklentileri olur.

Bir şey çok açık olmalıdır. Erkeğin varlık nedeni eşini bir prenses statüsüne yüceltmek değildir. Kadın tarafından öne sürülen aşırı talepler ve beklentiler sağlıklı bir ilişki için gerekli olan zemini mahvedebilir.

Bir ilişkideki davranışlar bakımından ele alırsak kadın ile erkek arasındaki farklar nedir sizce?

Kadınlar duygularını göstermek konusunda bazen daha dirayetli, ama daha duygusaldırlar. Erkeğin dikkatini kendisinden çektiğini gördüklerinde hayal kırıklığına uğramalarını, hatta çaresizliğe düşmelerini anlamak zor değildir. Bu kızlarla oğlanların farklı yetiştirilmeleriyle de bağlantılıdır. Kadınlar, erkeklerin duygularını daha kontrollü gösterdiklerini ve çoğunlukla da bunlara pek fazla önem vermediklerini bilmelidirler. Onlar sadece ortaya koydukları sunumun ve gösterdikleri dikkatin yeterli olduğu fikrinden hareket ederler. Bu nedenle karşılıklı görüş alışverişinde bulunmak çok önemlidir. Yapıcı eleştirilerin ve konuşmaların ilişkiye hiçbir zararı olmaz.

Karşılıklı Bakış Açıları: Uzlaşma Nerede?

Son bölümde, ilişki yeteneğini kaybetme, bir ilişki kurmak için herkesin sahip olması gereken bazı koşullar hakkında birtakım açıklamalarda bulunduk. Sadece ilişkiler hakkında realist düşünceleri olanlar, fazla romantik düşünmeyenler ve kendi fantezilerini karşısındakinde aramayanlar mutlu bir ilişkiyi sürdürebilirler. Pozitif bakış açıları da vardır. Sadece, her şey gibi ilişkiler de değişmiştir. Artık zora dayalı bir birliktelik değildir ilişkiler, tam tersine iki farklı ve genellikle birbirine bağımlı olmayan kişinin gönüllü birlikteliğidir.

Bugün eskisine oranla çok daha kendine ait düşünceleri, arzuları ve hedefleri olan bireyleriz. Erkekler de ihtiyaçlarını bastırmak yerine onların bilincine varmayı öğrendiler. Kendi varoluşlarını gerçekleştirmeye başladılar. Tam erkeklerin, esoterikçilerin ve tamircilerin kendi hücrelerine ihtiyacı vardır.

Yatakta buzdolabı gibi olanlarla ya da pasaklılarla bile baş etmeyi öğrenebilir insan. Bir ilişki içinde herkes bir şeyler öğrenebilir. Biz kadınların şu iki şeye ihtiyacımız var: Eşimizin bireyselliğine karşı hoşgörölü olmaya ve

ona ara sıra seksi düşünmeksizin de sarılmak istediğimizi, çocuklara daha çok zaman ayırmak zorunda olduğunu ve evin kendi kendine temizlenmediğini anlatma konusunda ısrarcı olmaya. Eğer sürekli dış macununu açık bırakıyorsa, acaba bunu kabullenmenin ve kendini buna göre ayarlamamanın daha iyi olup olmayacağını da kendi kendimize sormalıyız. Çünkü onu bundan vazgeçirmek için kullanılacak enerji çok fazladır ve genellikle de hayal kırıklığıyla sonuçlanır.

Maceracıların, evhamlıların ve aslanların da sevimli değeri vardır. Çok çeşitli ilişki tecrübelerinden sonra bugün inanıyorum ki, kendi gereksinimleri konusunda biraz geri çekilme, bazı tavizler verme ve hoşgörü olmadan bir ilişkiyi sürdürmek mümkün değildir. Kadın neler vereceğinin sınırını kendisi belirlemelidir. Ama ben günümüzde hoşgörü eşiğinin çok düşük olduğunu düşünüyorum. Partnerimizi ne kadar çabuk bıraktığımız konusunda en azından biraz düşünmeliyiz.

Diğer yandan erkeklerin gerçekten de insanın tabanları yağlamasını gerektirecek davranışlar gösterdikleri durumlarla da sık sık karşılaşılıyor değil. Bütün deneyimler gösteriyor ki bir ana kuzusu, gözü dışarıda olan birisi ve bir cimri kesinlikle bir ilişki yetisine sahip değildir. Eğer kendi sorunlarını çözmeye gayret göstermek istemiyorsa bu kişileri terk etmeyi düşünmek gerekir. Gerçekten de umutsuz vakalar vardır ve eğer insan sürekli bu tür vakalara rastlıyorsa kendine şu soruyu sormalıdır: Bunun benimle ne gibi bir ilintisi olabilir? Neden ben sürekli aynı tipleri kendime çekiyorum?

Onlara açık mesajlar verebildiğimiz zaman erkekleri sı-

nırlı da olsa değiştirebiliriz, ancak bu onların kabullenebileceği bir biçimde olmalıdır. Bu aynı zamanda kendi üzerimizde de çalışmamız gerektiği anlamına da gelir. Birçok kadın şu tecrübeyi yaşamıştır: Yıllarca eşlerine sövüp saymışlar, onu suçlamışlar, daha fazla gayret göstermesi için bağırıp ağırmışlardır. Hiçbir şey değişmemiştir. Ardından kadın kendi üzerinde düşünmeye başlıyor, daha doğal bir ses tonu kullanıyor, beden diliyle karşıdakine inanç ve kararlılığını gösteriyor ve işte o zaman bir şeyler değişiyor. Erkek, kendi aralarında deneyimlerini paylaşan bir gruba katılmayı, terapi görmeyi kabul ediyor ve birdenbire kendisi ve duyguları hakkında konuşmaya başlıyor. ‘Ne ekersen onu biçersin’ sözü sadece gündelik hayatımızda değil çok sık olarak ilişkilerimizde de geçerlidir.

Birçok kitap, erkeklerin neden böyle olduklarını anlatıyor. Erkekleri anlamak ya da en azından onların farklı olduklarını kabul etmek yardımcı olabilir. Erkeklikleri daha da belirginleşse de, alçaklıkları tepemizi attırsa ya da dik-katsizlikleri dayanılmaz olsa da.

Bu bölümde, prenslerin kurbağaya dönüşmesine rağmen bir ilişkiyi sürdürebilmenin perspektiflerini göstermek istiyorum.

Kim Kime Açık?

Eş bulma konusunda birçok araştırmalar yapıldı. Artık dış görünüşe, seksi bir sese ya da ortak ilgi alanlarına kapılmadığımızı biliyoruz, ki uzun süre bunun böyle olduğu

sanıldı. Gerçekte eş seçiminin motifleri hâlâ gizlidir. Bizi yöneten bilinçdışı motiflerdir. Çocukluk deneyimleri genellikle merkezi bir rol oynar. Sık sık anne babamıza benzeyen kişileri seçeriz. Belki de baba bir futbol fanatığıydı ya da kâğıt oyunlarına meraklı biriydi. Ya da işten sonra ortadan kayboluyor ve akşam yemeğini evin bodrumunda, bahçede ya da işyerinde yiyordu. Bu bizi kızdırırsa da farkında olmadan bu tür adamları çekeriz kendimize. Aynı şey babamıza hükmeden dominant bir annemiz olmuştusa da geçerlidir, belki de o zaman aslında hiç sevmesek de kılıbık erkekleri ararız.

Benzer geçmişleri olan insanlar büyülenmiş gibi birbirlerini çekerler. Çünkü her biri diğerinin neye ihtiyacı olduğunu ve neyin özlemini duyduğunu bilir. İhtiyaçları birbirine benzer. Ama işte tam da bu ilk aşk evresinden sonra sorun haline gelir.

Diğer yandan yaşamaya cesaret edemediğimiz farklı özellikleri çekici bulma eğilimdeyizdir. Dolayısıyla utanç bir kadının, yaşamı kendini ortaya koymak için bir sahne olarak kullanan bir adama âşık olması mümkündür. Farkında olmadan onun da kendisini sahneye çekmesini ummaktadır. Ama genellikle onun gölgesinde kalır ve günün birinde onun başlangıçta âşık olduğu bu özelliğinden bıkar ya da nefret eder.

Âşık olunan özelliklerin cicim ayları geçtikten sonra sorun haline geldiği ve bunlara karşı mücadeleye girişildiği çok sık karşılaşılan bir şeydir. Bir Hint atasözü şöyle diyor: Neyi arzuladığına dikkat et, bakarsın gerçekleşir. Günümüzde birçok kadın ruhsal konulara duyarlı bir erkek arzu ediyor. Ama böyle bir erkeğe sahip olduklarında da

bir süre sonra sinir olmaya başlıyorlar.

Bu kadar aydınlanmamıza, kitap raflarımız ilişki üzerine kitaplarla dolu olmasına rağmen hâlâ genç kadınlar sürekli, sanki yeryüzünde doğru adam varmış gibi bir romantik düşünceye saplanıp kalıyorlar. Bu konudaki en sevilen laf “ruh eşi” lafıdır. Bize yüzde yüz uyan kişiyi ifade etmek için kullanılır. Bir elmanın iki yarısı gibi görürler insanlar kendilerini. Oldukça romantik bir illüzyon. Bu fikrin kaynağı Platon’dur. Platon erkek ve kadının bir zamanlar bir bütün olduklarını söylemişti. Bu tablo pratikte bizi çabucak ayılmaya götürür. Öyle ki kısa bir süre sonra yanlış adamı alıp gelmiş olduğumuza inanmaya başlarız.

Günümüzde psikologlar eş seçiminde doğru ya da yanlışın olmadığını söylüyorlar. Önemli olanın baştan itibaren tarafların kendi gereksinimlerini ifade etmeleri ve müzakerelere her zaman hazır olmaları olduğuna işaret ediyorlar. Eşlerin doğup büyüdüğü çevreler birbirinden ne kadar farklıysa bu da o derece zordur.

Araştırmalar bizim gelişmek istediğimiz bir alanda çoktan gelişmiş olduğuna inandığımız insanlara âşık olduğumuzu gösteriyor. Bizden daha deneyimli olanlara. Psikolog Ariane von Thüngen bu konuyla ilgili olarak şunu söylüyor: “Farkında olmadan, içimizde olduğunu sandığımız bazı olanakları geliştirebileceğini umarız onun. O bunları bizde görürse ve harekete geçirirse onları yaşarız. Eğer diğeri de bizde bir tamamlanma gördüğüne inanırsa her iki tarafta da bir elektriklenme olur ve benzersiz bir mutluluk duygusu başlar - ideal mükemmellikte olmasa da. Bu genellikle çok çabuk olup biter. Tamamen bilinçdışı bir alanda değildir; aşk eş seçiminde gözleri kör

etmekten çok kişiyi içgüdüleri ile hareket etmeye yönelendirir."

Bu açıklamadan bugün neler yaşadığımızı anlamak mümkün: Hayat kesiti arkadaşlığı. Çünkü aşkın büyüleyiciliğini meydana getiren şey hayatın akışı içinde değişime uğrar. Çift dinamizmi, eş seçimiyle birlikte başlar. Her seçimimle kişiliğimin belirli yönlerini geliştirebilirim, ama diğer yönlerini değil. İçimde yatan özelliklerin serpilip gelişmesine özlem duyarım âşık olduğumda. Birçok insan seçtikleri bir sonraki eşin bir öncekinden tamamen farklı alanlara hitap ettiğini kendi üzerinde gözlemleyebilir.

Psikologlar değer yargıları sisteminin benzerliğinin, ilişkileri uzun süre ayakta tutan şey olduğuna inanıyorlar, buna karşın âşık olma durumu bizim neye sahip olmadığımızı vurgular. İçimizde geliştirmek istediğimiz ve henüz üzerinde çalıştığımız şeyleri. Söz konusu olan daima o ana kadar yaşanmamış olan kişilik alanlarının farklı bir yapıya sahip olan eş tarafından canlandırılmasıdır.

Bir şeyden hiç kurtulamayız: Günün birinde tekrar yere düşeriz. Başlangıçta aşkın verdiği yüksek duygular yaklaşık olarak üç ay ile altı ay arası sürer. Bu evrede eş yüceltilir, idealleştirilir ve hayran olunur. Cennetten inip de ayaklarımız yere bastı mı genellikle eşimizin hiç de bizim sandığımız gibi mükemmel olmamasından dolayı hayal kırıklığı yaşarız. Çoğu kişide ilişkinin ilk evresinden sonra öyle büyük bir ayılma olur ki, ilişkinin derhal bitirildiği görülür. Ama hiçbir çift gerçeklerden kaçamaz. Problemlerden ve çatışmalardan hiç kimse muaf değildir. Bunu bilmek ve hesaba katmak çok önemlidir. Bu aşk evresinde her şeyin yanılgı ve illüzyon olduğu anlamına gelmi-

yor elbette. Von Thüngen şöyle devam ediyor: "Bir çiftin aşk evresinde yaşadığı ütopya, onlara büyük bir güç veren müthiş bir tasarıdır. Gene de hayal kırıklığı evresi kaçınılmazdır; her çift bunu yaşar. Bazen yavaş yavaş yaklaşır, gizlice süzüşle bir şüphe olarak, bazen de güzel bir rüyadan aniden uyanış gibidir. Tam da başlangıçta bizi çeken özellikleri şimdi en çok sinir olduğumuz şeylerdir."

Bu evrede köprüleri yıkmak ve, "o beni hayal kırıklığına uğrattı," demek için çok erkendir. Bu evreyi atlatabilmenin şansı şu soruyu sormakla ortaya çıkabilir: Onda beni çeken şeyler nelerdi ve neden şimdi bunlar beni sinir ediyor? O ana kadar partnerimizden aldığımız şeyi kendi üzerimize almak kolay değildir. Bu ateşli bir erkeğe âşık olmuş olan sakın bir kadın için artık onun gölgesinde durmaktan vazgeçmek ve kendisi de bir şeyler yapmak için daha fazla çaba harcaması gerektiği anlamına gelir. Ya da pasif bir kadın için aktif olmak. Sosyal bir tip belki de daha çok kendi içine bakmasını, yüzeysel olanı geçip daha derinlere inmesini öğrenmek durumundadır. Bu evrenin bu zor görevini üzerine alanlar en azından kendilerini daha fazla geliştirmiş olacaklardır.

İnsanın bazı soruları kendine sorması çok önemlidir. Bu konuda Thüngen şunları söylüyor: "Neden özellikle bu insana âşık oldum? Benim içimde uyandırdığı, harekete geçirdiği şey nedir? Yeni bir şey yapmak için harekete geçirildim mi ya da ondaki bu alışılmadık yanları ben mi ortaya çıkardım? Bende bu gelişmeleri gerçekten istiyor muyum yoksa içimdeki bir şey bunlara karşı mı çıkıyor? O halde bir hayal kırıklığı krizi insanın kendini tanıması ve kişiliğinin mükemmelleşmesi için bir şans sunar, tabii şa-

yet kişi partnerini suçlamanın rahatlığı içinde kalmakta ya da kendi yaptığı hataları ona yansıtmakta ısrar etmezse." Yani hayattaki diğer bütün krizlerde olduğu gibi. Bir tür sahtekârılığa maruz kaldığım için kendimi bir kurban gibi görebilirim. Yine bir kurbağayı öpmüşüm. Ya da sorunların temeline inmeyi ve bütün bunların benimle ne ilgisinin olduğunu ya da bana ne söyleye çalıştıklarını bulmayı deneyebilirim. Eğer gerçekten de uzun süreli bir ilişkiyle ilgileniyorsam o zaman ikinci olasılık doğru olandır.

Uzun süreli her ilişkide insanlar gelişirler. Hayatın sürekli yeni yüzleriyle karşılaşırılar ve bunlar ilişkiye dahil olur. Bu sürece izin verenler aynı zamanda bir ilişkiyi sürdürebilecek durumda olanlardır. İnsanın tam anlamıyla sonuna kadar dişini sıkması gerektiren evreler vardır. Bu evrede çabucak ortadan toz olan birisi genellikle kendine bir iyilik yapmış olmaz. Tersine bir durumda bu gelişim süreci partnerin giderek artan bir şekilde yabancılaşmasına yol açabilir, ilişkiyi daha şüpheli hale getirir ya da partneri kendi kişisel gelişimiyle ilişkinin sürdürölmesi arasında bir seçim yapmak zorunda bırakabilir.

Bu her dinamik ilişkinin içinde barındırdığı bir risktir. Krizler açıklık ve dinamizmin bedelidir, her iki partnerin de özerkliği ve güçlülüğü için ödenen, yoksa birbirleriyle problemleri olan birçok insanın başlangıçta inandıkları gibi yanlış partner seçmenin cezası değildir. Krizleri bu şekilde görürsek onları daha iyi kabullenebiliriz ve şüpheyeye düşmeyiz. Baştan beri anlatılmaya çalışılan şey, yapay romantik düşüncelerden kurtulmak, gerçekçi olmak, benmerkezci beklentileri yok etmek ve kendini bir kurban, partneri de bir suçlu olarak görme düşüncesinden de vazgeçmektir.

Bir İlişki Bağı Nedir?

“Korkaklar” sandığımızdan daha sık karşılaştığımız erkek tipidir. Birçok erkek ciddi bir ilişkiden, güvenilir bir bağdan korkar. Ama hepsi de hemen tabanları yağlayıp oradan sıvışmaz. Bazı erkekler hayatları boyunca sürebilecek bir bağlılık kararını mütemadiyen ertelerler. Sürekli bahaneleri ya da nedenleri olur son adımı atmamak için. Ama bazen kadınlar da kendilerini “bastırırlar”. Fazla yakınlıktan ve sorumluluktan duyulan korku burada elbette bir rol oynar.

Yanlış anlamaları daha başlangıçtan itibaren önlemek için ilişkinin bağının ne olduğunu tam olarak aydınlığa kavuşturmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Bağ, bir başka insanla en özel, en iyi korunan düşüncelerimizi ve duygularımızı paylaşmamızı içerir. Sadece iyi taraflarımızı göstermememizi, aynı zamanda hatalarımızı ve zayıf yanlarımızı da ortaya koymamızı gerektirir.

Bu düşünce korkuya yol açıyor, çünkü insan kendine şunu soruyor: Acaba partnerim hatalarıma rağmen beni sevmeye devam edecek mi? Haklı olarak bunların kabul edilmesini umarız. Burada çocukluğumuzdan ya da eski ilişkilerimizden kalma geçmiş deneyimlerimiz etkili olur. Bizim pek de olumlu olmayan yanlarımıza anne babamız nasıl tepki gösterdiler? Eski ilişkilerimizdeki erkekler zayıflıklarımıza nasıl tepki gösterdiler? Kendimizi yüceltilmiş mi hissettik yoksa ilişkiyi bir an önce bitirme ihtiyacı mı duyduk? İnsanın pek ender olarak idrak ettiği şey şu-

dur: İlişki sürekli bir gelişme anlamına gelir. Tıpkı bir okul, ergenlik, anaokulu ve meslek eğitimi gibi önemli bir sosyalizasyon durumudur ve bütün önemli hayat kesitleri gibi dıştan müdahalelerin ve değişikliklerin tehlikesi altındadır. Bunun bilincine iyice varırsak bir krizin kaçınılmaz olarak bir ilişkinin sonu demek olmadığını, aksine bunun başka bir düzleme geçiş için olanak tanıyabileceğini biliriz. İlişkiler üzerine çalışabiliriz ve çalışmalıyız, beraberce büyümeli ve olgunlaşmalıyız.

İlişkilerde insanlar daha kolay paylaşımcı olabiliyorlar, arkadaşlıklar ise yakınlaşma ve mesafenin sürekli değişmesiyle kendini gösteriyor. Arkadaşlıklar bazen yoğun- dur bazen değil. İlişkilerde ise istisnasız bir yakınlık kurulmaya çalışılır. Kusurları örtmek bir arkadaşlıkta daha kolaydır. Mesafe nedeniyle, farklı beklentilerin olduğu ilişkilerdeki gibi karşdakine aktarılmazlar. Buna bir de ilişkilerdeki mekânsal ayrılığın olmadığını, yani hiç kimsenin bir süre kendisiyle baş başa kalabileceği geri çekilme olanaklarının olmadığını da eklemek gerekir.

Dayanıklı bir ilişki kurabilmek için, hayat boyu bir bağlılığın sağlam temellere oturtulması için bazı şeylerin bilinmesi gerekir. Örneğin birey için her yaşın, hayatın her evresinin kendine has gelişim biçimleri olduğunun. Bunun anlamı partnerimizin ilişki içindeki gelişim aşamalarının otomatik olarak cereyan ettiğidir. Her insanın hayatı döngülerden oluşur, çocukluğundan yaşlılığına kadar gelişiminin her evresinde özel gelişim ödevleriyle karşı karşıyadır.

Sürekli ortaya çıkan değişikliklerin ve sorunların üstesinden gelmek zorunda olan, gelişimlerin her iki partnerde de paralel olmayabileceği gerçeğini de hesaba katan,

iyi bir ilişki kurabilmek için herkesin bilmesi gereken şey, onun için iyi işleyen bir kadın erkek ilişkisinin ne anlam ifade ettiğidir. Çünkü ihtiyaçlar, deneyimler ve arzular da-
ima yaşamın ve zamanın değişimlerine de maruz kalmak-
tadırlar.

O halde yaşlılık, sağlık, iş, sosyal ortam, arkadaş çevre-
si alanlarında çok sayıda değişikliği de beraberinde geti-
rir. Bireyle dış dünya arasında sürekli bir alışveriş meyda-
na gelir ve bu alışveriş her zaman uyumlu olmaz.

Bunu ilişkilere uygulayacak olursak erkeğin ve kadının
sürekli yeni sorunlarla karşılaşacaklarını ve bunları çöz-
mek zorunda olduklarını söyleyebiliriz. Bunlarla yüzleş-
meye yanaşmazlarsa kişisel gelişimleri durur. Bunu bas-
tırmak için de çok sayıda olanak vardır. Bilinen bir örnek
partneri sürekli gençleşen adam örneğidir. Yaşlanmasını
durdurabilmek için yılları görmezlikten gelerek genç ka-
dınlarla birlikte olursa yaşlılığını durdurabileceğini sanan
bir adam, gelişiminin getirdiği görevleri reddediyor de-
mektir. Genellikle er ya da geç bunun acısı çıkar. Bu tür
ilişkiler genellikle uzun süreli olmaz, çünkü günün birinde
eşlerin hayattan beklediklerinin birbiriyle kesinlikle uyuş-
madığının farkına varılır.

Bunun da anlamı şudur: İyi bir ilişki için herkes ev öde-
vini yapmalıdır. İyi işleyen bir ilişki emek gerektirir. Judith
Wallerstein bir psikoloji dergisinde iyi işleyen bir ilişkinin
dokuz koşulundan söz ediyor:

1. Geçmiş kapatmak. Bu sadece geçmişteki ilişkileri so-
na erdirmek anlamına gelmiyor. Anne babadan ve kar-
deşlerden de duygusal olarak kurtulmak anlamına geli-

yor. İnsan ancak geçmişiyile hesaplaşıp bağımsız bir "ben" haline geldiği zaman birbirinden ayrı iki "ben" yerine bir "biz" oluşturabilir.

2. Yeni bir ortaklaşa yaşam kurmak. Karşılıklı güveni ve bağımsızlığı içeren bir aidiyet duygusunun gelişmesini sağlamak. Birçok ilişkinin başarısızlığının altında yatan neden "ben" duygusunun, narsisizmin yaygınlaşmış olmasıdır. Bir ilişkide, bana bu ilişki ne veriyor, diye sormak neredeyse normal hale geldi. Ama eğer ilişki sürdürülmek isteniyorsa bu hiç de verimli bir soru değildir. İyi bir ilişkinin temelinde sadece kendine yatırım yapmak değil, aynı zamanda ortaklaşa kimliğe de yatırım yapmak yatar.

3. Sevgi dolu, cinsel olarak tatmin edici bir ilişki kurmak ve dışarıdan gelen çekici çağrılar tarafından rahatsız edilmemek için sorumluluğu üstlenmek. Korunmuş ve içi doldurulmuş bir cinsel ilişki iyi bir ilişkinin çekirdeğidir.

4. Bir taraftan anne baba rolünü oynarken diğer taraftan çocuklarla araya bir sınır çizmek. Günümüzde çocuklar çok yer kaplıyorlar. Çoğunlukla ilişkiler çocuklar nedeniyle ihmal ediliyor. Anneler bütün özenlerini sınırsız olarak sadece çocuklara göstermemeleri gerektiğini bilmeliler. Zaman zaman eşler anne baba rolünü bilinçli olarak bırakmalı ve kendileriyle, sadece kendileriyle ilgilenmelidirler.

5. Hayatın önlenemez krizleriyle yüzleşmek. Hiçbir yerde güneş sonsuza kadar parlamaz. Çatışmalar ve kavgaların da yeri vardır. Nefretsiz sevgi olmaz. Yakınlık bazen sinirden küplere binebilmeyi de içerir. Fırtınalı sahneler bazen bir ilişkinin dönüm noktasını oluşturabilirler. Önemli olan, ilişkiyi hemen sorguya çekmeden önce, düşünce farklılıklarına ve bunlarla yüzleşmeye olanak tanı-

yabilmektir.

6. Çatışmalar için güvenli bir alan oluşturmak. Tartışmadan kaçmamak. Her çift kendine özgü çatışmalarla başa çıkma kurallarını bulmak zorundadır. Örneğin ne kadar süre homurdanılacağı, çoktan unutulmuş tartışmaların tekrar açılıp açılmayacağı ya da küs bir şekilde yatağa girilip girilemeyeceği, vs.

7. Şakacı olmak, birlikte gülmek ve can sıkıntısına izin vermemek. Buna birbiriyle ilgilenmek, birlikte geçirilen zamandan tat almak ve birbirinden kopuk bir şekilde yan yana yaşamaktan kaçınmak da dahildir. Ama bunun yanında kişisel ilgi alanlarına, hobilere sahip olmak ve partnere de bu konuda izin vermek gerekir.

8. Karşılıklı güven, teselli, koruma ve cesaret telkin etmek. Acı, başarısızlık ve umutsuzluk duygularında bile karşılıklı güvenebilmek. İyi bir ilişkide taraflar zayıflıklarını gösterebilmelidir.

9. Partneri idealleştirmek, ama gerçekçi yaklaşmak. İdealleştirme daha kur yapma evresinde ortaya çıkmaktadır. Partnerimizi ne kadar uzun süre tanırsak ona o kadar gerçekçi yaklaşırız. Sık sık, ilişki gündelik bir olay haline geldiğinde ve yüksek beklentiler gerçeklikler karşısında boyun eğmek zorunda kaldığında eşlerin hayal kırıklığına uğradıkları görülür.

Aceleci Başlangıçlar

Sık sık erkeklerin, kadının görmek istediklerini sandıkları şekilde davrandıklarını görürüz. Özellikle de yalnız

kalmaktan dolayı paniğe kapılan erkekler farkında olmadan bir an önce bir kadını kendilerine bağlayacak her şeyi yaparlar, bazen önceki sevgilileriyle bağlarını tam olarak koparmamış olsalar bile. Elbette bu kadınlar için de geçerlidir. Örneğin; şu bildiğimiz “yeni erkek” tipini ele alalım. Birçok kadın bunun düşünüyünce kurar. Bunu erkekler de biliyor artık, bu yüzden genellikle, olduklarından daha fazla görünmeye çalışıyor, bir ilişki için yeterli ve aynı zamanda tek başına ayakta durabilen biriymiş gibi yaparak kadınların gözlerini boyuyor. Sanki yatakları yapmak, çamaşır makinesini boşaltmak ve elektrik süpürgesini kullanmak onlar için dünyanın en doğal işleriymiş gibi davranıyorlar. “Ben güçlü kadınları severim,” kadınların duy-maktan hoşlandığını bildikleri bir cümle. Ama iş ciddiye bindiğinde yine de ayakkabılarını silen, gömleklerini ütöleyen kadınları tercih ederler.

Hâlâ eski partneriyle birlikte yaşadıkları halde başkalarına âşık olan erkekler ve kadınlarla mütemadiyen karşılaşırız. Ayrılmak söz konusu olduğunda da bir ortaklaşa yaşamdan başka bir ortaklaşa yaşama taşınırlar. Araya biraz mesafe koymak ve tekrar kendilerini bulmak için kendilerine zaman tanımazlar.

Ya da henüz eşinden yeni ayrılmış biri sadece yalnız kalmamak için, ki bu dayanılmaz bir şeydir, çabucak bir başka ilişkiye girer. Bu durumda eski ilişkinin yeni ilişkiyi etkilemesi büyük bir olasılıkla kaçınılmazdır. Başarısızlıkla sonuçlanmış bir ilişkiyle aralarına mesafe koymak için gerekli zamanı ayırmayan kişi ya kişilerden oluşmuş çiftler, içsel olarak gerçek anlamda özgür değildirler. Genellikle yeni bir eş kararı eski eşe ya da onun özelliklerine bir tepki şeklindedir. Bu eski ilişkide doyurulmamış ihtiyaçla-

ra yönelik bir deneme olabilir. Uzun süre "eski" eşin şu ya da bu davranış biçiminin bizi üzmüş olmasını ya da doyumsuz bırakmış olmasının acısını çekeriz. Yeni bir ilişki insanın kendine olan güvenini geri kazanma ya da kaybetme korkularına karşı kendini koruma umuduyla oluşturulur. Genellikle -sadece artık daha önce uzun süre ihmal edilmiş olan bazı gereksinimler karşılandığı için- yeni partnerin ötekinden çok farklı olduğu düşünülür. Ama işler bu şekilde de iyi gitmez. Hiç kimse kendi problemlerinden kaçamaz. Bu durumdaki bir kişi eski eşle olan problemleri halletmeden önce yeni bir ilişki için tam anlamıyla açık ve hazır sayılmaz. Böyle bir durumda onu gerçekte olduğu şekilde görmem, sadece bir nesne olarak görürüm. Bu durumda da hayal kırıklığı kaçınılmazdır.

Her şeyden önce mesele şudur: Herkes neden böyle öfkeli, cimri, sevgisiz, özensiz, iktidar hırsına sahip, ben merkezci ya da güvenilmez bir insan seçmiş olduğunu kendi kendine sormalıdır. Günümüzde kendi ayakları üzerinde durabilen hiç kimse biriyle birlikte olmaya zorlanmıyor. Seçimi herkes kendi yapar ve bunun içinde mutlaka iyi nedenleri vardır. Bu nedenlerin ne olduğu yeni bir ilişkiye başlanmadan önce bulunup çıkarılmalıdır. Eğer bir kadın erkeğin başlangıçta harika biri olduğunu ama zamanla bir domuza dönüştüğünü söylüyorsa bu doğru değildir. Bu erkeğin mutlaka her iki yanı da mevcuttur. Bu erkeğin şimdi katlanmadığım yanlarını ilişkinin başlangıcında görememiş olamamın nedenlerini açıklığa kavuşturamadığım sürece bir sonraki erkekte her şeyin farklı olacağına inanmam hatalı olur. Başarısız bir ilişkiden ancak bundaki kendi payımı bulup çıkardığımda bir şeyler öğrenebilirim. Sadece bu beni daha ileriye götürebilir.

Kadınların çoğunun bildiği belli bir takım şemalar vardır. Bunlardan biri de, insanın bir süre sonra şunun farkına varmasıdır: Sevgili partnerim hâlâ bir önceki ilişkisinden tam anlamıyla kurtulmuş değil. Henüz kurtulamadığı suçluluk duyguları kadının her çağırışında ona gitmesine yol açmaktadır. Çoğu zaman da gülünç nedenler yüzünden. Herhangi bir şey bozulmuştur örneğin. Bu durumda da bir tamirciye ihtiyaç vardır. Sürekli telesekreterde kadının sesi; "Gelirken şunu getir şuna şuna bakılması lazım." Adam fırlayarak gider. Alınan yaralar ya da öfke de eski ilişkiyi canlı tutabilir. Bir şekilde insan zihinsel hatta fiziksel ve duygusal olarak hâlâ eski partnerle bir kontak halindedir, insan ilişkinin bitişini anlamaya çalışır. Bu yolla eski yaraların iyileşeceği umulur.

Kendimin ya da partnerimin eski ilişkiden henüz tam anlamıyla kopmamış olduğunu nasıl anlayabilirim?

- Her karşılaşma güçlü duygular uyandırıyorsa. Negatif duygular, hatta nefret bile eski ilişkinin tam anlamıyla bitirilmemiş olduğunun bir göstergesidir.
- Birbirini iyi tanıma nedeniyle ilişki bir şekilde hâlâ sürüyorsa. İnsan diğerini o kadar iyi tanıyordur ki örneğin öğlen saat 12'de telefon çaldığında arayanın o olduğunu bilir. Çünkü her gün saat 12'de o aramaktadır.
- Eğer çocuklara, köpeğe, kediye bakmak, telefonu tamir etmek, arabayı ödünç almak ya da maddi destek gibi her türlü talebe boyun eğiliyorsa.
- Eğer her ne pahasına olursa olsun, özerkliğini zedeleyecek şekilde yeni partnerin hoşuna gidilmeye çalışılıyorsa. Bu da eski ilişki ya da kendine olan güven konusunda bir şeylerin yanlış olduğunun göstergesidir.

Henüz yeniden kendi ayaklarımız üzerinde durabilecek hale gelmediyse ve içsel olarak eski partnerimizden kurtulamamışsak, yeni ilişkimizde hızla hayal kırıklıkları ve illüzyon kırılmalarıyla karşılaşırız. Yeni ilişkinin de kusursuz ve problemsiz olmadığına keşfi, bu defa aceleyle o ilişkiyi bitirmemize yol açabilir. Uygun partner hayalimiz gene gerçekleşmemiştir. Bu durum aslında yeni eşler birbirine oldukça iyi uyuyor olsalar dahi ortaya çıkabilir.

Uzun süreli sağlam bir ilişki kurma yetisi o halde kişinin tek başına ayakta durabilmesini ve bütün yaraların iyileşmiş olmasını gerektirir.

Ancak o zaman yeni eşimizi gözlerimiz kamaşmadan görebiliriz ve onu içsel bir bağımsızlıkla yargılayabiliriz. Aksi taktirde kolayca bağımlılıklar ve mutsuzluklar başlar. Kısa bir süre sonra da bunlardan kurtulma gerekliliği ortaya çıkar. Sadece içsel bir bağımsızlık durumunda insan kendine doğru kişiyi seçme şansı tanıyabilir. Aksi taktirde o bir seçim olmaz, zorunluluk olur.

Olgunluk

Birçok kadın, erkeklerin “yetişkin” olmadıklarından şikâyet eder, onlar da bir ilişki için gerekli “olgunluğun” olmadığını söyler. Bunun bir örneği “parti aslanı” dediğimiz karakter tipidir. Bunlar sürekli olarak kadınların gözlerinde yansıma ve onlarda bir onay bulma peşinde koşarlar. Kendine olan bütün güvenini kadınların ona verdiği değerden elde eder. Bir yetişkin olarak belirli bir olgunluğa erişmiş olmamız gerekir. Ama ilişkiye girmek isteyen her

kişinin gerçekten olgun olduğunu otomatik olarak varsayamayız. Bir bebek gibi davranan her yaştan erkek vardır. Onlar eşlerinin kendilerine bakmasını, çok az beklentileri olmasını, kötü alışkanlıkları şikâyet etmeden kabullenmesini, her zaman ve her yerde onun yanında olmasını ve sefil davranış biçimlerini hoşgörüyü karşılamasını ister. Elbette bu tür kadınlar da vardır. Ama uzun süreli ciddi bir ilişki için her iki eşin de olgun olması, mantıklı, sorumluluk bilinci içinde, cömert ve saygılı davranmayı amaç edinmiş olmaları büyük avantajdır. Olgunluk büyük bir laftır ve bu nedenle onun ne olduğunun ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ve anlamının tam olarak ifade edilmesi gerekir. Yetişkin olmak ve sorumluluk taşımak ne demektir?

Olgun bir insanın kişisel profili vardır. Ne istediğini bildiği ve düşündüğünü söylediği duygusu uyandırır. Kendisine verilmiş normlara ve davranış kalıplarına uymaya çalışmaz, kendine özgüdür. Olgun insanlar uygun bir şekilde konuşur, davranır ve karar verirler. Kendilerine sınır koyabilirler, ama başkalarına karşı gerektiğinde anlayışlı da olabilirler. Kendi gereksinimlerinin ne olduğunu iyi bilirler ve buna göre davranırlar. Ne sırf inat olsun diye bir şey yaparlar, ne de baskı uygularlar. Dırdırlanmazlar, mızımızlanmazlar ve taşkınlıkta bulunmazlar. Yetişkin bir insan kendi kendisiyle tam bir bütünlük içindedir. Karşısındakinin sınırlarına ve onuruna saygı duyar. Kendi güçlü ve zayıf yanlarını bunlarla ne yapacağını bilir. Olgunluk bir gelişme ve deneyim sürecidir.

Aşağıya Hamburg'lu psikolog Bärbel Raulf'un hazırladığı bir olgunluk testi bulacaksınız. Bu size kendinizin ve eşinizin durumunu ölçmede yardımcı olacaktır.

- Sağlıklı bir yaşam sürüyor ve evinizi çekip çevirebiliyor musunuz?
- Yaşamınızı tek başınıza kazanabiliyor musunuz?
- Tasarruf yaparak ve yaşamsal sigortaları yaptırarak geleceğinizi planlıyor musunuz?
- Faturalarınızı zamanında ödüyor ve borçlanmamaya gayret ediyor musunuz?
- Özen gösterdiğiniz bir arkadaş ve tanıdık çevreniz var mı?
- Kriz durumlarında yardım isteyebilecek durumda mısınız?
- Yalnız kalabilir misiniz?
- Duygularınızla ne patlayacak ne de uygunsuz davranış biçimlerine dönüşmeyecek şekilde baş edebiliyor musunuz?
- Bağımlılıklardan arınmış durumda mısınız?
- Denemelerinizi sürdürmeye yetecek irade gücünüz var mı?
- Güvenilir biri misiniz?
- Hatalarınızı itiraf edebilir ve özür dileyebilir misiniz?
- Eşinizin sorunları olduğunda kendinizi onun yerine koyabilir misiniz?
- Suçu başkalarına atmayıp kendi eylemlerinizin arkasında durabilir misiniz?
- Kendinizde bulunan kusurları düzeltme gayreti göstermeye hazır mısınız?
- Katılım gösterebilir misiniz?
- Gerektiğinde geri durabilir misiniz?
- Cinsel bir yaklaşım olmadan sıcaklık ve sempati gös-

terebilir misiniz?

- Diğerlerine karşı özenli davranıyor musunuz?
- Hayır diyebilecek durumda mısınız?
- Gereksinimlerinizi ve duygularınızı ciddiye alıp onlara uygun hareket ediyor musunuz?

Elbette ki her gün bir olgunluk ve erdem abidesi gibi dolaşmak gerekmiyor. Hiç kimse mükemmel değildir. Ama bu gelişimi bir yönelim olarak göz önünde bulundurabiliriz ve kendi üzerimizde çalışabiliriz. Olgun ve yetişkin olmaya çalışmamız ilişkimize olumlu bir katkıda bulunacaktır. Hedefe ulaşmak hayat boyu sürecek olan bir görevdir.

Merkezdeki Yanlış Anlamalar

Evlilik konuşmalarında kadınlara ve erkeklere sürekli anlayışlı olmaları ve kendilerini eşleriyle özdeşleştirmele-ri öğütlenir. Bununla katılımcı olmaları, karşısındakini dinlemeleri ve anlamaları kastedilir. Yaygın özelliklerden biri de eşini değiştirme, onu başka biri yapma isteğidir.

Kadınların öncelik verdikleri şeyler erkeklerinkinden farklıdır. Kadınlar duygularını ifade etmek isterler ve canlı ilişkiler onlar için önemlidir. İlişki üzerinde çalışmak, onu beslemek ve sürekli daha iyi hale getirmek isterler. Bu nedenle kadınlar kendini tanıma ya da terapi seanslarına memnuniyetle katılırlar. Duygularını, tepkilerini, davranışlarını analiz etmek isterler. İletişimin onlarda öncelikli bir anlamı vardır. Kişiliklerini geliştirmekten keyif duyarlar. Kendine olan güvenleri sürekli kendi üzerlerinde ça-

lıışmak ve kendini giderek daha iyi anlamakla yakın ilişkili-
dir. Gerçek benliklerini hissetmek ve onu ifade etmekle.
Kadınlar kendilerine, ben kimim, diye sorarlar. Kişisel
duygular üzerine konuşabilmenin çok önemli olduğunu
düşünürler. Katılım ve anlayış kadınlar için vazgeçilmez
iki özelliştir.

Psikolojiyle, ruhbilimle, kendi kişisel gelişimleriyle, sez-
gileriyle çevresindeki insanların duygularıyla ve gereksi-
nimleriyle ilgilenmeyi çok severler. Kadınlar birine daha
çok yaklaşabilmek için duygular ve sorunlar üzerine ko-
nuşurlar. Yakınlık onlar için kaçınılmazdır. Eğer bir erkek
bu gereksinimi karşılamıyorsa kadın, kendisinin onun için
önemli olmadığını, onun kendisiyle ilgilenmediğini ve ihti-
yaçlarına saygı göstermediğini düşünür. Kadın bir adım
daha ileri gider ve şöyle düşünür: Eğer gereksinimlerime
saygı göstermiyorsa ve yakınlık arzularımı gidermiyorsa
kişiliğimi kabul etmiyor demektir. Beni olduğum gibi kabul
etmiyordur.

Genel olarak kadınlar için en büyük felaket “suskun”
tiplerdir; Otistikler gibi tepki gösteren erkeklerdir. Ses çı-
karmadan, sanki orada değilmiş gibi bir tutum ve hiçbir
açıklama yapmadan öylece oturmak. Kadınlar böyle er-
kekler karşısında inanılmaz bir öfkeye kapılırlar.

Erkekler kadınlardan tamamen farklı yapıdadır. Çözüm
ve eylem yönelimlidirler. Yetkili, etkin, verimli ve güçlü ol-
mak isterler. İş bitiriciliklerini kendilerine kanıtlamak is-
terler ve güçlerini geliştirirler. Bu binlerce yıldır onların
genlerine yerleşmiş durumdadır ve onların avcılık dönem-
lerinin bir kalıntısıdır. John Gray şöyle diyor: “Erkek anla-
yışı, elle tutulur bir şeyler ortaya koymak yetisi olarak ta-

nımlanabilir.” Erkekler karar vermek ve eyleme geçmek, işlerini yoluna koymak isterler. Çevresindeki insanların ruhsal yaşamlarını pek fazla dikkate almazlar. Yerine getirmeleri gereken görevler bakımından “psiko” meseleleri onlar için ikincildir. Hiçbir kendi kendine yardım kitabı onları inlerinden çıkaramaz. Önemli olan güce sahip olmak, şeyleri yerinden oynatmak ve hedeflere ulaşmaktır. Eylemler yoluyla erkekler etkinliklerini kanıtlayabilirler. Ve bu onların kendine olan güvenlerini her şeyden çok arttırır.

Bu iki farklı anlayıştan karşı cinsler arasında sayısız yanlış anlama doğar. Kadın erkeğin kendisine kulak vermesini ve anlamasını beklerken, erkek çeşitli çözümler önerir. Kadın çevresindeki insanların davranış biçimlerine tepki gösterdiğinde ya da gündelik sorunlar üzerine düşündüğünde erkek onun bir uzman görüşü istediğini sanır. Ama kadın sadece katılımcı bir dinleme bekler. Erkek bir işe yaramaya çalışırken kadın onun kendi problemleriyle ilgilenmediği duygusuna kapılır. Erkek kadına pragmatik yardımlar önerirken kadın onun gereksinimlerine saygı göstermediğini ve kendisini anlamadığını düşünür. Sorunlar karşısındaki bu farklı yaklaşım tekrar tekrar ortaya çıkan yanlış anlamaların kaynağıdır.

Anlaşılır Mesajlar

Sözlü ve sözsüz mesajların anlamları konusunda birkaç saptama daha. Kadınlar sık sık erkeklerin anlamadıkları mesajlar gönderirler. Bir kerecik dostça olmayan,

alınan bir yüz ifadesi takındıklarında partnerlerinin davranışlarının yanlış olduğunu anlamaları gerektiğine inanırlar ya da erkeğin, kendisini nelerden hoşlanıp nelerden hoşlanmadığını anlayacak kadar tanımış olması gerektiği fikrinden hareket ederler. Arzularının ve gereksinimlerinin mimiklerinden ve beden hareketlerinden anlaşılmasını beklerler. Bu olmayınca da alınırlar. Sözsüz mesajlar önemlidir, ama berrak sözlerin ve anlaşılır davranışların yerine geçemezler. Beraber yaşarken kendi hakkımızda ve partnerimiz hakkında mümkün olduğunca net ve berrak olmaya gayret etmeliyiz. Karşımızdakinin bizim içimizden geçenleri okumasını ve ne istediğimizi anlamasını bekleyemeyiz. Ama ilişkiler genellikle bu gözü kapalı anlayış üzerine kuruyoruz. Partnerimiz yakınmalarımızı, şikâyetlerimizi, mızızlanmalarımızı, direnmelerimizi, suskunluklarımızı, küskünlüklerimizi yanlış yorumlayınca da kızıyoruz.

Birbirleriyle doğru iletişim kuramadıkları için bir türlü ortak bir noktada buluşamayan çiftler üçüncü bir kişiye ihtiyaç duyarlar. Diğerinin kodlarını çözmeye yardımcı olan ve insanın kendini nasıl ifade etmesi gerektiğini öğreten tarafsız biri. Çift terapisi amaca yönelik profesyonel iletişim yöntemlerini öğrenmek için bir yoldur. Çift terapisinde ortaklaşa konuşma ve doğru dinleme birbirini anlamanın en önemli araçlarından biri olarak öğretilir.

Psikolog yazar Julia Onken “Ödünç Alınmış Mutluluk” adlı kitabında şunları yazıyor: “Konuşma en önemli araçtır, birbirini anlamak, olayları açıklığa kavuşturmak ve uzlaşmak için bundan daha iyi bir araç yoktur. Ruhsal sıkıntılarımı ve kafamdaki sorunları sadece sözcüklerle ifade

edebilirim ve diğetine ruhuma bakması için bir olanak tanırım.”

Birçok ilişkide bunun eksikliği hissedilir. Karşımızdaki-
nin lafını bitirmesini beklemeyiz, onu azarlamak ya da ya-
lancılıkla suçlamak için acele ederiz. Böylece sık sık er-
kekler bu tür durumlardan kaçarlar ve basitçe susmayı
tercih ederler, kadınlar da anlaşılma konusunda büyük
bir hayal kırıklığı yaşarlar.

İkili ilişkilerde ve hayatın her alanında doğru sözcükle-
ri seçmenin ne kadar önemli olduğunu iyi anlamalıyız. Bir-
çok duygusal yaralanmalar ve yanlış anlamalar sadece
doğru sözcükleri bulamadığımız için meydana gelmekte-
dir. Sık sık duruma uymayan ifadeler kullanırız, azarlarız,
küfrederiz, hakaret ederiz, cezalandırırız ya da ayıplarız,
çünkü asıl amacımızı unutmuşuzdur. Karşımızdakine çok
fazla yaklaşıyoruz ve çok sonra porseleni kırdığımızı fark
ederiz. Muhtemelen de bu hiç istemediğimiz bir şeydir.
Aslında partnerimizin bizim sorunumuzu anlamasını iste-
mişizdir. Buradaki bir başka tehlike de laf kalabalığı ya da
cırlak bir sesle karşımızdakinin davranışını değiştirmeye
çalışmaktır, ki bu şekilde herhangi bir sorunu çözmek ola-
naksızdır. Yel değirmenlerine karşı açılan bir savaşa ben-
zer. Değişmesi gereken çoğunlukla partnerimiz değildir,
bizizdir. Ama anlaşılır sözcüklerle onun bizi daha iyi anla-
masını, duygularımızı hissedebilmesini sağlayabiliriz.

Psikolog Michael Thiel partnerinizle etkin bir iletişim
kurabilmenize yardımcı olacak bir davranış listesi veriyor.

Partnerimle aramdaki iletişimin doğru olduğunu nasıl
anlarım? Aşağıdaki cümleler eşlerin her ikisi için de ge-
çerlidir:

- Konuşmalar sırasında mümkün olduğunca kendimi partnerimin yerine koymaya çalışıyor muyum?
- Herhangi bir yorumda ve değerlendirmede bulunmadan söylediklerini anlıyor muyum?
- Tartışmalar sırasında bile ona olan saygımı, onun için kaygılandığımı ve ona karşı duyduğum sıcaklığı dile getirebiliyor muyum?
- Konuşmalarda gerçek benliğimi, herhangi bir role gereksinim duymadan ortaya koyabiliyor muyum?
- Şu çok önemlidir: “İnsan” demek yerine “Ben” diyebiliyor muyum? Kişisel olarak olayla ilişkili olduğumu gösterebiliyor muyum? İyi iletişim “Ben” mesajlarıyla süslenendir.

Bu cümleler çiftlerin, eğer iletişim kurmak istiyorlarsa ilerlemeleri gereken yönü gösteriyor. Bu konuşma ayarları ilişkiye ve sağlığa yararlıdır, çünkü gereksiz stres ve sorunlar önlenmiş olur. Söz konusu olan partnere yağcılık yapmak ya da onun yağcılık yapmasını sağlamak değildir. Yenenle yenilen, üstün olanla olmayan meselesi değildir. İktidar, mücadele, haklılık ya da haksızlık da değildir. Sorununu anlaşılır bir şekilde ifade etmektir, ki karşılıklı gereksinimler giderilebilsin.

Konuşmaların mutlaka da son derece içerik yüklü olması gerekmiyor. İletişim psikologları şunu öneriyor: İlk bakışta sıradan görünen konuşmaların da anlamı vardır, böylelikle eşlerden biri diğerinin yaşamına katılmaktadır. Diğer gündelik yaşamdan dışlanmamaktadır.

Önemsiz şeyler üzerine konuşmak da iki insan arasındaki iletişime olumlu katkılarda bulunur. Karşılıklı konuş-

mak öğrenilebilir ve öğrenilmelidir de, ama bunun için alıştırmalar yapmak gerekir. Çatışmasız gündelik konuşmalar da bunun için en iyi yoldur.

İletişimdeki bazı eksiklikleri gidermek için birkaç öneri:

- Partnerinizi gerçekten anlamaya çalışın. Sözcükler, sorular ve işaretler yardımıyla onu sevdiğinizi ve saygı duyduğunuzu iletin. Ama herhangi bir role başvurmadan esas meselenizi anlatın.
- Eğer tartıştıysanız tartışma hakkında konuşmayı deneyin. Karşılıklı olarak birbirinize yardımcı olun. Eşinizi her durumda ciddiye alın, ama her zaman sözcüğü sözcüğüne değil.
- Çok gülün, birlikte eğlenin. Başka duyguları kapatmak için sahte gülüşleri kastetmiyorum. Mizah rahatlatıcıdır, tartışmalardaki keskinliği giderir, ayrıca ruh ve beden için sağlık pınarıdır.
- Sağlıklı iletişimin beslendiği kaynak kendi kişisel deneyimlerimizdir. Sadece bir şeyler yaşamış olan kişi bir şeyler iletebilir. Her şeyi birlikte yapmayın. Kendi arkadaşlarınızı ve hobilerinizi bırakmayın.
- Hiç kimse düşünceleri okuyamaz. Birbirini çok iyi tanıyan bir çift olsanız bile , aslında kendiliğinden olması gerektiğini düşündüğünüz şeyler hakkında konuşun.

Dinlemek

Doğru durumlarda doğru sözcükleri bulmak kadar partnerimizi dikkatle dinlemek de önemlidir. Birçok insan

doğru bir şekilde dinlemesini bilmez. Karşısındakinin sözünü bitirmesine izin vermez, sürekli lafını keser, karşısındakini kendi hikâyeleri için anahtar sözcükleri veren biri gibi kullanır ya da onun hiç söylemediği bir şeye yanıt verir, çünkü onun söylediğini yarım yamalak dinlediği için yanlış anlamıştır. Ya da otomatik olarak kendi değer yargılarını karşısındakinin dünyasına yansıtır. Yaşam süreci içinde kendi bakış açılarını geliştirmişlerdir ve herkesin bakış açısının da bundan ibaret olduğu düşüncesinden hareket ederler.

Dinlemedeki ikinci hata kaynağı, oldukça yaygın olan uyum ihtiyacı nedeniyle birçok insanın konuşmaların bir uzlaşmayla sonuçlanması gerektiğini düşünmeleridir. Karşıt bir düşünceye karşı durmaları onlara çok zor gelir.

Dinlemek kendimizi onun dünyası içine aktarmak, onun dünyası içine girmektir. Biz hepimiz bireyiz, farklı sosyalleşme aşamalarından ve farklı tarihlerden geçmiştiz. Herkes dünyayı farklı bir bakış açısından görür, ağırlık noktaları ve verilen değerler de farklıdır. Dinlemekte söz konusu olan bu farklı bakış açısını anlamaktır. Ama bu ancak kişinin kendi pozisyonunda ısrar etmediği bir durumda mümkün olabilir. Geçici olarak kendimizi kendi düşüncelerimizden kurtarmalı ve soruların yardımıyla bir başka pozisyona yerleştirmeliyiz.

Julia Onken şöyle yazıyor: "Anlaşılmak insanın temel gereksinimlerinden biridir, tam kastettiği şekilde, herhangi bir değişikliğe uğramadan. Karşımızdakini yabancı bir eve girmiş ve eşyaları inceliyormuşuz gibi dinlemesini öğrenmeliyiz. Oraya öylece gidip duvarlara resim asmayız ya da eşyaların yerini değiştirmeyiz. Orasının başka biri-

nin dünyası olduğunu biliriz.”

Yabancı bir evdeki her şey hoşumuza gitmese de sahibinin onu döşeme biçimine saygı göstermek zorundayız. İnsanların düşünceleri ve bakış açılarını için de durum farklı değildir. Hoşumuza gitmese de başkalarının bakış açılarını kabullenmek zorundayız. Onları hemen yargılamamalı, aksine sadece idrak etmeliyiz. Bununla beraber şunu söyleme hakkımız da her zaman vardır: Bu konuda ben farklı düşünüyorum.

Özellikle de ikili ilişkilerde sık sık kendini bu şekilde ifade etme yetisinin eksikliği görülür. Genellikle kadınlar eşlerini tıpkı kendileri gibi düşünecek şekilde değiştirmeye eğilimindedirler. Onu olduğu şekilde görmek ve kabullenmek istemezler, oysa onu değiştirmeye çalışmak başarısızlığa mahkum bir mücadeledir.

Kendini karşıdakine ifade etmenin bir yolu, “ben” mesajı içeren öznel perspektiften konuşmaktır. Genellikle gözden kaçırdığımız bir durumdur bu. Genellemelerden hoşlanırsınız ve üçüncü kişi üzerinden konuşursunuz, çünkü böyle daha inandırıcı olacağını sanırsınız. İlişkiyi ilgilendiren özel konuşmalarımızda genellemelerden kaçınırsak iyi olur.

O halde “Sürekli geç geliyorsun!” demek yerine “Sözleştiğimiz saatte eve gelmemiş olman beni tedirgin ediyor. Başına bir şey gelmiş olmasından korkuyorum,” demek daha doğru olacaktır. Ya da “Evlilik yıldönümümüzü hep unutuyorsun!” yerine “Evlilik yıldönümümüz benim için çok önemli ve senin de bunu düşünmen beni çok sevindirirdi,” demek daha etkilidir.

Suçlamalar da karşımızdakinin bloke olmasından ve kendini geri çekmesinden başka bir işe yaramaz. Ama

duygu ve düşüncelerimizi “ben” mesajları biçiminde iletirsek karşımızdaki de saldırıya uğramadan bizim hakkımızda bir şey öğrenme şansını elde etmiş olur. Hassas meseleleri de bu şekilde daha iyi konuşabiliriz.

Kadınlar bir meseleyi açığa çıkarmak için soru ardına soru sorarken ve hiç durmadan konuşturlarken erkekler atasözüne uygun olarak davranırlar: “Bilmediğim şey beni ilgilendirmez.” Ama konuşulmayan şeylerin diğerine dokunmadığını sanmak bir yanılgıdır. Julia Onken şöyle devam ediyor: “Konuşulmayan şeyler büyük ve kontrol edilemez bir güce sahiptirler, bu nedenle de daha tehlikelidirler. Evli çiftlerin bilmedikleri bir şeye bedensel ve ruhsal olarak tepki göstermelerine yeterince örnek mevcuttur.” Ama insanın bir sorunu dile getirebilmesi için karşıdakinin bunu dinlediğinden ve ciddiye alındığından emin olması gerekir. Hemen itirazlarla karşılaşacağından korkan biri konuşmaktan da kaçınacaktır.

Destek Olarak Terapi

Bazı insanlar gelişimleri için profesyonel yardımı tercih ederler ya da buna ihtiyaç duyarlar. Çocukken bazı davranış biçimlerini, farkında olmadan anne babamızdan devralıyoruz. Kendimize belirli bir dünya geliştirerek davranış biçimlerini içselleştiriyoruz. Hayatımızın ilk evrelerinde anne babalarımızdan, okulumuzdan, arkadaşlarımızdan ve medyadan belirli kalıpları öğreniyoruz. Günün birinde, çocukluğumuzda öğrendiğimiz bu davranış biçimlerinin yetişkinliğimizde bize tam da uygun olmadıkla-

rını ya da her zaman işe yaramadıklarını görüyoruz. Ya da görevlerini tamamlamalarına rağmen ortadan kaybolmadıklarını bir şekilde hayatları sürdürdüklerini ve bizi etkilemeye devam ettiklerini görüyoruz. Örneğin, daima dostça ve yardımsever olmak, hayır diyememek gibi özellikler tam bir bağımlılık rolünün vazgeçilmez stratejilerindendir, ama yetişkinlik dönemimizde bunların ortadan kaybolmaları gerekir. Aynı şey çalışkan ve başarılı kız çocuk ya da neşeli şişman oğul için de geçerlidir.

Kendi kendini cezalandırmanın arkasında daima kendi hakkında yanlış bir fikir, aileyle ve arkadaşlarla yapılan iyi düşünülmemiş bir anlaşma yatar. Bu belli ki bizi dar bir alanda belirli bir tarzda yaşamaya ve kişiliğimizin bir kısmını reddetmeye zorlamaktadır.

Çocuklukta önemli olan doğduğumuz çevreye uyum sağlamaktır. Ama yetişkin olarak artık bırakmamız gereken davranış kalıplarını sık sık çelişkili bir biçimde hayatımızın akışı içersinde daha da güçlendirmekteyiz. Hayatımızın ilk yarısındaki ikili ilişkilerimizde de farkında olmadan çocukluğumuzun ya da ilk gençlik yıllarımızın normlarını kullanıyoruz.

Küçük bir kız olarak anne babamıza itaat etmemek, kendi ihtiyaçlarımızı dile getirmemek, itiraz etmek ve uyum sağlamamak hayatta kalma sürecimizde önemli bir rol oynayabilir. Ama doyurucu bir ilişki sürdürmek istiyorsak bunun tam tersi davranmamız gerekir. Sevgili, eş olarak farklı davranmamız gerekse de bir şekilde eski rolümüzü sürdürüyoruz: Uslu, sevimli, uyumlu evlat. Eskiden anne babamızın bizi kabullendiği gibi bu davranışları sürdürürsek partnerimizin de bizi kabulleneceğini düşünüyo-

ruz. Eğer bu işlemeyecek olursa daha çok gayret sarf ediyoruz. Bu türden bir ölçüsüz gayreti nevrotik olarak nite ediyoruz. Çünkü bunu başka bir davranış kalıbıyla değiştirmemiz gerekirken onu daha da güçlü ve etkin kullanmaya çalışıyoruz.

İlişkilerdeki birçok problemin arkasında geride bırakılan davranış kalıpları tarafından harekete geçirilen psikolojik nedenler yatmaktadır. Bugün, başkalarıyla olduğuna inandığımız problemlerin çoğunun aslında sadece kendimizle olduğunu biliyoruz. Eş seçiminde alışkın olduğumuz, bildiğimiz, çocukluğumuzdan kalan deneyimlerin ve izlenimlerin yönlendirdiği bir ilişki kalıbına eğilim duyuyoruz. Farkında olmadan, bildiğimiz tanıdığımız yaşamı sürdürmeye çalışıyoruz, hatta bundan acı duymuş olsak bile. İçimizde eşimizin bizi bundan kurtaracağına dair gizli bir umut vardır.

Ama partnerimiz çocukluğumuzdan kalan izleri silemez. Tam tersine bu izler eş seçimimizdeki bilinçdışı payları nedeniyle yeniden canlanırlar. Biz de bunun üzerine hayal kırıklığına uğrarız ve suçun partnerimizde olduğunu düşünürüz. Bize karşı sabırlı, anlayışlı ve verici davranıyordu, eve hep erken gelseydi, sürekli susmasaydı her şey çok farklı olacaktı deriz. Ve ardından partnerimizin eğitimindeki eksiklikleri gidermeye girişiriz.

Ama bir ilerleme kaydetmek istiyorsak partnerimizle olan sorunlarımızın birinci planda kendimizden kaynaklandığını görmek zorundayız. Değişmesi gerekenin ben olduğumu kabul etmediğim sürece ilişki er geç bir savaş alanına dönecektir ya da uykuya dalacaktır. Kendime sormamam gereken şudur: Sorunum neydi ki kendime cimri,

dominant, öfkeli, bencil, güvenilmez ya da sevgisiz bir adam seçmişim? Hiç kimse beni buna zorlamamıştı ve onu seçmek için iyi (bilinçdışı) nedenlerim olmuş olmalı. İşte bu nedenleri, ilişkiye yeni bir yön vermeye başlamadan önce bulup çıkarmak gerekir. Bütün krizlerde en başta, bunda benim katkım nedir, bu felaket, kaos, kötü olay ya da her neyse, erişmek ya da kaçınmak istediğim hangi şeye hizmet ediyor, diye düşünmeliyim.

Psikolog Dr. Anna Schoch “Şans Olarak 40” adlı kitabında şunları yazıyor: “Kişinin kendisiyle yüzleşmesi zor bir şeydir ve hiç hoş değildir. Maalesef hiçbir zaman tam bir sona da ulaşmaz. Hayatın önümüze koyduğu en zor problemlerden biri diğerlerini kendi sorunlarımızdan dolayı sorumlu görmemeyi, bunların nedenini birinci derecede kendimizde aramayı öğrenmektir. Terapilerde, çektiğimiz acıya kendi yaptığımız katkının farkına varmak acı vericidir. Özellikle de insan bir ilişki krizinden çıkış yolu arıyorsa kendi hatalarını görmek, diğerinde ne kadar çok yaraya yol açmış olduğunun bilincine varmak daha da ağır gelir. Kişi daima suçu başkalarında görür. İnsan adeta şu görüşe sıkı sıkıya inanır: “Herkes benim gibi olsaydı dünya mükemmel bir yer olurdu.”

İnsan zor yürüyen, problemlili ilişkideki kendi katkısını hissediyorsa terapi yararlı olacaktır. Terapi kişiye kırılan bir ilişkiden duyduğu acıyı açıkça ortaya serebileceği bir güvenlik alanı sunar. İyi bir terapist öfke ve acılara, her ne şiddette olursa olsun, katlanmasını bilir. O halde, insanın belki de yıllar yılı topladığı, bir şekilde bastırıldığı ve bir patlayıcı maddeye dönüştürdüğü her şeyin ortaya dökülmesi gerekir. Terapi teselli ve dayanma gücü verir. İnsan-

nın hiç de farkında olmadığı bazı davranış kalıplarının farkına varmasını sağlar. Bu da kişinin önünde yeni olanaklar açar. Terapi sırasında insan kendini doğru tanımayı öğrenir. Duruma göre çocukluğu ele alınır ve terapi gören kişi neden hep belirli bir biçimde davranmış olduğunun farkına varır. Terapi bazen bu çok önemli kendini tanıma sürecinde ilerlemenin tek yoldur. Bir psikoterapi sırasında birçok arızanın nedeni ortaya çıkartılabilir veya ortadan kaldırılabilir. Derinlerde yatan arzular ve korkular gün ışığına çıkar. Artık yararsız hale gelen eski davranış kalıpları bulunup çıkarılır ve kişi bunların yerine yenilerini koymasını öğrenir. Eski alışkanlıklar ortadan kaldırılır ve yeni yollar aranır. İç ve dış birbiriyle denk hale getirilir. Gerçeğin ve doğrunun peşinden giderken, başka bir kişilik oluşturmak için çoğunlukla kendimizi küçük parçalara ayırmamız ve daha sonra tekrar yeni bir bütün olarak bir araya getirmemiz gerekir. İyi ve kötü yanlarımızı kabullenmeyi ve yaşamayı, içimizdeki kişiye uygun davranmayı öğreniriz. Terapinin amaçları şunlardır: Kişisel özerkliğe kavuşmak, kendimizin ve başkalarının ihtiyaçlarını, duygularını tanımak ve onlara uygun şekilde davranmak, çatışmaları hayatın bir parçası olarak görmek.

Değişimler, kabul etmek gerekir ki çok yorucu ve acı vericidir. Terapinin güvenlik alanında bazen sorunlu olan durumlar yeniden yaşanır. Bu yeniden değerlendirme sırasında aileden ve ilişkiden kopmalar meydana gelebilir. Bir terapiye başlamaya cesaret eden kişi, hayatta kalabilmek için gerekli olan kişiliğin yerine içindeki gizli kişiliği geliştirme şansına sahip olur. Olgunlaşma sürecini tamamlayan -terapiyle ya da terapisiz fark etmez- kendi ki-

şiliğini geliştirmiş olan kişi elbette kendisine en uygun partneri seçme olanağına daha çok sahip olacaktır.

Eğer sürmekte olan bir ilişkide partnerlerden biri terapi görmeyi reddediyorsa, diğerine bireysel bir terapi yine de yardımcı olabilir. Çünkü amaç birinci derecede önemli olan partnerimizi değiştirmek değildir. Genellikle biz kendi davranışlarımızı düzeltirsek partnerimiz de davranışlarında birtakım değişiklikler yapacaktır. Bir ilişki için yeni bir adayla tanıştığımızda, terapi bu kişinin bizim ihtiyaçlarımıza uygun biri olup olmadığını anlamamıza ve gerçekte neye ihtiyacımız olduğuna ve neyin bizim için pek de önemli olmadığına karar vermemizde bize yardım olacaktır. Birtakım beklentiler genellikle bizim bakışımızı etkiler. Yeni kişi belki harika görünüyordur ve bu başlangıçta gözlerimizi kamaştırabilir, ama bu sadece dış görünüşten ibaret olabilir. Terapi karşımızdakinin sadece bazı parçaları yerine tamamını görmemizde bize yardımcı olur .

Sonsuz Sadakat

Sonsuz sadakat sözü vermek artık gerçeği tanımlamıyor. Çok sayıda evlilikler ve ayrılıklar var günümüzde. Bir ilişkiler serbest piyasasında yaşıyoruz. Bu piyasa ruhsal esneklik gerektiriyor. Romantizm eğiliminin karşısına yeni bir bilinç dikiliyor. Bu bilinçle birlikte partnerden beklentiler büyüyor. Eskiden gündelik yaşamın gereklilikleri, sorumlulukları birbirine kaynaşmış durumdayken ve uyumsuzluklar bir alinyazısı olarak görülüp kabullenilirken bugün genellikle bu çerçevenin dışına çıkan koşullar

öne sürülüyor. Hatta bazen bu talepler çelişkili olabiliyor: Kişi hem mümkün olduğunca özgür olmak istiyor, hem de güvenilir bağlılık.

Bugün ilgi alanlarının merkezinde 'ben' vardır. Her şey ona ve onun refahına hizmet etmek durumundadır. Sana iyi gelmeyen şeylerden kaçın. Her zaman mutluluğun, arzunun ve neşenin merkezde bulunmasını sağla. Dış görünüş, gelir düzeyi ve karakter bakımından en optimum partneri arıyoruz. Bu kıstaslara uyan birine sahip olduğumuzda ilişkiyi sürdürmeye çalışırız, ta ki günün birinde onun da hatalar yaptığını, hoşumuza gitmeyen yanları olduğunu anlayana kadar. O zaman birdenbire ayılıyoruz. Bekârlık kültürünün sosyal teknikleriyle partner seçimi tutarlı bir şekilde seçici olarak yapılabilmektedir. Her şeye en optimal şekilde sahip olmak bir hayat prensibidir. Kadınlar için geçerli olan şudur: İstemediğin şeylerin sana yapılmasına izin verme. Tembelce uzlaşmalara gitme. Kendine olan güvenini geliştir, kendine verdiğin değeri yükselt. Hayır demesini öğren. Günümüzde kadınlar bir ilişkiye bu mesajlarla giriyorlar. Buna karşın erkeklerin durumu hiç de kolay değil. Sürekli yapılan çalışmalar erkeklerin tedirginlik, güvensizlik, depresyon, hüznün ve sarsıntıya uğramış kendine güven duygularının yaygın olduğu sonucunu veriyor. Nasıl davranmaları lazım? Doğru nedir? Kadınlar ne istiyor? Erkeklerin çoğu artık dünyayı anlamıyor ve karşı cinse karşı yanlış tepkiler gösteriyor.

Sevgiden göğe kadar yükselen beklentiler, orta tabakası bu yüksek beklentileri sonuna kadar yaşayabilen refah toplumunun günümüze ait bu fenomeni aynı zamanda bir yüke dönüştü. Öyle bir erkek ya da insan görüntüsü tasar-

layın ki kimse buna uyamasın. Kadın hareketine rağmen sevginin sürekli romantizmle karıştırıldığını görürüz. Eğitim araştırmacısı Matthias Horx bu konuda şöyle yazıyor: "Günümüzde sevgi, öyle ilahi bir güç haline getirildi ki insan bunun altında ezilmiş vaziyette yerde yatıyor."

Ama günümüzde her iki cins için de oldukça zorlaşan yaşam mücadelesinin bütün sorunlarını hangi erkek tipi üzerimizden alabilecek durumdadır ki? Bu nedenle hayatlarımız hızlı eş değiştirmelerle, her seferinde daha da iyi bir adam arayışı tarafından belirleniyor. Günlük kendini kanıtlama ve kariyer mücadelesi içinde duygusal yaşam yetersiz kalıyor. Bu nedenle de insan giderek artan bir çaresizlik içinde iki kişilik güvenlik duygusunun, doyurucu bir ilişkinin verdiği ruhsal tesellinin özlemini çekiyor. Bir taraftan, varoluş açısından bakıldığında yaşamımızı kontrol altına almış durumdayız, diğer taraftan bu durum acı dolu duygusal arızalarla derinden bağlantılı. Formda, başarılı, özgür ve mutlu olma kavramlarının karşısına yalnızlık, mutsuzluk, çaresizlik ve kendinden şüphe kavramları dikilmiş durumda. Bunu tedavi edecek ilaç olarak da mükemmel bir ilişki görülüyor. Ama üzümler o kadar yüksekte asılı ki, kalp arkadaşımızdan beklentilerimiz o kadar büyük ki, onun bunları karşılaması mümkün değil. Fantezilerin, özlemlerin ve gereksinimlerin yapılabilir olanı çok aştığı durumlar hiç de ender değil. Bir kurtarıcı arayışı giderek insanın kendine kurduğu bir tuzağa dönüşüyor, onun bütün enerjisini bloke ediyor ve hayatı karanlık gölgesi altına alıyor. Ve o zamanda insan tuzağa çoktan düşmüş oluyor. Matthias Horx, bizim toplumumuzda yaşayan bireylerin değil, bunları yaşamak için gerekli olan olgunlu-

ğun olmayışının ilişkilerimizi güçleştirdiği görüşünde. Karşılıklı olarak kendi koşullarını ve beklentilerini açıkça ortaya koyan çiftlerin sayısı çok fazla değil. "Çevremizi aşırı taleplerle sarmış durumdayız; romantizmle ve küsüp darılma stratejileriyle. Görevlerimizi başkalarına aktarıyoruz. Yansıtıyoruz. Başkalarını sorumlu tutuyoruz. Ben-cillik tartışmalarının o büyük çamur güreşi içinde sürekli olarak ve inatla bireyselliği narsisizmle karıştırıyoruz." Ama bir narsis, psikolojik ve maddi kaynakların doymak bilmez tüketicisidir. O asla vermek istemez, sürekli almak ister. Açlığını bir tür teröre dönüşen ölçüsüzlükle gidermek ister. Söz konusu olan sosyal yetki sorunudur. "Soru şudur: Kişisel ve ruhsal yeteneklerimizi yetişkinlik kararlarının bizden beklediği ilişkiler dünyasına nasıl uydurabiliriz?" Bunu ilişki hayatı için somutlaştırırsak: Sadece sabır, anlayış ve hoşgörüyle yeniden birkaç aydan ya da birkaç yıldan daha uzun süren ilişkiler yaşayabiliriz. Regina Müller kitabında "Benim için kırmızı güller yağmalı," diye yazıyor. Seslerini çıkarmamakla, kendilerini evine ve erkeğine adamakla, kendi benliklerini ve gereksinimlerini reddetmiş olan annelerimizin gösterdiği "taş sabrı" söz konusu değildir artık. Sabrın doğru bir biçimi ancak şu şekilde olabilir: "Kendini, her şeyi illa da mükemmel yapacağım zorlamasından kurtarmak. Âşık olmanın o sonsuz kargaşasından sevgi durumuna geçmek için gereken zamanı kendine tanımak. Yani daimi kaosa son. Kurbağayı, belki bir gün gerçekten de prene dönüşür diye duvara çarpıp durmaya son vermek."

Önemli olan insani zayıflıkları da kabul etmek, diğerinin, bütün avantajları ve dezavantajlarıyla birlikte bir kişilik ol-

masına izin vermektir. Önemli olan bir sonraki bölümün konusunu da teşkil etmektedir: Çok çabuk pes etmemek.

Çok Çabuk Pes Etmemek

İçinde yaşadığımız çağ, aydınlanma çağıdır. Biz sadece kanıtlanabilir olan şeylere ve bilime inanıyoruz. Her şeyin farkında olduğumuz ve aklımızın yönettiği bir hayat sürdürdüğümüzü düşünüyoruz. Ama iki kişilik bir birliktelik, irasyonelliğin, romantizmin ve pespembe düşüncelerin kaynadığı bir alandır. Hâlâ evliliğin, mutlu bir ilişkinin doruk noktası ve onu sürekli yüksek düzeyde tutacak şey olduğu görüşü hakimdir. Çevremizdeki soğuk gerçekliğin bundan çok başka olduğunu, çoğu kimse görmezden geliyor. Belli ki hayal kırıklıklarının, gürültü patırtının, yanlış anlamaların ve iktidar mücadelelerinin de tıpkı sevgi, mutluluk ve uyum gibi bir ilişkinin doğal parçaları olduğunu çok az kişi salim kafayla görebiliyor. İlişki içindeki krizler, hâlâ kişisel bir başarısızlık olarak yorumlanıyor ve bunlar çoğaldıkça ilişkinin sonu da yaklaşıyor. Ayrılmak, birçok insana, zor ve dayanılması güç bir ilişkiden kurtulmanın tek yolu olarak görünüyor.

Bir ilişkinin gelişebilmek için mekâna, zamana ve sabıra ihtiyacı olduğu, dişini sıkmanın bazen buna değdiği, dayanıklılığın da bir ilişkici için gerekli bir erdem olduğu gibi düşünceler, birçok çift için üzerinde durulmaya bile değmez görülüyor. Aynı zamanda mutluluğun, güvenlik duygusunun, güvenin ve sağlamlığın bir ilişki için harcanan emeklerin ürünü olduğu ve bunların kendiliğinden oluşa-

mayacağı görüşü de onlara çok yabancıdır. Bunun sonucu olarak da bugün psikologların “seri monogami” dedikleri şey ortaya çıktı. Bir zaman kesitinde tek bir tane, ama arka arkaya yeni ilişkiler. Eğer bir partnerle işler yolunda gitmiyorsa, hemen başkası aranmaya başlanıyor.

Amerikalı evlilik terapisti Liberty Kovacs, çiftlere yardımcı olabilecek uzun süreli bir ilişkinin, birbirinden belirgin olarak ayrılan altı evresini saptamıştır. Bu evreler birlikte geçirilen yılların sayısı ile ilgili değildir. Onlarca yıl hep aynı nedenden ötürü sürekli kavga eden çiftler vardır. Kovacs, bu evrelerin dönüşümlü olarak birbirini takip ettiğini saptamıştır.

Sürekli bir nokta çevresinde dönüp duran bir çiftin önceki evrelerden birine geri dönmesi de mümkündür. Evlilik terapistine inanacak olursak şunu söyleyebiliriz: Orta evrelerde ilişkiyi sona erme sınırlarına kadar sürükleyebilecek iktidar mücadelelerinin olması normaldir. Bu mücadeleler sırasında tünelin ucunda ışığın görünmesi bazen on beş yıl bile sürebilir.

Evre 1:

Birinci aşamaya rahat bir alma ve verme duygusu damgasını vurur. Eşler birbirine âşıktır, birbirlerini öz itibarıyla eş, hatta ruhsal akraba olarak görürler. Tutku, romantizm ve aklın esaretinden kurtulma duyguları hakimdir. Tencerenin kapağını bulduğu düşünülür. Genellikle canlı bir cinsel yaşam da bunun bir parçasıdır. Kovacs’a göre, bu evre birbirine ait olma duygusunun geliştirilebilmesi için oldukça önemlidir. Şu beklenti hakimdir: “Sen

benim gereksinimlerimin tatminini, arzularımın yerine gelmesini ve mutlu olmamı sağlıyorsun." Eşlerden her biri diğerini kendinin en mükemmel karşılığı olarak görür. Bu, ilişkinin en güzel evrelerinden biridir. İçinde kelekler hissetme durumu mümkün olduğunca sürmelidir. Seve ve birbirine ait olma hırsı da aynı şekilde. Hiç kimse- nin bu evreyi gönül rızasıyla terk etmeyeceği anlaşılır bir şeydir. Bu nedenle bu evre mümkün olduğunca uzatılma- ya çalışılır.

Ama hiçbir yol şuradan geçmeyi engellemez: Günün birinde eşler -eş zamanlı olarak ya da birbiri ardına- diğeri- nin kendine ait bir kişiliği olduğunu, kendine ait bir yaşa- mı ve kendine ait gereksinimleri olduğunu fark eder. Onun başka şeylerle de ilgilendiğini görür. Bu da ilişkiyi ikinci evreye, yani ayılma evresine götürür.

Evre 2:

Bu evrenin işareti şudur: "Eskiden çok farklıydın." "Sen benim tanıdığım ve âşık olduğum kişi değilsin." "Sen çok değiştin." Bu saptamalar varılan şu kanıyla çok yakından ilgilidir: "Beni hayal kırıklığına uğrattın." "Bana acı veriyorsun." Ya da "Sen benim beklentilerime, düşüncelerime, isteklerime uymuyorsun ki." Oysa beklentiler şunlardı: "Beni mutlu etmek zorundasın. Her zaman ve son- suza dek." Ortaklaşa yaşam duygusu zedelenmiştir.

Birinci evreden ikinci evreye geçerken yine birçok ilişkinin sona erdiği görülür. İnsan diğeri konusunda yanıldığı duygusuna kapılmıştır. Önemli karakter özelliklerini gözden kaçırdığını düşünmektedir. Eğer birlikte olmaya

devam edilecekse bu evrede yapılması gereken şudur: Farklılıkların bilincine varmak ve bunları olumlamak. Yüksek beklentileri bırakmak ve uzlaşmalara gitmek.

Evre 3:

Bu evrenin en önemli özelliği iktidar mücadelesidir. Her biri kendi ilişki biçimini gerçekleştirmeye çalışır. Prensip şudur: "Ya benim istediğim gibi olursun ya da seni terk ederim." Bu evrede taraflar diğerinin nasıl olması gerektiği konusunda kesin fikirlere sahiptirler. Eğer adam beklentilere uygun davranmıyorsa ilişkiye öfke, ikilik, güvensizlik, kutuplaşma ve çatışma hakim olur. Eşler karşılıklı şikâyetler ve suçlamalar içinde kaybolup gidebilirler. Her ikisi de diğerinin o büyük aşkı olmadığını düşünmeye başlar. Bu evrede de birçok ayrılmalar görülür. Kovacs'a göre, bu evrede yapılması gereken şudur: "İhtiyaca göre diğeri üzerindeki kontrolü gevşetmek, sona erdirmek küçük adımlarla birbirine yaklaşmak ve diğerini anlamaya gayret etmek. Onun duygularına özen göstermek." Ayrıca aileyle yaşanan çatışmaların bu iktidar mücadelelerinin temel nedeni olabileceğini de anlamak gerek. İlişki içinde çatışmaların genellikle sadece temsili çatışmalar oldukları biliniyor.

Evre 4, 5 ve 6:

Burada söz konusu olan kabullenme, feragat etme, barışma ve karşılıklı olarak bağımsızlıkları idrak etmedir. Bizim konumuz açısından sadece ilk üç evre ilginçtir. Çünkü

ilk üç evrede esas konu partnerimizin onu başlangıçta tanıdığımız şekilde kalması meselesidir. Masal prensi kurbağaya dönüşmemelidir. Diğer konusunda yanıldığı düşüncesi acı verici olduğu kadar dayanılmaz bir duygudur ve korku uyandırır. Yanlış seçim konusundaki memnuniyetsizlik farkında olmadan kendi kendinden şüphe etmeye dönüşür. Nasıl olurda insan bu önemli işaretleri gözden geçirir? Neden yine bir cimriye, bir canavara, bir tembele rastlanmıştır?

Sadece bu türden gelişim evrelerinin iyi işleyen bir ilişkinin doğal bir parçası olduğunu, hatta geçici olarak ayrılıkların bir olabileceğini iyice anlayan bir kimse uzun yıllar sürecektir bir ilişki kurmayı başarabilir. Kabulün, kendi bireyselliğini bulmanın derecesi ve diğerinin nasılsa öyle olmasına izin vermektir doğan barışıklık duygusuna, erken pes etmeyen bir kimse kavuşabilir. Çok yaygın olan, sürekli mutluluk arzusunun gerçeklikle bir alakası yoktur. Bu sadece çabuk bir ayrılığa ve yine başaramamaktan duyulan bir geri çekilme duygusuna yol açar: Diğerlerinin başardığı o harika ortaklaşa yaşamı biz yine başaramamışızdır.

Genel Bakış

Muhtemelen buraya kadar okuduklarınız erkeklerin ilişki içindeki mucizevi dönüşümünü daha iyi anlamınızı sağlamıştır. Belki de biz kadınların aşırı beklentileri, erkekleri eskiden olduğundan çok daha farklı davranmaya itmektedir. Erkekler kendilerini baskı altında hissediyor-

lar ve öğrenmeleri gereken çok şey var. Ama kadınların da kendilerine her şeyin yapılmasına artık izin vermek istememelerini haklı buluyorum. Birtakım sınırlar koymak ve bazı durumlarda çok ileri gidildiğini söylemek, neyi hoş göremeyeceklerini ifade etmek kadınların da doğal hakkıdır.

İlişki, bitmek bilmeyen bir kendini anlatma mücadelesidir. Eş olmak, kolay bir şey değildir. Bu bizim halletmemiz gereken en zor problemlerden biridir. Ve daima içimizde şu soruyla kendini ifade eden bir şüphe kalacak: Neden böyle olduğunu anlayamıyorum. Kocamı bir türlü anlamıyorum. Sanırım bu konuda birtakım düzenlemeler yapmak zorundayız.

Sonsuza dek sürececek beraberliklerin değil hayatın belirli bir dönemini paylaşacak eşler çağını yaşıyoruz. Bir beraberliği başlamak, çift olmak ve birkaç yıl sonra yeniden ayrılmak günlük yaşamın bir parçası haline geldi. Üstelik giderek daha az sayıda çocuk dünyaya geliyor. Çocukunu tek başına büyütme zorunda kalan kadınların sayısı, son 20 yılda dört katına çıktı. Çocuklar, kadınların ilişki piyasasındaki şanslarını azaltıyor. Eşler geliyorlar ve gidiyorlar. Bir ilişki ararken geçirdiğimiz toplam zaman, ilişkiler içinde geçirdiğimiz toplam zamandan daha fazla. Bir eş bulur bulmaz hemen şu soruyu sormaya başlıyoruz: Acaba daha iyisini bulabilir miyim?

Pekçok iyi niteliği, en uygun şekilde kendinde toplayan birilerini arıyoruz. Profesör Horst Opaschowski'nin de dediği gibi, "Düzenli bir ilişki içindeki her iki kişiden biri ayrılmayı düşünüyor."

Tüketim ve boş zaman hedefine yönelik, bireyselleşti-

rilmiş toplumumuzda kendini aşırı sevmenin bir türü olarak narsisizm toplumsallaşmıştır. "Ben" kült haline gelmiştir. Her şey kendi göbeğimiz etrafında dönmektedir. Herkes "eğlence", "keyfi yerinde olmak", "çılgın şeyler yaşamak" peşinde koşuyor, başka bir şeyin değil. İlişkinin görevi de bu gereksinimleri karşılamaktır. Cinsellik ve seks üzerine kuruludur. Herhangi bir kriz ortaya çıktığında, en kısa yoldan ilişki sona erdirilmektedir. "Genellikle ayrılık için en ufak bir çatışma, can sıkıntısı ya da karşılıklı ilgilerdeki bir azalma yeterli olmaktadır," diyor Opaschowski. Ya da cinsel isteksizlik. Sonuç olarak, sürekli tedirginlik nedeniyle partner her an terk edilmeye adaydır.

Günümüzde ilişkilerde "ben bu işte yokum" diyenler çoğunlukla kadınlardır. Genç kadınlar, kadının eski rolünü uysallıkla kabullenmiyorlar artık. Bir şey hoşlarına gitmezse hemen karşılığını veriyorlar. Daha yaşlı kadınlar da karşılık veriyorlar, ama onlar daha çok acı çekiyorlar, çünkü eski standart aile modeli hâlâ kafalarının bir yerinde duruyor. Horx şunu söylüyor: "Bütün toplum, yenilmez bir kendine güven duygusunun uygulama alanına dönüştü. Sana bunun yapılmasına izin verme! İçinde gizli olan iradeyi keşfet. 'Hayır' demesini öğren! Havalı, kendinden emin genç kızlardan oluşan kuşak, bunları benimsemiş durumda, ki anneleri bunun için acı çekmek zorunda kalmıştı. Zararları sınırlı tutmayı, eski bağımlılıklardan kaçınmayı, arzuyu fazla acıya yol açmayacak şekilde ayarlamayı öğrendiler."

Günümüz kadınları inandıkları şeyleri, erkeklerden daha tutarlı ve inatçı bir şekilde uyguluyorlar. Onların anneleride, erkek düşmanla yaptıkları mücadelede kızlarından

daha az sert ya da acımasız değillerdi; genellikle ilişkiyi bir savaş alanına dönüştürürlerdi. Sürekli masal prensini ararken kısa bir süre sonra şunu anladılar: "Duygusal bir ucube", "manyak" ya da "korkak"la karşı karşıyalar. Sürekli bir arayış, ama arayış sonucunda herbiri aynı sonuca ulaştılar: Hiçbir erkek yeterince iyi değil. Peki bu durum bizi mutlu ediyor mu? Bay doğruyu arayışımız gidecek bitmek bilmez bir serüven haline gelmiyor mu böylece? Yalnızlık zamanımızın en büyük sorunlarından biri kendiliğinden ortaya çıkıyor: İnsanlar bütünüyle yalnız yaşayabilirler mi? Opaschowski şöyle diyor: "Bekârların çoğu yalnız yaşamayı geçici bir evre olarak görüyor ve hayatlarından memnun değil."

Sonuç olarak psikologlar, sosyologlar ve gelecek araştırmacıları şu sorulara yöneliyor: Küreselleşen ve bireyselleşen 21. yüzyıla en uygun ilişki modeli hangisidir? İkili ilişkiyi kurtarmak hâlâ mümkün mü? Neyi (yeniden) öğrenmeliyiz ki ilişkiler iyi yürüsün?

Özellikle de bu değişken dünyamızda emniyet, güvenlik duygusu, duygusal alışveriş ve sadakat özlemi artmıştır. Gelecekte mutlaka taraflara daha fazla bireysellik olanağı tanıyan yeni ilişki biçimleri ortaya çıkacaktır. Erkekler ve kadınlar öğrenmeye devam ediyorlar. Horx, günümüzdeki bu ilişki kaosunun nedenlerini bireylerin olgunlaşmasındaki eksikliklerde görüyor. Bütün toplumun daha karmaşık hale gelmesinin sonucu olarak ilişkilerin ve ailelerin birçok katmanlarla tamamlanması ihtiyacı doğuyor: Arkadaşlar, tanıdıklar, farklı ilgi alanları... Çünkü kadınlar, günümüzde geleneksel olarak alışılmışın daha ötesinde gelişebilmekte ve eşlerine mesleklerinde, boş zamanların-

da aynı düzlemde buluşabilme olanağı sunmaktadırlar.

Öğrenmemiz gereken şudur: İlişki, emek vermek demektir. Her iki taraf da ilişkiyi sürekli yeniden ele almalı, uzaklık ve yakınlık arasında bir denge kurmalıdır. Sevginin aynı zamanda bağımsızlığa da ihtiyacı vardır. Ayrıca sürekli serapların sunulduğu bir toplumda yaşıyoruz. Eğer doğru davranmayı öğrenirsek, her şey yapılabilir ve değiştirilebilir. Bir şey hoşuna gitmiyorsa vur tekmeği git-sin anlayışı, bir ilişki içinde katlanmak ve direnmek zorunda olduğumuz şeylerin varlığını, görmezden gelmemize neden oluyor. Partnerimizin bizim hiç hoşlanmadığımız yanlarının olması da bunun bir parçasıdır. Onu sürekli eğitmeye çalışmak ya da bir çöp gibi ondan kurtulmanın yollarını aramak yerine, belki gelecekte şunu söyleyebiliriz: Bir bakalım acaba bunu nasıl halledebiliriz. Diğerinin, bizim başka türlü olmasını tercih edeceğimiz yanlarının olması normaldir. Hiç kimse bize ve bizim ihtiyaçlarımıza göre mükemmel olarak imal edilmemiştir. Burada söz konusu olan bütün hataları ve kusurlarıyla onu komple bir kişilik olarak görmektir. Bütün hataları ve kusurlarıyla kabullenmek, hoş görmek, anlayışlı olmak ve birlikte hissetmek Horx'un "ilişki zekâsı" dediği şeyin bir parçasıdır. Bunu maalesef çoktan kaybettik. Belki de hiç sahip olmadık. Ama Horx şuna hâlâ inanıyor: "İlişki zekâsının toplumda yavaş yavaş yükseldiği umudunu taşıyorum. Tanıdığım birçok çift pazarlık yapma yetisine sahip değiller. Pazarlık yapmak demek koşullar öne sürmek, iş dağılımı üzerinde anlaşmaya varmak demektir. Bireyselleşmeyi ruhumuzda yetkin bir şekilde geliştirmeyi öğrenmedik." En azından henüz öğrenemedik.

Ya öptüğünüzde prensiniz kurbağaya dönüşüyorsa...
Erkeklerin kadınları tavlama için verdikleri uğraş genellikle av ele geçince aniden sona erer. Amaçlarına ulaşır ulaşmaz iltifatlar azalır, çiçekler seyrekleşir, hediyeler sıradanlaşır. Kısacası normal yaşamlarına geri dönerler. Başlangıçtaki prens, öpüştükten sonra adeta bir kurbağaya dönüşür. Erkeklerdeki bu değişim sırasında neler olup bitiyor? Bu doğanın bir kuralı mı, yoksa kadınlar buna karşı bir şey yapabilirler mi? Erkekler farklı mı seviyor? Kadınların beklentileri doğru mu? Her iki tarafı da mutlu edecek bir uzlaşma nasıl sağlanır?

Regine Schneider kadınların ve erkeklerin farklı beklentilerini ve farklı davranış kalıplarını inceliyor ve mutlu bir ilişkinin yolunu gösteriyor.

GENDAS
KÜLTÜR

ISBN 975-308-517-6

